

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica

PROGRAM STAROSTLIVOSTI
CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE Medzibodrožie
2016 - 2045

Október 2015

1. Základné údaje

1.1 Kód územia: SKCHVU015

1.2 Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000

1.3. Kategória a názov územia

Príslušnosť k európskej sústave chránených území:	Natura 2000
Kód územia:	SKCHVU015
Kategória:	Chránené vtáčie územie
Názov územia:	Medzibodrožie

1.4. Platný právny predpis: Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 26/2008 Z. z. zo 7. 1. 2008, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Medzibodrožie, účinná od 1. 2. 2008

1.5 Celková výmera územia a výmera v členení podľa druhov pozemkov

Celková výmera CHVÚ Medzibodrožie je 33 753,69 ha. Spracovávaná výmera na základe vrstvy GIS ŠOPSR je 34 470,02 ha. Po zapracovaní CHVÚ do databáz C - registra katastra nehnuteľností (KN), na ktorom ŠOPSR pracuje, bude možné zosúladiť GIS vrstvu s parcelným stavom.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov.

druh pozemku	výmera v ha	Zastúpenie v %
orná pôda	13676,73	39,68
vinica	443,18	1,29
záhrada	81,45	0,24
ovocný sad	7,66	0,02
TTP	10467,62	30,37
lesný pozemok	4361,13	12,65
vodná plocha	2721,64	7,90
zastavaná plocha a nádvorie	872,58	2,53
ostatná plocha	1838,04	5,33
Spolu	34470,02	100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1.5.2015.

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVU Medzibodrožie sa nachádza v juhovýchodnej časti SR, v Košickom kraji, v okresoch Trebišov a Michalovce. Ohraničujú ho približne obce Borša, Ladmovce, Zemplín, Brehov, Veľké Raškovce, Vojany, Čičarovce, Ptrukša, Čierna nad Tisou, Kráľovský Chlmec, Pribenik, Malý Horeš, Veľký Horeš, Strážne, Veľký Kamenec, Malý Kamenec, Streda nad Bodrogom, Klin nad Bodrogom. Z územia CHVU sú vyňaté zastavané územia obcí vo vnútri vonkajších hraníc CHVU.

Juhozápadnou časťou a južným okrajom východnej časti CHVU prechádza cesta 1. triedy I/79 Trebišov – Čierna nad Tisou. Ostatné časti CHVU sú prepojené komunikáciami nižšej triedy, ktoré spájajú jednotlivé obce v území.

Juhozápadnou časťou CHVU prechádza západo-východná železničná trať Košice – Čierna nad Tisou - Ukrajina.

Klíma

Prevažná časť územia CHVU je súčasťou teplej klimatickej oblasti, teplého, suchého okrsku s chladnou zimou s teplotou v januári do -3°C , s počtom letných dní nad 50. Podľa údajov z najbližšej meteorologickej stanice Somotor, je priemerná ročná teplota $9,8^{\circ}\text{C}$, v januári $-3,2^{\circ}\text{C}$, v júli nad 20°C . Priemerný ročný úhrn zrážok 550 – 600 mm, v júli 60 až 80 mm, v januári 30 až 40 mm. Počet dní so snehovou prikrývkou je 40 - 60, priemerná výška pokrývky je 6,8 cm. Územie patrí k priemerne inverzným polohám, podľa údajov stanice Somotor prevláda južné prúdenie vzduchu o rýchlosti 3 až 6 m/s.

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass, 1988) je CHVU súčasťou oblasti Vnútrohorské panvy a kotliny, jednotky Východoslovenská panva, podjednotky Trebišovská panva.

Podložie územia CHVU tvorí neogén – vo východnej časti prevládajú sivé a pestré íly, prachy, piesky, štrky, slajky lignitu, sladkovodné vápence a polohy tufitov volkovské a čečehovské súvrstvie), v západnej časti pestré kaolinické íly, piesky, štrky, ojedinelé sloje lignitu (senianske a lelovské súvrstvie).

V nadloží sa uplatňujú fluválne sedimenty - nívne humózne hliny alebo hlinito-pieščitá až štrkovito-pieščitá hliny dolinných nív, lokálne eolické sedimenty naviatych pieskov.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí CHVU do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Panónska panva, provincie Východopanónska panva, subprovincie Veľká Dunajská kotlina, oblasti Východoslovenská nížina, celku Východoslovenská rovina, podcelku Medzibodrocké pláňavy.

Geomorfologické pomery charakterizujú negatívne morfoštruktúry Panónskej panvy, mladé poklesávajúce s agradáciou. Prevláda reliéf zvlnenej roviny, v alúviách tokov sa uplatňuje reliéf rovín a nív.

V rámci CHVU sa nachádza najnižšie položený bod v rámci Slovenska (94,3 m n. m.) - Bodrog pri Kline nad Bodrogom na hranici s Maďarskom. Najvyšším bodom územia je kóta Tarbucka (277,5 m n. m.) pri Veľkom Kamenci.

Z hľadiska výskytu geodynamických javov ide o stabilné územie, náchylnosť k svahovým poruchám sa udáva slabá. Na území CHVU nie sú overené žiadne aktívne ani potenciálne lokality zosuvov a svahových deformácií. Potenciálna vodná erózia je slabá. Makroseizmická intenzita dosahuje nízke hodnoty (5 - 6 °MSK-64).

Hydrologické pomery

Z hľadiska hydrologických pomerov ide o vrchovinno-nížinnú oblasť s dažďovo-snehovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch december – január, vysokou vodnatosťou vo februári až apríli, maximom v marci a minimom v novembri. Územie CHVU spadá do

hlavného povodia Bodrogu. Bodrog má dve zdrojnice – Ondavu a Latoricu, ich sútok sa nachádza južne od obce Brehov, Bodrog sa vlieva do Tisy mimo územia Slovenska. Ondava a Bodrog pretekajú zo severu na juh západným okrajom územia CHVU. Západnú a južnú časť územia odvodňujú ľavostranné prítoky Bodrogu, najmä Somotorský kanál; severnú a východnú časť odvodňuje rieka Latorica a paralelné vodné kanály s prítokmi. V území je vybudovaná sústava odvodňovacích kanálov a úprav tokov, ktoré zmenili prirodzený režim odtoku povrchových vôd z územia, zachovalé ostalo alúvium Latorice s bohatou sieťou bočných a mŕtvych ramien a mokradí.

Územie CHVU patrí do hydrogeologického regiónu: Kvartér juhovýchodnej časti Východoslovenskej nížiny s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti. Hydrogeologické pomery charakterizuje vysoká prietočnosť a hydrogeologická produktivita.

Severná časť CHVU zasahuje do geotermálne perspektívnej štruktúry Beša – Čičarovce s kolektorom geotermálnych vôd v neogénnych andezitoch a ich pyroklastikách.

Pôdy

V západnej časti CHVU na eolických sedimentoch prevládajú černozeme hnedozemné a čiernicové zo spraší a sprašových hĺn, lokálne černozeme ťažké a smonice z neogénnych ílov. Vo východnej časti sa vyskytujú fluvizeme, striedajú sa fluvizeme glejové stredné a ťažké, sprievodné gleje; z veľmi ťažkých aluviálnych sedimentov a fluvizeme kultizemné, sprievodné fluvizeme glejové, modálne a kultizeme ľahké; z nekarbonátových aluviálnych sedimentov.

Z hľadiska zrnitosti prevládajú pôdy hlinité a ílovito-hlinité, bez skeletu, v juhovýchodnej časti CHVU sa vyskytujú íly.

Pôdy prevažujú mierne suché v západnej časti a mierne vlhké vo východnej časti územia, so strednou až veľkou retenčnou schopnosťou a strednou, na juhovýchode malou, priepustnosťou.

Flóra

Územie patrí do intramontánnej nížinnej krajiny mierneho pásma. Ide o teplú rovinnú akumuláciu krajiny. Z fyto geografického hľadiska sa CHVÚ Medzibodrožie zaraďuje do oblasti panónskej flóry (*Pannonicum*), v obvode eupanónskej xerotermej flóry (*Eupannonicum*), do okresu č. 8 – Východoslovenská nížina (FUTÁK, 1966). Podľa (Atlas krajiny SR, 2002) sa dané územie z fyto geograficko-vegetačného hľadiska charakterizuje ako rovinná oblasť, Medzibodrocké pláňavy a Bodrocko-latorická niva.

Na danom území CHVÚ Medzibodrožie sa vyskytuje **7 druhov rastlín európskeho významu:**

- *Aldrovanda vesiculosa* (aldrovandka pluzgiernatá) – Bern1, HD2, E: druh v súčasnosti nezvestný, naposledy potvrdený v roku 1983, zaradený do Vyhlášky MŽP SR č. 24/2003, EW (Feráková a kol., 2001);
- *Liparis loeselii* (hl'uzovec Loeselov) - Bern1, HD2, E: zaradený do Vyhlášky MŽP SR č. 24/2003, CR (Feráková a kol., 2001);
- *Cirsium brachycephalum* (pichliač úzkolistý) - zaradený do Vyhlášky MŽP SR č. 24/2003, EN (Feráková a kol., 2001);
- *Iris aphylla* subsp. *hungarica* (kosatec bezlistý uhorský) - zaradený do Vyhlášky MŽP SR č. 24/2003, CR (Feráková a kol., 2001);
- *Lindernia procumbens* (lindernia puzdierkatá) – Bern1, HD4, zaradený do Vyhlášky MŽP SR č. 24/2003, CR (Feráková a kol., 2001);
- *Marsilea quadrifolia* (marsilea štvorlistá) – Bern1, HD2, E, zaradený do Vyhlášky MŽP SR č. 24/2003, EN (Feráková a kol., 2001);
- *Pulsatilla grandis* (poniklec veľkokvetý) – Bern1, E, zaradený do Vyhlášky MŽP SR č. 24/2003, VU (Feráková a kol., 2001);
- *Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica* (poniklec lúčny maďarský), zaradený do Vyhlášky MŽP SR č. 24/2003, CR (Feráková a kol., 2001);

Podľa vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 sa na území CHVÚ Medzibodrožie vyskytuje **50 druhov rastlín národného významu**.

Medzi vzácne druhy nachádzajúce sa na danom území patria plávajúce a ponorené vodné rastliny: *Nymphaea alba* (lekno biele), *Nuphar lutea* (leknica žltá), *Trapa natans* (kotvica plávajúca), *Stratiotes aloides* (rezavka aloovitá), *Salvinia natans* (salvinia plávajúca).

Rastliny vlhkých lúk a pasienok: *Fritillaria meleagris* (korunkovka strakatá), *Orchis elegans* (vstavač úhladný), *Viola pumila* (fialka nízka), *Allium angulosum* (cesnak hranatý), *Gratiola officinalis* (graciola lekárska), *Leucanthemella serotina* (králik neskorý), *Beckmannia eruciformis* (húsenikovec erukovitý), *Ranunculus lateriflorus* (iskerník bočnokvetý).

Na obnažených dnách sa vyskytuje: *Elatine alsinastrum* (elatinka kuričkovitá), *Schoenoplectus supinus* (škripinec nízky), *Pycreus flavescens* (šachorec žltkastý) *Limosella aquatica* (blatnička vodná), *Lythrum hyssopifolia* (vrbica yzopolistá).

Na xerotermych biotopoch: *Pulsatilla zimmermannii* (poniklec Zimmermannov), *Corispermum nitidum* (plošticosemä lesklé), *Dianthus serotinus* (klinček neskorý), *Gypsophila paniculata* (gypsomilka metlinatá), *Pseudolysimachion incanum* subsp. *pallens* (veronikovec sivý bledý).

Pre 4 druhy rastlín sú vypracované programy záchrany: *Fritillaria meleagris* (korunkovka strakatá) (Cvachová a kol., 1999-2000), *Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica* (poniklec lúčny maďarský) (Šimková, 2004), *Pulsatilla zimmermannii* (poniklec Zimmermannov) (Šimková, 2004), *Orchis elegans* (vstavač úhladný) (Dítě a kol., 2004).

Podľa **červeného zoznamu paprad'orastov a semenných rastlín Slovenska** (Feráková a kol., 2001) 17 CR - kriticky ohrozených druhov, 25 EN - ohrozených, 28 VU - zraniteľných, 9 LR - menej ohrozených a 1 DD - údajovo nedostatočné druhy.

Z CHVÚ Medzibodrožie sa podľa **červenej knihy** (Čeřovský a kol., 1999) uvádza 40 druhov ohrozených a vzácných druhov rastlín SR rastlín.

Endemity CHVÚ Medzibodrožie (Kliment, 1999):

Panónsky subendemit (Ps): *Armoracia macrocarpa* (chren veľkoplodý)

Subendemit panónskych nížin (PNS) *Cirsium brachycephalum* (pichliač úzkolistý), *Dianthus serotinus* (klinček neskorý)

Východopanónsky endemit (Pv): *Pulsatilla zimmermannii* (poniklec Zimmermannov)

Endemit východopanónskych nížin (PNV): *Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica* (poniklec lúčny maďarský)

K poznaniu **nižších rastlín** CHVÚ Medzibodrožie nebol robený žiaden výskum.

Fauna

Územie CHVÚ Medzibodrožie podľa zoogeografického členenia (Atlas krajiny SR 2002) patrí do provincie stepí, panónskeho úseku. Ekologické faktory (abiotické a biotické) určujú životné podmienky pre faunu. Vzhľadom na ich rozdielne pôsobenie sú rozmanité i životné podmienky v rozličných biotopoch, čo je určujúcim faktorom formovania živočíšnych spoločenstiev v Medzibodroží s pestrým zastúpením biotopov. Spomedzi suchozemských a vodných živočíchov boli v chránenom vtáčom území Medzibodrožie zaznamenané nižšie uvedené.

Fauna - SYSTEMATICKÝ PREHĽAD ŽIVOČÍCHOV

BEZSTAVOVCE

Orthoptera - rovnokrídlavce

Prieskum rovnokrídlavcov na území Východoslovenskej nížiny realizoval v roku 2005 Krištín, ktorý uvádza výskyt 62 prevažne teplomilných druhov *Orthoptera* (50 % druhov Slovenska). Z toho bolo zistených 12 druhov z 33 druhov národného červeného zoznamu (Krištín 2001).

K vzácnym druhom patria napr.: *Dociostaurus brevicollis*, *Platycleis montana*, *Ruspolia nitidula*, *Gampsocleis glabra*, *Aiolopus thalassinus*, *Omocestus petraeus*.

Coleoptera - chrobáky

Chrobáky na území CHVÚ Medzibodrožie sú celkovo pomerne slabo preskúmané. Majzlan (1996) zaznamenal na lokalitách v okolí rieky Latorica výskyt 133 druhov chrobákov, z toho 81 vodných druhov. Medzi vzácné druhy patria: *Omophron limbatum*, *Elaphrus ullrichii*, *Chlaenius spoliatus*, *Hydroporus memnonius*, *Dytiscus marginalis*, *Hydraena panagettii*, *Helophorus croaticus*, *Berosus affinis*. Ohrozenými druhmi sú: *Potamophilus acuminatus*, *Macronychus quadrituberculatus*. Majzlan zaraďuje nasledujúce druhy medzi zraniteľné: *Graptodytes bilineatus*, *Scarodytes halensis*, *Platambus maculatus*, *Hydaticus seminiger*, *Hydaticus stagnalis*, *Hydaticus transversalis*, *Graphoderes austriacus*; *Ochtebius eppelsheimi*, *Spercheus emarginatus*, *Chaetabraeus globulus*, *Eubria palustris*, *Dicranthus majzlani*, *Bagous angustus*, *Bagous argillaceus*, *Bagous nodulosus*, *Hylobius transversovittatus*, *Eubrychius velutus*. V území CHVÚ Medzibodrožie sa na viacerých lokalitách vyskytuje vzácný roháč obyčajný (*Lucanus cervus*)

Lepidoptera – motýle

Vyskytuje sa tu viacero európsky významných druhov motýľov, ako ohniváčik veľký (*Lycaena dispar*), modráčik čiernoškrvný (*Maculinea arion*), jasoň chochlačkový (*Parnassius mnemosyne*), pestroň vlkovcový (*Zerynthia polyxena*) a mlynárik (*Leptidea morsei*) (Panigaj 2003).

STAVOVCE

Pisces – ryby

Počas niekoľkoročných ichtyologických prieskumov územia tu bol zaznamenaný výskyt celkovo 42 druhov rýb viazaných na rôzne typy vodných biotopov (vodné toky, mŕtve ramená, melioračné kanály, materiálové jamy).

Na území bol potvrdený výskyt nasledujúcich druhov rýb európskeho významu:

- blatniak tmavý (*Umbra krameri*)
- šabl'a krivočiara (*Pelecus cultratus*)
- čík európsky (*Misgurnus fossilis*)
- hrebenačka pásavá (*Gymnocephalus schraetser*)
- hrúz bieloplutvý (*Gobio albipinnatus*)
- hrúz fúzatý (*Gobio uranoscopus*)
- hrúz Kesslerov (*Gobio kessleri*)
- kolok malý (*Zingel streber*)
- kolok veľký (*Zingel zingel*)
- lopatka dúhová (*Rhodeus sericeus amarus*)
- pľž zlatistý (*Sabanejewia aurata*)

Amphibia – obojživelníky

V území bol zaznamenaný výskyt týchto druhov obojživelníkov: kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), hrabavka škrvnitá (*Pelobates fuscus*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), skokan ostropyský (*Rana arvalis*), skokan štíhly (*Rana dalmatina*), skokan zelený (*Rana klepton esculenta*), skokan krátkonohý (*Rana lessonae*), skokan rapotavý (*Rana ridibunda*), ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), rosnička zelená (*Hyla arborea*), mlok bodkovaný (*Triturus vulgaris*), mlok hrebenatý (*Triturus cristatus dobrogicus*). (Mošanský 1976, Lác 1968, Vostal et al. 1980, Gregor 1985, Castelijn et al. 2003).

Reptilia – plazy

Počas výskumov bol v navrhovanom CHVÚ potvrdený výskyt druhov jašterica krátkohlavá (*Lacerta agilis*), jašterica zelená (*Lacerta viridis*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*),

slepúch lámavý (*Anguis fragilis*), užovka obojková (*Natrix natrix*), užovka fľkaná (*Natrix tessellata*), užovka hladká (*Coronella austriaca*).

Výnimočné postavenie v sústave chránených území Slovenska má NPR Tajba, ktorá je jednou z mála lokalít na Slovensku, kde sa korytnačka močiarna (*Emys orbicularis*) aj rozmnožuje.

Aves – vtáky

Na území CHVÚ bolo celkove zistených 212 vtáčích druhov, čo je 62 % zo všetkých druhov zistených na Slovensku. Z tohto počtu je 150 druhov hniezdiacich, čo predstavuje 68 % celkového počtu druhov na Slovensku. Počas ťahu a zimovania sa tu vyskytuje ďalších 62 druhov.

V území hniezdia najväčšie slovenské populácie volavky purpurovej (*Ardea purpurea*), chavkoša nočného (*Nycticorax nycticorax*), bučiaka trstového (*Botaurus stellaris*), bučiačika močiarneho (*Ixobrychus minutus*), čoríka čierneho (*Chlidonias niger*), kane močiarnej (*Circus aeruginosus*), bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) a chriašteľa malého (*Porzana parva*). Na základe údajov sa predpokladá pravidelné hniezdenie chochlačky biolookej (*Aythya nyroca*).

Cicavce

Vo vtáčom území je zaznamenaný výskyt viacerých vzácných druhov cicavcov, ako sú los mokradový (*Alces alces*), vydra riečna (*Lutra lutra*), šakal zlatý (*Canis aureus*) (Danko 2002, Krištofík & Danko 2012), večernica parková (*Pipistrellus nathusii*), večernica Leachova (*Pipistrellus pygmaeus*), večernica pestrá (*Vespertilio murinus*) (Krištofík & Danko 2012), netopier pobrežný (*Myotis dasycneme*), podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*) a už vzácny syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*). Medzi bežné druhy patrí netopier vodný (*Myotis daubentonii*), netopier hrdzavý (*Nyctalus noctula*), ucháč sivý (*Plecotus austriacus*). Početne je zastúpená skupina drobných cicavcov (*Micromammalia*). V navrhovanom území bol potvrdený výskyt druhov: krt obyčajný (*Talpa europaea*), piskor obyčajný (*Sorex araneus*), piskor malý (*Sorex minutus*), dulovnica väčšia (*Neomys fodiens*), bielozubka krpatá (*Crocidura suaveolens*), bielozubka bielobruchá (*Crocidura leucodon*), píšik lieskový (*Muscardinus avellanarius*), hrdziak lesný (*Clethrionomys glareolus*), hraboš poľný (*Microtus arvalis*), hrabáč podzemný (*Microtus subterraneus*), hryzec vodný (*Arvicola terrestris*), myš domová (*Mus musculus*), myš kopčiarka (*Mus spicilegus*) (Krištofík & Danko 2003), ryšavka žltobruchá (*Apodemus flavicollis*), ryšavka krovinná (*Apodemus sylvaticus*), ryšavka malooká (*Apodemus microps*), ryšavka tmavopása (*Apodemus agrarius*), myška drobná (*Micromys minutus*).

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Územie CHVÚ Medzibodrožie je charakteristické rôznymi druhmi biotopov a spoločenstiev nížinného charakteru. Veľkú časť územia tvoria vodné biotopy, rieka Latorica, Bodrog, dolný tok Laborca, spolu so sústavou mŕtvych ramien, kanálov a materiálových jám. Na území sa nachádzajú lúčne a pasienkové spoločenstvá s terénnymi depresiami a močiarmi. Mimoriadne cenné a jedinečné sú mäkké a tvrdé lužné lesy, nachádzajúce sa v inundačnom území Latorice, Bodrogu a dolného toku Laborca a Ondavy. Vzácnymi biotopmi sú pieskové duny a xerothermné stráne.

Vzhľadom na rozľahlosť územia, stav podkladov a ciele ochrany (ochrana vtáctva, predovšetkým prioritných druhov) sme nevymedzovali osobitne každý biotop v zmysle Katalógu biotopov Slovenska (Stanová a Valachovič, 2002), ale vyčlenili sme nasledovné skupiny biotopov:

Vodné biotopy (Vo1, Vo2, Vo4, Vo6, Vo7, Vo8, Vo9)

Jedná sa o rôznorodé typy spoločenstiev, predovšetkým rastlinné spoločenstvá plytkých, stojatých alebo mierne tečúcich vôd, ktoré môžu byť štruktúrne jednoduché a druhovo veľmi

chudobné (*Marsilea quadrifolia*, *Elatine alsinastrum*, *Cyperus fuscus*) (NATURA 2000: 3130), môžu vytvárať porasty ponorených a na hladine plávajúcich vodných rastlín (*Trapa natans*, *Nuphar lutea*, *Stratiotes aloides*) (NATURA 2000: 3150), prípadne spoločenstvá vodných makrofytov (*Berula erecta*, *Sagittaria sagitifolia*, *Sparganium emersum*) (NATURA 2000: 3260). Významné sú spoločenstvá, ktoré sú pravidelne a na kratší čas zaplavované počas jarných a jesenných záplav (*Juncus bufonius*, *Ranunculus lateriflorus*, *Ranunculus sardous*). Dôležitou jednotkou sú spoločenstvá bylín a šachorín, ktoré nachádzame v mŕtvych ramenách a terénnych depresiách (*Butomus umbellatus*, *Eleocharis palustris*, *Bolboschoenus maritimus*).

Biotopy európskeho významu:

- Vo1 Oligotrofné až mezotrofné stojaté vody s vegetáciou tried *Littorelletea uniflorae* a/alebo *Isoeto-Nanojuncetea* (3130),
- Vo2 Prirodené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu *Magnopotamion* alebo *Hydrocharition* (3150),
- Vo4 Nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion* (3260).

Typickými druhmi obývajúcimi vodné biotopy sú rôzne vodné kôrovce a ichtyofauna, predovšetkým červenica ostrobruchá (*Scardinius erythrophthalmus*), ostriež zelenkavý (*Perca fluviatilis*), plotica červenooká (*Rutilus rutilus*), zubáč veľkoústý (*Stizostedion lucioperca*), štika severná (*Esox lucius*), jalec maloústý (*Leuciscus leuciscus*), jalec tmavý (*Leuciscus idus*). Zo zástupcov obojživelníkov a plazov sa tu vyskytujú hrabavka škvrnitá (*Pelobates fuscus*), skokan zelený (*Rana esculenta*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), užovka obojková (*Natrix natrix*).

Charakteristikými druhmi avifauny sú predovšetkým *Acrocephalus arundinaceus*, *Acrocephalus schoenobaenus*, *Emberiza schoeniclus*, *Fulica atra*, *Gallinago gallinago*, *Gallinula chloropus*, *Locustella luscinioides*, *Locustella naevia*, *Rallus aquaticus*, *Tachybaptus ruficollis*, *Alcedo atthis*, *Anas platyrhynchos*, *Anas querquedula*, *Ardea purpurea*, *Aythya ferina*, *Aythya fuligula*, *Aythya nyroca*, *Botaurus stellaris*, *Circus aeruginosus*, *Egretta alba*, *Egretta garzetta*, *Ixobrychus minutus*, *Nycticorax nycticorax*, *Platalea leucorodia*, *Porzana parva*, *Porzana porzana*, *Ciconia ciconia*.

- (Vo6 Mezo až eutrofné poloprirodné a umelé vodné nádrže so stojatou vodou s plávajúcou a ponorenou vegetáciou, Vo7 Makrofytná vegetácia plytkých stojatých vôd (*Ranunculion aquatilis*), Vo8 Spoločenstvá bylín a šachorín eutrofných mokradí s kolísajúcou vodnou hladinou, Vo9 Ruderalizované porasty v zamokrených depresiách na poliach a na obnažených dnách rybníkov)

Br Nelesné brehové porasty (Br7, Br8)

Brehové porasty sa nachádzajú predovšetkým v okolí riek Latorica, Bodrog a dolného toku Laborca a Ondavy. Vyžadujú trvalé zamokrené stanovištia, v ktorých sa strieda viacero dominantných druhov (*Humulus lupulus*, *Aristolochia clematitis*, *Rubus caesius*), ktoré pomerne rýchlo obsadia obnažené brehy.

Biotopy európskeho významu:

- Br7 Bylinné lemové spoločenstvá nížinných riek (6430)

Ostatné biotopy:

- Br8 Bylinné brehové porasty tečúcich vôd

Kr Krovinové a kríčkové biotopy (Kr6, Kr7, Kr9)

Z krovinových a kríčkovitých biotopov sa na území nachádza biotop NATURA 2000: 40A0, ktorý je tvorený predovšetkým rôznymi druhmi trniek, hlohov a ruží. V podrade sa vyskytujú svetlomilné a tieňomilné byliny (*Inula hirta*, *Inula ensifolia*, *Geranium sanguineum*), v trnkových a lieskových krovinách v podrade prevládajú mierne nitrofilné, polotieňomilné a

mezofilné druhy rastlín (*Fragaria viridis*, *Geranium robertianum*, *Geum urbanum*). Časť územia tvoria vrbové kroviny, ktorých druhové zloženie bylín je závislé od vodných pomerov (*Lysimachia vulgaris*, *Iris pseudacorus*, *Calystegia sepium*).

Biotopy európskeho významu:

- Kr6 Xerothermné kroviny (40A0)

Ostatné biotopy:

(Kr7 Trnkové a lieskové kroviny, Kr9 Vrbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek)
V krovinných a kríčkových biotopoch sa nachádzajú modlivka zelená (*Mantis religiosa*), okáň hruškový (*Saturnia pyri*), vidlochvost feniklový (*Papilio machaon*), vidlochvost ovocný (*Imphiclides podalirius*), jašterica zelená (*Lacerta viridis*), užovka hladká (*Coronella austriaca*).

Krovinné a kríčkové porasty obývajú predovšetkým *Aegithalos caudatus*, *Carduelis cannabina*, *Cuculus canorus*, *Emberiza citrinella*, *Lanius collurio*, *Luscinia megarhynchos*, *Sylvia atricapilla*, *Sylvia curruca*, *Sylvia communis*, *Sylvia nisoria*, *Streptopelia turtur*.

Tr Teplo a suchomilné travinno-bylinné porasty (Tr1, Tr2, Tr4, Tr6)

Suchomilné travinno-bylinné porasty predstavujú vzácne rastlinné spoločenstvá na pieskových dunách a plytkých pôdach na vápencoch alebo andezitoch. Sú to rastlinné spoločenstvá s dominanciou xerothermných, teplomilných a mezofilných druhov tráv a ostríc (*Festuca vaginata*, *Stipa joannis*, *Carex humilis*, *Koeleria macrantha*), prítomné sú aj nízke, plazivé a poliehavé kríčky a psamofytne byliny (*Orchis morio*, *Erysimum diffusum*, *Teucrium chamaedrys*, *Pulsatilla* sp.)

Biotopy európskeho významu:

- Tr1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnom podloží (6210),
- Tr2 Subpanónske travinno-bylinné porasty (6240*),
- Tr4 Panónske travinno-bylinné porasty na pieskoch (6260*)

Ostatné biotopy:

- (Tr6 Teplomilné lemy)

Teplomilné spoločenstvá zastupujú predovšetkým druhy ako sú vidlochvost feniklový (*Papilio machaon*), žltáček zanoväťový (*Colias myrmidone*), jašterica zelená (*Lacerta viridis*), včelárík zlatý (*Merops apiaster*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*), strnádka žltá (*Emberiza citrinella*), syseľ pasienkový (*Citellus citellus*).

Typickými druhmi avifauny sú *Alauda arvensis*, *Anthus trivialis*, *Lullula arborea*, *Miliaria calandra*, *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola rubetra*, *Saxicola torquata*, *Caprimulgus europaeus*, *Lanius collurio*, *Anthus campestris*, *Lanius minor*, *Galerida cristata*, *Riparia riparia*, *Merops apiaster*, *Upupa epops*.

Lk Lúky a pasienky (Lk1, Lk3, Lk7, Lk8, Lk10, Lk11, Lk12)

Lúčne a pasienkové spoločenstvá tvoria dôležitú súčasť CHVÚ Medzibodrožie. Môže sa jednať o jednodusné až dvojdusné porasty, prípadne spásané biotopy. Druhové zloženie lúk a pasienkov závisí od dĺžky jarných zapláv, výšky podzemnej vody a spôsobu obhospodarovania (*Alopecurus pratensis*, *Arrhenatherum elatius*, *Festuca pratensis*). Druhy vyskytujúce sa v týchto spoločenstvách sú schopné tolerovať dlhodobé zamokrenia ako aj suchšie obdobia (*Gratiola officinalis*, *Carex praecox*, *Serratula tinctoria*). K tomuto typu biotopu patria aj spoločenstvá vysokých ostríc a trstinové spoločenstvá mokradí. Sú to zväčša druhovo chudobné porasty a dominantnými druhmi ostríc (*Carex acuta*, *Carex riparia*, *Carex vulpina* agg.), prípadne trstín a škripinca (*Phragmites australis*, *Schoenoplectus lacustris*).

Biotopy európskeho významu:

- Lk1 Nížinné a podhorské kosné lúky (6510),
- Lk8 Aluviálne lúky zväzu *Cnidion venosi* (6440)

(Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky, Lk7 Psiarkové aluviálne lúky, Lk9 Zaplavované trávinné spoločenstvá, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc, Lk11 Trstinové spoločenstvá mokradí (*Phragmites*), Lk12 Trstinové spoločenstvá brakických a alkalických vôd).

Na lúkach a pasienkoch môžeme nájsť druhy ako koník lúčny (*Chorthippus dorsatus*), mlynárik repkový (*Pieris napi*), modráčik obyčajný (*Polyommatus icarus*), Z avifauny sú známe druhy ako *Acrocephalus palustris*, *Alauda arvensis*, *Ardea cinerea*, *Asio flammeus*, *Asio otus*, *Ciconia ciconia*, *Circus aeruginosus*, *Circus cyaneus*, *Circus pygargus*, *Coturnix coturnix*, *Crex crex*, *Falco tinnuncullus*, *Falco vespertinus*, *Gallinago gallinago*, *Lanius collurio*, *Limosa limosa*, *Motacilla alba*, *Motacilla flava*, *Locustella naevia*, *Locustella fluviatilis*, *Saxicola rubetra*, *Saxicola torquata*, *Tringa totanus*, *Vanelus vanelus*.

Lužné lesy /biotopy Ls 1.1 a Ls 1.2/

Hygrofilné až mezohygrofilné lesy v alúviách riek, na nívnych pôdach bohatých na živiny. V porastoch mäkkých luhov sú hlavným ekologickým faktorom pravidelné záplavy povrchovou vodou. Porasty nie sú úplne zapojené, sú spravidla viac poschodové. Krovité poschodie je druhovo chudobné, prevládajú v ňom zmladené jedince stromov. V bylinnej vrstve sa uplatňujú hygrofilné a nitrofilné druhy. V porastoch tvrdých luhov sa vyskytujú na vyšších a relatívne suchších stanovištiach so zriedkavejšími a časovo kratšími povrchovými záplavami. Pôdy sú od typologicky nevyvinutých nívnych a glejových až po hnedé pôdy bohaté na živiny, v bylinnej vrstve sú prítomné nitrofilné, mezofilné a hygrofilné druhy s výrazným jarným aspektom.

Biotopy európskeho významu:

- Ls1.1 Vrbovo – topoľové nížinné lužné lesy (91E0)
- Ls1.2 Dubovo – brestovo – jaseňové nížinné lužné (91F0)

Z druhov vyskytujúcich sa v lužných biotopoch sa tu vyskytujú hlavne dúhovec menší (*Apatura ilia*), dúhovec väčší (*Apatura iris*).

Zastupiteľmi vtáčích druhov sú predovšetkým: *Accipiter gentilis*, *Aquila pomarina*, *Buteo buteo*, *Carduelis chloris*, *Certhia brachydactyla*, *Certhia familiaris*, *Ciconia nigra*, *Columba palumbus*, *Corvus corax*, *Dendrocopos major*, *Dendrocopos medius*, *Dendrocopos minor*, *Dryocopus martius*, *Ficedula albicollis*, *Haliaeetus albicilla*, *Hippolais icterina*, *Jynx torquilla*, *Luscinia luscinia*, *Luscinia megarhynchos*, *Milvus migrans*, *Oriolus oriolus*, *Philoscopus sibilatrix*, *Remiz pendulinus*, *Strix aluco*, *Strix uralensis*, *Sylvia borin*, *Troglodytes troglodytes*, *Turdus philomelos*.

Dubovo – hrabové lesy /biotop Ls 2.2/

V dubovo – hrabových lesoch panónskych lesov je dominantný dub letný. Vyskytuje sa na terasách pokrytých sprašovými hlinami a vo vyšších častiach alúvií v 1. lesnom vegetačnom stupni. Pôdy sú hlbšie s dostatkom živín. Typické je dobré vyvinuté krovité poschodie s teplomilnými druhmi. V druhovo bohatom bylinnom poschodí sú zastúpené mezofilné druhy, výrazne sa uplatňujú teplomilné dubinové prvky.

Biotopy európskeho významu:

- Ls2.2 Dubovo – hrabové lesy panónske (91G0)

Predstaviteľmi fauny dubovo-hrabových lesov sú píšik lieskový (*Muscardinius avellanarius*), kuna lesná (*Martes martes*).

Zastupiteľmi vtáčích druhov sú predovšetkým: *Accipiter gentilis*, *Aquila pomarina*, *Buteo buteo*, *Carduelis chloris*, *Certhia brachydactyla*, *Certhia familiaris*, *Columba palumbus*, *Corvus corax*, *Dendrocopos major*, *Dendrocopos medius*, *Dendrocopos minor*, *Dryocopus martius*, *Ficedula albicollis*, *Jynx torquilla*, *Luscinia megarhynchos*, *Oriolus oriolus*, *Philoscopus sibilatrix*, *Strix aluco*, *Strix uralensis*, *Sylvia atricapilla*, *Troglodytes troglodytes*, *Turdus philomelos*.

X Ruderálne biotopy (X3, X4, X5, X6, X7, X8, X10)

Ruderálne biotopy na území CHVÚ sú spoločenstvá vyskytujúce sa na antropicky ovplyvnených biotopoch popri sídlach, obciach, vodných tokoch a okrajoch lesov. Jedná sa o bylinné ruderálne, mierne nitrofilné až nitrofilné spoločenstvá (*Ambrosia artemisiifolia*, *Conyza canadensis*, *Lactuca serriola*, *Polygonum aviculare* agg.). Do tohto biotopu patria aj polia, vinice a iné trvalo obhospodarované kultúry (extenzívne aj intenzívne obhospodarovanie). Radia sa tu aj porasty invázných neofytov (*Asclepias syriaca*, *Helianthus tuberosus*, *Fallopia* sp., *Echinocystis lobata*), ktoré odsadzujú prirodzené a poloprirodzené stanovišťa a vytlačujú z nich pôvodné rastlinné spoločenstvá.

(X3 Nitrofilná ruderálna vegetácia mimo sídel, X4 Teplomilná ruderálna vegetácia mimo sídel, X5 úhory a extenzívne obhospodarované polia, X6 Úhory a burinová vegetácia na pieskoch, X7 Intenzívne obhospodarované polia, X8 Porasty invázných rastlín, X9 Porasty nepôvodných drevín, X10 Porasty ruderalizovaných bahnitých brehov)

Antropicky ovplyvnené biotopy obsadzujú predovšetkým *Acrocephalus palustris*, *Alauda arvensis*, *Anthus campestris*, *Anthus trivialis*, *Asio otus*, *Ciconia ciconia*, *Circus pygargus*, *Coturnix coturnix*, *Emberiza citrinella*, *Falco tinnuncullus*, *Falco vespertinus*, *Lanius collurio*, *Lanius minor*, *Lullula arborea*, *Oenanthe oenanthe*, *Perdix perdix*, *Phoenicurus ochrurus*, *Saxicola torquata*, *Saxicola rubetra*, *Sylvia communis*, *Upupa epops*.

Porasty nepôvodných drevín /biotopy X9/

Plantáže introdukovaných drevín. Pre výsadby je typický pravidelný spon stromov a rovnovekosť porastov. Bylinný podrast v lepšom prípade zodpovedá pôvodnému lesu, väčšinou je však silno zmenený buď spôsobom hospodárenia (porasty topoľa euroázijského), alebo sa viac prejavuje vlastný vplyv dreviny (porasty agátu).

Zástupcami vtáčích druhov sú predovšetkým: *Buteo buteo*, *Carduelis chloris*, *Certhia familiaris*, *Columba palumbus*, *Dendrocopos major*, *Dendrocopos minor*, *Dryocopus martius*, *Hippolais icterina*, *Jynx torquilla*, *Luscinia luscinia*, *Luscinia megarhynchos*, *Oriolus oriolus*, *Philoscopus sibilatrix*, *Sylvia borin*, *Troglodytes troglodytes*, *Turdus philomelos*.

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Predmetom ochrany Chráneného vtáčieho územia Medzibodrožie je zachovanie biotopov druhov vtákov európskeho významu a zabezpečenie ich prežitia a rozmnožovania. Medzibodrožie je jedným z piatich najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov chochlačka bielooká (*Aythya nyroca*), haja tmavá (*Milvus migrans*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*), čorík čierny (*Chlidonias niger*), beluša malá (*Egretta garzetta*), beluša veľká (*Egretta alba*), chriašť malý (*Porzana parva*), volavka purpurová (*Ardea purpurea*), bučiak veľký (*Botaurus stellaris*), čorík bahenný (*Chlidonias hybridus*), bučiacik močiarny (*Ixobrychus minutus*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), chavkoš nočný (*Nycticorax nycticorax*), strakoš obyčajný (*Lanius collurio*) a jedným z piatich pre hniezdenie druhov výrik lesný (*Otus scops*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), kačica chrapačka (*Anas querquedula*) a včelárik zlatý (*Merops apiaster*). Pravidelne tu hniezdi viac ako 1% národnej populácie druhov rybárik riečny (*Alcedo atthis*), včelár lesný (*Pernis apivorus*) d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), škovránok stromový (*Lullula arborea*), d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), pipiška chochlatá (*Galerida cristata*), krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), brehuľa hnedá (*Riparia riparia*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*) a strakoš kolesár (*Lanius minor*).

V súčasnosti je CHVÚ Medzibodrožie dôležité predovšetkým pre hniezdenie chavkošov nočných, pre ktoré je najvýznamnejším hniezdiskom na Slovensku, ale podobne aj pre ostatné volavkovité vtáky, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ. Okrem toho je CHVÚ Medzibodrožie v súčasnosti najvýznamnejším hniezdiskom ľabtušky poľnej a jedným z najvýznamnejších hniezdísk včelárika zlatého na Slovensku.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe dát z monitoringu z rokov 2010-2012. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami ako bol hodnotený ich stav v roku 2010-2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu v kapitole 1.6.3.1.

Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavu predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2., stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhov

1.6.3.1.1. Definovanie priaznivého stavu chochlačky bielookej (*Aythya nyroca*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Medzibodrožie

Početnosť populácie: V CHVÚ Medzibodrožie v súčasnosti hniezdia 1 - 3 páry chochlačky bielookej. Jedná sa o jedno z dvoch území na Slovensku, kde tento druh v posledných rokoch pravidelne hniezdi.

Hlavné biotopy výskytu: Druh sa vyskytuje na rozsiahlejších močiaroch a mŕtvych ramenách. Obsadzuje najhodnotnejšie mokrade vysokej diverzity s dostatočnou hĺbkou vody a vysokým podielom porastov makrofytov a s ponorenou a plávajúcou vegetáciou.

1. Definovanie stavu: *Aythya nyroca*:

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ hniezdi vyše 10 párov	V CHVÚ hniezdi 5 - 10 párov	V CHVÚ hniezdi do 5 párov
	1.2. Populačný trend	Počet párov v CHVÚ za 5 rokov narástol o vyše 20%	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná s osciláciou $\pm 20\%$	Počet párov v CHVÚ za 5 rokov poklesol o vyše 20%
	1.3. Veľkosť areálu	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na min. 10 lokalitách	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na 5-10 lokalitách	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na menej ako 5 lokalitách
	1.4. Areálový trend	Areál sa za 5 rokov zväčšil min. o 3 lokality, prípadne zotrváva na dobrom stave	Areál je za 5 rokov stabilný, prípadne len mierne kolíše ± 2 lokality	Areál sa za 5 rokov zmenšil o viac ako 2 lokality, príp. stagnuje na nepriaznivom stave
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Mŕtve ramená a rozsiahlejšie močiare so stabilnou a vyhovujúcou výškou hladiny počas celého roka, s rozsiahlymi porastami makrofytov	Mŕtve ramená a rozsiahlejšie močiare so stálou, alebo len mierne kolísajúcou hladinou počas hniezdnej doby a s dostatočným porastom makrofytov	Močiare a mŕtve ramená s výrazne kolísajúcou vodnou hladinou, prípadne vysychajúce už počas hniezdneho obdobia, bez vyhovujúcich porastov makrofytov
	2.2. Potravný biotop	Mŕtve ramená a rozsiahlejšie močiare so stabilnou a vyhovujúcou výškou hladiny počas celého roka, s rozsiahlymi porastami makrofytov a s dostatočne pestrou a dostupnou potravou	Mŕtve ramená a rozsiahlejšie močiare so stálou, alebo len mierne kolísajúcou hladinou počas hniezdnej doby a s dostatočným porastom makrofytov a vhodnou potravnou ponukou počas celého hniezdneho obdobia	Močiare a mŕtve ramená s výrazne kolísajúcou vodnou hladinou, prípadne vysychajúce už počas hniezdneho obdobia, bez vyhovujúcich porastov makrofytov a bez dostatočnej ponuky vhodnej a dostupnej potravy

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh na hniezdisku nie je ohrozovaný zástrelom ani inými negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré by viedli k ohrozeniu druhu prípadne jeho hniezd	Druh je ohrozovaný zástrelom iba v mimohniezdnej dobe, počas ťahu, hniezdne lokality sú len minimálne ohrozované negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré ale nevedú k bezprostrednému ohrozeniu druhu prípadne jeho hniezd	Druh na hniezdisku je počas celého roku ohrozovaný zástrelom a inými negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré často vedú k ohrozeniu druhu prípadne jeho hniezd
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdne biotopy nie sú počas celého roka ohrozované negatívnymi antropickými aktivitami, (odvodňovanie, zasypávanie močiarov, likvidácia brehových porastov v dobe hniezdenia, vykášanie ap.)	Hniezdne biotopy sú len minimálne ohrozované negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré ale nevedú k jeho vážnejšiemu poškodeniu, prípadne likvidácii.	Hniezdne biotopy sú výrazne ohrozované negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré môžu viesť k jeho dočasnej alebo trvalej likvidácii

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. populačný trend	1	3	3
	1.3. veľkosť areálu	1	3	3
	1.4. areálový trend	2	3	6
biotop	2.1. hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. potravný biotop	3	2	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				42

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrý, priaznivý stav.
Váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	61%	

Na základe hodnotiacich kritérií je druh chochlačka bielooká (*Aythya nyroca*) zaradený v celkovom hodnotení do priemerného stavu, s hodnotou 61%. Chochlačka bielooká je vzácnym hniezdičom v CHVÚ. Jej výskyt a početnosť priamo súvisí s výskytom vhodných biotopov a ten je zase závislý na počasí s dostatkom zrážok. V posledných rokoch badať trend nárastu početnosti v Maďarsku, s čím súvisia aj pravidelnejšie výskyty, hlavne počas ťahu, aj u nás.

1.6.3.1.2 Definovanie priaznivého stavu haje tmavej (*Milvus migrans*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie v posledných rokoch hniezdi 4 - 6 párov haje tmavej, čo predstavuje cca 10 % udávanej populácie na Slovensku. Obýva hlavne jeho strednú a západnú časť. Vo východnej časti je zriedkavejšia. Hniezdna populácia sa javí ako stabilná s minimálnymi výkyvmi.

Hlavné biotopy výskytu

Haja tmavá obýva hlavne staršie nerušené lužné lesy v okolí Latorice, Laborca a Bodrogu. V otvorenej poľnohospodárskej krajine zahniezdi len zriedkavo.

Definovanie stavu: *Milvus migrans*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Populácia sa v 5 rokoch udržiava nad 7 hniezdných párov	Populácia sa v 5 rokoch udržiava v počte 4-7 hniezdných párov	Populácia má v 5 rokoch pod 4 hniezdné páry
	1.2. Populačný trend	V 5 rokoch rast populácie, resp. jej udržiavanie v dobrom stave	Populácia sa v 5 rokoch udržiava v priemernom stave	V 5 rokoch pokles populácie, príp. jej stagnácia v nepriaznivom stave
biotop	2.1. Hniezdny biotop	V lužných lesoch výskyt porastov vhodnej druhovej (dub, jaseň, topoľ) a vekovej (nad 70 r.) štruktúry na viac ako 50 % plochy lesných porastov	V lužných lesoch výskyt porastov vhodnej druhovej (dub, jaseň, topoľ) a vekovej (nad 70 r.) štruktúry na 30 - 50 % plochy lesných porastov	V lužných lesoch výskyt porastov vhodnej druhovej (dub, jaseň, topoľ) a vekovej (nad 70 r.) štruktúry na menej ako 30 % plochy porastov
	2.2. Potravný biotop	Výrazne štruktúrovaná krajina (prelínanie lesov, ornej pôdy, lúk, pasienkov, mŕtvych ramien a mokradí) s výskytom vhodnej a dostupnej potravy	Otvorená, vhodne štruktúrovaná krajina s nízkym podielom veľkopošných monokultúr s výskytom dostupnej potravy	Poľnohospodárska krajina s nevhodnou štruktúrou, vysoký podiel veľkopošných monokultúr s nevhodnými poľnohospodárskymi plodinami

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je ohrozovaný zástrelom, na hniezdiskách nedochádza k negatívnym antropickým aktivitám, ktoré by mali vplyv na úspešnosť hniezdenia	Druh nie je ohrozovaný zástrelom, na hniezdiskách dochádza k negatívnym antropickým aktivitám, ktoré ale nemajú vplyv na úspešnosť hniezdenia	Druh je ohrozovaný zástrelom, negatívne antropické zásahy na hniezdiskách majú výrazný vplyv na úspešnosť hniezdenia,
	3.2. Ohrozenie hniezdných biotopov	Hniezdny biotop celoročne bez negatívnych antropických vplyvov	Hniezdny biotop bez negatívnych antropických vplyvov na základe vyhlásenej ochranej zóny hniezda	Hniezdny biotop ohrozovaný negatívnymi antropickými vplyvmi (hospodárska ťažba, nekontrolované výrubu stromov na nelesných pozemkoch)

Celkové vyhodnotenie stavu (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	3	9
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				54
Dosiahnuté body				39

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrý, priaznivý stav.

Váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
	72%	

Zhodnotenie

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh haja tmavá (*Milvus migrans*) zaradený v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 72 %. Všetky hodnotiace kritériá boli vyhodnotené v priaznivom stave. Haja tmavá je typickým hniezdičom CHVÚ Medzibodrožie. Podmienkou pre udržanie početnosti druhu je zachovanie čo možno najväčšej rozlohy zachovalých lužných lesov v území, na ktoré je v dnešnej dobe silný tlak zo strany lesníckeho obhospodarovania. Najnovšie badať trend hniezdenia v netypických biotopoch, ako napríklad malom agátovom lesíku, alebo na stožiaroch vysokého napätia.

1.6.3.1.3. Definovanie priaznivého stavu kane popolavej (*Circus pygargus*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu.

Pri príprave návrhu CHVÚ sa hniezdna populácia kane popolavej odhadovala na 3 - 5 párov, čo v tom čase (rok 2003) predstavovalo cca 10 % odhadovanej slovenskej populácie. V rokoch 2004–2014 však nebolo doložené žiadne hniezdenie. Na základe pozorovaní dospelých vtákov počas hniezdneho obdobia sa v rokoch 2004–2005 predpokladalo hniezdenie maximálne 2 – 3 párov (BROZ 2005). V posledných 3 rokoch (2010-2013) nebolo ani len predpokladané žiadne hniezdenie a v hniezdnom období boli zaznamenané len ojedinelé pozorovania väčšinou subadultných alebo juvenilných jedincov.

Nakoľko hniezdenie druhu v posledných rokoch nebolo zistené, môžeme hniezdne biotopy charakterizovať len na základe údajov z minulosti. Druh sa zriedkavo vyskytoval v podstate na celom CHVÚ, s výnimkou zalesnených území. Preferuje otvorenú, poľnohospodársky intenzívne využívanú krajinu, kde sa husto siate obilniny striedajú s lúčnymi biotopmi. Hniezdne prostredie tvorila predovšetkým otvorená poľnohospodárska krajina s dostatkom obilných a repkových monokultúr, zamokrené trávnaté okraje močiarov, prípadne rozsiahlejšie nepasené lúky (Danko et al. 2002).

1. Definovanie stavu druhu kaňa popolavá (*Circus pygargus*)

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý	
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Viac ako 10 pravidelne hniezdiacich párov za obdobie 5 rokov	5-10 pravidelne hniezdiacich párov za obdobie 5 rokov	Menej ako 5 hniezdných párov za obdobie 5 rokov
	1.2. Populačný trend	Veľkosť populácie za obdobie 5 rokov stúpala o viac ako 20 %.	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná, príp. mierne kolíše ($\pm 20\%$)	Populácia za obdobie 5 rokov klesla o viac ako 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	Druh obsadzuje minimálne 50 % potenciálne vhodných lokalít CHVÚ	Druh obsadzuje 30 – 50 % potenciálne vhodných lokalít CHVÚ	Druh obsadzuje menej ako 30 % potenciálnych lokalít CHVÚ
	1.4. Areálový trend	Za obdobie 5 rokov druh obsadil minimálne 2 nové lokality	Za obdobie 5 rokov obsadzuje druh rovnaký počet lokalít, príp. tento počet medziročne mierne kolíše	Za obdobie 5 rokov sa počet obsadených lokalít zmenšil o viac ako 2
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Otvorená poľnohospodárska krajina s podielom TTP a úhorov nad 30 % a prevahou obilných kultúr nad 40 %	Otvorená poľnohospodárska krajina s podielom TTP a úhorov 20 - 30 % a prevahou obilných kultúr do 40 %	Otvorená poľnohospodárska krajina s podielom TTP a úhorov pod 20 % a podielom obilných kultúr pod 20 %

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
2.2. Potravný biotop	Lovné teritórium ktoré obsahuje minimálne 40 až 60 % TTP, pasienkov, lucerny, kosných lúk a úhorov	Lovné teritórium ktoré obsahuje 30 až 40 % TTP, pasienkov, lucerny, kosných lúk a úhorov	Lovné teritórium, ktoré obsahuje TTP menej ako 30 %, v teritóriu je vysoký podiel monokultúr nevhodných druhov, kukurica, vysokosteblové plodiny
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	Počas hniezdneho obdobia dochádza k antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom na hniezdiskách alebo loviskách	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (vstupovanie do mokradí, športový rybolov), likvidácia druhu strelnými zbraňami
	3.2. Deštrukcia potravných biotopov	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu. Nedochádza k zaorávaniu úhorov a strnísk pred koncom augusta, nie sú aplikované rodenticídy	V potravných biotopoch dochádza k zaorávaniu úhorov a strnísk pred začiatkom augusta, chemická likvidácia hlodavcov je usmerňovaná v záujme ochrany druhu.

Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

Kritérium	Stav	Váha parametra	Počet bodov	
populácia	1.1 Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2 Populačný trend	1	3	3
	1.3 Veľkosť areálu	1	2	2
	1.4 Areálový trend	1	3	3
ohrozenia biotop	2.1 Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2 Potravný biotop	2	3	6
	3.1 Priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2 Deštrukcia potravných biotopov	1	3	3
Možný počet bodov			69	
Dosiagnuté body			32	

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrý, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		46 %

Zhodnotenie

V CHVÚ Medzibodrožie nebolo v posledných 3 rokoch ani len predpokladané žiadne hniezdenie kane popolavej. Podľa dostupných informácií v území naposledy druh preukázateľne hniezdil v 70-tych rokoch 20. Storočia. Súčasný stav druhu bol definovaný ako nepriaznivý. Päť z ôsmich hodnotených kritérií boli definované v nepriaznivom stave, medzi nimi boli všetky 4 kritériá týkajúce sa populácie. Stav biotopu hodnotíme ako priemerný. Hoci existuje teoretická šanca, že druh v území CHVÚ zahniezdi, na základe vyššie uvedených skutočností navrhujeme tento druh vyškrtnúť z výberových druhov CHVÚ Medzibodrožie.

1.6.3.1.4. Definovanie priaznivého stavu čoríka čierneho (*Chlidonias niger*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu V CHVÚ Medzibodrožie v posledných rokoch hniezdi maximálne 5 párov čoríka čierneho. Počet hniezdiacich párov závisí predovšetkým na stave hniezdných a potravných biotopov, ktoré v posledných rokoch ubúdajú, resp. menia sa v neprospech hniezdenia tohto druhu. Druh sa tiež prejavuje ako typický fluktuant, takže aj pri vhodných podmienkach nemusí druh zahniezdiť. Napriek relatívne vhodným hniezdnym podmienkam jeho početnosť výrazne poklesla.

Čorík čierny obýva výhradne rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená s dostatočným vodným stĺpcom a vyhovujúcimi porastmi plávajúcich rastlín, hlavne rezavky aloovitej a steblovky (Danko et al., 2002). Hniezdi nepravidelne na viacerých lokalitách v oblasti Medzibodrožských pláňav v závislosti na stave hniezdných lokalít, k pravidelnejším hniezdiskám patrí hlavne oblasť Veľkej Krčavy, časť Tice a močiare v okolí Bačky, Boťan a Lelesa (BROZ, 2005).

Definovanie stavu druhu čorík čierny (*Chlidonias niger*)

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý	
populácia	1.1 veľkosť populácie	V území pravidelne hniezdi viac ako 30 párov za obdobie 5 rokov	V území pravidelne hniezdi 10-30 párov za obdobie 5 rokov	Pokles populácie pod 10 párov, príp. k zahniezdeniu dochádza len v niektorých rokoch za obdobie 5 rokov
	1.2 populačný trend	Veľkosť populácie za obdobie 5 rokov stúpa	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná (oscilácia max. $\pm 20\%$)	Dlhodobý pokles populácie, príp. výkyvy v početnosti viac ako 20 % za obdobie 5 rokov
	1.3 veľkosť areálu	Každoročne viac ako 3 hniezadne lokality v CHVÚ Medzibodrožie	Každoročne 2 – 3 hniezadne lokality v CHVÚ	Druh hniezdi v CHVÚ len na jednej lokalite, príp. hniezdiská nie sú obsadzované každoročne
	1.4 areálový trend	Počet hniezdných lokalít sa za obdobie 5 rokov zvýšil minimálne o 1 lokalitu	Hniezdný areál je za obdobie 5 rokov stabilný	Hniezdný areál sa za 5 ročné obdobie znižuje, hniezadne lokality nie sú obsadzované každoročne

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
biotop	2.1 hniezdny biotop	V území sa nachádza viac ako 10 močiarov a mŕtvych ramien s vyhovujúcim porastom a stálou vodnou hladinou počas celého roka, bez negatívnych antropických vplyvov	V území sa nachádza 5-10 močiarov a mŕtvych ramien s vyhovujúcim porastom, v hniezdnom období so stálou, príp. mierne kolísajúcou hladinou bez závažnejších antropických vplyvov	V území je nedostatok vhodných hniezdných biotopov (menej ako 5) s vhodným porastom, existujúce v hniezdnom období vysychajú, príp. ich vodná hladina výrazne kolíše
	2.2 potravný biotop	V blízkosti hniezdísk sú potravné biotopy stojatých vôd so stálou vodnou hladinou s dostatočnou potravnou ponukou rýb a vodných živočíchov	Vhodné potravné biotopy stojatých vôd s dostatočnou potravnou ponukou rýb a vodných živočíchov sú len v širšom okolí hniezdísk (vyše 5 km)	Absencia vhodných potravných biotopov aj v širšom okolí hniezdísk, lokality s nedostatkom vhodnej a dostupnej potravy rýb a vodných živočíchov
ohrozenie	3.1 stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je rušený na hniezdných a lovných lokalitách, nie je ohrozovaný zástrelom	Negatívne antropické vplyvy (napr. vyrušovanie rybármi a poľovníkmi) na hniezdiskách je neúmyselné a len v ojedinelých prípadoch vedie k neúspešnému vyhniezdzeniu.	Druh je na hniezdiskách a loviskách vyrušovaný a prenasledovaný (napr. rybármi, poľovníkmi a pod.), príp. úmyselne likvidovaný. Dochádza k ničeniu hniezd a zástrelom.
	3.2 stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdny biotop má zabezpečenú stálu vodnú hladinu ale aj trvale zarastené plochy vodnými rastlinami (napr. rezavka, aloovitá), bez akýchkoľvek negatívnych antropických vplyvov počas celého roka.	Hniezdny biotop počas hniezdného obdobia je bez takých zmien, ktoré by mali za následok odvodnenie, zasypanie, odstránenie vegetácie, antropické vplyvy sú pre stav lokality zanedbateľné.	Výrazne negatívne antropické vplyvy na hniezdny biotop, zásadné zmeny vo vodnom režime lokality ktoré majú za následok odvodnenie a vysušenie, zasypanie, znečistenie alebo odstránenie vegetácie.

Hodnotiacia tabuľka:

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. populačný trend	1	3	3
	1.3. veľkosť areálu	1	3	3
	1.4. areálový trend	1	2	2
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	2	3	6

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdneho biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				35

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrý, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		51 %

Zhodnotenie

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh čorík čierny (*Chlidonias niger*) zaradený v celkovom hodnotení do nepriaznivého stavu s hodnotou 51 %. Všetky kritéria týkajúce sa populácie boli vyhodnotené v nepriaznivom stave. Aj napriek vyhovujúcemu stavu niektorých potenciálnych hniezdných lokalít dochádza v posledných rokoch len k občasnému zahniezdeniu v počte niekoľkých párov. Príčinou je pravdepodobne nedostatok potravných biotopov čo súvisí s vysušovaním krajiny, zazemňovaním a zaníkaním močiarov. Podobne ako tento druh v dôsledku tých istých zmien biotopov, ubúda aj podobný čorík bahenný a len ojedinele v CHVÚ hniezdia napr. čajky smeživé.

1.6.3.1.5. Definovanie priaznivého stavu beluše malej (*Egretta garzetta*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie a početnosť populácie

Prvé doložené hniezdenie druhu v CHVÚ Medzibodrožie bolo v roku 1963, ďalšie zahniezdenie bolo zistené až v rokoch 1983 a 1984 a od roku 1998 tu hniezdi prakticky každoročne. V CHVÚ v rokoch 2010-2012 hniezdilo 10 - 15 párov v 2 – 3 hniezdných kolóniách v závislosti na stave hniezdných biotopov. V posledných rokoch je populácia stabilná s miernymi výkyvmi početnosti.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ

Obýva rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená s dostatočnou hĺbkou vody a vyhovujúcimi porastmi krovitých vŕb, na ktorých hniezdi, vždy v spoločnej kolónii s inými druhmi volavkovitých, hlavne s chavkošom nočným. Druh hniezdi takmer výhradne v južnej časti územia, v systéme mokradí Tice a v oblasti Veľkej Krčavy.

Definovanie stavu: *Egretta garzetta*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. veľkosť populácie	V rámci CHVÚ nad 15 hniezdných párov.	V rámci CHVÚ 10-15 hniezdných párov.	V rámci CHVÚ menej ako 10 hniezdných párov.
	1.2. populačný trend	Populácia má v posledných 5 rokoch rastúci trend o viac ako 30%, príp. sa udržiava na dobrom stave	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná, prípadne kolíše v priemernom stave	Populácia má v posledných 5 rokoch klesajúci trend o viac ako 30%, príp. sa nachádza v nepriaznivom stave
	1.3 .areálový trend	Areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje o viac ako 20% obsadzovaním nových hniezdných lokalít, príp. populácia je rozptýlená minimálne do 3 hniezdných kolónií	Areál je v posledných 5 rokoch stabilný (zmeny v rozpätí $\pm 20\%$), príp. populácia je rozdelená aspoň do 2 hniezdných kolónií	Hniezdny areál má v posledných 5 rokoch klesajúci trend, znižuje sa o viac ako 20%, populácia je sústredená v jednej kolónii
biotop	2.1.hniezdny biotop	Nenarušované močiare, mŕtve ramená s vhodným porastom krov alebo stromov rastúcich vo vode, so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia	Močiare, mŕtve ramená so stabilnou alebo kolísajúcou vodnou hladinou počas hniezdného obdobia, s vhodnými porastmi krov vo vode, v malej miere narušované antropickými aktivitami	Močiare a mŕtve ramená bez vhodného porastu, vysychajúce počas hniezdného obdobia, s intenzívnymi antropickými aktivitami v ich bezprostrednom okolí
	2.2. potravný biotop	Plytké nevysychajúce močiare, ramená s plytčinami a podmáčané lúky, bez negatívnych antropických vplyvov počas hniezdného obdobia, s potravnou ponukou počas celej sezóny	Plytké nevysychajúce, prípadne periodicky vysychajúce močiare, ramená, s okrajovými plytčinami, lúky mierne narušované antropickými aktivitami bez negatívneho dopadu na ich stav s vhodnou potravnou ponukou počas celej sezóny	Loviská s nedostatočnou potravnou ponukou, mokrade vysychajúce ešte počas hniezdného sezóny, rybníky a ramená bez plytčín a brehových porastov, intenzívne antropicky narušované
ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstreľom	Počas hniezdného obdobia dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstreľom na hniezdiskách alebo loviskách	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia, likvidácia druhu nelegálnym odstreľom

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A –	B –	C –
	dobry	priemerny	nepriaznivý
3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu (vypaľovanie, výrub stromov a krov, odvodňovanie) počas celého roka	Hniezdne lokality počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov (vypaľovanie, výrub stromov a krov, zmeny vodného režimu), zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Hniezdny biotop intenzívne narušovaný vypaľovaním, mechanickou a chemickou likvidáciou porastov, odvodňovaním

Hodnotiaca tabuľka

Kritérium		Stav	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	2	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	3	3	9
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				57
Dosiahnuté body				43

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobry, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
	75 %	

Zhodnotenie

Na základe zadaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh beluša malá v celkovom hodnotení v CHVÚ priaznivý stav na stupni B.

Pre všetky hodnotiace kritéria bol stanovený priemerný alebo dobrý priaznivý stav. Zásadným problémom pre tento druh v území je stav hniezdných alebo potenciálne hniezdných lokalít z hydrologického pohľadu. Beluša malá vyžaduje na zahniezdenie močiare so stálou a dostatočne hlbokou vodou. Počas suchých rokov, zvlášť ak nasledujú po

sebe, dochádza na väčšine lokalít k pomerne rýchlemu a výraznému poklesu vôd alebo až ich vysychaniu, čím sa výrazne znižuje ponuka vhodných hniezdisk pre tento druh, resp. dochádza k ich zanechávaniu.

1.6.3.1.6. Definovanie priaznivého stavu beluše veľkej (*Egretta alba*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ

Početnosť populácie: V CHVÚ Medzibodrožie v súčasnosti hniezdi 40-60 párov v 2–4 hniezdných kolóniách. Od roku 1998, keď bolo prvýkrát zistené hniezdenie tohto druhu v Medzibodroží, bol zaznamenaný postupný nárast hniezdnej populácie. Jej početnosť je závislá na stave hniezdných lokalít. Za posledné roky sa javí ako stabilná, s miernymi výkyvmi.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ

Obýva výhradne rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená s dostatočnou hĺbkou vody a vyhovujúcimi porastmi starej trste a krovitých vrúb. V súčasnosti hniezdi v dvoch stálych kolóniách, pri Beši a v oblasti Veľkej Krčavy. Pri vhodných podmienkach občas zahniezdia aj v ďalších močiaroch v južnej časti CHVÚ.

Definovanie stavu: *Egretta alba*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. veľkosť populácie	Populácia má v posledných 5 rokoch nad 40 párov	Populácia sa v posledných 5 rokoch udržiava na úrovni 20-40 párov	V posledných 5 rokoch pokles populácie pod 20 párov
	1.2. populačný trend	Populácia má v posledných 5 rokoch rastúci trend, resp. sa drží na dobrom stave	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná v priemernom stave, prípadne mierne kolíše $\pm 20\%$	Populácie v posledných 5 rokoch stagnuje v nepriaznivom stave, príp. klesá
	1.3. areálový trend	Areál má v posledných 5 rokoch rastúci trend	Areál je v posledných 5 rokoch stabilný, prípadne mierne kolíše	Areál má v posledných 5 rokoch klesajúci trend
biotop	2.1. hniezdny biotop	Nenarušované rozsiahle močiare, mŕtve ramená s bohatým zárastom trste, páľky a krovitých vrúb, s celoročne stabilnou hladinou vody	Rozsiahlejšie močiare, mŕtve ramená so stabilnou alebo mierne kolísajúcou vodnou hladinou počas celého hniezdného obdobia, s vhodnými porastmi, v malej miere narušované negatívnymi antropickými aktivitami	Malé, izolované močiare a mŕtve ramena bez vhodného porastu, periodicky vysychajúce, s intenzívnymi antropickými aktivitami

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý	
2.2. potravný biotop	Plytké nevysychajúce močiare, ramená, rybníky s plytčinami a podmáčané lúky, bez výrazne negatívnych antropických vplyvov počas celého roka, s dostupnou potravnou ponukou počas celej sezóny	Plytké nevysychajúce, prípadne periodický vysychajúce močiare, ramená, rybníky s okrajovými plytčinami, lúky a pasienky mierne narušované antropickými aktivitami počas hniezdného obdobia s vhodnou potravnou ponukou počas celej sezóny	Loviská s nedostatočnou potravnou ponukou, mokrade vysychajúce ešte počas hniezdnej sezóny, ramená bez plytčín, intenzívne antropický narušované	
ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, ktoré by mali dopad na úspešnosť hniezdenia, druh nie je ohrozovaný zástrelom	Počas hniezdného obdobia dochádza na hniezdiskách k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom	Intenzívne alebo úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách, likvidácia druhu strelnými zbraňami
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdne lokality počas celého roka bez negatívnych antropických vplyvov majúci negatívny dopad na hniezdny biotop	Hniezdiská počas hniezdného obdobia bez antropických vplyvov majúci na ne negatívny dopad, lokality nie sú narušované vypaľovaním a odvodňovaním, prípadná likvidácia porastov max. na 50%	Hniezdny biotop narušovaný vypaľovaním, mechanickou a chemickou likvidáciou porastov, odvodňovaním

Hodnotiaca tabuľka (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	3	9
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	3	3	9
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6

Kritérium	Stav	Váha parametra	Počet bodov
Možný počet bodov			60
Dosiahnuté body			46

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobry, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
	77 %	

Zhodnotenie

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh beluša veľká (*Egretta alba*) zaradený v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 77 %. Všetky hodnotiace kritériá boli zaradené do priaznivého stavu. Beluša veľká je v posledných rokoch stálym hniezdičom CHVÚ Medzibodrožie s tendenciou k nárastu populácie. Zásadnou podmienkou pre udržanie, resp. rast hniezdnej populácie je stav potenciálnych hniezdných biotopov, ktorý je ale v súčasnosti na väčšine lokalít takmer úplne závislý na klimatických podmienkach.

1.6.3.1.7. Definovanie priaznivého stavu chriašťa malého (*Porzana parva*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu.

Vzhľadom na skrytý spôsob života chriašťa malého je monitoring populácie obmedzený na zaznamenávanie počtu volajúcich (hlasovo sa prejavujúcich) samcov na jednotlivých lokalitách. Na území CHVÚ sa v súčasnosti populácia odhaduje na približne 30-40 párov, čo predstavuje cca 30 % udávanej slovenskej populácie tohto druhu (70 – 150 ks) (Danko et al. 2002). Medzibodrožie je najvýznamnejším územím pre tento druh na Slovensku.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ.

Chriašť malý sa vyskytuje roztrúsene na vhodných lokalitách prakticky na celom území s výnimkou zalesnených oblastí. Typickým hniezdnym biotopom chriašťa malého sú rozsiahlejšie močiare s porastmi trstiny, pálky, steblovky, ostríc a okraje mŕtvych ramien s dostatočne širokým vhodným porastom. Podstatná je trvalá prítomnosť vody.

Definovanie stavu chriašť malý (*Porzana parva*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1 veľkosť populácie	Viac ako 30 obsadených teritórií za obdobie 5 rokov	15 - 30 obsadených teritórií za obdobie 5 rokov	Menej ako 15 obsadených teritórií za obdobie 5 rokov
	1.2 populačný trend	Veľkosť populácie za obdobie 5 rokov stúpala o viac ako 20 %.	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná, príp. mierne kolíše ($\pm 20\%$)	Populácia za obdobie 5 rokov klesla o viac ako 20 %

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
1.3 veľkosť areálu	Druh obsadzuje minimálne 50 % potenciálne vhodných lokalít CHVÚ za obdobie 5 rokov	Druh obsadzuje 30 – 50 % potenciálne vhodných lokalít za obdobie 5 rokov	Druh obsadzuje menej ako 30 % potenciálnych lokalít za obdobie 5 rokov
1.4 areálový trend	Za obdobie 5 rokov druh obsadil minimálne 5 nových lokalít	Za obdobie 5 rokov druh obsadzuje druh rovnaký počet lokalít, príp. tento počet medziročne mierne kolíše	Za obdobie 5 rokov sa počet obsadených lokalít zmenšil o viac ako 5
biotop	2.1 hniezdny biotop	V hniezdných biotopoch sa celoročne udržiava vhodný vodný režim (mokrade nevysychajú počas celého roka), a tým aj vhodná vegetačná štruktúra	Hniezdne biotopy majú dostatok vody a vhodnú vegetačnú štruktúru počas hniezdného obdobia (vysychajú, príp. sú pokosené až po 1.7.)
	2.2 potravný biotop	V potravných biotopoch sa celoročne udržiava vhodný vodný režim (mokrade nevysychajú počas celého roka), a tým aj vhodná vegetačná štruktúra	Potravné biotopy majú dostatok vody a vhodnú vegetačnú štruktúru počas hniezdného obdobia (vysychajú, príp. sú pokosené až po 1.7.)
ohrozenie	3.1 stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Menej ako 20 % hniezdisk podlieha stresovým faktorom – rybolov, pastva, preháňanie hosp. zvierat	20 - 50 % hniezdisk podlieha stresovým faktorom – rybolov, pastva, preháňanie hosp. zvierat
	3.2 stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Menej ako 10 % lokalít je ohrozených odvodňovaním, zasypávaním močiarov, vypaľovaním brehov, kosením, necitlivou úpravou brehov v hniezdnom období a kolísaním výšky vodnej hladiny	10 – 30 % lokalít je ohrozených odvodňovaním, zasypávaním močiarov, vypaľovaním brehov, kosením, necitlivou úpravou brehov v hniezdnom období a kolísaním výšky vodnej hladiny

Hodnotiaca tabuľka:

	Kritérium	Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. Populačný trend	3	3	9
	1.3. Veľkosť areálu	3	2	6

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
	1.4. Areálový trend	2	3	6
biotop	2.1. Hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. Potravný biotop	3	2	6
ohrozenia	3.1. Ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				66
Dosiahnuté body				57

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobry, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
86 %		

Zhodnotenie:

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh chriašť malý (*Porzana parva*) zaradený v celkovom hodnotení do dobrého priaznivého stavu s hodnotou 86 %. Všetky posudzované kritéria boli vyhodnotené v priaznivom stave.

1.6.3.1.8. Definovanie priaznivého stavu volavky purpurovej (*Ardea purpurea*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie

V CHVÚ Medzibodrožie v súčasnosti hniezdi 10–15 párov, čo predstavuje cca polovicu slovenskej hniezdnej populácie. Počet hniezdiacich párov závisí predovšetkým od stavu hniezdných biotopov. Medzibodrožie je jedným z dvoch území na Slovensku, kde tento druh pravidelne hniezdi. Populácia zaznamenala v minulosti výrazný pokles. V posledných rokoch je relatívne stabilná, aj keď s výrazne nižšou početnosťou.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ

Obýva výhradne rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená s dostatočným vodným stĺpcom a vyhovujúcim porastom trste, pálky a krovitých vrúb. V súčasnosti je pravidelným hniezdiskom len južná časť CHVÚ v oblasti mŕtveho ramena Veľká Krčava, pri vhodných hydrologických podmienkach dochádza k občasnému zahniezdeniu aj na ďalších lokalitách.

Definovanie stavu: *Ardea purpurea*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. veľkosť populácie / populačná hustota	Hniezdna populácia má v posledných 5 rokoch nad 20 párov	Hniezdna populácia má v posledných 5 rokoch 10 - 20 párov	Hniezdna populácia má v posledných 5 rokoch pod 10 párov
	1.2. populačný trend	Populácia má v posledných 5 rokoch rastúci trend, prípadne sa drží nad 20 hniezdných párov	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná v priemernom stave	Populácia má v posledných 5 rokoch klesajúci trend alebo stagnuje v nepriaznivom stave
	1.3. areálový trend	Počet hniezdisk sa za posledných 5 rokov zväčšuje	Počet hniezdisk je za posledných 5 rokov stabilný	Počet hniezdisk za posledných 5 rokov je nestabilný, príp. celá populácia je sústredená na jednom hniezdisku
biotop	2.1. hniezdny biotop	Nenarušované močiare, mŕtve ramená a rybníky s bohatým porastom trste, pálky a krovitých vŕb, so stabilnou a dostatočnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia	Močiare, mŕtve ramená a rybníky so stabilnou alebo mierne kolísajúcou vodnou hladinou s vhodnými porastmi trsti, pálky a krovitých vŕb, v malej miere narušované antropickými aktivitami, ktoré ale nemajú vplyv na stav biotopu	Malé, izolované močiare, mŕtve ramená a rybníky bez vhodného porastu trsti, pálky a krovitých vŕb, vysychajúce ešte počas hniezdného obdobia, s intenzívnymi antropickými aktivitami majúci vplyv na stav biotopu
	2.2. potravný biotop	Plytké nevysychajúce močiare, ramená, rybníky s bohatým okrajovým porastom, podmáčané lúky, bez negatívnych antropických vplyvov počas hniezdného obdobia, s potravnou ponukou počas celej sezóny	Plytké močiare, ramená, rybníky nevysychajúce, príp. vysychajúce po hniezdnom období a podmáčané lúky, mierne narušované antropickými aktivitami, s vhodnou potravnou ponukou počas celej sezóny	Mokrade vysychajúce ešte počas hniezdného sezóny, rybníky a ramená bez okrajového zrástku a plytkých okrajov, intenzívne antropicky narušované
ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, ktoré by mali dopad na úspešnosť hniezdenia	Počas hniezdného obdobia dochádza na hniezdiskách k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd	Intenzívne alebo úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách, likvidácia druhu strelnými zbraňami

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A –	B –	C –
	dobry	priemerny	nepriaznivý
3.2. Stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu	Hniezdne lokality počas celého roka bez antropických vplyvov majúci negatívny dopad na hniezdny biotop	Hniezdiská počas hniezdneho obdobia bez antropických vplyvov majúci na ne negatívny dopad, lokality nie sú narušované vypaľovaním, výrubom krov a odvodňovaním, prípadná likvidácia porastov max. na 50%	Hniezdny biotop narušovaný vypaľovaním, mechanickou a chemickou likvidáciou porastov, odvodňovaním

Hodnotiaca tabuľka (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. veľkosť populácie / pop. hustota	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	3	6
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	2	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdneho biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				60
Dosiahnuté body				42

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobry, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
	70%	

Zhodnotenie:

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh volavka purpurová (*Ardea purpurea*) zaradený v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 70 %. S výnimkou potravného biotopu, kde bol stanovený dobrý priaznivý stav, pre všetky hodnotiace kritériá bol stanovený priemerný priaznivý stav.

Medzibodrožie predstavuje aj z historického hľadiska najvýznamnejšie územie pre tento druh. Maximálnej početnosti dosahoval začiatkom 80-tych rokov – viac ako 50 párov. Následne ale z dôvodu postupného vysychania lokalít došlo k výraznému poklesu populácie až na niekoľko párov. Stav lokalít hlavne s hydrologického pohľadu je zásadným problémom pre tento druh aj v súčasnosti.

1.6.3.1.9. Definovanie priaznivého stavu bučiaka veľkého (*Botaurus stellaris*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu.

Podstatná časť slovenskej populácie bučiaka veľkého hniezdi na východe krajiny v Medzibodroží a blízkyh Senianskych rybníkoch. Druh tiež hniezdi v Košickej kotline, roztrúsene v Podunajskej rovine a Záhorskej nížine (Danko et al. 2002). V CHVÚ Medzibodrožie bolo v posledných rokoch zaznamenaných 30 – 32 bučiacich samcov, čo predstavuje viac ako polovicu slovenskej hniezdnej populácie. V suchých rokoch, kedy vhodné biotopy v iných častiach Slovenska vysychajú, môže táto populácia predstavovať až 70 % celoslovenskej populácie. Počet bučiacich samcov, ale najmä úspešných hniezdení, závisí predovšetkým od stavu hniezdných a potravných biotopov. Populácia je v posledných rokoch stabilná a rozšírená rovnomerne na vhodných biotopoch v celom CHVÚ Medzibodrožie. Úspešný priebeh hniezdení závisí od dostatku vody v hniezdných a potravných biotopoch počas celého hniezdenia.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ.

Bučiak veľký obýva nížinné močiare a mŕtve ramená, ktoré sú aspoň z časti zarastené trstou, pálkou alebo škripincom jazerným. Podmienkou je dostatočný vodný stĺpec počas celého hniezdného obdobia. V Medzibodroží majú hniezdne biotopy relatívne malé rozlohy (cca 5-20 ha). Často preto hniezdiace samice v čase kŕmenia mláďat využívajú na hľadanie potravy blízke lokality s dostatočnou potravnou ponukou. V oblastiach, kde nie je bučiak veľký rušený a nachádza vhodný hniezdny biotop, hniezdi, dokonca pravidelne, aj na veľmi malých lokalitách. Tieto lokality majú rozlohu asi 2-3 ha, kde vhodný porast makrofytov môže zaberáť len 1 ha. Nevyhnutnou podmienkou v prípade takéhoto hniezdenia je blízkosť potravných biotopov, ktoré pokrývajú potravné nároky hniezdiacej samice a mláďat.

1. Definovanie stavu druhu bučiak veľký (*Botaurus stellaris*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1 veľkosť populácie	Populácia v posledných 5 rokoch neklesla pod 25 párov	Populácia v posledných 5 rokoch kolíše medzi 20 - 25 párami	Populácia v posledných rokoch pravidelne klesá pod 20 párov
	1.2 populačný trend	Populácia má za obdobie 5 rokov rastúci trend o viac ako 20%	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná alebo kolíše do $\pm 20\%$	Populácia za obdobie 5 rokov má klesajúci trend o viac ako 20%
	1.3 areálový trend	Počet hniezdísk sa zväčšuje. Za obdobie 5 rokov obsadil druh min. 4 nové lokality	Za obdobie 5 rokov kolíše počet obsadených lokalít medzi 15-20	Počet obsadených lokalít sa za obdobie 5 rokov znížil o 4 a viac
biotop	2.1 hniezdny biotop	Nenarušované močiare s rozlohou viac ako 5 ha, mŕtve ramená a rybníky s bohatým zárastom trsti, páľky a škripinca, so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia	Močiare nad aj pod 5 ha, mŕtve ramená a rybníky s kolísajúcou vodnou hladinou, ktoré však v hniezdnom období nevysychajú a s vhodnými porastmi	Malé izolované močiare a mŕtve ramená do 5 ha, bez vhodného porastu, vysychajúce počas hniezdného obdobia, rybníky bez vhodného porastu s intenzívnymi antropickými aktivitami

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
2.2 potravný biotop	40 - 60 % mokradí v okolí hniezdisk nevysycha počas celého roka, majú bohatý štrukturovaný zárast vodných rastlín (pálky, trstiny, škripinca)	20 - 40 % mokradí v okolí hniezdisk poskytuje dostatok potravy. Vysychajú až po hniezdnom období, sú zarastené hustými rovnorodými porastmi rastlín	Väčšina mokradí v okolí hniezdisk sú malé izolované močiare vysychajúce už v priebehu hniezdenia alebo bez vodnej vegetácie
ohrozenie	3.1 stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, nebol zistený odstrel	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (vstupovanie do mokradí, športový rybolov), zistený odstrel druhu
	3.2 stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdne lokality so stálou vodnou hladinou bez antropických vplyvov (vypaľovanie, kosenie porastov, odvodňovanie) počas celého roka	Hniezdne lokality s kolísajúcou vodnou hladinou, počas hniezdného obdobia bez antropických vplyvov, do 50 % rozlohy hniezdných a potravných biotopov ohrozovaných vypaľovaním, kosením odvodňovaním v mimohniezdnom období

Hodnotiaca tabuľka (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. veľkosť populácie / pop. hustota	3	3	9
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	2	2	4
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				57
Dosiahnuté body				41

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrý, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A - dobrý	B- priemerný	C - nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	72 %	

Zhodnotenie

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh bučiak veľký (*Botaurus stellaris*) zaradený v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 72 %. Väčšina kritérií boli vyhodnotené v priemernom stave. Populácia sa v posledných rokoch javí ako stabilná, bez výrazných výkyvov, je ale pomerne výrazne závislá na stave hniezdných biotopov z hydrologického pohľadu (stabilita vodnej hladiny), na čo má výrazný vplyv ľudská činnosť, ale v posledných rokoch aj klíma a extrémne počasie (dlhotrvajúce sucha, záplavy).

1.6.3.1.10. Definovanie priaznivého stavu čoríka bahenného (*Chlidonias hybrida*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.**Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu.**

Počas migrácie sa druh vyskytuje na vodných plochách celého Slovenska, ale hniezdi aj keď nie pravidelne, len na východnom Slovensku. CHVÚ Medzibodrožie je jedným z dvoch území na Slovensku, kde tento druh relatívne pravidelne hniezdi (Danko et al., 2002). V posledných rokoch jeho početnosť kolíše v rozmedzí 0 – 30 párov. Počet hniezdiacich párov závisí predovšetkým na stave hniezdných biotopov, druh sa ale prejavuje ako typický fluktuant (Broz, 2005).

Hlavné biotopy výskytu.

Druh obýva výhradne rozsiahlejšie eutrofné močiare a mŕtve ramená, s dostatočným vodným stĺpcom a vyhovujúcim porastom plávajúcej a vo vode rastúcej vegetácie (stavikrv, steblovka, rezavka aloovitá). Často hniezdi v spoločnosti s inými druhmi čoríkov alebo čajkami (Danko et al. 2002, Halčinová, 2011). V súčasnosti je občasným hniezdiskom len južná časť CHVÚ v okolí Bačky a Boľan.

Definovanie stavu druhu čorík bahenný (*Chlidonias hybridus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
populácia	1.1 veľkosť populácie	V území pravidelne hniezdi viac ako 40 párov za obdobie 5 rokov.	V území pravidelne hniezdi 20-40 párov za obdobie 5 rokov.	Pokles populácie pod 20 párov, príp. k zahniezdeniu dochádza len v niektorých rokoch za obdobie 5 rokov.
	1.2 populačný trend	Veľkosť populácie za obdobie 5 rokov stúpa, príp. sa udržiava nad 40 párov.	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná (oscilácia max. $\pm 20\%$).	Dlhodobý pokles za obdobie 5 rokov o viac ako 20%, resp. dlhodobá nízka početnosť pod 20 párov.
	1.3 veľkosť areálu	Každoročne viac ako 3 hniezdne lokality na území CHVÚ.	Každoročne obsadené 2 – 3 hniezdne lokality v CHVÚ.	Druh hniezdi len na jednej lokalite, príp. hniezdiská nie sú obsadzované každoročne.

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý	
1.4 areálový trend	Počet hniezdných lokalít za obdobie 5 rokov rastie.	Hniezdny areál je za obdobie 5 rokov stabilný (každoročne viac ako 3 hniezdne lokality).	Hniezdny areál sa za obdobie 5 rokov znižuje, hniezdne lokality sú obsadzované nepravidelne.	
biotop	2.1. hniezdny biotop	V území sa nachádza viac ako 10 močiarov a mŕtvych ramien s vyhovujúcim porastom a stálou vodnou hladinou počas celého roka, bez negatívnych antropických vplyvov.	V území sa nachádza 5-10 močiarov a mŕtvych ramien s vyhovujúcim porastom, v hniezdnom období so stálou, príp. mierne kolísajúcou hladinou, bez závažnejších antropických vplyvov.	V území je nedostatok (menej ako 5) vhodných hniezdných biotopov s vhodným porastom, existujúce v hniezdnom období vysychajú, príp. ich vodná hladina výrazne kolíše.
	2.2. potravný biotop	V blízkosti hniezdísk sú biotopy stojatých vôd so stálou vodnou hladinou.	V širšom okolí hniezdísk sú potravné biotopy stojatých vôd s dostupnou potravou malých rýb.	Absencia vhodných potravných biotopov aj v širšom okolí hniezdísk, lokality s nedostatkom dostupnej potravy.
ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je rušený na hniezdných a lovných lokalitách, nie je ohrozovaný zástrelom.	Negatívne antropické vplyvy (napr. vyrušovanie rybármi a poľovníkmi) na hniezdiskách je neúmyselné a len v ojedinelých prípadoch vedie k neúspešnému vyhniezdeniu.	Druh je na hniezdiskách a loviskách vyrušovaný a prenasledovaný (napr. rybármi, poľovníkmi a pod.), príp. úmyselne likvidovaný. Dochádza k ničeniu hniezd a zástrelom.
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdny biotop má zabezpečenú stálu vodnú hladinu ale aj trvale zarastené plochy vodnými rastlinami (napr. rezavka aloovitá), bez akýchkoľvek negatívnych antropických vplyvov počas celého roka.	Hniezdny biotop počas hniezdného obdobia je bez takých zmien, ktoré by mali za následok odvodnenie, zasypanie, odstránenie vegetácie, antropické vplyvy sú pre stav lokality zanedbateľné.	Výrazne negatívne antropické vplyvy na hniezdny biotop, zásadné zmeny vo vodnom režime lokality ktoré majú za následok odvodnenie a vysušenie, zasypanie, znečistenie alebo odstránenie vegetácie.

Hodnotiacia tabuľka (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1 Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2 Populačný trend	1	3	3
	1.3 Veľkosť areálu	1	3	3
	1.4 Areálový trend	1	2	2
	2.1 Hniezdny biotop	2	3	6

	Kritérium	Stav	Váha parametra	Počet bodov
ohrozenia	2.2 Potravný biotop	2	3	6
	3.1 Ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2 Ohrozenie hniezdneho biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				35

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobry, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		51 %

Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh čorík bahenný (*Chlidonias hybrida*) zaradený v celkovom hodnotení do nepriaznivého stavu s hodnotou 51 %. Všetky kritéria týkajúce sa populácie boli vyhodnotené v nepriaznivom stave. Hniezdna početnosť dosahuje za posledné roky maximálne 30 hniezdných párov, ale sú roky keď čoríky bahenné v Medzibodroží vôbec nezahniezdili. Nenachádzajú vhodné biotopy a preto sa tu objavujú len ako transmigranty alebo zalietavajú za potravou z hniezdných kolónií na Ukrajinskom území v blízkosti riek Latorica a Tisa.

1.6.3.1.11. Definovanie priaznivého stavu bučičika močiarného (*Ixobrychus minutus*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie

Na území CHVÚ Medzibodrožie sa v období 2010-2012 predpokladalo hniezdenie 50-60 párov bučičika. Populácia sa z dlhodobejšieho pohľadu javí ako stabilná s miernymi ($\pm 20\%$) výkyvmi v závislosti na stave hniezdných biotopov.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ

Bučičik močiarny je čo do veľkosti areálu najrozšírenejší z volavkovitých. Obsadzuje tak rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená ako aj malé, často pomerne rušené lokality, podmienkou je stála vodná hladina a vhodné porasty /trst', husté krovité vrbiny, v menšej miere páľka/ rastúce vo vode. K najvýznamnejším hniezdnym lokalitám patria trst'ové močiare v okolí Bačky, Boťan a mŕtve rameno Veľká Krčava.

Definovanie stavu: *Ixobrychus minutus*

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A –	B –	C –
	dobry	priemerný	nepriaznivý
1.1. veľkosť populácie	V CHVÚ hniezdi vyše 50 párov	V CHVÚ hniezdi 30 - 50 párov	V CHVÚ hniezdi menej ako 30 párov

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A –	B –	C –	
	dobrý	priemerný	nepriaznivý	
1.2. populačný trend	Populácia má v posledných 5 rokoch rastúci trend (o viac ako 20%) príp. sa drží v dobrom priaznivom stave	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná alebo mierne kolíše(±20%) v rozpätí priemerného stavu	Populácia má v posledných 5 rokoch výrazne klesajúci trend (o viac ako 20%) alebo sa dlhodobo drží v nepriaznivom stave	
1.3. areálový trend	Areál sa počas posledných 5 rokov zväčšuje(o viac ako 20%) obsadzovaním nových hniezdných lokalít	Areál je počas posledných 5 rokov stabilný, zmeny sú v rozpätí ± 20%	Hniezdny areál sa počas posledných 5 rokov znižuje o viac ako 20%	
biotop	2.1. hniezdny biotop	Nenarušované močiare, mŕtve ramená, melioračné kanále s bohatým zárastom trstí, pálky a pobrežných krovín so stabilnou hladinou vody počas celého roka	Močiare, mŕtve ramená a kanále so stabilnou alebo mierne kolísajúcou vodnou hladinou v hniezdnom období, s porastami trstí, pálky a pobrežných krovín narušované antropickými aktivitami bez vplyvu na stav biotopu	Močiare a mŕtve ramena bez vhodného porastu a voľnej vodnej hladiny, vysychajúce počas hniezdného obdobia, s antropickými aktivitami majúcimi negatívny vplyv na ich stav
	2.2. potravný biotop	Nenarušované močiare, mŕtve ramená, melioračné kanále s bohatým zárastom trstí, pálky a pobrežných krovín so stabilnou hladinou vody počas celého roka	Močiare, mŕtve ramená a kanále so stabilnou alebo mierne kolísajúcou vodnou hladinou v hniezdnom období, s porastmi trstí, pálky a pobrežných krovín narušované antropickými aktivitami bez vplyvu na stav biotopu	Močiare a mŕtve ramená bez vhodného porastu a voľnej vodnej hladiny, vysychajúce počas hniezdného obdobia, s antropickými aktivitami majúcimi negatívny vplyv na ich stav
ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Močiare, ramená, kanále, rybníky s bohatým okrajovým zárastom rastúcim vo vode a stálou vodnou hladinou, bez negatívnych antropických vplyvov počas hniezdného obdobia, s vysokou diverzitou vodných druhov živočíchov	Močiare, ramená, rybníky so stálou, prípadne mierne kolísajúcou hladinou, nevysychajúce, príp. vysychajúce počas hniezdného obdobia, mierne narušované antropickými aktivitami, s nižšou diverzitou vodných druhov živočíchov	Loviská s nízkou diverzitou vodných druhov organizmov, mokrade vysychajúce ešte počas hniezdného sezón, rybníky a ramená bez okrajového zárastu zasahujúceho do vody, intenzívne antropicky narušované

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A –	B –	C –
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom, ktoré by mali vplyv na úspešnosť hniezdenia, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstreľom	Počas hniezdného obdobia dochádza k nevýznamným negatívnym antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstreľom	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách, likvidácia druhu strelnými zbraňami

Hodnotiacia tabuľka (body):

Kritérium		Stav	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (stav x váha)
populácia	1.1. veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. populačný trend	3	3	9
	1.3. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravný biotop	3	2	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	3	3	9
Možný počet bodov:				57
Dosiahnuté body				49

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrý, priaznivý stav.

Váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A	B	C
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
86 %		

Zhodnotenie

Na základe zadaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh bučičík močiarny v celkovom hodnotení v CHVÚ dobrý priaznivý stav zachovania (A).

Pre všetky hodnotiace kritériá bol stanovený priemerný alebo dobrý priaznivý stav. Bučičík močiarny hniezdi roztrúsene prakticky po celom území CHVÚ Medzibodrožie, snáď len s výnimkou medzihrádzových priestorov. Vzhľadom na svoju veľkosť a pomerne skrytý spôsob života dokáže úspešne vyhniezdiť aj na malých alebo pomerne intenzívne vyrušovaných lokalitách. Zásadným problémom pre tento druh je tak ako pre všetky druhy volavkovitých, aj keď v menšej miere, stav lokalít z hydrologického pohľadu.

1.6.3.1.12. Definovanie priaznivého stavu ľabtušky poľnej (*Anthus campestris*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Medzibodrožie:

V oblasti CHVÚ Medzibodrožie sa hniezdna populácia odhaduje na 30-40 párov, čo predstavuje cca 25 % udávanej slovenskej populácie (70-150). Na sledovaných lokalitách sa populácia javí ako stabilná.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Medzibodrožie:

Ľabtuška poľná sa vyskytuje roztrúsene prakticky na celom území s výnimkou lesnatých a zamokrených oblastí. Preferuje hlavne suché a otvorené lokality s nízkou vegetáciou - polia s vyhovujúcim porastom, úhory, xerothermné biotopy, lúky a pasienky, pieskové duny, vinohrady v piesčitých oblastiach. Pre pomerne skrytý a nenápadný spôsob života často uniká pozornosti. Hlavná časť populácie je sústredená v južnej až juhovýchodnej časti CHVÚ.

1. Definovanie stavu: *Anthus campestris*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Viac ako 50 hniezdných párov	30-50 hniezdných párov,	Menej ako 30 hniezdných párov
	1.2. Populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narástla o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou ± 20 %	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	Populácia je rozptýlená na viac ako 50% územia	Populácie je rozptýlená na 30-50% územia	Populácia je rozptýlená na menej ako 30% územia
	1.4. Areálový trend	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje.	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. s miernymi výkyvmi (do ± 20 %)	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch znižuje
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na viac ako 50% územia	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na 30-50% územia	Vhodné hniezdne biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na menej ako 30% územia
	2.2. Potravný biotop	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na viac ako 50% územia	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na 30-50% územia	Vhodné biotopy (poľnohospodárska pôda s vhodnými plodinami, úhory, xerothermné a zatravnené biotopy s nízkou a riedkou vegetáciou) sa vyskytujú na menej ako 30% územia

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný ani neúmyselne vyrušovaný	Druh nie je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný, ale je v menšej miere neúmyselne vyrušovaný	Druh je na hniezdných lokalitách cielene človekom prenasledovaný (lov, odchyt), je neúmerne vyrušovaný
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdny biotop nie je ohrozený nevhodnými antropickými zásahmi, ktoré by mali negatívny dopad na jeho stav	Hniezdne lokality počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Intenzívne antropické zásahy na hniezdných biotopoch vedúce až k ich neúmernemu poškodeniu, resp. zániku (rozorávanie pasienkov, chemizácia)

Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Veľkosť areálu	3	2	6
	1.4. Areálový trend	2	3	6
biotop	2.1. Hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. Potravný biotop	3	3	9
ohrozenia	3.1. Ohrozenie druhu	2	2	4
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				66
Dosiahnuté body				52

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrý, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
79 %		

Zhodnotenie

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh ľabtuška poľná (*Anthus campestris*) zaradený v celkovom hodnotení do dobrého priaznivého stavu (A) s hodnotou 86 %. Päť stanovených kritérií bolo vyhodnotených v dobrom a tri v priemernom stave. Populácia sa v posledných rokoch javí ako stabilná s medziročnými výkyvmi v početnosti do 20 %. Medziročne môžeme pozorovať mierne výkyvy v početnosti, ktoré sú ale krátkodobé a môžu súvisieť s nízkou hniezdnou úspešnosťou v predošlom roku, nevhodnými kultúrami poľnohospodárskych plodín v danom roku alebo s neznámymi negatívnymi faktormi na zimoviskách a počas migrácie.

1.6.3.1.13. Definovanie priaznivého stavu kane močiarej (*Circus aeruginosus*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Medzibodrožie:

V CHVÚ Medzibodrožie v súčasnosti hniezdi 35 – 45 párov kane močiarej. Druh je pomerne pravidelne rozšírený po celom území v závislosti na výskyte a stave vhodných biotopov. Niektoré hniezdné lokality bývajú osídlené každoročne približne rovnakým počtom hniezdných párov, ale často sa stretávame pri tomto druhu so značnou medziročnou fluktuáciou v obsadenosti lokality. Lokálne sa teda môžu početnosti z roka na rok meniť, ale v rámci celého územia CHVÚ je populácia stabilná. Pri vhodnom stave hniezdného biotopu a dostatku potravy (ako napr. v roku 2012 pri obci Ižkovce) môžu vzniknúť aj početnejšie hniezdné zoskupenia. Druh sa vyhýba lesným celkom.

Hlavné biotopy výskytu

Močiare a mŕtve ramená s vyhovujúcim porastom trsti, pálky, v menšej miere aj krovitých vŕb, škripinca jazerného alebo vysokých ostríc. Takmer výlučne hniezdi nad vodnou hladinou, zriedka v suchých močiach alebo v obilí. V Medzibodroží nachádza vhodné potravné biotopy v blízkosti hniezdisk. Na hľadanie potravy využíva množstvo mokradí, lúky ale aj agrárnu krajinu.

Definovanie stavu: *Circus aeruginosus*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1 Veľkosť populácie	Nad 50 hniezdiacich párov	30 až 50 hniezdiacich párov	Pod 30 hniezdiacich párov
	1.2 Populačný trend	Nárast populácie v posledných 5 rokoch, resp. jej zotrúvanie v dobrom stave	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná v priemernom stave	V posledných 5 rokoch pokles populácie, príp. jej stagnácia v nepriaznivom stave
	1.3 Veľkosť areálu	Druh sa vyskytuje na viac ako 70 % územia s vhodnými biotopmi	Druh sa vyskytuje na 50 - 70 % územia s vhodnými biotopmi	Druh sa vyskytuje na menej ako 50 % územia s vhodnými biotopmi
	1.4 Areálový trend	V posledných 5 rokoch zväčšovanie hniezdného areálu	Hniezdný areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. s miernymi výkyvmi	Hniezdný areál sa v posledných 5 rokoch znižuje
biotop	2.1 Hniezdný biotop	Celoročne nevysychajúce močiare a mŕtve ramená s vyhovujúcim zárastom trsti, pálky, škripinca, prípadne ostrice a riedko rastúcich krovitých vŕb	Periodicky vysychajúce mokrade a mŕtve ramena s vhodným zárastom	Mŕtve ramená a mokrade vysychajúce počas hniezdného obdobia, lokality bez vhodného zárastu

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
2.2 Potravný biotop	V okolí hniezdisk je bohato štruktúrovaná krajina s vhodnými potravnými biotopmi	V okolí menej ako 50% hniezdísk sú nevhodné potravné biotopy	V okolí hniezdisk prevláda intenzívne využívaná poľnohospodárska pôda s nevhodnými druhmi veľkoplošne pestovaných plodín
ohrozenie	3.1 Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdneho obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, druh nie je ohrozovaný zástrelom	Počas hniezdneho obdobia dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom na hniezdiskách alebo loviskách
	3.2 Stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu počas celého roka	Hniezdne lokality počas hniezdneho obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov
			Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (vstupovanie do mokradí, športový rybolov), likvidácia druhu strelnými zbraňami
			Hniezdne biotopy sú výrazne ohrozované antropickou činnosťou, dochádza k likvidácií hniezdneho biotopu (napr. odvodnenie, znečistenie vody, odstránenie litorálnej vegetácie)

Hodnotiaca tabuľka (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie / pop. hustota	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Veľkosť areálu	3	3	9
	1.4. Areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. Hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. Potravný biotop	3	3	9
ohrozenia	3.1. Ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdneho biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				55

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrý, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
80 %		

Zhodnotenie

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*) zaradený v celkovom hodnotení do dobrého priaznivého stavu s hodnotou 80 %. Všetky stanovené kritéria boli vyhodnotené v dobrom alebo priemernom stave. Populácia sa v posledných rokoch javí ako stabilná, bez výrazných výkyvov, je ale pomerne výrazne závislá na stave hniezdných biotopov z hydrologického pohľadu, na čo má výrazný vplyv ľudská činnosť, ale v posledných rokoch aj klíma a extrémne počasie (dlhotrvajúce sucho, záplavy).

1.6.3.1.14. Definovanie priaznivého stavu bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ.

V CHVÚ Medzibodrožie a v jeho bezprostrednej blízkosti sa vyskytuje 70-110 hniezdiacich párov, čo predstavuje približne 7,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1000 – 1350 párov). Navrhované CHVÚ je jedným z 3 najvýznamnejších území druhu na Slovensku. Populačný trend: stabilný stav s miernymi výkyvmi, v posledných 3 rokoch klesajúci trend s medziročnými výkyvmi ojedinele prekračujúcimi až ± 20 %.

Hlavné biotopy výskytu.

Hniezdi takmer výlučne v intravilánoch, resp. v tesnej blízkosti ľudských sídel prevažne na stĺpoch elektrického vedenia, umelých podložkách, stavbách. Hniezdenie na stromoch tu už prakticky neexistuje. Potravné biotopy tvoria hlavne podmáčané lúky, mokrade a polia.

Definovanie stavu: *Ciconia ciconia*

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C dobrý
Populácia	1.1. Veľkosť populácie / populačná hustota	Viac ako 70 hniezdiacich párov	50 - 70 hniezdiacich párov	Menej ako 50 hniezdiacich párov
	1.2. Populačný trend	Populácia za posledných 5 rokov rastie, príp. sa udržuje na optime, t. j. všetky potravne biotopy sú využívané a všetky tradičné hniezdiská sú plne obsadené	Populácia je za posledných 5 rokov ustálená, príp. mierne kolíše (≤ 20 %)	pokles populácie za posledných 5 rokov, prípadne výkyvy presahujúce 20 %
	1.3. Areálový trend	Rozširovanie hniezdnej populácie aj mimo intravilány obcí, obsadzovanie nových lokalít	Areál je stabilný s prípadnými miernymi výkyvmi	Dlhodobé znižovanie hniezdného areálu

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C dobrý
	1.4. Hniezdna úspešnosť	Priemerná ročná hniezdna úspešnosť za posledných 5 rokov je viac ako 3 mláďatá na hniezdiaci pár	Priemerná ročná hniezdna úspešnosť za posledných 5 rokov je 2 až 3 mláďatá na hniezdiaci pár	Priemerná ročná hniezdna úspešnosť za posledných 5 rokov je menej ako 2 mláďatá na hniezdiaci pár
Biotop	2.1. Hniezdny biotop	V ponuke je dostatok vyhovujúcich hniezdných možností (napr. elektrické stĺpy a komíny opatrené hniezdnymi podložkami, el. stĺpy ktoré poskytujú dostatočný rozhľad a rozlet), min. 70 % hniezd na elektrických stĺpoch je na podložkách, min. 20 % párov hniezdi mimo intravilánov sídel	V ponuke je dostatok vyhovujúcich hniezdných možností (napr. elektrické stĺpy a komíny opatrené hniezdnymi podložkami, el. stĺpy ktoré poskytujú dostatočný rozhľad a rozlet), min. 50 % hniezd na elektrických stĺpoch je na podložkách, min. 10 % párov hniezdi mimo intravilánov sídel	V ponuke je nedostatok vyhovujúcich hniezdných možností (napr. elektrické stĺpy a komíny opatrené hniezdnymi podložkami, el. stĺpy ktoré poskytujú dostatočný rozhľad a rozlet), menej ako 50 % hniezd na elektrických stĺpoch je na podložkách, menej ako 10 % párov hniezdi mimo intravilánov sídel
	2.2. Potravný biotop	Nárast aktuálnej priemernej plochy mokradí vyčísliteľnej za posledných 5 rokov, inundačných plôch v území a nárast kosených resp. pasených lúk	Vyhovujúci stav mokradí v okolí hniezdisk, zachovaná je tradičná poľnohospodárska činnosť v okolí hniezdnej lokality	Intenzívna veľkoplošná poľnohospodárska výroba vysokých kultúr (kukurica, slnečnica) v okolí hniezdných lokalít, absencia mokradí a lúk
Ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	Druh nie je prenasledovaný a ohrozovaný strelaním, nedochádza k úhynom na elektrických vedeniach	Druh nie je prenasledovaný a ohrozovaný strelaním, dochádza k občasným úhynom na elektrických vedeniach	Druh je prenasledovaný a ohrozovaný strelaním, dochádza k častým úhynom na elektrických vedeniach
	3.2. Ohrozenie hniezdných biotopov	Hniezda nie sú poškodzované alebo likvidované počas hniezdného obdobia, hniezda na el. stĺpoch sú podkladané podložkami, príp. po odstránení nahradené samostatnou podložkou	Hniezda nie sú poškodzované alebo likvidované počas hniezdného obdobia, slabá údržba/tvorba hniezdných stanovišť, väčšinou dožívajú	Hniezda sú poškodzované alebo likvidované aj počas hniezdného obdobia, problematické hniezda po odstránení nie sú nahradzované

Hodnotiaca tabuľka (body):

Kritérium		Body	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Veľkosť populácie / populačná hustota	3	3	9
	1.2. Populačný trend	1	3	3

Kritérium		Body	Váha parametra	Počet bodov
	1.3. Areálový trend	2	2	4
	1.4. Hniezdna úspešnosť	2	3	6
B	2.1. Hniezdny biotop	2	2	4
	2.2. Potravný biotop	3	3	9
O	3.1. Ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	3	3	9
Možný počet bodov				66
Dosiahnuté body				50

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobry, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá

A –dobry	B –priemerný	C –nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
	76%	

Komentár:

Priaznivý stav dosahuje hodnotu B - priemerný. Ako dobré je možné hodnotiť len 3 kritériá – veľkosť populácie, potravný biotop a stav ohrozenia hniezdného biotopu. Avšak aj pri počte hniezdných párov dochádza za posledné 4 roky v rámci populácie potravné viazanej na CHVÚ Medzibodrožie k miernemu úbytku hniezdiacich párov (na základe údajov zo stránky www.bociany.sk): 2010 (106 párov), 2011 (85 párov), 2012 (73 párov), 2013 (74 párov). Dokonca sa javí, ako keby rok 2010 s mimoriadnymi, až extrémnymi zrážkami bol akýmsi „prelomovým“ rokom, po ktorom bol zaznamenaný výraznejší úbytok hniezdiacich párov. Naše súčasné poznatky nie sú dostatočné k hlbšiemu zhodnoteniu príčin tohto úbytku. Nevieme napríklad stanoviť, aká časť párov sa len premiestnila na nainštalované nové hniezdne podložky v nových lokalitách v blízkosti CHVÚ a aká časť párov prestala hniezdiť v regióne úplne, prípadne, či je možné hovoriť o postupnom presune časti populácie východným smerom, ako sa to už dlhšie predpokladá pri niektorých druhoch. Stav potravného biotopu je výrazne závislý na aktuálnom stave zrážok v danom roku, resp. v rozmedzí obdobia, v akom sa hodnotí. V suchých rokoch je potravná ponuka výrazne nižšia, resp. vo vlhkých rokoch je vyššia. Avšak nepriaznivý dopad na hniezdnu úspešnosť majú aj nízke teploty a vyššie zrážky v máji a júni, kedy sa pod nízku hniezdnu úspešnosť podpisujú práve tieto klimatické faktory.

1.6.3.1.15. Definovanie priaznivého stavu chavkoša nočného (*Nycticorax nycticorax*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie a početnosť populácie

Najvýznamnejším územím hniezdneho výskytu chavkoša na Slovensku je CHVÚ Medzibodrožie, kde prvý hniezdny výskyt (hniezdnu kolóniu s 10–15 párami spolu s volavkami popolavými) zaznamenal v r. 1954 Štollmann (1962) v páse lužného lesa pri Latorici medzi obcami Čičarovce a Beša. V období 2010-2012 tu hniezdilo 150-220 párov, čo predstavuje viac ako polovicu slovenskej hniezdnej populácie. Populácia zaznamenala v minulosti výrazné výkyvy početnosti (0-350 párov) v závislosti hlavne na stave hniezdných lokalít. V súčasnosti je sústredená v jednej veľkej a 2-3 malých kolóniách.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ

Obýva výhradne rozsiahlejšie močiare a mŕtve ramená s dostatočným vodným stĺpcom a vyhovujúcim porastom krovitých vrúb a stromov rastúcich vo vode. V prípade vyschnutia alebo výrazného poklesu vody hniezdisko zanechávajú. V podstate celá populácia je sústredená v južnej časti územia v komplexe mokradí mŕtveho ramena Tice, v klimaticky priaznivých rokoch hniezdi aj v oblasti Veľkej Krčavy.

Definovanie stavu: *Nycticorax nycticorax*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. veľkosť populácie / populačná hustota	Hniezdna populácia má v posledných 5 rokoch 120-170 párov	Hniezdna populácia sa v posledných 5 rokoch udržiava v rozmedzí 50 – 120 párov	Hniezdna populácia v posledných 5 rokoch má pod 50 párov
	1.2. populačný trend	Hniezdna populácia v posledných 5 rokoch má rastúci trend o vyše 20%	Hniezdna populácia je v posledných 5 rokoch stabilná, resp. kolíše v rozsahu $\pm 20\%$	Hniezdna populácia v posledných 5 rokoch poklesla o viac ako 20%
	1.3. areálový trend	Areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje o viac ako 20%, obsadzovaním nových hniezdných lokalít, príp. populácia je rozptýlená minimálne do 3 hniezdných kolónií	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. populácia je rozdelená aspoň do 2 hniezdných kolónií	Hniezdny areál má v posledných 5 rokoch klesajúci trend, znižuje sa o 20% a viac, populácia je sústredená v jednej kolónii
biotop	2.1. hniezdny biotop	Nenarušované močiare, mŕtve ramená s vhodným porastom krov alebo stromov rastúcich vo vode, so stabilnou hladinou vody počas celého hniezdného obdobia	Močiare, mŕtve ramená so stabilnou alebo kolísajúcou vodnou hladinou počas hniezdného obdobia, s vhodnými porastami porastom krov vo vode, v malej miere narušované antropickými aktivitami	Močiare a mŕtve ramená bez vhodného porastu, vysychajúce počas hniezdného obdobia, s intenzívnymi antropickými aktivitami v ich bezprostrednom okolí

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A –	B –	C –	
	dobry	priemerny	nepriaznivý	
2.2. Potravny biotop	Plytké nevysychajúce močiare, ramená s plytčinami a podmáčané lúky, bez antropických vplyvov počas hniezdného obdobia s vysokou diverzitou vodných ako aj suchozemských druhov živočíchov	Plytké nevysychajúce, prípadne periodicky vysychajúce močiare, ramená, s okrajovými plytčinami, lúky mierne narušované antropickými aktivitami bez negatívneho dopadu na ich stav s nižšou diverzitou vodných ako aj suchozemských druhov živočíchov	Loviská s nízkou diverzitou vodných ako aj suchozemských druhov živočíchov, mokrade vysychajúce ešte počas hniezdného sezóny, rybníky a ramená bez plytčín a brehových porastov, intenzívne antropicky narušované	
ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách majúcich vplyv na úspešnosť hniezdenia, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstrelom	Počas hniezdného obdobia dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstrelom	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia, likvidácia druhu strelnými zbraňami
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov počas celého roka (zmeny vodného režimu, výrub porastov, vypaľovanie)	Hniezdne lokality počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov (vypaľovanie, výrub stromov a krov, zmeny vodného režimu), zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Hniezdny biotop intenzívne narušovaný vypaľovaním, likvidáciou porastov, odvodňovaním

Hodnotiaca tabuľka:

	Kritérium	Stav	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
populácia	1.1. Veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. Populačný trend	3	3	9
	1.3. Areálový trend	2	3	6
biotop	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	3	2	6
ohrozenia	3.1. Ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdneho biotopu	2	3	6
Možný počet bodov:				60
Dosiahnuté body:				48

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrý, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá

A	B	C
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
80%		

Zhodnotenie

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh chavkoš nočný v celkovom hodnotení v CHVÚ dobrý priaznivý stavu zachovania (A). Pre všetky hodnotiace kritéria bol stanovený priemerný alebo dobrý priaznivý stav. Zásadným problémom pre tento druh v území je stav hniezdných alebo potenciálne hniezdných lokalít z hydrologického pohľadu. Chavkoš nočný vyžaduje na zahniezdenie močiare so stálou a dostatočne hlbokou vodou. Počas suchých rokov, zvlášť ak nasledujú po sebe, dochádza na väčšine lokalít k pomerne rýchlemu a výraznému poklesu vôd či až ich vysychaniu, čím sa výrazne znižuje ponuka vhodných hniezdisk pre tento druh, resp. dochádza k ich zanechávaniu.

1.6.3.1.16. Definovanie priaznivého stavu strakoša obyčajného (*Lanius collurio*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Medzibodrožie:

Hniezdi vo vhodných biotopoch rovnomerne na celom území CHVÚ. Patrí medzi bežné a najviac rozšírené druhy v CHVÚ Medzibodrožie. Celková hniezdna populácia na území CHVÚ sa odhaduje na 2700 - 5300 párov, čo predstavuje približne 4,5 % slovenskej hniezdnej populácie (65 000 - 130 000) párov. Populácia sa javí ako stabilná s miernymi výkyvmi.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Medzibodrožie:

Vo vhodných biotopoch je druh rozšírený prakticky na celom území CHVÚ. Preferuje polootvorené nelesné biotopy, hlavne väčšie krovinové formácie s trnitými krami a solitérmi stromov, často extenzívne obhospodarované i opustené a zarastajúce suchšie pasienky, lúky, krovité medze, remízky, okraje redších listnatých lesov, menej i svetlé staré sady, vinice, záhrady a parky.

1. Definovanie stavu: *Lanius collurio*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V území hniezdi viac ako 4000 párov	V území hniezdi 2000 - 4000 párov	V území hniezdi menej ako 2000 párov
	1.2. Populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narástla o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou ± 20 %	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	Druh je rozšírený na viac ako 80 % PPF v CHVÚ	Druh je rozšírený na 50 - 80 % rozlohy PPF	Druh je rozšírený na menej ako 50 % rozlohy PPF
	1.4. Areálový trend	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje.	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. s miernymi výkyvmi (do ± 20 %)	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch znižuje
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Väčšie krovité formácie, extenzívne pasienky a lúky s dostatkom trnitých krov, zarastajúce lúky a pasienky na viac ako 50% územia	Menšie krovité formácie, extenzívne pasienky a lúky s menšou ponukou krov len na okrajoch lesov, remízok, medzi popri cestách	Okraje lesov, remízok a medzi intenzívne poľnohospodársky a lesnícky využívané
	2.2. Potravný biotop	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na viac ako 50% územia	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na 30-50% územia	Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na menej ako 30% územia

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobry	priemerný	nepriaznivý
ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom	Počas hniezdného obdobia dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom na hniezdiskách alebo loviskách	Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (zástrel, odchyt)
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdne lokality bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu počas celého roka	Hniezdne lokality počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov	Hniezdne biotopy sú výrazne ohrozované antropickou činnosťou, dochádza k likvidácii hniezdného biotopu (napr. výruby, vypaľovanie krovín)

Hodnotiaca tabuľka (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Veľkosť areálu	3	2	6
	1.4. Areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. Hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. Potravný biotop	3	2	6
ohrozenia	3.1. Ohrozenie druhu	3	1	3
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	3	3	6
Možný počet bodov				57
Dosiahnuté body				49

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobry, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá

A –dobrý	B –priemerný	C –nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
86 %		

Zhodnotenie

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh strakoš obyčajný (*Lanius collurio*) zaradený v celkovom hodnotení do dobrého priaznivého stavu s hodnotou 86 %. Všetky stanovené kritéria boli vyhodnotené v dobrom alebo priemernom stave. Populácia sa v posledných rokoch javí ako stabilná, bez výrazných výkyvov. Medziročne môžeme pozorovať mierne výkyvy v početnosti, ktoré sú ale krátkodobé a môžu súvisieť s nízkou hniezdnou úspešnosťou v predošlom roku alebo s neznámymi negatívnymi faktormi na zimoviskách alebo počas migrácie.

1.6.3.1.17. Definovanie priaznivého stavu strakoša kolesára (*Lanius minor*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie a početnosť populácie

V CHVÚ Medzibodrožie v posledných 5 rokoch hniezdi pravidelne 17 - 20 párov, čo je vzhľadom na rozlohu a charakter územia relatívne nízka početnosť. Populácia je rozptýlená takmer po celom území CHVÚ s výnimkou súvislejších lesov a zamokrených území. Najviac hniezdiacich párov sa nachádza v južnej časti územia v oblasti Strážne, V.Kamenec, V.Horeš.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ

Obýva otvorenú až polotvorenú štruktúrovanú poľnohospodársku krajinu s dostatkom vetrolamov, poľných lesíkov a starých solitérnych stromov. Preferuje oblasti s vyšším podielom lúk a pasienkov, často hniezdi v stromoradiach lemujúcich poľné alebo málo frekventované cesty.

Definovanie stavu: *Lanius minor*

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A –	B –	C –	
	dobrý	priemerný	nepriaznivý	
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V území hniezdi viac ako 40 párov	V území hniezdi 30 -40 párov	V území hniezdi menej ako 30 párov
	1.2. Populačný trend	V posledných 5 rokoch nárast hniezdnej populácie (o 20%)	V posledných 5 rokoch zotrvávanie populácie v priemernom stave	V posledných 5 rokoch pokles populácie o viac ako 20%
	1.3. Areálový trend	Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zväčšil o viac ako 30%	Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, zmeny sú v rozpätí $\pm 30\%$	Areál sa v posledných 5 rokoch znižuje o viac ako 30%
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Staré sady, extenzívne využívané pasienky, lúky s dostatkom vyšších solitérnych stromov a vetrolamov, stromoradia v krajine	Polointenzívne využívané sady, pasienky, lúky s vyššími stromami, dostatok stromoradií v poľnohospodársky intenzívne využívannej krajine	Poľnohospodársky intenzívne využívaná pôda bez vhodnej sprievodnej zelene

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A –	B –	C –
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
2.2. Potravný biotop	Štruktúrovaná krajina s prevahou lúk, pasienkov, maloplošných polí, s pestrou ponukou veľkých druhov hmyzu	Lúky a pasienky v extenzívne využívanej krajine s dostatočným výskytom vhodného hmyzu	Intenzívne kosené, pasené a chemicky ošetrované plochy, obkolesené veľkoplošne využívanou ornou pôdou, s nedostatočnou potravnou ponukou
ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na hniezdnych lokalitách nie je druh cieľene človekom prenasledovaný ani neúmyselne vyrušovaný	Na hniezdnych lokalitách nie je druh cieľene človekom prenasledovaný, iba v menšej miere neúmyselne vyrušovaný
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdny biotop nie je ohrozovaný výrubom solitérnych stromov, stromoradií, vetrolamov, poľných remízok, na hniezdnych lokalitách nedochádza k rozorávaniu lúk a pasienkov alebo k ich nadmernej sukcesii	Na hniezdnych lokalitách nedochádza k rozorávaniu lúk a pasienkov alebo k ich nadmernej sukcesii, k výrubom solitérnych stromov, stromoradií, vetrolamov, poľných remízok dochádza len v miere nemajúcej vplyv na veľkosť populácie

Hodnotiacia tabuľka:

Kritérium		Stav	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
populácia	1.1. veľkosť populácie / pop. hustota	1	3	3
	1.2. populačný trend	1	3	3
	1.3. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. potravný biotop	3	3	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				37

Maximálna možná hodnota:	60
--------------------------	----

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrá, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
	62%	

Zhodnotenie

Na základe zadaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh strakoš kolesár v celkovom hodnotení v CHVÚ priemerný priaznivý stav zachovania (B). Dve najdôležitejšie kritéria – veľkosť populácie a populačný trend – však boli vyhodnotené v nepriaznivom stave. V posledných 10-tich rokoch síce došlo k postupnému miernemu nárastu populácie, jej početnosť ale neodráža veľkosť a dobrý stav vhodných biotopov na území CHVÚ Medzibodrožie a ani zďaleka sa nepribližuje k stavu v 80-tych rokoch 20. storočia. Napriek tomu je Medzibodrožie druhým najvýznamnejším územím pre zachovanie druhu na Slovensku.

1.6.3.1.18. Definovanie priaznivého stavu výrika lesného (*Otus scops*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.**Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu**

V CHVÚ Medzibodrožie sa v súčasnosti odhaduje hniezdenie maximálne 3 párov výrika lesného, čo je vzhľadom na rozlohu a charakter územia nízka početnosť. Vzhľadom k tomu, že druh sa na hniezdiskoch správa ako fluktuant, je obtiažne stanoviť jeho populačný a areálový trend. Hniezdenie bolo zatiaľ doložené len v juhovýchodnej časti územia.

Hlavné biotopy výskytu.

Výrik lesný obýva otvorenú až polootvorenú štruktúrovanú krajinu s dostatkom starých dutinových stromov – okraje lesov s prechodom na lúky a pasienky, staré sady, solitérne stromy a stromoradia na vhodných biotopoch, staršie parky a záhrady aj v intravilánoch sídel (Danko et al. 2002).

Definovanie stavu druhu výrik lesný (*Otus scops*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrá	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1 Veľkosť populácie	V území hniezdi viac ako 20 párov za obdobie 5 rokov	V území hniezdi 10 -20 párov za obdobie 5 rokov	V území hniezdi menej ako 10 párov za obdobie 5 rokov
	1.2 Populačný trend	V ostatných 5 rokoch nárast hniezdnej populácie o viac ako 20 %,	V posledných 5 rokoch osciluje početnosť $\pm 20\%$	V posledných 5 rokoch pokles populácie o viac ako 20 % alebo jej stagnácia na nepriaznivom stave
	1.3 Veľkosť areálu	Druh hniezdi na minimálne 10 lokalitách CHVÚ za obdobie 5 rokov	Druh hniezdi na 5-10 lokalitách CHVÚ za obdobie 5 rokov	Druh hniezdi na menej ako 5 lokalitách CHVÚ za obdobie 5 rokov

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
	1.4 Areálový trend	Počet hniezdných lokalít sa v posledných 5 rokoch zväčšil o viac ako 2 lokality	Počet lokalít sa v posledných 5 rokoch nemení, prípadne kolíše $\pm 20\%$	Počet hniezdných lokalít za obdobie 5 rokov sa zmenšil o 2 a viac lokalít.
biotop	2.1 Hniezdny biotop	Sady, záhrady, parky, stromoradia a solitérne stromy s podielom vhodných dutinových stromov minimálne 10%.	Sady, záhrady, parky, stromoradia a solitérne stromy s podielom vhodných dutinových stromov 4-10%	Absencia starých stromov v sadoch, záhradách, parkoch, stromoradiach a solitéroch, podiel vhodných dutinových stromov pod 4%
	2.2 Potravný biotop	Bohato štrukturovaná krajina s prevahou extenzívne využívaných lúk, pasienkov, xerotermov a maloplošných polí.	50% podiel intenzívnej poľnohospodárskej krajiny s menším podielom extenzívnych lúk a maloplošných polí.	Viac ako 60 % územia tvorí intenzívna poľnohospodárska krajina s rozľahlými lánmi.
ohrozenie	3.1 Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Prenasledovanie a vyrušovanie druhu je len potenciálnym ohrozením v menej ako 10 % teritórií.	Prenasledovanie a vyrušovanie druhu je len neúmyselné v 10-20 % teritórií alebo dochádza k úmyselnému vyrušovaniu max. 1 hn. páru hniezdiaceho v intraviláne. Pri teritóriách v intravilánoch sa za vyrušovanie považuje len úmyselné vyrušovanie tokajúcich alebo kŕmiacich adultov a vyletených mláďat	Každoročne dochádza k neúmyselnému vyrušovaniu druhu na viac ako 20 % lokalít alebo úmyselnému vyrušovaniu viac ako 1 hniezdného páru v intraviláne.
	3.2 Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Lúky a pasienky sú extenzívne obhospodávané, nedochádza k výrubom dutinových stromov a rozptýlenej drevinnej vegetácie.	Lúky a pasienky nie sú každoročne kosené a spásané, dochádza k zarastaniu. Odstraňované sú len prestárnuté stromy.	V hniezdných lokalitách dochádza k rozsiahlym výrubom dutinových stromov, likvidovaniu sadov a stromoradií, rozorávaniu lúk a ďalším aktivitám majúcim zásadný negatívny vplyv na populáciu

Hodnotiaca tabuľka:

	Kritérium	Stav	Váha parametra	Počet bodov
Populácia	1.1 veľkosť populácie / pop. hustota	1	3	3

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
	1.2 populačný trend	1	3	3
	1.3 veľkosť areálu	1	2	2
	1.4 areálový trend	1	2	2
biotop	2.1 hniezdny biotop	2	3	6
	2.2 potravný biotop	2	3	6
ohrozenia	3.1 ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2 ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				66
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				34

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobry, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
		52 %

Zhodnotenie

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh výrik lesný (*Otus scops*) zaradený v celkovom hodnotení do nepriaznivého stavu s hodnotou 52 %. Druh hniezdi na území CHVÚ Medzibodrožie len v počte niekoľkých párov, v niektorých rokoch pravdepodobne nehniezdi vôbec. Vzhľadom na rozlohu a stav potenciálnych hniezdných a potravných biotopov je to veľmi nízka početnosť. Dôvody tohto stavu sú nejasné, súvisia pravdepodobne s celkovým stavom populácie na severnom okraji areálu rozšírenia. Monitoringu tohto druhu by bolo potrebné venovať vyššiu pozornosť.

1.6.3.1.19. Definovanie priaznivého stavu kalužiaka červenonohého (*Tringa totanus*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Medzibodrožie:

Na Slovensku patrí k nehojne hniezdiacim druhom. Vyskytuje sa roztrúsene na vhodných lokalitách prakticky na celom území, hlavne počas ťahu, najmä v nížinných oblastiach západného a východného Slovenska. Hniezdi v nížinatých oblastiach, akou je aj CHVÚ Medzibodrožie. Na území CHVÚ sa v rokoch 2009-2011 populácia kalužiaka červenonohého odhadovala na približne 4-7 párov. V rokoch 2012-2013 to bolo už len 2-3 páry. Hniezdi nehojne a jeho počty kolíšu v závislosti od klimatických podmienok a dostupnosti vhodných hniezdných biotopov. V minulosti bol kalužiak červenonohý bežným hniezdičom lúk a pasienkov v Medzibodroží, ale v súčasnosti je zriedkavý a trpí na nevhodnú starostlivosť až zanikanie mokrých lúk a pasienkov. Hniezdenie druhu je tu obmedzené v podstate už iba na 2 územia (Borzva pri Lelesi, lúky pri Oboríne – Kucany) a len príležitostne zahniezdi aj inde. Napriek tomu CHVÚ Medzibodrožie je pre uvedený druh jedným z najvýznamnejších hniezdísk na Slovensku.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Medzibodrožie:

Primárne boli a sú jeho hniezdnym biotopom v našich podmienkach vlhké lúky a pasienky, pričom podmienkou pre zahniezdenie je vytvorenie vyhovujúcej štruktúry trávnatého biotopu vhodným manažmentom (kosenie, pastva, vodný režim). Hniezdi tiež v otvorených mokradiach s plytkou vodou a dobrým rozhľadom, ako napr. poľné mláky (takéto hniezdenia sú obyčajne neúspešné kvôli rýchlemu vysychaniu a zarastaniu lokalít) alebo na dnách vypustených rybníkov s nízkym bylinným porastom.

2. Definovanie stavu: *Tringa totanus*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobry	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V území pravidelne hniezdi viac ako 10 párov	V území pravidelne hniezdi 5-10 párov	V území hniezdi do 5 párov alebo hniezdi nepravidelne
	1.2. Populačný trend	Za obdobie 5 rokov populácia narástla o vyše 20 %	Za obdobie 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou ± 20 %	Za obdobie 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	Min. 70 % vhodných hniezdných biotopov obsadených min. 10 párami	30 – 70 % vhodných hniezdných biotopov obsadených 5-10 párami	Druh hniezdi len na ploche menšej ako 30 % vhodných biotopov, príp. hniezdiská sú obsadzované nepravidelne
	1.4. Areálový trend	Hniezdný areál sa dlhodobo udržiava na viac ako 70 % z vhodných hniezdných biotopov	Hniezdný areál kolíše na ploche 30-70 % z vhodných hniezdných biotopov	Areál sa dlhodobo znižuje
biotop	2.1. Hniezdný biotop	Viac ako 50 % celkovej rozlohy rozľahlých vlhkých lúk (nad 50 ha) s plytkými vodami bez úplného vysychania v hniezdnom období je udržiavaných a extenzívne spásaných	20 - 50 % rozlohy rozľahlých vlhkých lúk s plytkými vodami bez úplného vysychania v hniezdnom období je udržiavaných a extenzívne spásaných	Nedostatok vlhkých lúk s plytkými vodami, výrazné kolísanie vodnej hladiny počas hniezdného obdobia nedostatočná starostlivosť o lúky (včasné alebo príliš neskoré kosenie, absencia pasenia lúk)
	2.2. Potravný biotop	Viac ako 50 % celkovej rozlohy vlhkých lúk s extenzívnym pasením dobytky, prípadne plytké stojaté vody so širokým litorálom	20 - 50 % rozlohy vlhkých lúk s extenzívnym pasením dobytky v hniezdnom období	Nedostatok plytkých stojatých vôd, lúky intenzívne obhospodarované a rušené ľuďmi prípadne zanedbané a zarastajúce

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobry	priemerny	nepriaznivý
ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je rušený na hniezdiskách a loviskách, nie je ohrozovaný zástrelom	Negatívne antropické vplyvy na hniezdiskách bez významného vplyvu na úspešnosť hniezdenia	Druh je na hniezdiskách a loviskách vyrušovaný do miery významne negatívne ovplyvňujúcej úspešnosť hniezdenia, príp. úmyselne likvidovaný
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdny biotop nie je ohrozovaný včasným kosením v hniezdnom období (pred 30.6.), intenzívnou pastvou (zaťaženie je do 0,3 VDJ/ha), chemizáciou, ale ani zanedbávaním manažmentu lúk (lúky sú kosené, extenzívne spásané)	Hniezdny biotop je v hniezdnom období ohrozovaný kosením a intenzívnejšou pastvou (0,3 – 0,5 VDJ/ha), chemizáciou, manažment biotopov lúk nie je zabezpečený v dostatočnej miere	Hniezdny biotop je v hniezdnom období nadmerne ohrozovaný včasným kosením a intenzívnou pastvou (nad 0,5 VDJ/ha), chemizáciou a napúšťaním rybníkov počas hniezdenia, prípadne je manažment lúk úplne nevhodný (mulčovanie, absencia pastvy)

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Veľkosť areálu	1	3	3
	1.4. Areálový trend	1	3	3
biotop	2.1. Hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. Potravný biotop	2	3	6
ohrozenia	3.1. Ohrozenie druhu	3	3	9
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				72
Dosiachnutý počet				36

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobry, priaznivý stav.

váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
		50 %

Zhodnotenie:

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*) zaradený v CHVÚ Medzibodrožie v celkovom hodnotení do nepriaznivého stavu s hodnotou 50 %. Jeho hniezdne početnosti v posledných rokoch klesajú, pričom v rokoch 2012-2013 hniezdili v CHVÚ už len 2-3 páry.

1.6.3.1.20. Definovanie priaznivého stavu kačice chrapačky (*Anas querquedula*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie druhu:

V CHVÚ Medzibodrožie hniezdi v súčasnosti, v závislosti od dostatku vody v močiaroch 20–30 párov. Populácia je pomerne rovnomerne rozložená v rámci celého CHVÚ, s výnimkou severovýchodnej časti, kde chýbajú vhodné biotopy. Jedná sa o jedno z najvýznamnejších území pre druh v rámci celého Slovenska.

Hlavné biotopy výskytu: plytké vodné plochy s bohatými pobrežnými porastmi mokraďovej vegetácie, močiare s prechodmi do vlhkých lúk, kanály s bohatšími pobrežnými porastmi mokraďovej vegetácie a lúčnymi spoločenstvami v blízkosti.

2. Definovanie stavu: *Anas querquedula*

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý	
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Nad 30 hniezdiacich párov	15–30 hniezdiacich párov	Pod 15 hniezdiacich párov
	1.2. Populačný trend	Početnosť populácie stúpa o vyše 20 % za 5 rokov	Početnosť populácie je za obdobie 5 rokov stabilná alebo kolíše $\pm 20\%$	Populácia za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na min. 25 močiaroch	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na 10 - 25 močiaroch	Druh sa v hniezdnom období vyskytuje na menej ako 10 močiaroch
	1.4. Areálový trend	Areál sa zväčšuje, alebo je dlhodobo stabilný na dobrom stave	Areál je dlhodobo stabilný na priemernom stave, alebo kolíše $\pm 30\%$	Areál sa znižuje o viac ako 30 %, alebo je dlhodobo na nepriaznivom stave
biotop	2.1. Hniezdný biotop	Dostatok vhodných lúčnych porastov merateľných na hektáre v blízkosti, alebo pás lúčneho porastu široký min. 10 m na min. 50% obvodu potenciálnych hniezdných lokalít so stálou vodnou hladinou počas celého hniezdného obdobia	Potenciálne hniezdné lokality so stálou vodnou hladinou počas celého hniezdného obdobia s lúčnymi porastmi v blízkosti merateľnými aspoň na áre, alebo s pásom lúčneho porastu širokým 5-10 m na 10-50% obvodu	Potenciálne hniezdné lokality so stálou vodnou hladinou počas celého hniezdného obdobia bez lúčnych porastov v blízkosti, merateľných aspoň na áre, alebo bez pásu lúčneho porastu aspoň na 10% po obvodu, prípadne s jeho šírkou pod 5m
	2.2. Potravný biotop	Na min. 70% potenciálnych hniezdísk, alebo v ich blízkosti existujú močiare s kvalitnou vodou počas celého roku a s ponukou väčších vodných bezstavovcov a malých stavovcov (obojživelníkov a rýb)	Na 30-70 % potenciálnych hniezdísk, alebo v ich blízkosti sú aspoň v hniezdnom období nevysychajúce periodicky zavodňované močiare, ktoré však umožňujú rozvoj iba menším vodným bezstavovcom, prípadne obojživelníkom	Na viac ako 70 % potenciálnych hniezdísk chýbajú močiare s vodnou hladinou aspoň počas hniezdného obdobia, prípadne voda má zlú kvalitu, ktorá neumožňuje rozvoj väčších vodných bezstavovcov a malých stavovcov (obojživelníkov a rýb)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie a vyrušovanie)	Druh nie je ohrozovaný zástrelom a viac ako 70% hniezdných lokalít je kosených po 21.6., čo umožňuje úspešné vyvedenie mláďat	Druh je ohrozovaný zástrelom iba výnimočne a v mimohniezdnej dobe, a skoré kosenie (pred 21.6.) ohrozuje 30-70% hniezdných lokalít	Druh je ohrozovaný zástrelom počas celého roku a skoré kosenie lúk (pred 21.6.) ohrozuje viac ako 70% hniezdných lokalít
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Viac ako 70% hniezdných lokalít nie je počas celého roka ohrozovaných negatívnymi antropickými aktivitami (rozorávanie TTP, odvodňovanie, apod.), nepodliehajú sukcesnej činnosti a sú každý rok aspoň raz pokosené, prípadne sú spásané dobytkom po hniezdnej dobe	30-70 % hniezdných lokalít nie je ohrozovaných negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré by viedli k ich trvalej likvidácii, ale vplyvom nepravidelnej kosby podliehajú zarastaniu viacročnými bylinami, prípadne krovím	Viac ako 70% hniezdných lokalít je výrazne ohrozovaných negatívnymi antropickými aktivitami, ktoré vedú až k jeho dočasnej, alebo trvalej likvidácii, alebo podliehajú intenzívnej sukcesii vplyvom absencie kosby a pastvy

3. Celkové vyhodnotenie stavu (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. veľkosť areálu	2	3	6
	1.4. areálový trend	2	3	6
biotop	2.1. hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. potravný biotop	3	2	6
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				69
Dosiahnuté body				51

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrý, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	74 %	

Zhodnotenie:

Na základe hodnotiacich kritérií sa druh kačica chrapačka (*Anas querquedula*) v celkovom hodnotení zaraďuje do priemerného stavu, s hodnotou 74%. Kačica chrapačka je stálym členom ornitofauny CHVÚ, jej stavy sú však závislé od dostatku vody vo vhodných močiaroch. Preukazovanie hniezdenia je u tohto druhu problematické, pre jeho skrytý spôsob života. Počty párov sa stanovujú na základe pozorovania samíc vodiacich mláďatá, alebo sa odhadujú na základe pravidelného výskytu druhu v hniezdnom období.

1.6.3.1.21. Definovanie priaznivého stavu včelárika zlatého (*Merops apiaster*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.**Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu**

Druh obýva vhodné xerothermné biotopy na celom území CHVÚ. V území hniezdi odhadom 350–400 hniezdných párov a populácia sa javí ako stabilná až rastúca. Včelárik hniezdi spravidla v rôzne početných kolóniách, niekedy spoločne s brehuľou riečnou. Na menších alebo zanikajúcich lokalitách zahniezdi aj jednotlivo. Druh nachádza v území dostatok potravy, a preto limitujúcim faktorom pre hniezdenie druhu a jeho početnosť, je výskyt vhodných hniezdných biotopov (Balla 2009). Drvivá väčšina populácie hniezdi v pieskových stenách po legálnej i nelegálnej ťažbe piesku, ktorá má v tomto prípade paradoxne pozitívny vplyv na hniezdný biotop druh. Nesmie sa však uskutočňovať v hniezdnom období. Negatívne pôsobí na druh zavážanie lokalít po ťažbe piesku odpadom, ťažba piesku aj v hniezdnom období a ojedinele aj priame prenasledovanie druhu zo strany včelárov (Broz 2005).

Hlavné biotopy výskytu.

Včelárik zlatý patrí k charakteristickým druhom xerothermných biotopov pieskových dún, prirodzených zosuvov a zosypov, ale najmä antropogénnych pieskových baní, ktorých je v území dostatok. Na hĺbenie hniezdných nôr využíva najmä strmé pieskové svahy, ale hniezdi aj priamo na rovnom prípadne mierne zvlhnom teréne alebo vo vyjazdených koľajach poľných ciest. Špecifické pre hniezdné biotopy tohto druhu je ich dočasnosť. Vhodné pieskové alebo hlinené steny veľmi rýchlo podliehajú erózii a v priebehu niekoľkých rokov bez ich obnovy prirodzenou eróziou riečnych brehov, ale najmä antropickou činnosťou pri ťažbe piesku, zanikajú (Danko et al. 2002).

Definovanie stavu druhu včelárik zlatý (*Merops apiaster*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Populácia tvorí v ostatných 5 rokoch viac ako 400 párov	Populácia v posledných 5 rokoch kolíše v rozmedzí medzi 300 - 400 pármí	Populácia v posledných 5 rokoch pravidelne klesá pod 300 párov
	1.2. Populačný trend	Populácia má za obdobie 5 rokov rastúci trend o viac ako 20 %	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná alebo mierne kolíše do ± 20 %	Populácia má za obdobie 5 rokov klesajúci trend o viac ako 20 %

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A dobrý	B priemerný	C nepriaznivý
1.3. Areálový trend	V území pravidelne vznikajú nové hniezdne biotopy, počet hniezdných lokalít sa za posledných 5 rokov zvýšil o 10	Počet hniezdných lokalít je za obdobie 5 rokov stabilný prípadne kolíše $\pm 20\%$ (zaniknuté lokality sú nahradzované novými)	Počet hniezdných lokalít sa za obdobie 5 rokov znížil o viac ako 10, nevznikajú žiadne nové lokality
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Hniezdne steny nie sú udržiavané každoročne ale len raz za 2-5 rokov. Včeláriky hniezdia na zošíkmených stenách, nedostatok kolmých pieskových stien.	Hniezdiská nie sú udržiavané, nie je kontrola ich deštrukcie počas hniezdného obdobia (V.-VIII.)
	2.2. Potravný biotop	V okolí hniezdisk je dostatok plôch s väčšími druhmi hmyzu, územie tvorí extenzívna poľnohospodárska krajina s lúkami a pasienkami	Extenzívna poľnohospodárska krajina v okolí hniezdisk tvorí 20 - 40 % pôdy
ohrozenie	3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie a vyrušovanie)	Hniezdne nory nie sú ľudmi zapchávané, druh nie je prenasledovaný.	Zapchávanie hniezdných nôr, prenasledovanie na väčšine lokalít sa deje pravidelne a na viac ako 20 % lokalít.
	3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Nedochádza k ťažbe piesku v hniezdnom období, v hniezdných lokalitách nie sú čierne skládky odpadu, nedochádza k zarovnávaniu a terénnym úpravám v bývalých pieskovňach	Zasypávanie ťažobných jám piesku a hliny, planírovanie smetísk počas hniezdného obdobia, ohrozujúce faktory pôsobia počas hniezdného obdobia.

Hodnotiaca tabuľka

	Kritérium	Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. veľkosť populácie / pop. hustota	2	3	6
	1.2. populačný trend	2	3	6
	1.3. areálový trend	2	2	4
biotop	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. potravý biotop	2	2	4

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
ohrozenia	3.1. ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. ohrozenie hniezdneho biotopu	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				38
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				57

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrý, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	67 %	

Zhodnotenie

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh včelárik zlatý (*Merops apiaster*) zaradený v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu s hodnotou 67 %. Všetky stanovené kritéria boli vyhodnotené v priemernom stave. Populácia sa javí ako stabilná, ale je špecifická tým, že je závislá na dostupnosti vhodných hniezdných biotopov, ktoré rýchlo zanikajú a nové vznikajú. Včeláriky preto z roka na rok dokážu opustiť dlhoročnú lokalitu, alebo naopak okamžite obsadiť novo vzniknutú. Veľký význam pre ochranu druhu má preto aktívny manažment hniezdných biotopov zo strany orgánov ochrany prírody alebo mimovládnych organizácií v lokalitách s menším antropickým tlakom. Väčšina populácie totiž hniezdi v aktívnych pieskovniach, kde vtákom neustále hrozí nebezpečenstvo zničenia hniezdných stien pri ťažbe piesku.

1.6.3.1.22. Definovanie priaznivého stavu včelára lesného (*Pernis apivorus*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V Chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt minimálne 12–15 hniezdných párov, čo predstavuje cca 1,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (900-1300). Populácia druhu v CHVÚ Medzibodrožie preto predstavuje viac ako 1% národnej populácie.

Trendy populácie v CHVÚ: Stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm$ 20%.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia je pomerne rovnomerne rozložená po celej lesnatej časti CHVÚ, s najvyššími hustotami v tvrdších lužných lesoch popri Latorici, zväčša mimo medzihrádzového priestoru. Vzhľadom na menšiu rozlohu lesov pozdĺž tokov Laborec a Bodrog, sa tu včelár vyskytuje v menšej hustote.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavnou oblasťou výskytu v rámci CHVÚ je jeho SV časť. Vyskytuje sa tu v rozľahlejších lesných celkoch, pozdĺž rieky Latorica. Menej využíva lesy v medzihrádzovom priestore.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím včelára lesného v tomto CHVÚ sú dubové a jaseňové porasty, obvykle staršie ako 50 rokov, situované vo väčších lesných

celkoch. K hniezdeniu nevyužíva menšie, izolované lesíky, ani líniovú zeleň (stromoradia a vetrolamy), teda biotopy často využívané napr. myšiakom hôrnym.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 4361 ha

Stav hlavných biotopov: Rozloha i kvalita biotopu sú ešte pravdepodobne dostatočne veľké pre prežívanie druhu, ale za posledné roky sa zhoršujú, najmä ťažbou starších lesných porastov, prípadne premenou tvrdých lužných lesov na monokultúrne porasty agátu a rýchlorastúcich druhov topoľov.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: K výraznejším zmenám a poškodeniu biotopov včelára lesného dochádza ťažbou starších lesných porastov, hlavne v suchších rokoch, prípadne ich silnou fragmentáciou.

1.6.3.1.23. Definovanie priaznivého stavu rybárika riečneho (*Alcedo atthis*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V Chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt minimálne 17 - 25 hniezdných párov, čo predstavuje cca 2 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (700-1300). Populácia druhu v CHVÚ Medzibodrožie teda predstavuje viac ako 1% národnej populácie.

Trendy populácie v CHVÚ: Populácia vykazuje medziročne veľké zmeny, v extrémnych rokoch (sucho, prípadne záplavy v hniezdnom období) aj o viac ako 50%.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia rybárika riečneho je viazaná hlavne na najväčšie vodné toky územia, ktoré sú situované v S a Z časti CHVÚ. Dosahuje tu hustoty 4-7 párov/10km toku. Menšia časť je rozptýlená na močiaroch po celom území.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavnou oblasťou výskytu v rámci CHVÚ sú toky hlavných riek územia, Laborca, Latorice, Bodrogu a Ondavy. Vyskytuje sa tu priamo na hlavnom toku, ale aj na ramenách a materiálových jamách. Mimo týchto biotopov sa vyskytuje aj na močiaroch po celom území, ktoré však, zväčša kvôli nedostatku vhodných hniezdných biotopov na väčšine z nich, využíva prevažne ako potravné biotopy.

Charakteristika hlavných biotopov: Najčastejším hniezdnym biotopom rybárika riečneho v tomto CHVÚ sú kolmé, vodou modelované, strmé brehy hlavných tokov územia, teda Laborca, Latorice, Bodrogu a čiastočne aj Ondavy. V oveľa menšej miere sú to rôzne jamy vzniknuté ťažbou piesku, alebo materiálové jamy situované popri ochranných hrádzach, ktoré vznikli ťažbou materiálov na samotné hrádze.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 2721 ha

Stav hlavných biotopov: Keďže sa jedná o prakticky štyri najväčšie rieky Východoslovenskej nížiny, prietokom v priebehu roka veľmi rozkolísaným, čo spôsobuje obmývanie brehov a ich modelovanie, je to záruka udržateľnosti vhodných hniezdných biotopov aj do budúcnosti.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: K výraznejším zmenám a poškodeniu biotopov rybárika riečneho dochádza najmä počas vysokých stavov vody na hlavných tokoch v prípade, že k nim dôjde počas hniezdného obdobia. Naopak v mimohniezdnom čase sú vyššie stavy na tokoch vítané, keďže udržiavajú dynamiku vzniku nových, alebo udržiavajú v dobrom stave existujúce hniezdné lokality – strmé hlinité brehy.

1.6.3.1.24. Definovanie priaznivého stavu d'atľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V Chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt asi 40–50 hniezdných párov, čo predstavuje cca 1,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1500–2500).

Trendy populácie v CHVÚ: Stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 10\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia je rovnomerne rozložená po celej ploche CHVÚ, ale je silne viazaná na intravilány obcí, ktoré sú však z výmery CHVÚ vyňaté, prípadne na ich blízke okolie. Vzácnne zahniezdi aj ďalej od obcí, alebo pri izolovaných usadlostiach (Tajba). Obvykle obýva jednu obec jeden pár, iba pri väčších sídlach je možné predpokladať výskyt viacerých párov (Streda nad Bodrogom, Somotor, Veľké Kapušany, Kráľovský Chlmec).

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Druh sa vyskytuje pravdepodobne vo všetkých obciach na ploche CHVÚ. Obýva hlavne parky, záhrady, cintoríny a hospodárske dvory. V menšej miere využíva na hniezdenie iné biotopy (napr. rýchlorastúce topole).

Charakteristika hlavných biotopov: Hniezdi v dutinách stromov rôzneho druhu, často ovocných. Dutina môže byť aj pomerne nízko nad zemou (1,5m). Dáva prednosť skupinkám stromov, v solitéroch hniezdi menej.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: cca 1000 ha

Stav hlavných biotopov: Vzhľadom na demografický vývoj v území (vyľudňovanie vidieka), sa tu zanedbané, alebo veľmi extenzívne využívané plochy v intravilánoch vyskytujú vo väčšom rozsahu, čo druhu vyhovuje. Stav biotopov pre tento druh je hodnotený ako dobrý.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: K výraznejším zmenám a poškodeniu biotopov d'atľa hnedkavého dochádza výrubom starších ovocných sádov a celkovo suchých stromov. Negatívne pôsobí aj striktné orezávanie vyschnutých konárov parkových a pamätných stromov.

1.6.3.1.25 Definovanie priaznivého stavu bociana čierneho (*Ciconia nigra*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Rozšírenie a početnosť populácie

V CHVÚ Medzibodrožie bolo v rokoch 2010–2012 zistené hniezdenie 25–28 párov, čo predstavuje vysokú hustotu cca 6,6 párov/10 km² lesných porastov. Pomerne výrazný nárast populácie v tomto území o viac ako 60 % nastal v období rokov 2000–2010. Populácia sa v posledných 3 rokoch javí ako stabilná s miernymi výkyvmi.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ

Bocian čierny hniezdi hlavne v centrálnej časti CHVÚ v lužných lesoch v okolí Latorice a dolného toku Laborca. Celá populácia je pomerne pravidelne rozptýlená hlavne v starších dubových porastoch nad 80 rokov veku. V dôsledku pomerne intenzívnej ťažby v posledných rokoch, ale časť populácie obsadzuje aj pre tento druh neobvyklé biotopy – vetrolamy a malé lesíky v otvorenej poľnohospodárskej krajine.

Definovanie stavu: *Ciconia nigra*

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
Populácia	1.1. Veľkosť populácie	Populácia má vyše 20 hniezdných párov	Populácia má 15- 20 hniezdných párov	Populácia má pod 15 hniezdných párov
	1.2. Populačný trend	Populácia má v posledných 5 rokoch rastúci trend (o viac ako 20%), prípadne sa drží v dobrom priaznivom stave	Populácia je v posledných 5 rokoch stabilná v priemernom priaznivom stave alebo mierne kolíše ($\pm 20\%$)	Populácia má v posledných 5 rokoch klesajúci trend(o viac ako 20%) alebo stagnuje v nepriaznivom stave
	1.3. Areálový trend	Areál má v posledných 5 rokoch rastúci trend(o viac ako 20%)	Areál je v posledných 5 rokoch stabilný, alebo mierne kolíše ($\pm 20\%$)	Areál má v posledných 5 rokoch klesajúci trend($\pm 20\%$)
Biotop	2.1. Hniezdny biotop	Dostatok starých porastov (nad 80 r. veku) bez plošných holorubov a ich vyhovujúce rozloženie v území, ponechané staré stromy v mladších porastoch	Ostrovčekovitý výskyt vyhovujúcich starých porastov (nad 80 r. veku) s miernymi lesníckymi zásahmi v okolí, výskyt starých stromov v mladších porastoch	Minimálne rozlohy starých porastov (nad 80 r. veku) až ich absencia, rozsiahle ťažobné zásahy v lesoch, odstraňovanie starých stromov v mladých porastoch
	2.2. Potravný biotop	Loviská s dostatkom vodných tokov a mokradí s bohatou druhovou ponukou potravy	Loviská s dostatkom vodných tokov a mokradí vysychajúcich až po hniezdnej sezóne, s dostatočnou potravnou ponukou,	Loviská s nedostatočnou potravnou ponukou, mokrade vysychajúce v hniezdnom období
Ohrozenie	3.1. Stupeň ohrozenia druhu	Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým zásahom v okolí hniezdných biotopov, ktoré by mali vplyv na úspešnosť hniezdenia, druh nie je ohrozovaný zástrelom	Počas hniezdného obdobia dochádza len k minimálnym zásahom v okolí hniezda bez vplyvu na úspešnosť hniezdenia, druh nie je ohrozovaný zástrelom a na hniezdach úmyselne vyrušovaný	Počas hniezdného obdobia dochádza k nežiaducim antropickým vplyvom na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia, druh je ohrozovaný zástrelom
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Ťažba v starých porastoch (nad 80 r. veku) nízkej intenzity alebo sa nevyskytuje, podiel starých porastov rastie	Ťažba v starých porastoch (nad 80 r. veku) strednej intenzity, podiel vhodných porastov sa nemení	Intenzívna ťažba v starých porastoch (holoruby), podiel starých porastov klesá

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
populácia	1.1. Veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. Populačný trend	3	3	9
	1.3. Areálový trend	3	2	6
biotop	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	3	3	9
ohrozenia	3.1. Ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	1	3	3
Dosiahnutá hodnota spolu:				48
Maximálna možná hodnota				60

Stav parametra obodovaný hodnotou 1 je hodnotený ako stav C-nepriaznivý stav, 2 ako stav B-priemerný priaznivý stav, 3 ako stav A-dobrá, priaznivý stav.
váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá:

A	B	C
100 – 78%	77 – 55%	54 – 33%
80%		

Zhodnotenie

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh bocian čierny v celkovom hodnotení v CHVÚ dobrý priaznivý stav zachovania (A).

Všetky kritéria pre definovanie stavu boli vyhodnotené ako dobré a priemerné v priaznivom stave, s výnimkou ohrozenia hniezdných biotopov, ktoré bolo zaradené do nepriaznivého stavu. Dôvodom tohto zaradenia je zvlášť v posledných rokoch intenzívna ťažba v starých porastoch, často aj formou maloplošných holorubov. V dôsledku toho dochádza postupne k výraznému úbytku takýchto porastov, ktoré predstavujú typický hniezdny biotop pre tento druh a dá sa predpokladať, že v budúcnosti to bude mať významný vplyv na veľkosť populácie.

1.6.3.1.26 Definovanie priaznivého stavu škovránika stromového (*Lullua arborea*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V Chránenom vtáčom území Medzibodrožie sa odhaduje výskyt minimálne 15 – 20 hniezdnych párov, čo predstavuje cca 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1500 - 3000).

Trendy populácie v CHVÚ: Populácia má klesajúci trend.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia je sústredená do JZ, J a S časti CHVÚ, pričom hustota je veľmi malá. Dlhodobu chýbajú údaje o výskyte z V časti územia.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavnou oblasťou výskytu v rámci CHVÚ je jeho J a JZ časť, konkrétne masív Tarbucky a jej blízke okolie. Tiež sa predpokladá výskyt pri Svätušiac a Kráľovskom Chlmci a spievajúci samec bol zaregistrovaný pri Beši. Vyskytuje sa tu na rozhraní lúk a lesa a na pieskových dunách s riedkou vegetáciou.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím škovránika stromového sú najmä pieskové duny a pasienky s riedkou vegetáciou, ďalej extenzívne využívané lúky stepného charakteru, situované hlavne v kopcoch. Vhodným prostredím môžu byť aj okolia kameňolomov.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: cca 10500 ha

Stav hlavných biotopov: Rozloha i kvalita biotopu sú ešte stále dostatočné pre prežívanie málo početnej populácie druhu, ale za posledné desaťročie sa výrazne zhoršili, čo spôsobilo, že početnosť poklesla na zlomok z pôvodnej populácie. Posledné roky badať určité zlepšenie, ktorého efekt sa však zatiaľ neprejavil a ktoré bude nutné v ďalšom období sledovať.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Najväčšie zmeny biotopov škovránika stromového sú spôsobené zarastaním pasienkov a lúk, ktoré boli v minulosti pravidelne kosené, alebo spásané. Vyplýva to z celkového poklesu živočíšnej výroby v tomto regióne. V poslednom období však badať určité zlepšenie.

1.6.3.1.27 Definovanie priaznivého stavu d'atľa prostredného (*Dendrocopos medius*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V Chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt minimálne 300–400 hniezdnych párov, čo predstavuje 7–10 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (2500 - 4000).

Trendy populácie v CHVÚ: Populácia vykazuje stabilný trend.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia je rovnomerne rozmiestnená po celej lesnatej časti CHVÚ. Najväčšia jej časť žije v lesoch pozdĺž rieky Latorica, či už v medzihrádzovom priestore, alebo mimo neho. Obýva väčšie komplexy lesa, viac-menej sa vyhýba otvorenejšej krajine. V optimálnych biotopoch dosahuje hustoty viac ako 1 pár/10ha.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavné oblasti výskytu sú lesy v S a Z časti CHVÚ, pozdĺž tokov Laborca, Latorice a Bodrogu a tiež lesné komplexy pri Kráľovskom Chlmci aj inde. Je to obyvateľ starších dubín s vyšším podielom mŕtveho dreva.

Charakteristika hlavných biotopov: Najtypickejším prostredím d'atľa prostredného sú v tomto CHVÚ všetky dubiny staré aspoň 50 rokov a viac, v medzihrádzovom priestore aj mimo neho, na rovine aj v pahorkatine. Rozhodujúci je vyšší podiel mŕtveho dreva, suchých konárov a stromov.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: 4360 ha

Stav hlavných biotopov: Napriek prežívaniu pomerne silnej populácie v lesoch CHVÚ Medzibodrožie, sa stav hlavných biotopov druhu za posledné roky silne zhoršil zásahmi v starých dubových porastoch prakticky na celej ploche CHVÚ.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Najväčšie negatívne zmeny biotopov d'atľa prostredného sú spôsobované výrubom, alebo silnou fragmentáciou starších dubových porastov a do budúcnosti aj ich náhradou na monokultúry agátu a rýchlorastúcich topoľov a výrubom suchých stromov v porastoch.

1.6.3.1.28 Definovanie priaznivého stavu chrapkáča poľného (*Crex crex*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V Chránenom vtáčom území Medzibodrožie sa odhaduje výskyt 100 - 150 hniezdnych párov (chrapkajúcich samcov), čo predstavuje cca 10% slovenskej hniezdnej populácie druhu (1400–1700). Početnosť v jednotlivých rokoch môže s ohľadom na priebeh počasia (zrážky) a stav biotopov (podmáčané lúky) výrazne kolísať.

Trendy populácie v CHVÚ: Populácia vykazuje veľké výkyvy v závislosti od podmienok aj o viac ako 50%.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Nie je možné hodnotiť priemernú hustotu populácie, nakoľko hniezdiace vtáky sú v CHVÚ rozptýlené veľmi nerovnomerne. Bývajú koncentrované v biotopoch podmáčaných lúk, pričom v ostatných biotopoch poľnohospodárskej krajiny chýbajú. Pri optimálnych podmienkach sú hustoty 1 samec/km línie.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavné oblasti výskytu sú pri vhodných podmienkach takmer po celej ploche CHVÚ. Je viazaný na lúčne a ruderalne stanovištia. Najpravideľnejšie obsadzovanými sú lúky pri Ptrukši, Čičarovciach, Beši, Boňanoch, Poľanoch, alebo Hrušove.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím chrapkáča sú extenzívne využívané podmáčané lúky a oblasti pravidelne nevyužívané ľudskou činnosťou (napr. okraje mokradí, ruderalne biotopy – rumoviská a skládky organického materiálu). Osobitný typ biotopu predstavujú opustené poľnohospodárske pozemky – napr. úhory, kde sa nevykonáva žiadna činnosť.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: cca 10500 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy chrapkáča poľného sa v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie vyskytujú hlavne na podmáčaných lúkach v S a centrálnej časti CHVÚ. Pri veľmi priaznivých podmienkach po celej ploche CHVÚ.

Stav hlavných biotopov: Rozloha biotopov je dostatočná. Je predpoklad, že veľkosť populácie môže ostať stabilná za predpokladu zachovania súčasnej rozlohy trávnatých porastov. Kvalita biotopov z pohľadu nárokov chrapkáča je závislá od intenzity obhospodarovania trávnatých porastov a od dostatku zrážok, ktoré sú predpokladom pre podmáčanie lúk.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: K najčastejším príčinám poškodenia biotopov chrapkáča poľného v tomto CHVÚ patrí rozorávanie lúčnych porastov v suchších rokoch, prípadne ich zarastanie po ukončení poľnohospodárskej činnosti v minulosti. Negatívne pôsobia aj snahy odvodňovať ostávajúce podmosené lúky vo vlhkejších rokoch.

1.6.3.1.29 Definovanie priaznivého stavu penice jarabej (*Sylvia nisoria*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území Medzibodrožie sa odhaduje výskyt cca 200 - 300 hniezdnych párov (spievajúcich samcov), čo predstavuje cca 3 - 6% slovenskej hniezdnej populácie druhu (3000–6000).

Trendy populácie v CHVÚ: Stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie penice jarabej dosahuje napr. na lúkach v okolí Beše a Čičaroviec cca 2–3 spievajúce samce/km línie. Jedince sú koncentrované v územiach väčších, hustých kríkových zárastov. Ešte väčšie hustoty môže druh dosahovať na svahoch kopcov pri Kráľovskom Chlenci a Strede nad Bodrogom.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavnými oblasťami výskytu druhu sú trnitými kríkmi zarastajúce plochy, pasienky, okraje lesov, vetrolamy, remízky apod. Takéto plochy sa nachádzajú po celej rozlohe CHVÚ, najviac sú zastúpené vo väčších vzdialenostiach od obcí, napr. popri ochranných hrádzach Latorice.

Charakteristika hlavných biotopov: Podmienkou výskytu druhu je prítomnosť hustých kríkových zárastov, vnútri ktorých si stavia hniezdo. Medzi najčastejšie rastlinné druhy uplatňujúce sa v tomto prostredí tu patria trnka, hloh, ruža šíповá, černica, príp. krovité formy javora poľného. Často sa tu vyskytuje spolu s druhmi strakoš obyčajný, alebo strnádka lúčnou.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: cca 12500 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy penice jarabej sa v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie vyskytujú hlavne na kríkmi zarastajúcich lúkach, pasienkoch, okrajoch lesov a pod. Najväčšie plochy takýchto biotopov sa nachádzajú v širšom okolí ochranných hrádz Latorice a Bodrogu. Ostrovčekovite sa však nachádzajú po celej ploche CHVÚ, preto sa s druhom je možné stretnúť takmer všade.

Stav hlavných biotopov: Rozloha biotopov je, vzhľadom na útlm poľnohospodárskej výroby v minulých desaťročiach, dostatočná. Kríkmi zarástli veľké rozlohy bývalých pasienkov po celom CHVÚ, čím sa druhu vytvorili vynikajúce podmienky na hniezdenie.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: K najbežnejším príčinám poškodenia biotopov penice jarabej v tomto CHVÚ patrí návrat poľnohosp. činnosti na hniezdne biotopy a plošné odstraňovanie krovín zo zarastených pasienkov, z plôch okolo odvodňovacích a hydromelioračných kanálov. Pri rozlohe vhodných biotopov by však tento trend nemal mať silný negatívny dopad. Oveľa zásadnejší negatívny vplyv môže mať získavanie štiepy a s tým súvisiace odstraňovanie krovín.

1.6.3.1.30 Definovanie priaznivého stavu muchárika bielokrkeho (*Ficedula albicollis*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území Medzibodrožie sa odhaduje výskyt cca 1000 - 2000 hniezdnych párov (spievajúcich samcov), čo predstavuje viac ako 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (70000–150000).

Trendy populácie v CHVÚ: Stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie muchárika bielokrkeho dosahuje pravdepodobne hodnoty podobné iným častiam Slovenska. Výskyt druhu je koncentrovaný v dubových nížinných lesoch a lesoch na svahoch kopcov pri Kráľovskom Chlmci a Strede nad Bodrogom. V otvorenejšej krajine sa s ním stretne iba počas migrácie.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavnými oblasťami výskytu druhu sú staršie dubové porasty. Takéto sa vyskytujú najmä pozdĺž toku Latorice, menej Laborca a Bodrogu. Ide o lesy v medzihrádzovom priestore, aj mimo neho. Žije aj na lesom pokrytých kopcoch pri Kráľovskom Chlmci a Strede nad Bodrogom. Menšia časť populácie žije v menej typických biotopoch ako sú brehové porasty a topole pri hrádzach.

Charakteristika hlavných biotopov: Druh sa vyskytuje najmä v dubinách starších ako 50 rokov s dostatkom vhodných dutín, ale hniezdenie bolo predpokladané aj v topoľoch lemujúcich ochranné hrádze vodných tokov a brehových porastoch. Celkovo sa tu teda vyskytuje aj vo vekovo mladších porastoch, ako je udávané z iných častí Slovenska.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: cca 4174 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Pre lesné biotopy Chráneného vtáčieho územia Medzibodrožie je muchárik bielokrký typickým druhom. Obýva prakticky všetky lesy v území, pokiaľ sú v nich aspoň niekoľkohektárové enklávy starších porastov.

Stav hlavných biotopov: Rozloha biotopov je ešte stále dostatočná na prežívanie pomerne silnej populácie druhu. Kladne pôsobí pomerne vysoké percento porastov starších ako 50 rokov.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: K poškodeniu biotopov muchárika bielokrkeho dochádza ťažbou starých porastov, alebo cieľným odstraňovaním suchých stromov z porastu. Do budúcnosti môže veľmi negatívne vplyvať premena dubových porastov na plantáže rýchlorastúcich topoľov, agátu alebo ďalších nepôvodných druhov.

1.6.3.1.31 Definovanie priaznivého stavu pipíšky chochlatej (*Galerida cristata*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území Medzibodrožie sa odhaduje výskyt cca 25–30 hniezdných párov (spievajúcich samcov), čo nepredstavuje ani 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (3000–6000).

Trendy populácie v CHVÚ: Stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia pipíšky chochlatej v CHVÚ Medzibodrožie vykazuje silný synantropný charakter. Prakticky nie sú známe údaje o hniezdnom výskyte mimo tohto prostredia, aké sú bežné napr. zo susedného Maďarska. Najčastejšie ju nájdeme na hospodárskych dvoroch, kde dosahuje hustoty 1–3 páry/hosp.dvor. Treba však dodať, že intravilány obcí, včetně hosp.dvorov sú z územia vlastného CHVÚ vyňaté.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavnými oblasťami výskytu druhu sú najmä hospodárske dvory a ich blízke okolie, kopy balov sena, plochy s riedkou a nízkou vegetáciou. Vyhovujú jej pasienky. Najväčšie hustoty dosahuje v SV a JZ časti CHVÚ.

Charakteristika hlavných biotopov: Podmienkou výskytu druhu je údržba a tým pádom zväčša aj využívanie areálov hospodárskych dvorov. Na nevyužitých a teda aj zarastených plochách nenachádza druh vhodné podmienky na hniezdenie a zber potravy.

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy pipíšky chochlatej sa v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie vyskytujú hlavne v priestoroch poľnohospodárskych dvorov, priemyselných areálov, parkovísk, čerpacích staníc, sídlisk a ich blízkom okolí. Na hniezdenie využíva plochy so žiadnou, prípadne iba riedkou a nízkou vegetáciou. V rámci CHVÚ sú najlepšimi oblasťami SV časť v širšom okolí Veľkých Kapušian a JZ časť, obce Somotor, Veľký Kamenec, Strážne. Pipíška podobne ako napr. bocian biely je synantropným druhom s výskytom v intravilánoch obcí, ktoré sú však vyňaté z územia CHVÚ.

Stav hlavných biotopov: Rozloha a stav biotopov pipíšky chochlatej je na hraniciach kritického stavu, aj keď v poslednom období badať určité pozitívne zmeny v tejto oblasti, hlavne snahy o zachovanie, príp. sprevádzkovanie existujúcich nefunkčných areálov.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Populáciu druhu môže negatívne ovplyvniť zanechanie hospodárenia vo funkčných poľnohospodárskych objektoch (areáloch), prípadne až ich totálna deštrukcia, častá v tejto oblasti.

1.6.3.1.32 Definovanie priaznivého stavu krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území Medzibodrožie sa odhaduje hniezdenie 200 párov, čo predstavuje 5–8 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (2500–4000).

Trendy populácie v CHVÚ: Stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia krutohlava hnedého je v CHVÚ Medzibodrožie rozložená rovnomerne po celom území. Pre určenie hustoty tejto populácie nemáme dostatočne relevantné údaje.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Za oblasť výskytu môžeme v tomto prípade považovať celé územie CHVÚ, vrátane intravilánov obcí, ktoré sú z vlastnej výmery vyňaté. Krutohľav sa vyskytuje v lesoch, riedších lesíkoch, rozptýlenej stromovej a líniovej zeleni, ale aj v intravilánoch obcí, vo väčších a extenzívne využívaných záhradách a ovocných sadoch.

Charakteristika hlavných biotopov: Obýva lesy a stromovú zeleň rôzneho druhu. Podmienkou výskytu je dostatok vhodných dutín na hniezdenie, z ktorých je krutohľav schopný po prilete na jar zničiť hniezda a povyhadzovať už hniezdiace menšie vtáky.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: cca 27000 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: V CHVÚ patrí krutohľav k rovnomerne rozšíreným druhom vtáctva, ale hustota sa mení s výskytom vhodného biotopu. Je prísne sťahovavým druhom, preto sa s ním stretne iba v hniezdnej dobe (apríl – august, september).

Stav hlavných biotopov: Rozloha a stav biotopov krutohľava hnedého je celkovo v dobrom stave. Oproti minulosti je v území oveľa viac stromovej zelene. Fragmentácia lesných porastov nevyplýva na druh tak negatívne ako na iné lesné druhy, skôr naopak.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Populáciu ohrozuje veľkoplošná ťažba lesných porastov, starších topoľových alejí, sadov apod. Tiež odstraňovanie suchých stromov z porastov, príp. suchých konárov stromov v obciach.

1.6.3.1.33 Definovanie priaznivého stavu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území Medzibodrožie sa odhaduje výskyt cca 300 - 400 hniezdných párov (ozývajúcich sa kohútikov), čo predstavuje 6–15 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (2000–6000).

Trendy populácie v CHVÚ: Stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia prepelice poľnej je pomerne rovnomerne rozmiestnená vo vhodných biotopoch po celom území CHVÚ. Jej hustota sa však mení vplyvom vhodnosti biotopov, pričom na vhodných miestach môžu byť prepelice koncentrované aj viac jedincov na pomerne malej ploche.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavné oblasti výskytu sa menia medziročne vplyvom ich rôzneho obhospodarovania. Najviac, alebo najstabilnejšie sú obsadzované extenzívne využívané pasienky a lúky. Na ornej pôde sú to porasty ozimín a krmovín.

Charakteristika hlavných biotopov: Hlavnými biotopmi v CHVÚ sú neskôr kosené lúčne spoločenstvá, obilné lány a porasty krmovín na ornej pôde. Veľmi dobre sú obsadzované aj extenzívne využívané pasienky.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: cca 24000 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: V CHVÚ Medzibodrožie sú najstabilnejšími lokalitami výskytu pasienky v JZ časti (Kerestúr a okolie), lúky popri ochranných hrádzach Latorice a obilné polia (najmä oziminy a krmoviny).

Stav hlavných biotopov: Rozloha a stav biotopov prepelice poľnej je dostatočný pre prežívanie pomerne silnej populácie druhu. V poslednom období badať dokonca určitý

progres v živočíšnej výrobe a tým zväčšovanie plochy pasienkov, čo môže mať pozitívny dopad.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Populáciu druhu najviac ohrozuje skoré kosenie lúk a chemizácia v poľnohospodárstve. Samotný biotop je doposiaľ v dobrom stave, negatívne môže pôsobiť premena pasienkov na ornú pôdu, prípadne jeho zarastanie pri neobhospodarovaní.

1.6.3.1.34 Definovanie priaznivého stavu muchára sivého (*Muscicapa striata*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt okolo 500 hniezdných párov (spievajúcich samcov), čo predstavuje menej ako 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (65000–150000), čím druh nespĺňa „1%“ kritérium.

Trendy populácie v CHVÚ: Stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie je v priestore CHVÚ rozmiestnená nerovnomerne. Jeho výskyt závisí od vhodnosti daného biotopu. Najvyššie hustoty dosahuje v starších rozvolnených lesných porastoch. Synantropná populácia obývajúca intravilány obcí vykazuje menšie hustoty.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Oblasťami výskytu sú všetky staršie lesy rôzneho charakteru, líniová zeleň so staršími a väčšími stromami a intravilány obcí, ktoré sú však vyňaté z územia vlastného CHVÚ. Druh obľubuje malé čistinky v lesných porastoch, v intraviláne využíva na hniezdenie aj staré hniezda beloritok a rôzne dutiny v stavbách.

Charakteristika hlavných biotopov: Hlavné biotopy druhu v CHVÚ sú presvetlené, staršie lesné porasty s podielom mŕtveho dreva a s čistinkami, prípadne lesy parkového typu. Obľubuje aj stromoradia preschýnajúcich topoľov lemujúce ochranné hrádze vodných tokov, mokrade a cesty.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: cca 30000 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy muchára sivého sa v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie vyskytujú rovnomerne po celej rozlohe. Časť populácie žije v lesoch rôzneho charakteru a časť synantropne v obciach.

Stav hlavných biotopov: Stav biotopov druhu možno hodnotiť ako dobrý, s veľkým množstvom mikrostanovišť, ktoré druh môže využívať. V najbližšej dobe predpokladáme udržanie tohto stavu, aj keď badať zvýšenú lesnícku aktivitu v starších porastoch v celom území.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: K poškodeniu biotopov druhu dochádza pri výrube vetrolamov a inej líniovej zelene, pri ťažbe lesných porastov.

1.6.3.1.35 Definovanie priaznivého stavu brehule hnedej (*Riparia riparia*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V Chránenom vtáčom území Medzibodrožie sa odhaduje výskyt cca 400 - 600 hniezdných párov, čo predstavuje 3–6 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (10000–20000).

Trendy populácie v CHVÚ: Populácia vykazuje fluktuáciu aj viac ako $\pm 50\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia brehule hnedej je v CHVÚ Medzibodrožie rozmiestnená veľmi nerovnomerne a je koncentrovaná v niekoľkých hniezdných kolóniách, ktoré môžu čítať aj niekoľko sto hniezdiacich párov.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Najstabilnejšími oblasťami výskytu druhu je Z časť CHVÚ okolo dolného toku Latorice a Bodrogu a okolie Somotora, Vojky a Kráľovského Chlmca. Pri vzniku vhodného biotopu je ho brehuľa okamžite schopná obsadiť v hociktorej časti územia. Takéto biotopy vznikajú hlavne ťažbou piesku, prípadne hliny či už do hĺbky, alebo z kopca a v posledných rokoch bolo napr. významné hniezdisko v Somotore, ktoré vzniklo odkopaním svahu pri stavbe domu. Známa je len jediná prirodzená hniezdna lokalita v kolmom brehu Bodrogu pri Ladmovciach.

Charakteristika hlavných biotopov: Podmienkou výskytu druhu sú kolmé hlinité a piesčité steny, v ktorých si druh hľbí hniezdne nory. Je teda viazaný na toky riek modelujúcich brehu, ale v Medzibodroží obsadzuje takmer výlučne aj druhotné biotopy – pieskovne a rôzne terénne zárezy pri stavbách apod.

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy brehule hnedej sa v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie vyskytujú hlavne v pieskovniach pri Vojke, Kráľovskom Chlmcí, Veľkom Kamenci, Beši aj inde. Jediná hniezdna kolónia v prirodzenom prostredí je na brehu rieky Bodrog. Pri vzniku vhodného biotopu sa však s druhom môžeme stretnúť v hociktorej časti CHVÚ.

Stav hlavných biotopov: Rozloha a stav biotopov brehule hnedej je stále dostatočný pre prežívanie pomerne silnej populácie, ktorá ale medziročne vykazuje väčšie fluktuácie.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Druh ohrozuje najmä ťažba stavebných materiálov (piesku) počas hniezdného obdobia a zosúvanie sa dlhšiu dobu neobnovovaných stien. Ťažba mimo hniezdného obdobia je naopak prospešná vznikom nových hniezdných možností.

1.6.3.1.36 Definovanie priaznivého stavu hrdličky poľnej (*Streptopelia turtur*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt okolo 1000 hniezdných párov, čo predstavuje 3–6 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (15000–30000).

Trendy populácie v CHVÚ: Stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia hrdličky poľnej je rovnomerne rozmiestnená po celom území CHVÚ Medzibodrožie. Pre stanovenie hustoty však nemáme relevantné údaje.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: S hrdličkou poľnou sa v rámci CHVÚ môžeme stretnúť prakticky na celom území. Obľubuje otvorenejšiu krajinu, riedke lesy, ich okraje, väčšie plochy líniovej zelene a pod. Medzi najlepšie lokality patria menšie poľné lesíky a väčšie skupinky stromov.

Charakteristika hlavných biotopov: Hlavnými biotopmi druhu sú lesy, stromoradia a iná líniová zeleň, väčšie skupiny stromov.

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Hrdlička poľná je rozšírená vo vhodných biotopoch po celom CHVÚ rovnomerne.

Stav hlavných biotopov: Rozloha a stav hlavných biotopov je dostatočný pre zachovanie druhu.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Biotopy hrdličky poľnej negatívne ovplyvňuje odstraňovanie vetrolamov a inej líniovej zelene a lesná ťažba.

1.6.3.1.37 Definovanie priaznivého stavu prhl'aviara čiernohlavého (*Saxicola rubicola / torquata*) v Chránenom vtáčom území Medzibodrožie.

Početnosť populácie v CHVÚ: V Chránenom vtáčom území Medzibodrožie sa odhaduje výskyt 2000 - 3000 hniezdných párov, čo predstavuje asi 10% slovenskej hniezdnej populácie druhu (20 000–40 000). Populácia druhu v CHVÚ Medzibodrožie predstavuje viac ako 1% národnej populácie.

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná, rozdiely v početnosti ± 20 %.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia je zoptýlená vo vhodných biotopoch rovnomerne v celom CHVÚ.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom sú suchšie travinné porasty, často s podielom voľných plôch alebo riedkou vegetáciou a s rozptýlenými krovínami. Ďalej hniezdi v rôznych typoch sekundárnych biotopov (ruderálne plochy, skládky, okraje a priekopy pozdĺž ciest, v medzihrádzových priestoroch). Vyskytuje sa vo vhodných biotopoch rovnomerne v celom území CHVÚ.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím prhl'aviara čiernohlavého v CHVÚ Medzibodrožie sú otvorené trávnaté biotopy s rozptýlenými krovínami. Takéto biotopy nachádza v priekopách pozdĺž ciest, hrádzach, medzihrádzových priestoroch a rôznych ruderalných stanovištiach.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ: cca 10500 ha

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy prhl'aviara čiernohlavého sa vyskytujú v celej oblasti CHVÚ Medzibodrožie.

Stav hlavných biotopov: Stav biotopov sa v posledných rokoch zhoršuje a mnohé stanovišťa miznú.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: V dôsledku intenzívneho poľnohospodárstva dochádza k rozorávaniu medzí, likvidácii remízok, obrábaníu pôdy často až k ceste, čím sa likvidujú biotopy pozdĺž ciest. Aplikáciou insekticídou stráca prhl'aviar vhodnú potravu.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010-2012 ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. Chochlačka bieloooká (*Aythya nyroca*)

Celkový stav populácie chochlačky bielookej sa podľa aktuálnej definície priaznivého stavu hodnotí stupňom B ako priemerný, priaznivý. Nepriaznivo sú však hodnotené kritériá: veľkosť populácie, populačný trend a veľkosť areálu. Hniezdna populácia sa odhaduje len na 1–3 páry aj to nepravidelne. V dobrom stave je hodnotený hniezdny a potravný biotop, hoci to v plnej miere platí len v rokoch s dostatkom zrážok. Ak sa nepodarí pre chochlačku bieloookú vytvoriť a správne manažovať biotopy a nezníži sa ohrozenie druhu, nebude možné málo početnú a nestabilnú populáciu zachrániť. Nádejou pre našu populáciu je vzostup početnosti druhu v severovýchodnom Maďarsku.

1.6.3.2.2 Haja tmavá (*Milvus migrans*)

Celkové hodnotenie stavu populácie haje tmavej je na stupni B ako priemerný, priaznivý, ako aj väčšina hodnotených kritérií. Populácia je v súčasnosti stabilná ale pravdepodobne sú stále medzery v poznaní jej skutočnej početnosti. Na základe monitoringu v rokoch 2010–2012 bola odhadovaná početnosť 4–6 párov.

1.6.3.2.3. Kaňa popolavá (*Circus pygargus*)

Celkový stav zachovania druhu v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený na úrovni C, nepriaznivý. Všetky kritériá týkajúce sa populácie sú hodnotené v nepriaznivom stave. Na základe aktuálneho monitoringu boli zistené v CHVÚ len jednotlivé záznamy kane popolavej prevažne v mimohniezdnom období a len mladé alebo subadultné jedince.

1.6.3.2.4. Čorík čierny (*Chlidonias niger*)

V prípade čoríka čierneho je hodnotenie stavu populácie druhu v CHVÚ Medzibodrožie na úrovni C, nepriaznivý. Všetky kritériá súvisiace s populáciou sú hodnotené ako nepriaznivé. Kritériá biotopové a ohrozenia sú hodnotené ako prieborné. Druh nenachádza dostatok biotopov a navyše je typickým fluktuantom. V niektorých rokoch nezahniezdi vôbec.

1.6.3.2.5. Beluša malá (*Egretta garzetta*)

Celkové hodnotenie priaznivého stavu beluše malej v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotená na úrovni B, priemerný priaznivý. Takmer všetky kritériá sú hodnotené stupňom B v priemernom priaznivom stave. Len potravný biotop a ohrozenie druhu sú na úrovni A, v dobrom priaznivom stave. Ako väčšina vodných druhov, aj tento druh silne závisí od počasia s dostatkom zrážok, ktoré dokážu naplniť mokrade.

1.6.3.2.6. Beluša veľká (*Egretta alba*)

Stav populačných charakteristík, hniezdnho biotopu a ohrozenia hniezdného biotopu je u beluše veľkej hodnotený v Medzibodroží rovnako a to ako priemerný priaznivý stav – stupňom B. V prípade potravného biotopu a ohrozenia druhu je klasifikovanie lepšie a to stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.7. Chriašť malý (*Porzana parva*)

Celkovo je priaznivý stav chriašťa malého v Medzibodroží hodnotený stupňom A, dobrý priaznivý. Väčšina kritérií je v dobrom stave, hoci ako všetky vodné druhy aj chriašť malý je závislý od vhodného počasia s dostatkom zrážok, ktoré zabezpečia zavodnenie mokradí.

1.6.3.2.8. Volavka purpurová (*Ardea purpurea*)

U beluše veľkej je celkové hodnotenie priaznivého stavu v Medzibodroží stupňom B, priemerný, priaznivý a to na hornej hranici intervalu. Druh je v území stabilný, no tak ako iné vodné druhy je závislý na dostatku vhodných biotopoch mokradí v závislosti od dostatku zrážok.

1.6.3.2.9. *Bučiak veľký (Botaurus stellaris)*

U bučiaka veľkého je početnosť populácie hodnotená stupňom A, dobrý priaznivý stav. Ostatné populačné, biotopové kritériá a ohrozenia sú na priemernej úrovni – stav B. Druh sa za vhodných podmienok – dostatok zrážok a zavodnenie mokradí, vyskytuje rovnomerne v celom území CHVÚ.

1.6.3.2.10. *Čorík bahenný (Chlidonias hybridus)*

Hodnotenie priaznivého stavu všetkých populačných charakteristík u čoríka bahenného v prípade veľkosti populácie a areálu, populačného a areálového trendu v CHVÚ Medzibodrožie je stanovené na stupni C – nepriaznivý stav. Biotopové kritériá a ohrozenia sú hodnotené stupňom B – priemerný priaznivý stav. Celkovo je druh hodnotený v nepriaznivom stave.

1.6.3.2.11. *Bučiačik močiarny (Ixobrychus minutus)*

Druh bučiačik močiarny je v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený celkovo na stupni A – dobrý priaznivý stav. Veľkosť populácie, populačný trend, potravný biotop a ohrozenie hniezdneho biotopu sú na stupni A – dobrý priaznivý stav. V priemernom B stave sú hodnotené areálový trend, hniezdny biotop a ohrozenie druhu.

1.6.3.2.12. *L'abtuška poľná (Anthus campestris)*

Celkovo je druh hodnotený na stupni A – dobrý priaznivý stav, hoci len na spodnej hranici intervalu. Až päť z 8 kritérií sú hodnotené stupňom B – priemerný priaznivý stav. V dobrom priaznivom stave – A sú hodnotené veľkosť areálu, hniezdny biotop a potravný biotop.

1.6.3.2.13. *Kaňa močiarna (Circus aeruginosus)*

Celkovo je druh kaňa močiarna v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený na dolnej hranici intervalu stupňa A – dobrý priaznivý stav. V dobrom priaznivom stave – A sú hodnotené veľkosť areálu, hniezdny a potravný biotop. Ostatné kritériá dosahujú stupeň B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.14. *Bocian biely (Ciconia ciconia)*

Celkový priaznivý stav druhu je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý ale n hornej hranici intervalu. V dobrom priaznivom stave sú hodnotené kritériá veľkosť populácie, potravný biotop a ohrozenie hniezdneho biotopu. V nepriaznivom stave sa nachádza kritérium populačný trend, ktoré charakterizuje začný pokles početnosti druhu v posledných rokoch

1.6.3.2.15. *Chavkoš nočný (Nycticorax nycticorax)*

Celkovo je priaznivý stav druhu hodnotený ako A – dobrý priaznivý stav. Z hodnotených kritérií sú veľkosť populácie, populačný trend a potravný biotop hodnotené stupňom A. V stupni B – priemerný priaznivý stav sa nachádzajú kritériá areálový trend, hniezdny biotop, ohrozenie druhu a ohrozenie hniezdneho biotopu.

1.6.3.2.16. *Strakoš obyčajný (Lanius collurio)*

Strakoš obyčajný je v CHVÚ Medzibodrožie bežne hniezdiacim druhom s dostatočne početnou a stabilnou populáciou. Celkovo je druh hodnotený na stupni A – v dobrom priaznivom stave.

1.6.3.2.17. *Strakoš kolesár (Lanius minor)*

Celkové zhodnotenie priaznivého stavu strakoša kolesára hodnotí jeho priaznivý stav v CHVÚ Medzibodrožie stupňom B – priemerný, pričom stupňom C sú hodnotené kritériá veľkosť populácie a populačný trend a hniezdny a potravný biotop je hodnotený naopak stupňom A – dobrý, priaznivý stav. V čase vytvárania sústavy CHVÚ sa jednalo o 6. najvýznamnejšie územie pre tento druh. Výsledky mapovania v rokoch 2010–2012 však

poukázali na súčasný väčší význam územia, ktoré má po Poľane druhú najpočetnejšiu populáciu druhu na Slovensku. Populácia v CHVÚ Medzibodrožie sa iba jemne zvýšila (dôvodom pravdepodobne bolo iba v lepšie zmapované územie), ale populácie v iných častiach Slovenska poklesli na kritické hodnoty. Dokonca mapovanie v nasledujúcom období (2013–2015) poukazuje na ešte vyššiu početnosť (25–30 párov). Cieľom budúcich opatrení pre tento druh by malo byť zvýšenie priaznivého stavu strakoša kolesára na stupeň A - dobrý.

1.6.3.2.18. Výrik lesný (*Otus scops*)

Celkovo je druhu hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. V nepriaznivom stave sú hodnotené všetky populačné kritériá. Biotopové kritériá a ohrozenia sú hodnotené stupňom B – priemerný dobrý stav.

1.6.3.2.19. kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*)

Všetky populačné kritériá a stav hniezdneho biotopu u druhu kalužiak červenonohý v Medzibodroží sú hodnotené v nepriaznivom stave. Potravný biotop a ohrozenie hniezdneho biotopu sú hodnotené stupňom B – priemerný priaznivý stav a ohrozenie druhu stupňom A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.2.20. Kačica chrapačka (*Anas querquedula*)

Všetky populačné kritériá a ohrozenia druhu sú hodnotené stupňom B – priemerný priaznivý stav. Biotopové kritériá sú hodnotené stupňom A – dobrý priaznivý stav. Celkove sa druh nachádza v stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.21. Včelárík zlatý (*Merops apiaster*)

Včelárík je v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený v B – priemernom stabilnom stave, pričom všetky jednotlivé kritériá sú hodnotené stupňom B. .

1.6.3.2.22. včelár lesný (*Pernis apivorus*)

Na základe aktuálneho monitoringu (2010–2012) sa početnosť populácie v CHVÚ Medzibodrožie odhaduje na 10–15 hniezdných párov. V porovnaní s so stavom z roku 2003 (12,5 párov) ide o rovnaký stav až mierne zvýšenie početnosti. Populácia je stabilná a vo vhodných biotopoch rovnomerne rozložená.

1.6.3.2.23. Rybárík riečny (*Alcedo atthis*)

Pri hodnotení aktuálneho stavu sa veľkosť hniezdnej populácie odhaduje na 17–25 hniezdných párov. Jedná sa tak o rovnakú početnosť až mierny nárast oproti r. 2003 (17 párov). Napriek možným výkyvom v početnosti spôsobených extrémami počasia je populácia rybárika stabilná.

1.6.3.2.24. Ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

V súčasnosti je stav ďateľa hnedkavého odhadovaný na základe aktuálneho monitoringu z rokov 2010-2012 na úrovni 40–50 párov s tým, že zahŕňa teritória párov hniezdiacich v intravilánoch, ktoré sú z CHVÚ vyňaté. Malé časti týchto teritórií však zasahujú aj mimo intravilánov do samotného územia CHVÚ. Oproti stavu z roku 2003 (20 párov) tak ide o viac ako 100% vyšší údaj o početnosti. Tento nárast však nie je spôsobený nárastom populácie ale pravdepodobne len lepším poznaním.

1.6.3.2.25. Bocian čierny (*Ciconia nigra*)

Bocian čierny patrí medzi druhy, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ Medzibodrožie s dobrým hodnotením. Všetky populačné kritériá a hodnotenie potravného biotopu sú na stupni A – dobrý priaznivý stav. Hniezdny biotop a ohrozenie druhu v stupni B – priemerný priaznivý stav a ohrozenie hniezdneho biotopu v stupni C – nepriaznivý stav mierne kazia hodnotenie celkového priaznivého stavu, ktorý je napriek tomu na stupni A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.2.26. Škovránik stromový (*Lullula arborea*)

Škovránik stromový patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom s klesajúcim trendom. Súčasný odhad 15–20 párov je oproti stavu vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (35 párov) nižší o 43–57 %.

1.6.3.2.27. Ďateľ prostredný (*Dendrocopus medius*)

Ďateľ prostredný patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stúpajúcim trendom vývoja populácie. Súčasný odhad 300 - 400 párov je oproti stavu z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (65 párov) niekoľkonásobne vyšší. Tento stav je pravdepodobne zapríčinený iba oveľa slabším poznaním druhu v minulosti. Vzhľadom na početnosť je populácia vo veľmi dobrom stave, ale nižším stupňom by boli hodnotené biotop a jeho ohrozenosť, keďže v poslednom období dochádza takmer celoplošne k obnovným ťažbám a silnej fragmentácii lesných porastov.

1.6.3.2.28. Chrapkáč poľný (*Crex crex*)

Chrapkáč poľný patrí na základe výsledkov mapovania v rokoch 2010–2012, v CHVÚ Medzibodrožie, k druhom so stabilnou veľkosťou populácie. Súčasný odhad 100–150 párov je približne zhodný so stavom z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (110 párov), resp. o niečo vyšší. Pri tomto druhu sa však výrazne prejavujú fluktuácie v početnosti spôsobované nepravidelne sa striedajúcimi rokmi s dostatkom, alebo naopak nedostatkom vody v krajine. Za roky 2014 – 2015 je o chrapkáčovi len niekoľko údajov a celková početnosť bola pravdepodobne maximálne 30 – 50 chrapkajúcich samcov. Tieto roky sa však vyznačovali extrémne nízkymi zrážkami a stavmi podzemných vôd.

1.6.3.2.29. Penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

Penica jarabá patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stabilnou populáciou. Súčasný odhad 200 - 300 párov je len o málo vyšší oproti stavu z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (200 párov) a pravdepodobne to bude len odrazom lepšieho poznania druhu v súčasnosti a výsledkom systematickejšieho mapovania druhu.

1.6.3.2.30. Muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*)

Muchárik bielokrký má v CHVÚ Medzibodrožie stabilný trend vývoja populácie. Súčasný odhad 1000 – 2000 párov je podobný stavu z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (1200 párov). Stupňom dobrý by sa dala hodnotiť početnosť a ešte stále aj stav biotopov, do nižšieho by spadala ohrozenosť biotopov, z dôvodov ako pri ďatľovi prostrednom.

1.6.3.2.31. Pipíška chochlatá (*Galerida cristata*)

Pipíška chochlatá patrí v CHVÚ Medzibodrožie k menej početným druhom. Súčasný odhad 20 - 30 párov je oproti stavu z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (150 párov) výrazne nižší a druh má silne klesajúci trend početnosti (podobne ako v iných častiach Slovenska alebo Európy). Teda početnosť by spadala do nepriaznivého stavu, avšak stav biotopu a jeho ohrozenie by sa dalo hodnotiť vyšším stupňom, teda priemerný.

1.6.3.2.32. Krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*)

Krutohlav hnedý patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stabilným trendom vývoja populácie. Súčasný odhad 200 párov je zhodný so stavom z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (200 párov).

1.6.3.2.33. Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Prepelica poľná patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stabilným trendom vývoja populácie. Súčasný odhad 300 - 400 párov je prakticky zhodný so stavom z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (300 párov). Negatívne sa dá vnímať ohrozenie druhu, čo je spôsobené skorým kosením lúk a nedodržiavaním spôsobu kosby od stredu k okrajom a tiež intenzívna chemizácia na ornej pôde.

1.6.3.2.34. *Muchár sivý (Muscicapa striata)*

Muchár sivý patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stabilným trendom. Súčasný odhad 500 párov je zhodný so stavom z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (500 párov). Časť populácie je však koncentrovaná do intravilánov obcí, ktoré sú z vlastnej výmery CHVÚ vyňaté.

1.6.3.2.35. *Brehuľa hnedá (Riparia riparia)*

Brehuľa hnedá patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom s veľkou fluktuáciou početnosti, preto je ťažké stanoviť trend vývoja jej populácie. Súčasný odhad 400 - 600 párov je oproti stavu z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (900 párov) nižší o cca 30 %, ale pri vzniku nových hniezdných možností je brehuľa schopná veľmi rýchlo tieto lokality obsadiť a navýšiť tak celkovú početnosť. Naopak pri zániku vhodných biotopov sa môže stratiť celá miestna populácia viazaná na konkrétnu lokalitu. Treba poznamenať, že hniezdne kolónie známe z minulosti, ale aj z posledných rokov, boli tvorené aj viac ako 100 párami a takmer celá populácia hniezdi v umelo vytvorených biotopoch – pieskovňach.

1.6.3.2.36. *Hrdlička poľná (Streptopelia turtur)*

Hrdlička poľná patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom so stabilnou populáciou. Odhad početnosti v rokoch 2010–2012 (1000 párov) je rovnaký ako vo vedeckom návrhu CHVÚ v roku 2003 (1000 párov). V novšom období (2014–2015) je badať zníženie početnosti.

1.6.3.2.37. *Pŕhľaviar čiernohlavý (Saxicola rubicola / torquata)*

Pŕhľaviar čiernohlavý patrí v CHVÚ Medzibodrožie k druhom s klesajúcim trendom. Súčasný odhad 2000 - 3000 párov je síce oproti stavu z vedeckého návrhu CHVÚ v roku 2003 (2000 párov) o niečo vyšší ale to je pravdepodobne iba zlepšením poznania druhu počas mapovania. Klesajúci trend populácie v Medzibodroží určite súvisí s výrazným poklesom a vymiznutím druhu v iných častiach Slovenska, ale aj v susedných štátoch. Druh typický pre poľnohospodársku krajinu je ohrozovaný intenzifikáciou a chmizáciou v poľnohospodárstve (skoré kosenie lúk a časté vyžíňanie cestných okrajov a kríkových zárasťov).

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľu ako aj výnimočnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu chochlačka bielooká (Aythya nyroca)

Na základe mapovania v rokoch 2010–2012 je stav populácie chochlačky bielookej hodnotený stupňom C ako nepriaznivý, a celkový priaznivý stav druhu v CHVÚ je pri spodnej hranici stupňa B ako priemerný, priaznivý. Veľkosť populácie v CHVÚ je dlhodobo veľmi nízka, no v rámci Slovenska sa jedná stále o jedno z iba dvoch území (po CHVÚ Senianske rybníky), kde tento druh preukázateľne hniezdi, resp. hniezdil v nedávnej minulosti (do 5 rokov). Vzhľadom k významu populácie tohto druhu v CHVÚ Medzibodrožie, s dopadom na celoslovenskú populáciu, by cieľom opatrení v CHVÚ malo byť udržanie hodnotenia priaznivého stavu pri stave hniezdných a potravných biotopov na stupni A aj počas suchých rokov. Také boli aj roky 2014–2015, čo sa prejavilo úplným vyschnutím mokradí a v súčasnosti by bol už stav biotopov hodnotený stupňom C ako nepriaznivý.

Cieľom je vykonať také opatrenia, aby boli hniezdný a potravný biotop chochlačky bielookej v CHVÚ Medzibodrožie v dobrom priaznivom stave (A) a vytvorili sa tak podmienky pre jej zahniezdenie. Cieľom pri celkovom hodnotení druhu je udržať stupeň B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu haja tmavá (Milvus migrans)

Celkový priaznivý stav haje tmavej v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. V čase vytvárania sústavy CHVÚ bol odhadovaný počet na území Medzibodrožia tretí najvyšší na Slovensku po Záhorskom pomoraví a Dunajských luhoch. Podľa aktuálneho zhodnotenia bol v rokoch 2010–2012 zistený počet najvyšší spomedzi všetkých CHVÚ, pričom druh úplne vymizol z CHVÚ Dunajské luhy a v CHVÚ Záhorské pomoravie došlo k poklesu početnosti. Na základe monitoringu v rokoch 2010–2012 sa odhadovala početnosť v CHVÚ Medzibodrožie na 4–6 hniezdných párov. Na základe intenzívneho monitoringu v rokoch 2014–2015 sa však predpokladá hniezdenie až 7–9 párov. Cieľom navrhnutých opatrení v CHVÚ by malo byť zvýšenie stupňa celkového priaznivého stavu na stupeň A, dobrý, priaznivý. Bude to možné iba udržaním hodnotenia stavu hniezdných biotopov a zlepšením hodnotenia ohrození druhu.

1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu kaňa popolavá (Circus pygargus)

Celkový priaznivý stav kane popolavej je hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav, pričom najväčší podiel na tom má veľkosť populácie, hodnotená stupňom C a takisto kritérium deštrukcie potravných biotopov, hodnotené tiež stupňom C. V čase vytvárania sústavy CHVÚ sa v území predpokladalo hniezdenie až 4 párov. Od začiatku mapovania v roku 2010 až do súčasnosti (2015) sa hniezdenie druhu nepodarilo preukázať a aj výskyty v hniezdnom období boli hlavne mladé vtáky, prípadne jedince bez partnera na hniezdenie a bez viazanosti na lokalitu. Posledný krát sa predpokladalo hniezdenie 2 – 3 párov v rokoch 2004 – 2005 a jediné dokázané hniezdenie spadá ešte do obdobia pred niekoľkými desaťročiami. Pre zlepšenie aktuálneho nepriaznivého stavu je teda potrebné predovšetkým zlepšiť kvalitu potravných biotopov minimálne do stavu B a zlepšiť aj ochranu samotných hniezd.

1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu čorík čierny (Chlidonias niger)

Celkový priaznivý stav čoríka čierneho v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený stupňom C – nepriaznivý, rovnako ako veľkosť jeho populácie a populačný trend. V čase vytvárania

sústavy CHVÚ bola populácia už na ústupe (odhadovaných cca 10 párov), ale ešte v nedávnej minulosti (2011, 2012) tu hniezdila najväčšia časť celoslovenskej populácie. Ide teda o územie s veľkým potenciálom pre tento druh. Cieľom budúcich opatrení je zvýšenie stupňa celkového priaznivého stavu aspoň na stupeň B, priemerný a časom, vzhľadom na vzácnosť druhu a potenciál územia, aj na stupeň A, dobrý. Je potrebné zvýšiť kvalitu hniezdného a potravného biotopu, snažiť sa ho zachovať aj vo vlhkostne a zrážkovo nepriaznivých rokoch, riešiť zazemňovanie mokradí a obmedziť priame ohrozenia druhu, ako aj hniezdného biotopu, ku ktorému dochádza napr. odvodňovaním hniezdných lokalít, rušením hniezdných kolónií, alebo aj zasypávaním hniezdných lokalít odpadom.

1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu beluša malá (*Egretta garzetta*)

Celkový priaznivý stav beluše malej v CHVÚ Medzibodrožie, rovnako ako veľkosť jej populácie a stav hniezdných biotopov, je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priaznivý, priemerný stav. V rámci Slovenska ide o jedno z 3 území, na ktorých tento druh pravidelne hniezdi. Cieľom budúcich opatrení pre tento druh by malo byť zabezpečiť vyhovujúci vodný režim v hniezdnom období na lokalitách známych hniezdných kolónií a dostať celkový priaznivý stav na stupeň A – priaznivý, dobrý.

1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu beluša veľká (*Egretta alba*)

Celkový priaznivý stav druhu v CHVÚ Medzibodrožie, na základe mapovania v rokoch 2010–2012, je dnes hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Takisto väčšina hodnotených kritérií, ako veľkosť populácie, populačný trend a hniezdný biotop sú hodnotené stupňom B. V čase vytvárania sústavy CHVÚ sa jednalo po Senianskych rybníkoch o druhé najvýznamnejšie územie v rámci Slovenska. Na základe výsledkov mapovania v rokoch 2010–2012 sa však dostalo do pozície najvýznamnejšieho. Vývoj populácií v ďalšom období však bol poznačený silným ubúdaním, až vymiznutím (2015) úspešných hniezdných kolónií. Príčinou boli extrémne suché roky, kedy povysychali takmer všetky močiare na území CHVÚ. Cieľom navrhnutých opatrení by malo byť dosiahnutie zvýšenia stupňa celkového priaznivého stavu na stupeň A – dobrý, priaznivý. Najväčšou výzvou tak ako pri všetkých vodných vtákoch bude zabezpečiť vhodný vodný režim pre lokality známych hniezdných kolónií a dostatočnú rozlohu potravných biotopov aj v rokoch bez výdatných zrážok.

1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu chriašť malý (*Porzana parva*)

Na základe mapovania v rokoch 2010–2012 je v súčasnosti celkový priaznivý stav chriašťa malého v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený stupňom A – priaznivý, dobrý stav, pričom v dobrom stave je vyhodnotených väčšina posudzovaných kritérií, početnosť, populačný trend, stav hniezdných aj potravných biotopov. V čase vyhlasovania sústavy CHVÚ (2003) patrilo Medzibodrožie medzi tri najvýznamnejšie územia na Slovensku. V rokoch 2010–2012 bolo najvýznamnejším územím tohto druhu na Slovensku s populáciou 30–40 párov. V ďalších rokoch však nasledovali roky s extrémne suchým počasím, močiare povysychali a druh z územia takmer vymizol. V rokoch 2013–2015 sa predpokladalo už len 5–10 párov (ozývajúcich sa samcov). Pri danom stave by hodnotenie kritérií ako veľkosť populácie a stav hniezdných a potravných biotopov dosiahlo nepriaznivý stupeň. Cieľom budúcich opatrení aj pri tomto druhu bude zabezpečiť priaznivý vodný režim na hniezdných lokalitách aj vo vlhkostne nepriaznivých rokoch tak, aby bolo možné celkový priaznivý stav chriašťa malého udržať dlhodobo na stupni A – dobrý, priaznivý.

1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu volavka purpurová (*Ardea purpurea*)

V súčasnosti je celkový priaznivý stav volavky purpurovej v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený stupňom B ako priemerný, priaznivý stav. Väčšina hodnotiacich kritérií je v priemernom stave. V čase vyhlasovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola početnosť volavky purpurovej

v tomto území najvyššia spomedzi území, kde sa tento druh volavky vyskytuje. Mapovanie v rokoch 2010–2012 to len potvrdilo. Tak isto ako pri iných druhoch vodných vtákov však ďalšie roky znamenali silný úbytok hniezdných párov spôsobený povysychaním močiarov v území. Populácia poklesla z 10–15 párov v rokoch 2010–2012 na súčasných 5–10 párov (2015).

Kvôli veľkému významu územia pre ochranu tohto druhu je potrebné zvýšiť súčasný celkový priaznivý stav druhu v CHVÚ Medzibodrožie na úroveň A – dobrý, priaznivý stav, prípadne krátkodobo vo vlhkostne nepriaznivých rokoch aspoň udržať na úrovni B – priemerný, priaznivý. Cieľom opatrení v budúcnosti bude pri tomto druhu opäť zabezpečiť priaznivý vodný režim na hniezdných lokalitách aj v zrážkovo podpriemerných rokoch.

1.6.3.3.9. Cieľový stav druhu bučiak veľký (*Botaurus stellaris*)

Celkové zhodnotenie priaznivého stavu bučiaka veľkého je hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Okrem kritéria veľkosti populácie, ktorý je vyhodnotený v dobrom stave, sú všetky ostatné v stave priemernom. V čase vytvárania sústavy CHVÚ sa jednalo o najvýznamnejšie územie v rámci Slovenska, s viac ako 50% podielom na celoslovenskej úrovni. Na základe výsledkov mapovania v rokoch 2010 – 2012 sa dokonca početnosť zvýšila z 27–28 na 30–32 bučiacych samcov. Tak ako pri iných druhoch vodných vtákov však nasledujúce roky znamenali silný úbytok hniezdných párov spôsobený povysychaním močiarov v území. Populácia poklesla na 3 ! páry, resp. bučiace samce v roku 2015. Pri tak ohrozenom druhu a význame Medzibodrožia pre jeho zachovanie musí byť cieľom v ďalšom období dosiahnuť zvýšenie celkového priaznivého stavu bučiaka veľkého na stupeň A – dobrý, priaznivý. Bude potrebné zabezpečiť priaznivý vodný režim na hniezdných lokalitách aj v zrážkovo podpriemerných rokoch.

1.6.3.3.10. Cieľový stav druhu čorík bahenný (*Chlidonias hybrida*)

Celkový priaznivý stav čoríka čierneho v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený stupňom C – nepriaznivý, rovnako ako veľkosť jeho populácie a populačný trend. Kritérium stavu hniezdných a potravných biotopov stupeň priemerný. V čase vytvárania sústavy CHVÚ bola populácia druhá najvýznamnejšia v rámci Slovenska, za Senianskymi rybníkmi. V rokoch 2010–2012 sa odhadovala početnosť na 0–50 párov, pričom boli zaznamenané veľké fluktuácie. V ďalších rokoch 2013–2015 bolo zistených už len 0–15 párov. Cieľom budúcich opatrení pre tento druh by malo byť zvýšenie stupňa celkového priaznivého stavu minimálne na stupeň B, priemerný, priaznivý. Je potrebné zvýšiť kvalitu hniezdného a potravného biotopu, snažiť sa ho zachovať aj vo vlhkostne nepriaznivých rokoch, riešiť zazemňovanie mokradí a obmedziť priame ohrozenia druhu, ako aj hniezdného biotopu, ku ktorému dochádza napr. odvodňovaním vzniknutých lokalít, rušením hniezdných kolónií, alebo aj zasypávaním hniezdných lokalít odpadom.

1.6.3.3.11. Cieľový stav druhu bučiačik močiarny (*Ixobrychus minutus*)

Celkový priaznivý stav bučiačika močiarného v CHVÚ Medzibodrožie, na základe mapovania v rokoch 2010–2012 je hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý, rovnako ako jednotlivé hodnotené kritériá s výnimkou stavu hniezdných biotopov a ohrozenia druhu. Pri vytváraní sústavy CHVÚ (2003), ako aj mapovaním (2010–2012) sa potvrdila skutočnosť, že územie je najvýznamnejším hniezdiskom druhu na Slovensku. Cieľom budúcich opatrení pre tento druh bude udržať celkový priaznivý stav na stupni A – dobrý, priaznivý. Bude potrebné zabezpečiť priaznivý vodný režim na hniezdných lokalitách aj v zrážkovo podpriemerných rokoch.

1.6.3.3.12. Cieľový stav druhu ľabtuška poľná (*Anthus campestris*)

Súčasný celkový priaznivý stav ľabtušky poľnej je v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý. V čase navrhovania CHVÚ (2003) bolo územie druhým

najvýznamnejším hniezdiskom druhu na Slovensku. Na základe monitoringu v rokoch 2010–2012 je CHVÚ Medzibodrožie s odhadovanou početnosťou 30–50 párov najvýznamnejším územím výskytu druhu na Slovensku. Väčšina hodnotiacich kritérií je v dobrom stave, v priemernom sú kritériá veľkosť populácie, populačný a areálový trend a ohrozenia druhu aj biotopu. Pri celkovo dobrom stave biotopov musí byť cieľom v ďalšom období udržať celkový priaznivý stav ľabtušky poľnej v CHVÚ Medzibodrožie na stupni A – dobrý, priaznivý.

1.6.3.3.13. Cieľový stav druhu kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*)

Celkový priaznivý stav kane močiarnej je v CHVÚ Medzibodrožie hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý. Hodnotiace kritériá sú v stavoch dobrý a priemerný. Počas prípravy sústavy CHVÚ bolo územie najvýznamnejším pre hniezdenie druhu na Slovensku a to sa potvrdilo aj mapovaním v rokoch 2010–2012. V budúcnosti musí byť cieľom opatrení pre tento druh udržanie celkového priaznivého stavu na stupni A – dobrý, priaznivý. Bude potrebné zastabilizovať vodný režim na hniezdných lokalitách a udržať, alebo aj zvýšiť tak početnosť druhu nad hranicu 50 párov. V súčasnosti je odhadovaných 35–45 párov, ktoré prejavujú vernosť hniezdnym lokalitám aj v čase, kedy tieto majú akútny nedostatok vody. To sa prejavilo napr. v roku 2015, kedy väčšina močiarov trpela už od jari nedostatkom vody a napriek tomu sa minimálne 31 párov pokúsilo zahniezdiť a z nich minimálne 20 bolo úspešných.

1.6.3.3.14. Cieľový stav druhu bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Celkový priaznivý stav bociana bieleho v CHVÚ Medzibodrožie je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Stavom dobrý je hodnotená veľkosť populácie a stav potravných biotopov. Nižším stupňom priemerný, sú hodnotené kritériá hniezdný biotop, hniezdna úspešnosť a ohrozenia druhu. Kritérium populačného trendu je dokonca hodnotené stupňom nepriaznivý. Územie patrilo počas príprav sústavy CHVÚ medzi tri najvýznamnejšie pre tento druh, mapovanie v rokoch 2010–2012 ho zaradilo na druhé miesto po CHVÚ Laborecká vrchovina. Cieľom v budúcnosti bude zvýšiť celkový priaznivý stav druhu na stupeň A – dobrý, priaznivý. Bude potrebné zachovať hniezda odstraňované elektrikármi z elektrických vedení, zachovať potravné biotopy v dobrom stave aj v suchých rokoch a označiť čo možno najväčšie úseky diaľkových elektrických vedení. Treba ešte poznamenať, že hniezdne biotopy bociana bieleho sa takmer všetky nachádzajú v intravilánoch obcí, ktoré sú však z vlastnej výmery CHVÚ vyňaté. Do hodnotenia celkového stavu sú ale tieto započítané, pretože bociany využívajú celé CHVÚ ako svoj potravný biotop a sú pre toto územie typickými obyvateľmi.

1.6.3.3.15. Cieľový stav druhu chavkoš nočný (*Nycticorax nycticorax*)

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola celková populácia chavkoša nočného v CHVÚ Medzibodrožie odhadnutá na úrovni 325 párov. Mapovanie v rokoch 2010–2012 zistilo hniezdenie 150–220 párov. Ide o nižší stav ako bol v návrhu, napriek tomu sa však celkový priaznivý stav druhu v území hodnotí stupňom A – dobrý. Všetky hodnotiace kritériá sú v stavoch priemerný a dobrý. Cieľom opatrení pre tento druh bude udržať celkový priaznivý stav na stupni A – dobrý. Najdôležitejšie bude sa snažiť udržať dostatok vody na hniezdných lokalitách aj v suchých rokoch. Dôležité je aj ošetriť vedenia v blízkosti kolónií značkami k zabráneniu konfliktu pri preletoch chavkošov. Monitoring dopadu elektrických vedení na populáciu druhu totiž poukázal na význam takýchto opatrení, keďže pod drôtmí vysokého napätia v blízkosti jednej z hniezdných kolónií, sa v čase vylietania mláďat z hniezd našlo až niekoľko desiatok vtákov zabitých práve po kolíziách s drôtmí vedenia.

1.6.3.3.16. Cieľový stav druhu strakoš obyčajný (*Lanius collurio*)

Celkový priaznivý stav strakoša obyčajného v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený na základe mapovania v rokoch 2010–2012 stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Stupňom dobrý je hodnotených väčšina kritérií ako veľkosť populácie, veľkosť areálu, stav hniezdných aj potravných biotopov a ohrozenia druhu aj jeho biotopu. Opatreniami v budúcnosti by sa malo zabezpečiť zotrvanie hodnotenia celkového priaznivého stavu na stupni A – dobrý.

1.6.3.3.17. Cielový stav druhu strakoš kolesár (*Lanius minor*)

Celkové zhodnotenie priaznivého stavu strakoša kolesára hodnotí jeho stav v CHVÚ Medzibodrožie stupňom B – priaznivý, priemerný stav, pričom stupňom C sú hodnotené kritériá veľkosť populácie a populačný trend a hniezdny a potravný biotop je hodnotený naopak stupňom A – dobrý, priaznivý stav. V čase vytvárania sústavy CHVÚ sa jednalo o 6. najvýznamnejšie územie pre tento druh na Slovensku. Výsledky mapovania v rokoch 2010–2012 však poukázali na súčasný väčší význam územia, ktoré má po Poľane druhú najpočetnejšiu populáciu druhu na Slovensku. Populácia sa v CHVÚ Medzibodrožie iba jemne zvýšila (dôvodom pravdepodobne bolo lepšie zmapované územie), ale populácie v iných častiach Slovenska poklesli na kritické hodnoty. Dokonca mapovanie v nasledujúcom období (2013–2015) poukazuje na ešte vyššiu početnosť (25–30 párov). Cieľom budúcich opatrení pre tento druh by malo byť udržanie hniezdných a potravných biotopov v dobrom stave a zníženie ich ohrozenia, najmä ohrozenia hniezdného biotopu a zabezpečiť tak zachovanie minimálne aktuálneho stavu populácie.

1.6.3.3.18. Cielový stav druhu výrik lesný (*Otus scops*)

Pri výrikovi lesnom je hodnotenie celkového stavu v CHVÚ Medzibodrožie hodnotené stupňom C – nepriaznivý stav. Aj keď kritériá stavu hniezdného a potravného biotopu, ako aj ohrozenia druhu a jeho biotopu sú hodnotené ako priemerné, veľkosť populácie a areálu, populačný a areálový trend sú v nepriaznivom stave. Cieľom navrhnutých opatrení podporujúcich tento druh, bude zvýšiť celkový priaznivý stav na stupeň B – priemerný, priaznivý.

1.6.3.3.19. Cielový stav druhu kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*)

Celkový priaznivý stav kalužiaka červenonohého v CHVÚ Medzibodrožie je v súčasnosti hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. V nepriaznivom stave sú vyhodnotené veľkosti populácie, areálu, trendy a aj stav hniezdných biotopov. Cieľom opatrení pre tento druh bude v budúcnosti dosiahnuť zvýšenie celkového priaznivého stavu na stupeň B – priemerný, priaznivý.

1.6.3.3.20. Cielový stav druhu kačica chrapačka (*Anas querquedula*)

Celkový priaznivý stav kačice chrapačky v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Cieľom navrhnutých opatrení je zvýšiť hodnotenie celkového stavu na stupeň A – dobrý, priaznivý. K tomu bude potrebné udržať hniezdne a potravné biotopy v optimálnom stave a dostatočnej rozlohe aj počas nepriaznivých rokov. Stav týchto biotopov bol totiž v zrážkovo podpriemerných rokoch 2010–2012 veľmi dobrý, avšak v nasledujúcich rokoch 2013–2015 sa tento stav vplyvom sucha rapídne zhoršil a kačica chrapačka z územia ako hniezdič prakticky vymizol.

1.6.3.3.21. Cielový stav druhu včelárik zlatý (*Merops apiaster*)

Na základe monitoringu v rokoch 2010–2012 sa stanovila početnosť včelárika zlatého v CHVÚ Medzibodrožie na 350–400 párov a celkový priaznivý stav je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý. Všetky hodnotiace kritériá boli vyhodnotené v priemernom stave. V ďalšom období by malo byť cieľom zvýšiť celkový priaznivý stav druhu na stupeň A – dobrý,

priaznivý stav. Potenciál je vo zvyšovaní kvality hlavne hniezdneho biotopu a minimalizovaní ohrozenia či už druhu, alebo biotopu.

1.6.3.3.22. Cielový stav druhu včelár lesný (*Pernis apivorus*)

Celková početnosť včelára lesného v CHVÚ Medzibodrožie je na základe mapovania v rokoch 2010–2012 stanovená na 7–10 párov. Oproti stavu navrhovanému pri vymedzovaní sústavy CHVÚ ide o mierny pokles, ale ten bol pravdepodobne spôsobený mapovaním vo vlhkejších rokoch, ktoré druhu veľmi nevyhovujú. Mapovanie v ďalších rokoch 2013–2015, potvrdilo vyššiu početnosť s odhadom 14–17 párov. Monitoringu tohto druhu bola v rokoch 2013–2015 venovaná zvýšená pozornosť, preto vyšší stav môže byť iba výsledkom lepšieho poznania a nie nárastu populácie. Tento stav populácie bude potrebné minimálne zachovať.

1.6.3.3.23. Cielový stav druhu rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Početnosť rybárika riečneho v CHVÚ Medzibodrožie bola na základe mapovania v rokoch 2010–2012 stanovená na 17–25 párov. Oproti návrhu pri príprave sústavy CHVÚ ide o mierne vyšší stav, spôsobený však pravdepodobne iba lepším zmapovaním druhu. Stavy môžu medziročne fluktuovať kvôli rozdielnym podmienkam na tokoch v priebehu každého roku. Napr. počas neskorých jarných, príp. skorých letných vysokých vodných stavov na hlavných tokoch územia, môže dochádzať k zničeniu hniezd a neúspešným hniezdeniam. Rybárik však tieto výkyvy rýchlo vyrovnáva, preto populáciu druhu v CHVÚ Medzibodrožie môžeme hodnotiť ako stabilnú a cieľom opatrení programu starostlivosti je túto populáciu v CHVÚ zachovať.

1.6.3.3.24. Cielový stav druhu d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Aktuálny monitoring zistil úroveň populácie d'atľa hnedkavého v CHVÚ Medzibodrožie na úrovni 40–50 párov. Jedná sa tak o dvojnásobne vyšší počet, ako bol udávaný pre CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. Cieľom ochrany v území by malo byť minimálne udržanie tohto stavu.

1.6.3.3.25. Cielový stav druhu bocian čierny (*Ciconia nigra*)

Aktuálne zhodnotenie priaznivého stavu bociana čierneho v CHVÚ Medzibodrožie je hodnotené stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Ide o druh, ktorého počty klesajú prakticky na celom Slovensku. V CHVÚ Medzibodrožie sa nachádza stabilná populácia, ktorá má stále tendenciu sa ešte jemne zvýšiť. To robí Medzibodrožie veľmi významným územím pre ochranu druhu na celoslovenskej úrovni. Udržaniu celkového priaznivého stavu populácie na stupni A – dobrý, priaznivý, by mali pomôcť opatrenia pre lesné biotopy tohto CHVÚ.

1.6.3.3.26. Cielový stav druhu škovránik stromový (*Lullua arborea*)

Pri návrhu sústavy CHVÚ (2003) sa pre CHVÚ Medzibodrožie odhadovalo 35 párov. Mapovanie v rokoch 2010–2012 však poukázalo na oveľa nižšiu početnosť populácie, ostrovčekovite rozmiestnenú najmä v západnej polovici CHVÚ. Bola odhadnutá len na 15–20 párov. Príčinou je strata vhodných biotopov zarastaním nevyužívaných plôch lúk a pasienkov a celkový ústup pasienkového spôsobu hospodárenia v minulom desaťročí. Posledné roky však dochádza k miernemu pozitívnemu trendu v tejto oblasti a plochy pasienkov sa začínajú znova zväčšovať. Cieľom navrhovaných opatrení je zvýšenie početnosti aspoň na úroveň 30 párov.

1.6.3.3.27. *Cieľový stav druhu d'ateľ prostredný (Dendrocopos medius)*

Na základe mapovania v rokoch 2010–2012 bola početnosť d'ateľá prostredného v CHVÚ Medzibodrožie stanovená na 300–400 párov. Tento stav sa zdá byť, vzhľadom na rozlohu vhodných biotopov, nadhodnotený. Aj na základe neskoršieho monitoringu odhadujeme reálnu početnosť na 150–200 párov, čo môžeme hodnotiť ako priaznivý stav. Stále je až trojnásobne vyšší oproti návrhu pri príprave sústavy CHVÚ (65 párov). Cieľom pri tomto druhu je zachovať jeho súčasnú početnosť a hlavne kvalitu biotopu prostredníctvom opatrení navrhovaných pre lesné biotopy tohto CHVÚ.

1.6.3.3.28. *Cieľový stav druhu chrapkáč poľný (Crex crex)*

Na základe mapovania v rokoch 2010–2012 bola početnosť chrapkáča poľného v CHVÚ Medzibodrožie stanovená na 100–150 párov (volajúcich samcov). Ide o početnosť len o málo vyššiu od návrhu pri zriaďovaní sústavy CHVÚ (110). Roky 2010–2012 sa vyznačovali dobrými vlhkosťnými pomermi na hniezdnych lokalitách druhu. V ďalšom období (2013–2015) tento stav poklesol až na kritickú hranicu a napr. v roku 2015 bol na celom území severne od Latorice, počas hniezdneho obdobia, zaznamenaný výskyt iba jedného jedinca. Pokles spôsobili extrémne suché roky 2014–2015. Druhu jednoznačne vyhovujú vlhké a podmáčané lúky. Cieľom opatrení je stabilizovať populáciu na minimálne súčasnej úrovni.

1.6.3.3.29. *Cieľový stav druhu penica jarabá (Sylvia nisoria)*

Početnosť v CHVÚ Medzibodrožie bola pri druhu penica jarabá odhadnutá na základe monitoringu v rokoch 2010–2012 na 200–300 párov. Oproti návrhu pri budovaní sústavy CHVÚ ide o približne rovnakú početnosť, mierne navýšenie je pravdepodobne výsledkom lepšie zmapovaného územia. Populácia sa zdá byť stabilná, s malými medziročnými výkyvmi. Do budúcnosti je cieľom udržať početnosť minimálne na tejto úrovni.

1.6.3.3.30. *Cieľový stav druhu muchárik bielokrký (Ficedula albicollis)*

Mapovanie v rokoch 2010–2012 odhadlo početnosť muchárika bielokrkého v CHVÚ Medzibodrožie na 1000–2000 párov. Oproti odhadu pri navrhovaní sústavy CHVÚ (1200 párov) ide o mierne navýšenie, spôsobené však pravdepodobne iba lepším spoznaním skutočného stavu. Populácia sa javí ako stabilná a do budúcnosti je cieľom jej udržanie.

1.6.3.3.31. *Cieľový stav druhu pipiška chochlatá (Galerida cristata)*

Súčasný odhad početnosti (25–30 párov), stanovený na základe mapovania v rokoch 2010–2012 je omnoho nižší ako pri návrhu sústavy CHVÚ (150 párov). Populácia má stále klesajúci trend, napriek tomu, že stav biotopov pipíšky chochlatej nie je až na takej zlej úrovni a v posledných rokoch dokonca badať určitý pozitívny trend pri živočíšnej výrobe a teda je tu predpoklad, že jej početnosť sa môže ešte zvyšovať. Veľa z hniezdnych biotopov pipíšky je však zahrnutých do intravilánov obcí, ktoré sú z vlastnej výmery CHVÚ vyňaté. Cieľom navrhnutých opatrení je zvýšiť početnosť druhu na úroveň 50–70 párov.

1.6.3.3.32. *Cieľový stav druhu krutohlav hnedý (Jynx torquilla)*

Mapovanie v rokoch 2010–2012 odhadlo početnosť krutohlava hnedého v CHVÚ Medzibodrožie na 200 párov. Je to počet zhodný so stavom z návrhu pri príprave sústavy CHVÚ v roku 2003. Druh vykazuje stabilný stav populácie. Cieľom navrhnutých opatrení je udržať početnosť druhu na súčasnej úrovni.

1.6.3.3.33. Cieľový stav druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Súčasný odhad početnosti prepelice poľnej v CHVÚ Medzibodrožie je 300–400 párov (ozývajúcich sa samcov). Jedná sa o stav približne rovnaký ako odhad pri návrhu sústavy CHVÚ (300 párov). Mierne vyšší súčasný odhad nie je výsledkom zvýšenia početnosti ale pravdepodobne len získania lepších poznatkov o druhu. Treba poznamenať, že výsledky z rokov 2013–2015 uvádzajú nižšie počty, so stropom okolo 300 párov. Do budúcnosti by opatrenia, týkajúce sa prepelice, mali pomôcť pri udržaní početnosti.

1.6.3.3.34. Cieľový stav druhu muchár sivý (*Muscicapa striata*)

Na základe mapovania v rokoch 2010–2012 sa celková početnosť muchára sivého v CHVÚ Medzibodrožie odhaduje na 500 párov. Je to stav zhodný so stavom z návrhu pri zriaďovaní sústavy CHVÚ. Cieľom navrhnutých opatrení je udržať súčasnú početnosť druhu aj v budúcnosti.

1.6.3.3.35. Cieľový stav druhu brehuľa hnedá (*Riparia riparia*)

Početnosť pri druhu brehuľa hnedá v CHVÚ Medzibodrožie bola odhadnutá na 400–600 párov. Oproti odhadom v návrhu sústavy CHVÚ je to stav asi o tretinu nižší. Cieľom navrhovaných opatrení je zvýšiť priemernú početnosť populácie na úroveň 900 hniezdných párov.

1.6.3.3.36. Cieľový stav druhu hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*)

V rokoch 2010–2012 sa mapovaním odhadla početnosť hrdličky poľnej v CHVÚ Medzibodrožie na 1000 párov, zhodne so stavom z návrhu CHVÚ. Mapovaním v posledných rokoch tu však je náznak určitého mierneho poklesu. Cieľom opatrení je stabilizovať početnosť populácie hrdličky poľnej v CHVÚ Medzibodrožie.

1.6.3.3.37. Cieľový stav druhu prhl'aviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola / torquata*)

Aktuálny odhad početnosti prhl'aviara čiernohlavého v CHVÚ Medzibodrožie je 2000–3000 párov. Mierne navýšenie oproti stavu z návrhu CHVÚ v roku 2003 je spôsobené pravdepodobne len lepším spoznaním druhu. Celkovo vykazuje druh stabilný trend vývoja populácie. Tento stav by sa mal aj naďalej udržať.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu chochlačka bieloooká (*Aythya nyroca*)

V prípade ochrany chochlačky bielookej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Konflikt môže vzniknúť zo strany poľovníkov, keď môže dôjsť k zámene druhu a jej zastreleniu. Teoreticky môže tiež nastať konflikt pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom, pričom by boli snahy o odstraňovanie plávajúcej alebo litorálnej vegetácie alebo zarybňovaniu fytofágnymi druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu haja tmavá (*Milvus migrans*)

Haja tmavá, hoci je vzácnym druhom dravca, je vo verejnosti neznámym druhom. Neexistujú žiadne iné priame osobitné záujmy na ochrane a využívaní tohto druhu, ktoré by boli v rozpore s cieľmi jeho ochrany. Nepriamo však ochrana haje tmavej môže zasiahnuť do

záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo hniezd haje tmavej. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdisk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdisk haje tmavej vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov.

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu kaňa popolavá (*Circus pygargus*)

V prípade kane popolavej môžu byť dotknuté osobitné záujmy iba nepriamo, keďže ide o neznámy druh vo verejnosti. Rovnako je minimálne jeho vnímanie ako „problematického“ druhu v poľovníctve. Dotknutými môžu byť iba záujmy poľnohospodárov v prípade nájdenia hniezd na poliach, kedy by bolo potrebné posunúť žatvu na neskorší termín. Vzhľadom ku malej početnosti (a teda aj minimálny rozsah územia dotknutého opatreniami) tohto druhu však potenciálne konflikty je možné riešiť včasnou komunikáciou.

1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu čorík čierny (*Chlidonias niger*)

V prípade ochrany čoríka čierneho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi, alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom a s tým spojené odstraňovanie plávajúcej vegetácie ako dôležitej podmienky pre zahniezdenie druhu, alebo zarybňovanie fytofágnymi druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí.

1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu beluša malá (*Egretta garzetta*)

V prípade ochrany beluše malej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom. Zabezpečenie ochrany druhu by bolo v rozpore s prípadnými snahami o odstraňovanie krovinatých porastov vrb. V rozpore so záujmami ochrany tohto vzácneho druhu by tiež boli akékoľvek snahy o odvodnenie alebo iné škodlivé zásahy do mokradí. Beluša malá hniezdi vždy v zmiešaných kolóniách s inými volavkovitými vtákmi a preto sa na ňu vzťahujú aj osobitné záujmy iných druhov (volavka popolavá, chavkoš nočný).

1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu beluša veľká (*Egretta alba*)

V prípade ochrany beluše veľkej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom. Zabezpečenie ochrany druhu by bolo v rozpore s prípadnými snahami o odstraňovanie krovinatých porastov vrb alebo trstín ako hniezdných biotopov. V rozpore so záujmami ochrany tohto vzácneho druhu by tiež boli akékoľvek snahy o odvodnenie, celoplošné odstránenie porastov vodných rastlín, alebo iné škodlivé zásahy do mokradí. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona o 543/2002 Z.z. Beluša veľká hniezdi vždy v zmiešaných kolóniách s inými volavkovitými vtákmi a preto sa na ňu vzťahujú rovnaké osobitné záujmy ako pri iných druhoch (volavka popolavá, chavkoš nočný, beluša malá).

1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu chriašť malý (*Porzana parva*)

V prípade ochrany chriašťa malého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Do konfliktu sa záujmy ochrany druhu môžu dostať v prípade negatívnych zásahov do hniezdných biotopov (mokradí), ktorých dôsledkom by bolo odvodnenie, celoplošné odstránenie porastov vodných rastlín, zavážanie až likvidácia biotopov. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona o 543/2002 Z.z.

1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu volavka purpurová (*Ardea purpurea*)

V prípade ochrany volavky purpurovej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom. Zabezpečenie ochrany druhu by bolo v rozpore s prípadnými snahami o odstraňovanie krovinatých porastov vrb alebo trstín ako hniezdných biotopov. V rozpore so záujmami ochrany tohto vzácneho druhu by tiež boli akékoľvek snahy o odvodnenie, celoplošné odstránenie porastov vodných rastlín, alebo iné škodlivé zásahy do mokradí. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona o 543/2002 Z.z.

1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu bučiak veľký (*Botaurus stellaris*)

Osobitné záujmy v prípade ochrany bučiaka veľkého sú rovnaké ako pri druhu volavka purpurová, kapitola 1.6.3.4.8.

1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu čorík bahenný (*Chlidonias hybridus*)

V prípade ochrany čoríka bahenného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom a s tým spojené odstraňovanie plávajúcej vegetácie ako dôležitej podmienky pre zahniezdenie druhu, alebo zarybňovanie fytofágnyimi druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia priamo so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona o 543/2002 Z.z.

1.6.3.4.11. Osobitné záujmy u druhu bučačik močiarny (*Ixobrychus minutus*)

V prípade ochrany bučačika močiarného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Môže nastať konflikt pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi, alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom. Problémom by bolo následné odstraňovanie plávajúcej a litorálnej vegetácie vrátane vrbových kríkov rastúcich na okrajoch mokradí alebo zarybňovanie fytofágnyimi druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona o 543/2002 Z.z.

1.6.3.4.12. Osobitné záujmy u druhu ľabtuška poľná (*Anthus campestris*)

V prípade ľabtušky poľnej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana ľabtušky poľnej môže vo

výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva a to napríklad posunutím termínu kosenia na neskorší termín. Takéto posunutie zároveň znamená zníženie kvality sena, plodín získaných pri neskoršom kosení, a teda aj negatívny dopad na hospodárenie dotknutých subjektov. Jedná sa však plošne o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov. Väčším problémom môžu byť záujmy ochrany druhu na zachovanie lúk, ktoré pri požiadavke o ich rozoranie, alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín môžu spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu a musia byť preto povoľované príslušnými orgánmi.

Ku konfliktom dochádza pri ochrane ľabtušky poľnej, ktorá ma svoj hniezdny biotop v nerekulitovaných pieskovňach, kde prebieha ťažba, alebo ktoré pôsobia neesteticky a sú výrazné snahy o ich rekultiváciu.

1.6.3.4.13. Osobitné záujmy u druhu kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*)

Kaňa močiarna patrí v CHVÚ Medzibodrožie medzi dva najbežnejšie dravce, no verejnosti je tento druh neznámy a preto ani neexistuje žiadny osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Výnimočne môže dochádzať k prenasledovaniu zo strany poľovníkov, ktorí si ju mýlia s jastrabom považovaného za „škodnú“. Ochrana kane močiarnej je v príkrom rozpore so záujmami odvodniť alebo zničiť mokrade zasypávaním, celoplošným odstraňovaním porastov vodných rastlín. K vyrušovaniu kane močiarnej dochádza na lokalitách s intenzívnym rybolovom počas hniezdenia, čo môže mať za následok neúspešné hniezdenie. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona o 543/2002 Z.z.

V Medzibodroží druh len výnimočne zahniezdi na poliach, kde môže byť zabezpečenie jeho ochrany v konflikte s obhospodarovaním pôdy a preto je potrebné takéto prípady riešiť včasnou komunikáciou s užívateľmi.

1.6.3.4.14. Osobitné záujmy u druhu bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Ochrana bociana bieleho a jeho hniezdísk je vo verejnosti široko akceptovaná a žiadaná vzhľadom k tomu, že bocian je vnímaný pozitívne ako symbol vidieka na Slovensku. Tieto požiadavky však často prichádzajú do konfliktu so záujmami konkrétnych obyvateľov ak je hniezdo umiestnené na streche rodinného domu, alebo na stĺpoch elektrického vedenia a dochádza z tohto dôvodu k výpadkom elektrického prúdu. Vznik takýchto konfliktov je riešiteľný prekládkou hniezd na osobitné podložky na nekonfliktných miestach. Väčším problémom môžu byť požiadavky na zachovanie lovísk, ktorými sú často mokrade a lúky, ktoré v prípade záujmu na ich odvodnení, rozoraní alebo zastavaní, nie sú niekedy riešiteľné bez vzniku konfliktov a rozhodnutia úradov, ktoré vyhovia iba jednému zo záujmov.

1.6.3.4.15. Osobitné záujmy u druhu chavkoš nočný (*Nycticorax nycticorax*)

V prípade ochrany chavkoša nočného ako pomerne neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Tento druh vytvára často mnohopočetné hniezdne kolónie so stovkami párov, často aj v blízkosti ľudských obydľí (napr. Svinice, K. Chlmec), ktoré môžu svojim krikom spôsobovať neprijemnosti obyvateľom. Prípadným takýmto konfliktom je potrebné predchádzať. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi, alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom. Zabezpečenie ochrany druhu by bolo v rozpore s prípadnými snahami o odstraňovanie krovinatých porastov vrb. V rozpore so záujmami ochrany tohto vzácneho druhu by tiež boli akékoľvek snahy o odvodnenie, alebo iné škodlivé zásahy do mokradí. Chavkoš hniezdi vždy v zmiešaných kolóniách s inými volavkovitými vtákmi a preto sa na neho vzťahujú rovnaké osobitné záujmy ako pri iných druhoch (volavka poplavá, beluša malá).

Potravné biotopy chavkoša sú často mokrade vzialené aj desiatky kilometrov od hniezdiska. Je preto nevyhnutné zabezpečiť ochranu všetkých mokradí v území.

1.6.3.4.16. Osobitné záujmy u druhu strakoš obyčajný (*Lanius collurio*)

V prípade strakoša obyčajného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však môžu vznikať konflikty pri požiadavkách na ponechanie dostatočnej rozlohy hniezdných biotopov, t.j. krovín na ornej pôde, ktorých ponechanie však zároveň znižuje dotácie pre dotknutých poľnohospodárov. Preto je v chránených vtáčích územiach potrebné pre elimináciu týchto konfliktov vhodne nastaviť režim dotácií, aby verejný záujem ochrany prírody a poľnohospodárstva neboli v konflikte. K ďalším konfliktom môže dochádzať pozdĺž ciest, odvodňovacích a hydromelioračných kanáloch alebo na zarastajúcich pasienkoch pri snahách o zužitkovanie krovín na drevnú štiepku. Tieto protichodné záujmy je potrebné riešiť pri povoľovacích konaniach s orgánmi ochrany prírody.

1.6.3.4.17. Osobitné záujmy u druhu strakoš kolesár (*Lanius minor*)

V prípade strakoša kolesára ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana strakoša kolesára môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže strakoš kolesár na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu, darí sa mu viac v mozaikovitej krajine a špecifikom Medzibodrožia je, že väčšina populácie je sústredená v blízkosti areálov poľnohospodárskych dvorov, ktoré sú po obvode areálov často porastené topoľovými stromoradiami. Niektoré preferované spôsoby hospodárenia sú však dnes v rozpore s týmito jeho topickými požiadavkami.

1.6.3.4.18. Osobitné záujmy u druhu výrik lesný (*Otus scops*)

Výrik lesný ako zriedkavý druh v CHVÚ a neznámy u verejnosti nie je priamo ohrozovaný inými záujmami o jeho využitie. Nepriamo môže byť ochrana druhu v konflikte so snahami o likvidáciu starých dutinových stromov, stromoradií, parkov, brehových porastov. Ochranu týchto stromov je potrebné zabezpečiť v súčinnosti s orgánmi ochrany prírody, ktoré sú kompetentné vydávať povolenia na výrub nelesnej drevinovej vegetácie v zmysle zákona 543/2002 Z.z.

1.6.3.4.19. Osobitné záujmy u druhu kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*)

V prípade kalužiaka červenonohého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Väčšina jeho hniezdisk je umiestnená aj mimo plôch s poľnohospodárskym využitím, preto možný vznik nepriameho konfliktu s hospodárskym využitím územia je malý. Hrozí však na prípadných hniezdných lokalitách, kde dochádza k rozorávaniu, resp. zániku trávnych porastov, resp. pasienkov, ktorých ochrana je naopak v priamom záujme ochrany kriticky nízkej populácie kalužiaka červenonohého. Udržanie dostatočnej rozlohy pasienkov a zároveň opatrenia na zabezpečenie vhodného vodného režimu s jarnými záplavami sú preto veľmi dôležité pre zabezpečenie vhodných biotopov pre kalužiaka červenonohého.

1.6.3.4.20. Osobitné záujmy u druhu kačica chrapačka (*Anas querquedula*)

V prípade ochrany chochlačky bielookej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Konflikt môže vzniknúť zo strany poľovníkov, keď môže dôjsť k zámene druhu a jej zastreleniu. Teoreticky môže tiež nastať konflikt pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi alebo by boli snahy o úpravu lokalít a následné zaradenie k rybárskym revírom, pričom by

boli snahy o odstraňovanie plávajúcej alebo litorálnej vegetácie, alebo k zarybňovaniu fytofágnymi druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí.

1.6.3.4.21. Osobitné záujmy u druhu včelárík zlatý (*Merops apiaster*)

Včelárík zlatý je pomerne známy druh u širokej verejnosti s podporou jeho ochrany. Ku konfliktom však pri zabezpečení jeho ochrany dochádza s dvomi záujmovými skupinami.

Včelárík ako predátor blanokrídleho hmyzu a často aj včiel, v blízkosti hniezdisk je včelármi neoblúbený a niekedy aj prenasledovaný. Sú známe prípady zničenia hniezdných stien a upchávania nôr. Takýmto prípadom je potrebné predchádzať šírením osvetly medzi včelármi a kontrolovaním hniezdných lokalít.

Ku konfliktom dochádza pri ochrane včelárika zlatého, ktorý má svoj hniezdny biotop v nerekulitovaných pieskovňach, kde prebieha ťažba, alebo ktoré pôsobia neesteticky a sú výrazné snahy o ich rekultiváciu. Ťažbu piesku v hniezdnej dobe je potrebné na hniezdných lokalitách vylúčiť a v opustených pieskovňach s ukončenou ťažbou je potrebné udržiavať kolmé steny, zabrániť ich zosúvaniu a zarastaniu.

1.6.3.4.22. Osobitné záujmy u druhu včelár lesný (*Pernis apivorus*)

Včelár lesný, hoci je vzácnym druhom dravca, je vo verejnosti neznámym druhom. Neexistujú žiadne iné priame osobitné záujmy pri ochrane a využívaní tohto druhu, ktoré by boli v rozpore s cieľmi jeho ochrany. Nepriamo však ochrana včelára lesného môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo hniezd včelára lesného. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdisk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdného obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdisk včelára lesného vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov.

1.6.3.4.23. Osobitné záujmy u druhu rybárík riečny (*Alcedo atthis*)

Rybárík riečny je vo verejnosti vďaka svojmu sfarbeniu dobre známy a obľúbený druh, preto ochrana tohto druhu je široko akceptovaná. Vzhľadom k spektru jeho potravy, ktorou sú drobné ryby, nie je ochrana tohto druhu ani v konflikte so záujmami rybárskeho využívania lokalít. Na druhej strane pestré sfarbenie druhu vyvoláva veľký záujem na fotografovaní tohto druhu, ktorý však môže viesť k nadmernému rušeniu a byť teda v rozpore so záujmami ochrany rybárika. Preto je v tomto prípade potrebné regulovať v okolí hniezdisk rušivé vplyvy, vrátane fotografovania.

1.6.3.4.24. Osobitné záujmy u druhu d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Konkrétny druh d'ateľ hnedkavý nie je vo verejnosti známy, ale patrí medzi d'atle, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Postavenie d'atľa hnedkavého je o to významnejšie, že ide o druh synantropný, viazaný svojím výskytom na parky a záhrady v obciach. Potreby druhu na zachovanie starých ovocných stromov s hniezdnymi dutinami sa môžu stať predmetom konfliktu s obyvateľmi, záhradkármi, majiteľmi ovocných sádov a správcami parkov, pri snahách o výrubu starých stromov. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výrubu.

1.6.3.4.25. Osobitné záujmy u druhu bocian čierny (*Ciconia nigra*)

Bocian čierny, hoci je vzácnym druhom dravca, je vo verejnosti neznámym druhom. Neexistujú žiadne iné priame osobitné záujmy na ochrane a využívaní tohto druhu, ktoré by boli v rozpore s cieľmi jeho ochrany. Nepriamo však ochrana bociana čierneho môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdisk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdisk bociana čierneho vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Vzhľadom k tomu, že sa jedná o vzácny druh, je bocian čierny atraktívnym ako cieľ pre fotografov, čím vzniká potenciálny konflikt medzi fotografmi a ochranou prírody v blízkosti hniezdisk tohto druhu.

1.6.3.4.26. Osobitné záujmy u druhu škovránik stromový (*Lullula arborea*)

V prípade škovránika stromového ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana škovránika so záujmom zachovania lúk môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva pri požiadavke o ich rozoranie, alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín, čo môže spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu. Podobne aj požiadavky na rozoranie medzí, vyťaženie alebo zoštiepkovanie remízok a okrajov lesov je v rozpore so záujmami ochrany škovránika stromového. Takéto opatrenia preto musia byť povoloňované príslušnými orgánmi. Pozitívne na druh pôsobí obnovenie alebo rozšírenie pastvy a pasienkov.

1.6.3.4.27. Osobitné záujmy u druhu ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*)

Ďateľ prostredný nie je vo verejnosti známy, ale patrí medzi ďateľe, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Potreby druhu na zachovanie lesných porastov s dostatkom starých stromov a mŕtveho dreva s hniezdnymi dutinami sa môže stať predmetom konfliktu s činnosťou užívateľov lesov, ale aj so snahami o výrub vetrolamov a inej líniovej zelene. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť pri zohľadnení nárokov druhu v lesných hospodárskych plánoch a citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výruby nelesnej drevinovej vegetácie.

1.6.3.4.28. Osobitné záujmy u druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*)

V prípade chrapkáča poľného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana chrapkáča poľného môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva a to napríklad posunutím termínu kosenia na neskorší termín. Takéto posunutie zároveň znamená zníženie kvality sena, plodín získaných pri neskoršom kosení, a teda aj negatívny dopad na hospodárenie dotknutých subjektov. Jedná sa však plošne o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov.

1.6.3.4.29. Osobitné záujmy u druhu penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

V prípade penice jarabej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Nepriamo však môžu vznikať konflikty pri požiadavkách na ponechanie dostatočnej rozlohy hniezdných biotopov, t.j. krovín na ornej pôde, ktorých ponechanie však zároveň znižuje dotácie pre dotknutých poľnohospodárov. Preto je v chránených vtáčích územiach potrebné pre elimináciu týchto konfliktov vhodne nastaviť

režim dotácií, aby verejný záujem ochrany prírody a poľnohospodárstva neboli v konflikte. K ďalším konfliktom môže dochádzať pozdĺž ciest, odvodňovacích a hydromelioračných kanáloch alebo na zarastajúcich pasienkoch pri snahách o zužitkovanie krovín na drevnú štiepku. Tieto protichodné záujmy je potrebné riešiť pri povoľovacích konaniach s orgánmi ochrany prírody.

1.6.3.4.30. Osobitné záujmy u druhu muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*)

V prípade muchárika bielokrkého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana muchárika bielokrkého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie je v území v prípade ochrany muchárika bielokrkého hodnotený ako významný.

1.6.3.4.31. Osobitné záujmy u druhu pipíška chochlatá (*Galerida cristata*)

V prípade ochrany pipíšky chochlatej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany.

1.6.3.4.32. Osobitné záujmy u druhu krutohlav hnedý (*Jynx torquilla*)

Konkrétny druh krutohlav hnedý nie je vo verejnosti známy, ale patrí medzi d'atle, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Postavenie krutohlava hnedého je o to významnejšie, že ide o druh synantropný viazaný svojim výskytom na parky a záhrady v obciach. Potreby druhu na zachovanie starých ovocných stromov s hniezdnymi dutinami sa môže stať predmetom konfliktu s obyvateľmi, záhradkármi, majiteľmi ovocných sádov a správcami parkov, pri snahách o výrubu starých stromov. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výrubu.

1.6.3.4.33. Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Ochrana prepelice poľnej ako symbolu poľnohospodárskej krajiny vo verejnosti je záujmom nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ Medzibodrožie, ale aj z dôvodu zachovania kultúrneho dedičstva. Vzhľadom k tomu, že ide o nenáročný druh, nie je predpoklad vzniku väčšieho konfliktu s hospodárskym využitím územia z dôvodu požiadavky realizácie špeciálnych opatrení (s výnimkou obmedzenia využívania chemických prípravkov).

1.6.3.4.34. Osobitné záujmy u druhu muchár sivý (*Muscicapa striata*)

V prípade muchára sivého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana muchára sivého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka, sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie je v území v prípade ochrany muchára sivého hodnotený ako významný. Rovnako potenciálne konfliktným je potreba zachovania stromovej vegetácie na hniezdiskách muchára sivého priamo v intravilánoch medzibodrožských obcí.

1.6.3.4.35. Osobitné záujmy u druhu brehuľa hnedá (*Riparia riparia*)

Ochrana brehule hnedej tým, že hniezdi často v aktívnych pieskovňach sa dostáva do konfliktu so záujmami ťažby piesku alebo v opustených pieskovňach, ktoré pôsobia neesteticky a sú výrazné snahy o ich rekultiváciu. Ťažbu piesku v hniezdnej dobe je potrebné v hniezdných lokalitách vylúčiť a v opustených pieskovňach s ukončenou ťažbou je potrebné udržiavať kolmé steny, zabrániť ich zosúvaniu a zarastaniu.

1.6.3.4.36. Osobitné záujmy u druhu hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*)

V prípade hrdličky poľnej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Nepriamo však ochrana hrdličky poľnej môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Konfliktom v prípade ochrany tohto druhu budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka, sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie v území v prípade ochrany hrdličky poľnej hodnotený ako významný. Rovnako potenciálne konfliktným je potreba zachovania stromovej vegetácie na hniezdiskách hrdličky poľnej priamo v intravilánoch medzibodrožských obcí, vetrolamoch a inej líniovej zelene (napr. stromoradia popri ochranných hrádzach).

1.6.3.4.37. Osobitné záujmy u druhu pŕhl'aviar čiernohlavý (*Saxicola torquatus/rubicola*)

V prípade pŕhl'aviara čiernohlavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana pŕhl'aviara čiernohlavého so záujmom zachovania lúk môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva pri požiadavke o ich rozoranie, alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín, čo môže spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu. Podobne aj požiadavky na rozoranie medzí, vyťaženie alebo zoštiepkovanie remízok a krov pozdĺž ciest je v rozpore so záujmami ochrany pŕhl'aviara čiernohlavého. Takéto opatrenia preto musia byť povolené príslušnými orgánmi.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Ochrana prírody na území dnešnej CHKO Latorica má hlboké korene, keďže prvé chránené územie Zetény s výmerou 213, 13 ha bolo vyhlásené v dvadsiatych rokoch minulého storočia na pozemkoch Dr. Fuchsa na území dnešného k. ú. Zatín.

Územie CHVÚ sa vo vymedzených hraniciach prekrýva s územím Chránenej krajinnej oblasti Latorica (23 198,4602 ha), na území ktorej platí druhý stupeň ochrany podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z. z..

Na území CHVÚ Medzibodrožie sa nachádzajú nasledujúce maloplošné chránené územia s 5. stupňom ochrany prírody:

PR Krátke Tice
PR Zatínsky luh
PR Poniklecová lúčka
PR Boľské rašelinisko
NPR Tajba
PR Veľké jazero
NPR Botiansky luh
NPR Latorický luh
PR Dlhé Tice
PR Raškovský luh
PR Tarbucka
PR Biele jazero
PR Horešské lúky

Medzihrádzový priestor rieky Latorica na úseku 22 km je od roku 1993 zapísaný do „Zoznamu medzinárodne významných mokradí“ v zmysle Dohovoru o mokradiach (Ramsarská konvencia) ako „Ramsarská lokalita LATORICA“. Ramsarská lokalita zaberá 4 404 ha v centrálnej časti navrhovaného CHVÚ.

Niektoré časti územia v rámci CHVU sa prekrývajú s územiami európskeho významu:

SKUEV 0006 Rieka Latorica
SKUEV 0007 Čičarovský les
SKUEV1007 Čičarovský les
SKUEV 0012 Bešiansky polder
SKUEV 0019 Tarbucka
SKUEV 0026 Raškovský luh
SKUEV 0029 Veľký kopec
SKUEV 0030 Horešské lúky
SKUEV 0034 Boršiansky les
SKUEV 0037 Oborínsky les
SKUEV 0038 Oborínske jamy
SKUEV 0236 Bodrog
SKUEV 0329 Kováčske lúky

Ochrana prírody na území navrhovaného CHVÚ zabezpečuje Štátna ochrana prírody SR - Správa CHKO Latorica so sídlom v Trebišove. S-CHKO Latorica zabezpečuje ochranu biotopov, rastlín a živočíchov prostredníctvom legislatívnych opatrení, osvetovou činnosťou a vykonávaním praktických opatrení.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

Lesný pôdny fond je obhospodarovaný podľa Programov Starostlivosti o Lesy (PSL).

V nasledujúcej tabuľke je prehľad platných PSL (LHP).

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera PSL v CHVÚ ha
BISKUPSKÉ LESY	2010 - 2019	540,186
LESY PORÚBKA	2010 – 2019	351,038
LESY STREDA NAD BODROGOM	2010 – 2019	1126,996
PORÚBKA A HLIVIŠTIA - NEŠTÁTNE	2010 – 2019	69,164
VEĽKÉ KAPUŠANY - BEŇATINA	2010 – 2019	333,831
VEĽKÉ KAPUŠANY - NEŠTÁTNE	2010 – 2019	1103,69
WH - LELES	2010 – 2019	818,547
VELATY	2013 – 2022	2,716
Spolu		4346,17

Rozdiel oproti výmere LPF v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSL (LHP).

Zastúpenia kategórií lesa sú v nasledovnej tabuľke.

Kategória lesa	Písmeno kategórie	Kategória	%
H		3840,49	84,77
O	d	63,82	10,48
U	e	127,38	1,22
Spolu		4031,69	100

Zastúpenie drevín v porastoch CHVU je v nasledujúcej tabuľke.

Drevina	DL	JS	AG	HB	JA	TI	TR	TB	JP	VB	CR	JL	BP, OS, JU, TC, BO, LM, JH, DZ, DC, TP, SM, DS	BC,GJ,DC, TI,VF,VB
%	57,1	17,4	7,1	3,1	2,9	2,4	2,1	2,0	1,8	1,4	0,6	0,5	0,1 – 0,5	< 0,1

Veková štruktúra je v nasledujúcej tabuľke.

Vek v rokoch	0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-135
Zastúpenie v %	0,7	24	10,5	17,5	27,8	13,1	5,7	0,7

Porastová mapa je súčasťou príloh.

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory

2.1. Historický kontext

Celé územie prešlo vývojom, ktorý podmienil hlavne človek svojou činnosťou. Možno tu pozorovať veľké antropogénne zásahy do prírodných pomerov (Kvitkovič & Tarábek, 1986). Na rozsiahlych plochách boli odstránené pôvodné lužné lesy a porasty dúbav a nahradili ich oráčiny a trávanté plochy. Zvyšky lužného lesa sa zachovali len na nivách Latorice, Uhu a Bodrogu. Vybudovali sa ochranné hrádze proti povodniam, odvodňovacie kanály, zavlažovacie a drenážne systémy. Hlavným cieľom odvodnenia územia bolo zlepšenie podmienok na pestovanie plodín a prístupnosť pozemkov. Odvodnenie sa realizovalo prevažne ako plošná rúrková drenáž a vybudované odvodňovacie kanály na nížine boli využité pri navrhovaní drenážnych sústav. Pri poľnohospodárskych úpravách a zúrodňovaní poľnohospodárskeho pôdneho fondu bolo potrebné riešiť aj problematiku závlah, aby bola poľnohospodárska produkcia rentabilná. V tomto regióne boli závlahy vybudované na ploche 26 249 ha (Benetin, Dvorák, Fídlér, Kabina, 1987). Úprava vodného režimu – eliminácia záplav, bola najdôležitejším predpokladom rozvoja osídlenia a tým aj hospodárstva, ktoré bolo vo veľkej miere zamerané na poľnohospodársku výrobu. Pestujú sa tu všetky poľné plodiny ako obilniny, strukoviny, olejiny, cukrová repa, kukurica a zelenina. Prevody vody, spotreba následkom intenzívneho využívania vodných zdrojov (závlahy, priemysel, osobná spotreba a. i.) sa môžu prejavovať v narušení homogenity priemerných ročných prietokov. Človek ovplyvnil aj hladinový režim vodných tokov, ktorý je závislý od prietokového režimu a vývoja riečnej siete. V tomto území je veľmi poznačený vodohospodárskymi úpravami a vsúčasnosti je závislý od hydraulických vlastností odvodňovacej kanálovej siete, ako aj od možnosti odvádzať tieto vody z tokov pretekajúcich územím (Líška, 1978).

V nemalej miere celkový ráz územia pozmenilo aj vinohradníctvo, ktoré má v oblasti dlhoročnú tradíciu. V súčasnosti sa už vinohradníctvo sústreďuje len na malých plochách. Zmenami však prešlo poľnohospodárstvo ako celok aj v predchádzajúcich dekádach. Veľké plochy poľí boli na prelome tisícročí neobhospodarované, čím dochádzalo k ich zarastaniu burinou. Zásadnou zmenou využívania krajiny v okolí sídel bol v tom období aj postupný zánik hospodárskeho využívania trvalých trávnych porastov na pasienie a ich postupné zarastanie náletovými drevinami a krovím. V súčasnosti sa poľnohospodárska výroba vrátane živočíšnej výroby a pasienkárstva zintenzívňuje. Výraznou zmenou v krajine bolo aj zmenšenie rozlohy vinogradov a najmä zánik ich terasovitosti. Na území CHVÚ sa dlhoročne ťažil stavebný materiál (piesok a kameň), čím sa výrazne mení charakter krajiny. Výrazným negatívnym faktorom sú hlavne nelegálne pieskovne a nekoordinovaná ťažba pieskových dún, ktoré predstavujú jedinečný a nenávratný prvok v krajine.

Na území CHVÚ je najzávažnejším znečisťovateľom tepelná elektrárňa Vojany a podľa posledných zistení nezanedbateľný vplyv má aj diaľkový prenos emisií z Poľskej republiky. Vážnym problémom je nelegálny lov rýb – pytliactvo.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

Podľa katastra nehnuteľností tvorí poľnohospodárska pôda viac ako 71 % územia CHVÚ. Z tohto územia tvorí viac ako 55 % orná pôda a viac ako 42 % tvoria trvalé trávne porasty. Vinice tvoria 1,8% podiel z poľnohospodárskej pôdy a v malej miere sú zastúpené záhrady a ovocné sady.

Na území CHVÚ Medzibodrožie sa z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy využíva 13597,56 ha, ako orná pôda. Na ploche 7252,84 ha sa nachádzajú trvalé trávnaté porasty využívané hlavne na kosenie a pasienie. Sady sa nachádzajú na výmere 8,25 a vinice na výmere 164 ha. Pôda, ktorá zatiaľ nie je poľnohospodársky využívaná sa nachádza na výmere 250,76 ha.

V území prevažuje zameranie na rastlinnú výrobu (pestovanie pšenice, jačmeňa, ovsu, kukurice, slnečnice a ďalších poľnohospodárskych plodín). V poľnohospodárstve ešte aj v súčasnosti pracuje významná časť aktívnych obyvateľov. Nezanedbateľná je aj skutočnosť, že väčšina vidieckeho obyvateľstva vykonáva poľnohospodársku činnosť pre osobnú potrebu, popri svojom hlavnom zamestnaní. Napriek uvedenému tu poľnohospodárstvo nemá až také zastúpenie ako v minulosti a je zjavná absencia poľnohospodárskych družstiev. V minulosti však poľnohospodárstvo predstavovalo rozhodujúci produkčný i sociálny faktor v modelovom území.

Poľnohospodárska činnosť v území podmienila vytvorenie a zabezpečuje udržiavanie charakteristickej krajinej štruktúry v CHVÚ, ako aj celej Východoslovenskej nížiny. Celkový ráz územia sa vyznačuje striedaním poľnohospodárskych pozemkov (lúky, pasienky, polia) s plochami mimolesnej zelene, lesov a mokradí. Poľnohospodárske pozemky predstavujú významné biotopy pre viaceré kritériové druhy vtákov (*Anthus campestris*, *Lanius collurio*, *Lanius minor*, *Circus pygargus*), ako aj ďalšie významné druhy (*Crex crex*, *Galerida cristata*, *Lullula arborea*, *Saxicola torquata*, *Sylvia nisoria*, *Coturnix coturnix*). Poľnohospodárska krajina je aj významným potravným biotopom (*Circus aeruginosus*, *Milvus migrans*, *Ciconia ciconia*, *Egretta alba*).

Lesné hospodárstvo

Výmera lesného pôdneho fondu tvorí 12,65 % z celkovej výmery CHVÚ Medzibodrožie. Lesné hospodárstvo nepredstavuje významnú časť ekonomických aktivít obyvateľstva, čo vyplýva z malej výmery a ťažšej dostupnosti lesných porastov. Lesné porasty v súčasnosti nie sú využívané na rozvíjanie nevýrobných činností súvisiacich s lesnou činnosťou. Lesy v Medzibodroží patria medzi najzachovalejšie a svojou rozlohou najväčšie komplexy nížinných lužných lesov na Slovensku a sú zároveň biotopom pre lesné výberové druhy CHVÚ Medzibodrožie.

Rekreácia a šport

Územie je súčasťou Dolnozemplínskeho regiónu cestovného ruchu, kde dominuje letná turistika, pobyt pri vode, poznávací, kúpeľný a vidiecky turizmus s ťažiskom mimo územia CHVÚ (Zemplínska Šírava, Vihorlat, Slanské vrchy, Tokaj). Územie CHVÚ so svojimi hodnotami a úžasnou biodiverzitou má obrovský potenciál na rozvoj prírodného turizmu zameraného na spoznávanie a pozorovanie prírody, najmä vtáctva (tzv. birdwatching), ale aj rozvoj cykloturistiky, ekoturizmu. Rozvojom týchto foriem turizmu sa podporí rozvoj regiónu, kde nie je predpoklad pre rozvoj priemyslu alebo iných služieb a zároveň slúži pre šírenie osvety, zvyšovanie verejného povedomia o potrebe ochrany prírody a usmerňuje návštevníkov, čím sa predchádza neúmyselnému poškodzovaniu vzácnych druhov a biotopov. Štátna ochrana prírody a Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko v spolupráci s miestnymi samosprávami začali s budovaním infraštruktúry pre návštevníkov so zameraním na propagáciu prírodných hodnôt CHVÚ. Vznikol tak náučný chodník Bešianskym poldrom, ktorý vedie v súčasnosti územím CHVÚ medzi obcami Ižkovce, Beša a Čičarovce. Na trase chodníka sú inštalované informačné tabule, odpočinkové miesta s prístreškami a 2 pozorovacie veže. Ďalšie 2 pozorovacie veže a odpočívadlá vybudovala SOS/BirdLife Slovensko v obciach Vojka, Streda nad Bodrogom, Svinice a v krátkom čase by mala pribudnúť pozorovacia veža v Bačke a zážitkový náučný chodník vo Vojke.

V oblasti sa nachádzajú historické pozoruhodnosti (Gotthardov most a kláštor v Lelesi, zrúcanina hradu vo Veľkom Kamenci, kaštieľ v Borši). V oblasti Malého a Veľkého Horeša a Stredy nad Bodrogom je tradíciou vinárstvo, na ktoré je naviazaný aj turizmus.

Vybavenosť cestovného ruchu, turistické a cykloturistické trasy v území CHVÚ sú nedostatočné. Vo Veľkých Kapušianoch je zriadené Turistické informačné centrum a v Kráľovskom Chlmci sídli vlastivedné múzeum. Chýbajú však stravovacie zariadenia, možnosť ubytovania a kultúrneho vyžitia, čo je však možné v blízkej oblasti Tokaja.

Poľovníctvo a rybárstvo

Na území CHVÚ Medzibodrožie je evidovaných 28 poľovných revírov. Územie CHVÚ sa nachádza v poľovnej oblasti M IX. Zemplínska.

Hlavnou poľovnou zverou v CHVÚ je zver srnčia a diviacia, vzhľadom na poľný charakter revírov, ale aj jelenia. Početne menej je zastúpená drobná srstnatá zver (zajac).

Z predátorov sa v CHVÚ vyskytuje len líška a ojedinele šakal, mačka divá. Z pernatej zveri je pomerne dobre zastúpený bažant a kačica divá. Minimálne sú stavy jarabíc. Z migrujúcich druhov pernatej zveri v malej miere hus divá, hus siatinná a hus bieločelá.

Podľa vyhlášky o ochrane a o čase, spôsobe a podmienkach lovu niektorých druhov zveri je povolený lov jarabice poľnej od 16. septembra do 15. októbra, holuba hrivnáka od 1. augusta do 31. októbra, hrdličky záhradnej od 1. augusta do 31. decembra, lysky čiernej od 1. októbra do 15. januára, kačice divej od 1. septembra do 31. januára, husí bieločelých, siatinných a divých od 1. októbra do 20. januára, chochlačky sivej a chochlačky vrkočatej od 1. októbra do 15. januára a sojky, straky a vrany v mimohniezdnom období.

Do územia CHVÚ zasahuje 23 poľovných revírov.

Škody spôsobené zverou v revíroch sú primerané zazvereniu revírov a riešené s vlastníkmi resp. s užívateľmi lesných a poľnohospodárskych pozemkov vzájomnou dohodou, prípadne komisionálnym jednaním. Odstrel zveri sa riadi podľa schváleného plánu chovu a lovu zveri. V poľovných revíroch sa vykonáva prikrmovanie zveri a to hlavne v zimných mesiacoch, roznesenie soli, každoročné sčítanie zveri a budujú sa poľovnícke zariadenia.

Rybárska činnosť v navrhovanom CHVÚ sa riadi zákonom o rybárstve č.139/2002 účinným od 1. apríla 2002 a vykonávacou vyhláškou zo 17.apríla 2002, účinnou od 15. mája 2002. Podľa vyhlášky sa vody členia na vody lososové a vody kaprové. Všetky revíry v CHVÚ patria medzi kaprové vody, ktorých užívateľom je SRZ Rada Žilina a kaprový revír MO SRZ Trebišov.

Držitelia rybolovných povolení sa riadia platným rybárskym poriadkom. Navrhované zarybňovacie plány pre príslušný revír vypracúva užívateľ rybárskeho revíru na obdobie 3 rokov na predpísanom tlačive. Zarybňovací plán pre príslušný rybársky revír obsahuje minimálnu zarybňovaciu povinnosť vychádzajúcu zo základných charakteristík, úlokov predchádzajúcich rokov a produktivity rybárskeho revíru. Zarybňovací plán pre príslušný rok spĺňa minimálnu zarybňovaciu povinnosť v predpísanom druhu a množstve.

Rybárske kaprové revíry sú zarybnené hlavne kaprom, štukou, zubáčom a ostatnou bielou rybou. Vyskytuje sa tu aj pleskáč, lieň, boleň a sumec.

Ťažba nerastných surovín

Severovýchodná časť územia CHVU zasahuje do určeného prieskumného územia pre horľavý zemný plyn (NAFTA a.s. Bratislava, 2010 - 2015) a určeného prieskumného územia pre geotermálnu energiu (EMX Slovakia, s.r.o. Bratislava, 2013 – 2017). V južnej časti sa navrhuje prieskumné územie pre geotermálnu energiu Strážne.

Vo východnej časti pri obci Ptrukša sa nachádza rozsiahle výhradné ložisko zemného plynu a gazolínu s určeným chráneným ložiskovým územím a dobývacím priestorom, v ktorom bola ťažba ukončená. Rozvinutá ťažba prebieha v menšom výhradnom ložisku Svätuše (ZPS s.r.o., Trebišov) s určeným dobývacím priestorom. Ide o ložisko andezitu ako stavebného kameňa.

V rámci CHVU sa nachádzajú viaceré výhradné ložiská zlievárenských pieskov (Somotor, Kráľovský Chlmec, Svätuše, Kapoňa, Vojka), kde sa o ťažbe sa neuvažuje.

Ložiská nevyhradeného nerastu štrkopieskov a pieskov sú na viacerých lokalitách v území, rozvinutá ťažba je v ložisku Svätuše (ZPS s.r.o., Trebišov), Kráľovský Chlmec (ILKE – Bioplynová stanica s.r.o. Kráľovský Chlmec), Biel (Ing. M. Kostovčík, Štrkopiesky, Trnava pri Laborci). Ťažba bola zastavená v ložiskách Pribeník a Strážne.

Využitie vody

V území CHVU sa nenachádzajú vodohospodársky významné územia. V minulosti tu boli vykonané vodohospodárske úpravy tokov s protipovodňovou a odvodňovacou funkciou, vybudované umelé vodné kanály a prevody vôd.

V území sa nachádzajú menšie vodné nádrže a rybníky vytvorené človekom. V zmysle ÚPN VÚC Košického kraja je plánovaná výstavba väčšej vodnej nádrže Ladmovce na Bodrogu západne od CHVU.

Ďalšie využitie

Na severovýchode CHVU hraničí s areálom tepelnej elektrárne Vojany ako významným zdrojom znečisťovania a súvisiacou záťažou. Priemyselná výroba je situovaná mimo CHVU, najmä v Kráľovskom Chlmci. Južne od CHVU je situovaný železničný dopravný uzol Čierna nad Tisou. V blízkosti vnútorných hraníc CHVU je prevádzkovaná regionálna skládka TKO v Kráľovskom Chlmci. V okolí mnohých obcí v rámci celého územia CHVU sú evidované záťaže bývalých skládok, väčšina z nich je rekultivovaná, časť je bez úprav a prekrytia.

Podľa ÚPN VÚC sa uvažuje s vodnou cestou na Bodrogu v úseku od Ladmoviec smerom do Maďarska, plánované prístaviská sú v Strede nad Bodrogom a Ladmovciach.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Kultúrne pamiatky a objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva Zemplínskeho regiónu sú viazané na viaceré obce vo vnútri a po obvode CHVU, najmä hrady, kaštiele a sakrálne stavby, tradíciu v regióne má vinárstvo. V území sa neevidujú kultúrne a náboženské aktivity, ktoré by mohli mať dopad na predmet ochrany.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.1. Návrh zásad opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad opatrení vychádza z hodnotenia priaznivých stavov jednotlivých druhov vyhotovených ŠOP SR v rokoch 2010-2012, čiastočne aktuálnych údajov do roku 2015 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

Návrh zásad opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom k tomu, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, je potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre skupiny druhov, ktoré sú prioritou ochrany vo vyčlenených ekologicko-funkčných priestoroch. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) v ekologicko-funkčných priestoroch však musí brať v úvahu nároky jednotlivých druhov, preto ich tu uvádzame v plnom rozsahu.

2.3.1.1. Návrh zásad opatrení pre chochlačku bieloookú (Aythya nyroca)

Na udržanie stavu chochlačky bielookej na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať v území nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí je možné plánovať ochranné opatrenia na konkrétnych lokalitách

- zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí, likvidácia natantnej vegetácie) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chochlačky bielookej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská, vykonávať cieleňý manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávené pásy okolo mokradí)
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí
- eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach
- vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie od 1.4. –15.8.
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu

2.3.1.2. Návrh zásad opatrení pre haju tmavú (*Milvus migrans*)

S cieľom zvýšiť priaznivý stav haje tmavej na stupeň A je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie
- zabezpečiť maximálnu možnú zákonnú celoročnú ochranu hniezd a hniezdisk
- zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov,
- využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov
- na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení
- zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu
- zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu
- zamedzovať používaniu rodenticídov v území, eliminovať resp. usmerniť chemizáciu v poľnohospodárstve
- zvýšiť povedomie o prítomnosti hniezdného stromu s vyhlásenou ochrannou zónou u vlastníkov, užívateľov a nájomcov daných pozemkov

- širokou a cielenou osvetou, eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva

2.3.1.3. Návrh zásad opatrení pre kaňu popolavú (*Circus pygargus*)

Na zlepšenie stavu kane popolavej je potrebné dodržiavať nasledovné opatrenia:

- zachovanie súčasnej štruktúry a využívania krajiny s vyšším podielom trvalých trávnych porastov, úhorov, zamokrených lúk, pasienkov a rozľahlejších obilných lánov
- obmedzenie resp. usmernenie chemizácie v poľnohospodárstve, najmä používanie hnojív a rodenticidov
- monitorovanie výskytu a možné zahniezdenie druhu v CHVÚ a na zistených hniezdiskách eliminovanie rizika deštrukcie hniezdného a potravného biotopu a zničenia hniezda agrotechnickými zásahmi (chemické postreky, žatva)
- eliminovanie rizika kolízií a zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení hrebeňovými zábranami v oblasti potenciálnych hniezdísk druhu
- zabezpečenie dôslednej ochrany druhu pred nelegálnym odstrelom a otravami (vykladanie otrávených návnad), osвета medzi poľovníkmi.

2.3.1.4. Návrh zásad opatrení pre čoríka čierneho (*Chlidonias niger*)

Na zlepšenie stavu čoríka čierneho na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí je možné plánovať ochranné opatrenia na konkrétnych lokalitách
- zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí, likvidácia natantnej vegetácie) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.)
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch čoríka čierneho s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)
- vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) na vhodných močiaroch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov čoríka čierneho a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí
- eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach

- vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdnych kolónií od 1.4. –15.8. a vylúčiť zarybňovanie druhými likvidujúcimi natantnú vegetáciu na hniezdiskách čoríka
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu

2.3.1.5. Návrh zásad opatrení pre belušu malú (*Egretta garzetta*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu beluše malej na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí plánovať ochranné opatrenia na konkrétnych lokalitách
- zabezpečiť ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.)
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych biotopoch beluše malej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdnych lokalitách
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)
- zamedziť výrubom drevín v hniezdnych kolóniách volavkovitých druhov
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení
- eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach
- vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdnych kolónií od 1.4. –15.8.
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu

2.3.1.6. Návrh zásad opatrení pre belušu veľkú (*Egretta alba*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu beluše veľkej na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu beluša malá (*Egretta garzetta*) v kapitole 2.3.1.5

2.3.1.7. Návrh zásad opatrení pre chriašťa malého (*Porzana parva*)

Na udržanie priaznivého stavu chriašťa melého na stupni A je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu chochlačka bielooká (*Aythya nyroca*) v kapitole 2.3.1.1.

2.3.1.8. Návrh zásad opatrení pre volavku purpurovú (*Ardea purpurea*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu volavky purpurovej na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu beluša malá (*Egretta garzetta*) v kapitole 2.3.1.5.

2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre bučiaka veľkého (*Botaurus stellaris*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu bučiaka veľkého na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu beluša malá (*Egretta garzetta*) v kapitole 2.3.1.5.

2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre čoríka bahenného (*Chlidonias hybrida*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu čoríka bahenného na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu čorík čierny (*Chlidonias niger*) v kapitole 2.3.1.4.

2.3.1.11. Návrh zásad opatrení pre bučiačika močiarneho (*Ixobrychus minutus*)

Pre vytvorenie podmienok na udržanie stavu bučiačika močiarneho na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu beluša malá (*Egretta garzetta*) v kapitole 2.3.1.5.

2.3.1.12. Návrh zásad opatrení pre ľabtušku poľnú (*Anthus campestris*)

Na udržanie súčasného stavu ľabtušky poľnej na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu
- usmerňovať hospodársku činnosť a využívanie územia na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách s ohľadom na zabezpečenie ochrany druhu (poľnohospodárska činnosť, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivácie, ap.)
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov ľabtušky poľnej, zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu.
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávňovanie ornej pôdy)
- zachovať minimálne súčasnú rozlohu TTP v území
- ponechávanie medzí, okrajov poľných a štátnych ciest aj nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia (1.4.–15.8.)

- manažovať hniezdne lokality, a ťažobné priestory pieskovní (legálnych i nelegálnych) s cieľom zamedziť sukcesnému zarastaniu; vhodná je periodická kosba biotopov v mimohniezdnom období a extenzívna pastva
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva poľnohospodárskej krajiny s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu

2.3.1.13. Návrh zásad opatrení pre kaňu močiarnu (*Circus aeruginosus*)

Na udržanie súčasného priaznivého stavu kane močiarnej na stupni A je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí je možné plánovať ochranné opatrenia na konkrétnych lokalitách
- zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.)
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch kane močiarnej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť dostatočnú vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potenciálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, odstraňovanie kríkov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)
- v prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená
- revitalizáciu alebo manažment biotopov kane močiarnej vykonávať len v mimohniezdnom období (od 16.8. do 31.3)
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív, rodenticídov a chemických látok v blízkosti biotopov kane močiarnej, komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk
- zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení PRV na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity
- nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucerkovísk, slúžiacich ako nocoviská kaní (od 1.5. do 30.10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich vtákov
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP, zabráňovať prevodu TTP na ornú pôdu, zachovať vhodnú štruktúru krajiny
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na

trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení

- eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami druhu v čase od 1.8. do 30.10.
- usmerniť výkon rybárskeho práva na hniezdiskách kane močiarnej v čase hniezdenia (od 1.4. do 31.7.)
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu

2.3.1.14. Návrh zásad opatrení pre bociana bieleho (*Ciconia ciconia*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu bociana bieleho na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu
- systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia
- na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky
- v rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov
- usmerňovať zásahy do mokradí a vlhkých luk ako potravných biotopov bociana bieleho, ktoré nesúvisia so zabezpečením starostlivosti o iné výberové druhy CHVÚ, s cieľom udržať tieto biotopy v dobrom stave
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu.

2.3.1.15. Návrh zásad opatrení pre chavkoša nočného (*Nycticorax nycticorax*)

Na udržanie súčasného stavu chavkoša nočného na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu beluša malá (*Egretta garzetta*) v kapitole 2.3.1.5.

2.3.1.16. Návrh zásad opatrení pre strakoša obyčajného (*Lanius collurio*)

Pre zachovanie priaznivého stavu strakoša obyčajného na stupni A je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami na hniezdných lokalitách
- spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany strakoša obyčajného a jeho výskytových lokalít, udržiavať

tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)

- zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdnych alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami
- zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest
- zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde
- usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom strakoša obyčajného (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poľí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojivá, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poľí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia).
- revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov
- odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (*Robinia pseudoacacia*, *Phalopia sp.*, *Ailanthus altissima*)
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu

2.3.1.17. Návrh zásad opatrení pre strakoša kolesára (*Lanius minor*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu strakoša kolesára na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu strakoš obyčajný (*Lanius collurio*) v kapitole 2.3.1.16.

2.3.1.18. Návrh zásad opatrení pre výrika lesného (*Otus scops*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie súčasného nepriaznivého stavu výrika lesného na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledujúce opatrenia:

- monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu
- zamedziť výrubom starých stromov v stromoradiach, vetrolamoch, poľných lesíkoch, parkoch, záhradách a solitérnych dutinových stromov v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov
- popri vodných tokoch zachovať súvislé pobrežné porasty, zachovať tu dreviny hrubšie ako 30 cm,
- realizovať výsadbu pre druh vhodnej nelesnej drevinovej vegetácie v krajine (stromoradia, vetrolamy, remízky, poľné lesíky ovocné sady s druhmi vyšších stromov atď.)
- zabezpečiť extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov na potenciálnych hniezdnych biotopoch
- zamedziť nadmernému zarastaniu lúk a xerothermných biotopov náletovými drevinami
- zachovať staré ovocné sady, záhrady a parky aj v intravilánoch sídel
- na lokalitách vhodných ako hniezdny a potravný biotop, ale bez dostatku vhodných hniezdnych dutín a tiež v blízkosti poľnohospodárskych dvorov s chovom zvierat a záhradkáarskych osád, viníc a parkov podporiť hniezdenie druhu vyvesením vhodného typu hniezdnych búdok

- v maximálne možnej miere obmedziť používanie insekticídov v poľnohospodárstve v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov pre zachovanie dostačujúcej potravinovej ponuky
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu

2.3.1.19. Návrh zásad opatrení pre kalužiaka červenonohého (*Tringa totanus*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie nepriaznivého stavu kalužiaka červenonohého na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*) v kapitole 2.3.1.13.

2.3.1.20. Návrh zásad opatrení pre kačicu chrapačku (*Anas querquedula*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu kačice chrapačky na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu chochlačka bielooká (*Aythya nyroca*) v kapitole 2.3.1.1.

2.3.1.21. Návrh zásad opatrení pre včelárika zlatého (*Merops apiaster*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie priaznivého stavu včelárika zlatého na stupeň A je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu
- pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom
- zabezpečiť likvidáciu čiernych skládok na hniezdiskách včelárika zlatého
- udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred príchodom včelárikov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdneho obdobia
- vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny
- kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)
- využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií včelárikov zlatých
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu
- cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať riziko jeho prenasledovania

2.3.1.22. Návrh zásad opatrení pre včelára lesného (*Pernis apivorus*)

Pre udržanie súčasnej početnosti (priemerne 15 párov) a stabilného trendu populácie včelára lesného je potrebné realizovať opatrenia uvedené pri druhu haja tmavá (*Milvus migrans*) v kapitole 2.3.1.2.

2.3.1.23. Návrh zásad opatrení pre rybárika riečneho (*Alcedo atthis*)

Na udržanie súčasne početnosti a stavu biotopov rybárika riečneho je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdných lokalít
- monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie

- monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ – Nižný Hrabovec, Strážske, Humenné), vypúšťaním močovky
- monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít
- v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti rybárika riečneho
- spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdných stien lomovým kameňom alebo prehlbovanie koryta)
- organizovať výchovno vzdelávacie podujatia - prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika.

2.3.1.24. Návrh zásad opatrení pre ďatľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*)

Pre udržanie súčasnej početnosti ďatľa hnedkavého (40–50 párov) je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende
- zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí
- zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch
- zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)

2.3.1.25. Návrh zásad opatrení pre bociana čierneho (*Ciconia nigra*)

Pre udržanie súčasného priaznivého stavu bociana čierneho v CHVÚ Medzibodrožie na stupni A – dobrý je potrebné realizovať rovnaké opatrenia uvedené pri druhu haja tmavá (*Milvus migrans*) v kapitole 2.3.1.2.

2.3.1.26. Návrh zásad opatrení pre škovránika stromového (*Lullula arborea*)

Pre zvýšenie početnosti škovránika stromového na minimálne 30 hniezdných párov (zo súčasných 15–20) je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- pravidelným monitoringom zaznamenávať aktuálny stav populácie, zisťovať rozsah a formu (vhodnosť) obhospodarovania TTP a ich vplyv na veľkosť populácie
- zachovávať rozlohu TTP, hlavne pasienkov a zabezpečiť ich vhodné obhospodarovanie
- na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat
- v oblastiach sekundárnej sukcesie trávnych porastov krovínami a lesom vhodne manažovať celoplošne zarastajúce plochy min. v 5 ročných intervaloch výrubom, príp. doplniť pravidelným pasením kozami (Tarbucka, Veľký vrch pri K. Chlmcí a ich okolie, Moľva pri Beši a ďalšie)
- využitím zákonných nástrojov ochrany prírody obmedziť výruby stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene v období od 1.3. do 15.7. a likvidáciu krovinatých okrajov lesov (okrajom lesa sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra porastu od okraja lesného porastu)
- ak TTP nie sú vypásané, zabezpečiť aspoň v jeho častiach, mozaikovite (20 – 40% plochy) environmentálne vhodné náhradné kosenie, aby sa zachoval charakter nízkotravných biotopov
- na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP)
- na TTP (minimálne na pasienkoch) v hniezdnom období (od 1. 3. do 15. 7.) neaplikovať chemické látky

- obyvateľov miestnych obcí a majiteľov, obhospodarovateľov dotknutých TTP informovať osvetovou činnosťou o škodlivosti vypaľovania trávy a o tom, že je táto činnosť zakázaná

2.3.1.27. Návrh zásad opatrení pre d'atľa prostredného (*Dendrocopos medius*)

Pre udržanie súčasnej početnosti populácie d'atľa prostredného je potrebné realizovať opatrenia uvedené pri druhu haja tmavá (*Milvus migrans*) v kapitole 2.3.1.2.

2.3.1.28. Návrh zásad opatrení pre chrapkáča poľného (*Crex crex*)

Pre zvýšenie početnosti chrapkáča poľného a zlepšenie stavu jeho hniezdných biotopov je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chrapkáča, napríklad ostrátenie zárastu krovín)
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov
- realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov
- v prípade poklesu populácií využiť cieľnú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ

2.3.1.29. Návrh zásad opatrení pre penicu jarabú (*Sylvia nisoria*)

Pre vytvorenie podmienok na udržanie súčasnej početnosti penice jarabej a stavu jej hniezdných biotopov je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu strakoš obyčajný (*Lanius collurio*) v kapitole 2.3.1.16.

2.3.1.30. Návrh zásad opatrení pre muchárika bielokrkeho (*Ficedula albicollis*)

Pre udržanie súčasnej početnosti populácie muchárika bielokrkeho je potrebné realizovať opatrenia uvedené pri druhu haja tmavá (*Milvus migrans*) v kapitole 2.3.1.2.

2.3.1.31. Návrh zásad opatrení pre pipíšku chochlatú (*Galerida cristata*)

Pre podstatné zvýšenie súčasnej početnosti pipíšky chochlatej minimálne na úroveň 50–70 hniezdných párov a zlepšenie stavu hniezdných biotopov je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie v CHVÚ
- udržať súčasnú rozlohu TTP
- usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)
- ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdneho obdobia a v prípade nutnosti kosenia nastaviť kosačky na výšku strniska min. 10 cm, aby nedošlo k vykoseniu hniezd a mláďat.
- Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov).

2.3.1.32. Návrh zásad opatrení pre krutohlava hnedého (*Jynx torquilla*)

Na udržanie hniezdnej populácie krutohlava hnedého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- opatrenia navrhnuté pre lesné druhy popísané pri druhu haja tmavá (*Milvus migrans*) v kapitole 2.3.1.2.
- opatrenia navrhnuté pre druh ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*) v kapitole 2.3.1.24.

2.3.1.33. Návrh zásad opatrení pre prepelicu poľnú (*Coturnix coturnix*)

Pre udržanie stavu prepelice poľnej primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené pre chrapkáča poľného v kapitole 2.3.1.28..

2.3.1.34. Návrh zásad opatrení pre muchára sivého (*Muscicapa striata*)

Pre udržanie súčasnej početnosti populácie muchára sivého je potrebné realizovať opatrenia uvedené pri druhu haja tmavá (*Milvus migrans*) v kapitole 2.3.1.2.

2.3.1.35. Návrh zásad opatrení pre brehuľu hnedú (*Riparia riparia*)

Pre zvýšenie súčasnej početnosti brehuľe riečnej na 900 hniezdnych párov v CHVÚ Medzibodrožie je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako boli navrhnuté pri druhu včelárik zlatý (*Merops apiaster*) v kapitole 2.3.1.21.

2.3.1.36. Návrh zásad opatrení pre hrdličku poľnú (*Streptopelia turtur*)

Na udržanie hniezdnej populácie hrdličky poľnej je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- opatrenia navrhnuté pre lesné druhy popísané pri druhu haja tmavá (*Milvus migrans*) v kapitole 2.3.1.2.
- opatrenia navrhnuté pre druh ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*) v kapitole 2.3.1.24.
- zabezpečiť zákonnú ochranu, starostlivosť a obnovu nelesnej drevinovej vegetácie (vetrolamy, remízky, poľné lesíky)

2.3.1.37. Návrh zásad opatrení pre prhlaviara čiernohlavého (*Saxicola rubicola / torquata*)

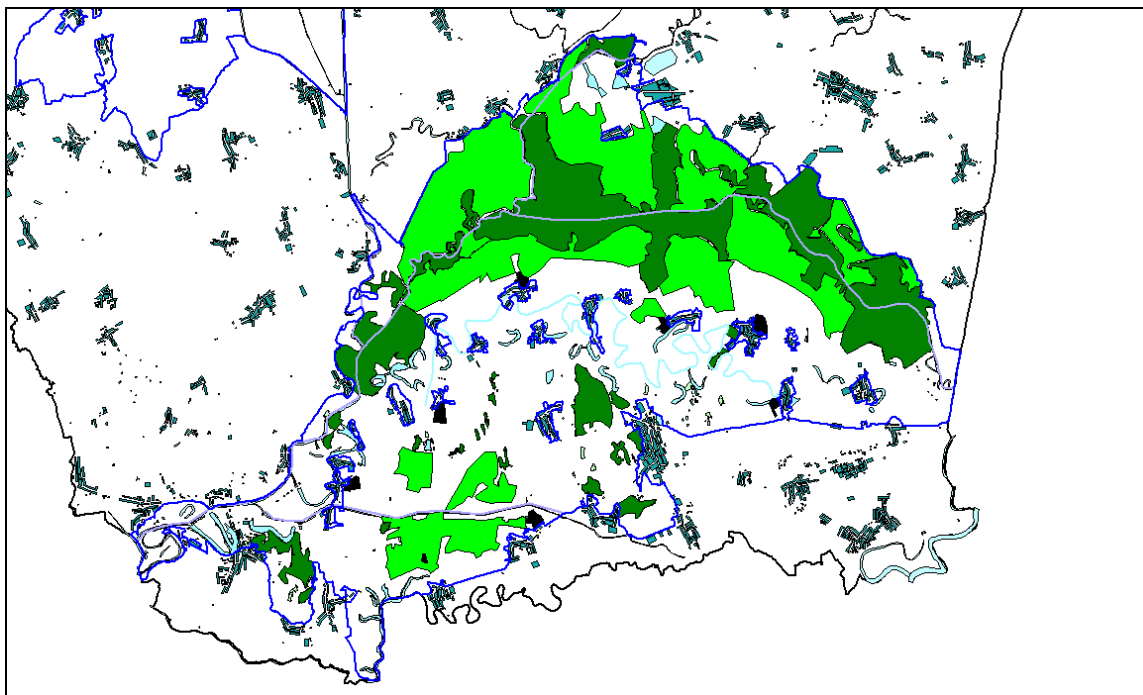
Pre vytvorenie podmienok na udržanie súčasnej početnosti prhlaviara čiernohlavého a stavu jeho hniezdnych biotopov je potrebné realizovať rovnaké opatrenia ako sú uvedené pri druhu strakoš obyčajný (*Lanius collurio*) v kapitole 2.3.1.16.

2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP)

V súčasnosti je predmetom ochrany v CHVÚ Medzibodrožie 37 vtáčích druhov. Pre ochranu týchto druhov vzhľadom k vyššie uvedeným cieľovým stavom boli na základe odporúčaní expertov a vedeckých dát navrhnuté zásady opatrení. Mnohé z týchto opatrení sú však podobné, na druhej strane sa viaceré opatrenia vzájomne vylučujú. Aj druhy, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, sa nevyskytujú rozptýlene po celom území, ale väčšinou vo väzbe na konkrétny biotop, štruktúru krajiny alebo lokalitu. Preto je nutné rozčleniť CHVÚ Medzibodrožie pri návrhu opatrení na niekoľko ekologicko-funkčných priestorov (EFP), kde sa návrhy opatrení prispôbia druhom, ktorých ochrana bude v danom EFP prioritou. Zároveň sa tak zabezpečí, aby sa realizácia opatrení vzájomne nenegovala, a aby prijaté opatrenia mohli efektívne priniesť výsledky.

Chránené vtáčie územie Medzibodrožie sa za účelom optimalizácie navrhnutých zásad ochrany a opatrení a za účelom efektívneho manažmentu populácií vtáčích druhov člení na nasledovné ekologicko-funkčné priestory (EFP):

- EFP1: biotopy lesných druhov, dutinových hniezdičov, dravcov a bociana čierneho
- EFP2: biotopy druhov poľnohospodárskej krajiny, loviská dravcov a hniezdiská včelárika a brehule
- EFP3: biotopy druhov extenzívnych pasienkov a podmáčaných lúk s mokradami
- EFP4: biotopy vodných druhov
- EFP5: biotopy synantropných druhov a druhov rozptýlenej zelene
- EFP6: biotopy rybárika riečneho

Obr. 1. Členenie CHVU Medzibodrožie na ekologicko funkčné priestory (EFP1 – tmavozelená, EFP2 – bez farby, EFP3 – svetlozelená, EFP4-svetlomodrá, EFP5-čierna, EFP6-modrofialová).

2.3.2.1. Návrh zásad opatrení v EFP1 – biotopy lesných druhov, dutinových hniezdičov, dravcov a bociana čierneho

EFP1 – biotopy lesných druhov, dutinových hniezdičov, dravcov a bociana čierneho sú vyčlenené na lesnom pôdnom fonde a na lokalitách kde hniezdia lesné druhy spevavcov, ďatľov, dravcov a bocian čierny. Vyčlenené sú takto najmä lužné lesy pozdĺž riek (Laborec, Latorica, Ondava a Bodrog), lesy v mimohrádzovom území napr. pri obciach Čičarovce, Leles, Boňany, Poľany, niektoré významnejšie poľné lesíky a lesné porasty na kopcoch Tarbucka a Veľký vrch pri Kráľovskom Chlmcí. Celková rozloha tohto EFP je 6488 ha.

Prevažujúcim druhom pozemku v EFP1 sú v súčasnosti lesné pozemky (62 %), nasledované trvalými trávnyimi porastami (18 %). Veľká časť týchto trávnych porastov je však v súčasnosti nevyužívaná a sukcesne zarastená iniciálnymi štádiami lužného lesa. Nasleduje podľa druhu pozemkov v tomto EFP voda (10 %), ostatná plocha (6 %), orná pôda (2 %), zastavané plochy (1 %), vinice (0,3 %), záhrady a sady so zanedbateľným podielom pôdy.

Zásady opatrení v EFP1 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov lesných druhov haja tmavá, včelár lesný, bocian čierny, ďateľ prostredný, muchárik bieločrký, muchár sivý a hrdlička poľná, pre ktorých ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Navrhované opatrenia však budú čiastočne prínosom aj pre druhy výrik lesný, škovránik stromový a krutohlav hnedý.

Pre zlepšenie podmienok druhov, ktorých ochrana je v EFP1 prioritou je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja lesných biotopov a populácií vtáčích druhov
- zabezpečiť zákonnú ochranu druhov, ich biotopov a hniezd
- zabezpečiť ochranné zóny okolo hniezd dravcov, sov a bociana čierneho tak, že vo vnútornej časti zóny sa nesmie celý rok zasahovať (v mimohniezdnom období iba výchovne zásahy netýkajúce sa hniezdného stromu, no nie je možné porast vyrúbať v tomto období s výnimkou spracovania kalamít) a ak je hniezdo neobsadené minimálne päť rokov ponechať porast vo vnútornej zóne v rovnakom režime. V prípade vonkajšej zóny zabezpečiť úplné obmedzenie lesohospodárskych zásahov v hniezdnom období. Vnútna časť zóny by mala mať spravidla polomer minimálne 100 metrov (v závislosti od nárokov druhov) a vonkajšia časť zóny 300-500 metrov.
- zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSoL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov
- využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov
- na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %
- podporiť hniezdne príležitosti výrika lesného vyvesovaním hniezdných búdok vo vhodných biotopoch
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení
- zvýšiť povedomie o prítomnosti hniezdného stromu s vyhlásenou ochrannou zónou u vlastníkov, užívateľov a nájomcov daných pozemkov
- širokou a cielenou osvetou, eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva

2.3.2.2. Návrh zásad opatrení v EFP2 – biotopy druhov poľnohospodárskej krajiny, loviská dravcov a hniezdiská včelárika a brehule

EFP2 – je rozlohou najväčší EFP v CHVÚ Medzibodrožie. Rozprestiera sa naprieč celým CHVÚ z východu na západ najmä v centrálnej a južnej časti. Celková rozloha tohto EFP je 19173 ha.

Jedná sa o EFP s najväčším podielom ornej pôdy v CHVÚ (celkový podiel 63 %). Nasledujú pozemky vedené ako TTP (20 %), vodné plochy (6 %), ostatná plocha (4 %), zastavaná plocha (3 %), vinice (2 %), les (1 %), záhrady (0,4 %) a zanedbateľná rozloha sádov.

Do tohto EFP bola začlenená orná pôda využívaná prevažne na intenzívnu rastlinnú výrobu. Nachádzajú sa tu tiež lúky (najmä na suchších stanovištiach), porasty lucerky a iných krmovín a intenzívne spásané pasienky. V týchto biotopoch sú typickými hniezdičmi najmä bežné druhy vtákov poľnohospodárskej krajiny, ale slúžia tiež ako loviská dravcov, volaviek, bocianov. Medzibodrožie je charakteristické mozaikovitou štruktúrou krajiny a aj v tomto EFP sa roztrúsene nachádzajú a do EFP boli začlenené pieskové duny so xerothermnými stanovišťami, pieskovňami a na ne viazanými druhmi.

Zásady opatrení v EFP2 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov prepelice poľnej, ľabtušky lúčnej, škovránika stromového, včelárika zlatého a brehule hnedej, pre ktorých ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Vzhľadom na zachovalosť a mozaikovitosť poľnohospodárskej krajiny Medzibodrožia je však v rámci CHVÚ Medzibodrožie tento EFP dôležitý ako hniezdisko ďalších druhov poľnohospodárskej krajiny, akými sú predovšetkým chrapkáč poľný, strakoš kolesár, strakoš obyčajný, penica jarabá, pŕhľaviar čiernohlavý, alebo lovisko druhov haja tmavá, včelár lesný, kaňa močiarna, bocian čierny a bocian biely. Opatrenia navrhnuté v tomto EFP preto zohľadňujú požiadavky všetkých uvedených druhov.

Pre zlepšenie podmienok druhov, ktorých ochrana je v EFP2 prioritou, je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring druhov poľnohospodárskej krajiny za účelom zistenia veľkosti hniezdných populácií a ich trendu
- zabezpečiť zákonnú ochranu druhov poľnohospodárskej krajiny a ich biotopov
- usmerňovať hospodársku činnosť a využívanie územia na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách s ohľadom na zabezpečenie ochrany výberových druhov (poľnohospodárska činnosť, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivácie, ap.)
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v najvýznamnejších lokalitách výberových druhov, zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov (najmä z TTP na ornú pôdu)
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu lúk, mokradí a biodiverzity (napr. zatrávňovanie ornej pôdy)
- zachovať minimálne súčasnú rozlohu TTP v území
- zabezpečovať ponechávanie medzí, okrajov poľných a štátnych ciest aj nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdneho obdobia (1.4.–15.8.) a v prípade nutnosti kosenia okrajov ciest kosačky nastaviť na minimálnu výšku strniska 10 cm, aby nedochádzalo k vykoseniu hniezd alebo mláďat
- zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch

- podporiť hniezdne príležitosti výrika lesného vyvesovaním hniezdných búdok vo vhodných biotopoch
- revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov
- odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (*Robinia pseudoacacia*, *Phalopia sp.*, *Ailanthus altissima*)
- využitím zákonných nástrojov ochrany prírody obmedziť výruby stromov a krovin a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene v období od 1.3. do 15.7. a likvidáciu krovinatých okrajov lesov (okrajom lesa sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra porastu od okraja lesného porastu)
- manažovať xerothermné biotopy lúk, aj ťažobné priestory pieskovní (legálnych i nelegálnych) s cieľom zamedziť sukcesnému zarastaniu; vhodná je periodická kosba biotopov v mimohniezdnom období a extenzívna pastva
- na xerothermných lúkach v hniezdných lokalitách škovránika stromového (Tarbucka, Veľký vrch pri K. Chlmci a ich okolie, Moľva pri Beši) so silnou sekundárnou sukcesiou trávnych porastov zarastajúcich krovinami a lesom zabezpečiť vhodný manažment: celoplošne zarastajúce plochy obnovovať výrubom drevín min. v 5 ročných intervaloch, príp. doplniť pravidelným pasením (ideálne kozami)
- ak TTP nie sú vypásané, zabezpečiť aspoň v jeho častiach, mozaikovite (20 – 40% plochy) environmentálne vhodné náhradné kosenie, aby sa zachoval charakter nízkotravných biotopov a zachovávať rozptýlenú zeľ a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie/ndv/ z celkovej plochy, na lúkach ponechať 10 % ndv)
- pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít včelárika a brehule s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom
- udržiavať hniezdne lokality včelárika a brehule proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred príchodom vtákov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia
- vytvárať nové hniezdne príležitosti včelárika a brehule, obnovovať zaniknuté kolmé steny
- kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr včelárika a brehule (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)
- využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií včelárika a brehule
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva poľnohospodárskej krajiny s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu
- cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať riziko jeho prenasledovania

2.3.2.3. Návrh zásad opatrení v EFP3 – biotopy druhov extenzívnych pasienkov a podmáčaných lúk s mokradami

EFP3 – Rozprestiera sa rovnomerne v poľnohospodárskej krajine, na okraji lesov a v medzihrádzovom priestore Latorice a Bodrogu. Najvýznamnejšími lokalitami so zastúpením zachovalých vlhkých lúk a extenzívnych pasienkov sú Bešiansky polder, lúky medzi Oborínom, Kucanmi, hrádzou Latorice a Ondavy, ďalej lúky severne od obce Poľany alebo okolo južnej hrádzke Latorice severne od Zatína. Celková rozloha tohto EFP je 8075 ha.

Jedná sa o EFP s najväčším podielom trvalých trávnych porastov (ich celkový podiel na EFP je 67 %). Následujú pozemky vedené ako orná pôda (16 %), vodné plochy (7 %), ostatná plocha (7 %), les (1 %), zastavaná plocha (1 %), vinice (0,5 %) a zanedbateľná rozloha záhrad a sádov.

Do tohto EFP patria zachovalé a extenzívne obhospodarované lúky a pasienky, z ktorých mnohé sú periodicky podmáčané až zaplavované. V týchto biotopoch sa roztrúsene nachádzajú rôzne periodické i trvalé mokrade s rozlohou niekoľkých m² až niekoľkých ha, ktoré sú taktiež začlenené do EFP3. V týchto lokalitách sa tiež často vyskytujú rozlohou malé poľné lesíky, ktoré sú tiež zahrnuté v tomto EFP. V týchto biotopoch sú typickými hniezdiami najmä druhy vlhkých lúk a zarastených mokradí, ale slúžia tiež ako loviská dravcov, volaviek a bocianov.

Zásady opatrení v EFP3 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov druhov kaňa močiarna, chriašť malý, kalužiak červenonohý, chrapkáč poľný, prepelica poľná, penica jarabá, strakoš obyčajný, strakoš kolesár a pŕhľaviar čiernohlavý, pre ktorých ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Vzhľadom na zachovalosť a rozlohu extenzívnych lúk a pasienkov Medzibodrožia je však v rámci CHVÚ Medzibodrožie tento EFP dôležitý ako hniezdisko ďalších druhov poľnohospodárskej krajiny, akými sú predovšetkým výrik lesný, kačica chrapačka, hrdlička poľná, ľabtuška poľná a krutohlav hnedý, alebo lovisko druhov haja tmavá, včelár lesný, beluša malá, beluša veľká, volavka purpurová, bučiak veľký, bučiačik močiarny, bocian čierny a bocian biely. Opatrenia navrhnuté v tomto EFP preto zohľadňujú požiadavky všetkých uvedených druhov.

Pre zlepšenie podmienok druhov, ktorých ochrana je v EFP3 prioritou, je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring výberových druhov za účelom zistenia veľkosti hniezdných populácií a ich trendu
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí plánovať ochranné opatrenia na konkrétnych lokalitách
- zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod. s výnimkou cielených manažmentových opatrení)
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch výberových druhov s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť dostatočnú vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, odstraňovanie kríkov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)

- v prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená
- revitalizáciu alebo manažment biotopov vykonávať, s ohľadom na výberové druhy ale aj ďalšie zložky bioty, len v mimohniezdnom období (od 16.8. do 31.3)
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív rodenticídov a chemických látok v blízkosti mokradí a významných hniezdných lokalít výberových druhov; komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk
- zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov (najmä z TTP na ornú pôdu) a podporovať zakladanie lúk a pasienkov
- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení PRV na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity
- spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany výberových druhov a ich výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)
- zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami (kosenie, pastva)
- zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch
- revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov ak takáto činnosť nesúvisí so zabezpečením starostlivosti o predmet ochrany
- odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (*Robinia pseudoacacia*, *Phalopia sp.*, *Ailanthus altissima*)
- nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucerkovísk, slúžiacich napr. ako nocoviská kaní (od 1.5. do 30.10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich vtákov
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov neznižovať rozlohu TTP, zabraňovať prevodu TTP na ornú pôdu, zachovať vhodnú mozaikovitú štruktúru krajiny vrátane zachovania medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest
- podporiť hniezdne príležitosti výrika lesného vyvesovaním hniezdných búdok vo vhodných biotopoch
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov a správny spôsob kosby od okraja do stredu
- v prípade poklesu populácií výberových druhov využiť cielenú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení
- eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami kane močiarnej v čase od 1.8. do 30.10.

- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k vtáctvu

2.3.2.4. Návrh zásad opatrení v EFP4 – biotopy vodných druhov

EFP4 – biotopy vodných druhov sú v území vyčlenené pre ochranu hniezdisk a lovisk vodného vtáctva. Do tohto EFP boli začlenené pre vodné vtáctvo najvýznamnejšie stojaté vodné plochy, mokrade a vyše 40 km dlhý úsek mŕtveho ramena Tice. Celková rozloha tohto EFP je 609 ha.

Prevažnú väčšinu pozemkov v tomto EFP zaberá vodná plocha (56 % z celej rozlohy EFP), nasledujú orná pôda (18 %), TTP (12 %), ostatná plocha (8 %), les (4 %), zastavaná plocha (2 %), záhrady (0,4 %) a zanedbateľné výmery viníc.

Zásady opatrení v EFP4 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov druhov kaňa močiarna, chochlačka bielooká, kačica chrapačka, chavkoš nočný, beluša malá, beluša veľká, volavka purpurová, bučiak veľký, bučiačik močiarny, čorík čierny, čorík bahenný a chriašť malý, pre ktorých ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Vzhľadom na zachovalosť a rozlohu mokradí v CHVÚ Medzibodrožie je však tento EFP dôležitý pre ďalšie vodné druhy, bocian čierny, bocian biely a rybárik riečny. Opatrenia navrhnuté v tomto EFP preto zohľadňujú požiadavky všetkých uvedených druhov.

- realizovať pravidelný monitoring druhov za účelom zistenia veľkosti hniezdných populácií vodných druhov vtákov a ich trendu
- realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov a na základe týchto vedomostí je možné plánovať ochranné opatrenia na konkrétnych lokalitách
- zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.)
- usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch vodných druhov s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách
- revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)
- v hniezdných kolóniách volavkovitých vtákov zamedziť akýmkoľvek výrubom drevín a výnimkou cielených manažmentových zásahov
- zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výruby najmä v zimnom období
- v prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená
- vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) pre čoríky na vhodných močiarnoch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom
- akékoľvek revitalizačné alebo manažmentové zásahy do biotopov realizovať v mimohniezdnom období (od 16.8. do 31.3.) s ohľadom na výberové druhy vtákov ale aj ostatné zložky bioty
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí

- komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávené pásy okolo mokradí)
- v rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení
- eliminovať riziko nezákonného odstrelu (najmä u kačíc) osvetou v poľovníckych združeniach
- vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách vodných vtákov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, a zamedziť akékoľvek vyrušovaniu od 1.4. –15.8.
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu

2.3.2.5. Návrh zásad opatrení v EFP5 – biotopy synantropných druhov a druhov rozptýlenej zelene

EFP5 – biotopy synantropných druhov a druhov rozptýlenej zelene sú vyčlenené najmä pre druhy do určitej miery synantropné. Tento EFP je vyčlenený rovnomerne v okolí obcí celého CHVÚ Medzibodrožie. Celková rozloha tohto EFP je 192 ha.

Prevažnú väčšinu pozemkov v tomto EFP zaberá zastavaná plocha a nádvorcia (57 %), orná pôda (22 %), ostatná plocha (11 %), vodná plocha (5 %), TTP (4 %), sady (2 %), záhrady (0,3 %), vinice (0,1 %).

Prioritou ochrany v tomto EFP sú v súčasnosti predovšetkým hniezdné a potravné biotopy bociana bieleho, ďatľa hnedkavého, pipíšky chochlatej a strakoša kolesára. Tento EFP však pri dodržaní nižšie uvedených zásad (opatrení) prispeje aj k zlepšeniu stavu biotopov výrika lesného, krutohlava hnedého a strakoša obyčajného.

Pre zlepšenie a udržanie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- realizovať pravidelný monitoring výberových druhov za účelom zistenia veľkosti hniezdných populácií a ich trendov
- systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd bociana bieleho na elektrických vedeniach alebo iných objektoch
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd bociana bieleho a navrhovať náhradné riešenia
- na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdné podložky pre bociana bieleho
- zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch, udržať súčasnú rozlohu trávnatých biotopov
- ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia a v prípade nutnosti kosenia nastaviť kosačky na výšku strniska min. 10 cm, aby nedošlo k vykoseniu hniezd a mláďat.
- usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)

- usmerňovať výruby nelesnej drevinovej vegetácie s cieľom zachovať staré stromy v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)
- komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov).
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum synantropných druhov s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ich ochrane a tým znížiť riziko ich ohrozenia a šíriť osvetu o význame starých stromov a potrebe ich ochrany

2.3.2.6. Návrh zásad opatrení v EFP6 – biotopy rybárika riečneho

EFP6 – biotopy rybárika riečneho tvoria toky riek Latorica, Laborec, Ondava a Bodrog, ktoré pretekajú územím CHVÚ Medzibodrožie. Z hustej siete odvodňovacích a hydromelioračných kanálov je do tohto EFP začlenený úsek Somotorského kanála od Somotora po Veľký Horeš.

Všetky pozemky EFP6 zaberá vodná plocha.

Prioritou ochrany v tomto EFP je rybárik riečny. Tento EFP však pri dodržaní nižšie uvedených zásad (opatrení) prispeje aj k udržaniu a zlepšeniu hniezdných príležitostí pre brehuľu hnedú.

Pre zlepšenie a udržanie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdných lokalít rybárika a brehule
- monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja ich populácií
- monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ – Nižný Hrabovec, Strážske, Humenné), vypúšťaním močovky
- monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít
- v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti pre rybárika riečneho
- spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany oboch druhov a ich hniezdných lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdných stien lomovým kameňom alebo prehlbovanie koryta)
- organizovať ekovýchovné podujatia - prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika a brehule.

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

3.1.1. Dlhodobé ciele na dosiahnutie priaznivého stavu:

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov *Circus pygargus*, *Chlidonias niger*, *Chlidonias hybrida*, *Otus scops*, *Tringa totanus*.
2. Zlepšiť súčasný priaznivý stav druhov vtákov *Milvus migrans*, *Egretta garzetta*, *Egretta alba*, *Ardea purpurea*, *Botaurus stellaris*, *Ciconia ciconia*, *Lanius minor*, *Anas querquedula*, *Merops apiaster*, *Pernis apivorus*, *Lullula arborea*, *Crex crex*, *Galerida cristata*, *Riparia riparia*.
3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Aythya nyroca*, *Porzana parva*, *Ixobrychus minutus*, *Nycticorax nycticorax*, *Circus aeruginosus*, *Dendrocopos syriacus*, *Dendrocopos medius*, *Alcedo atthis*, *Jynx torquilla*, *Ciconia nigra*, *Streptopelia turtur*, *Anthus campestris*, *Lanius collurio*, *Sylvia nissoria*, *Ficedula albicollis*, *Muscicapa striata*, *Saxicola rubicola / torquata*, *Coturnix coturnix*.
4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Medzibodrožie.
5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútrotným prírodným faktorom, ktorý môže negatívne vplyvať na populácie výberových druhov a dlhodobé ciele č. 1–3 sú predovšetkým **extrémy počasia a nedostatok potravy**. Extrémy počasia (náhle výkyvy teplôt, dlhé obdobie so zrážkami spojené s povodňami alebo naopak extrémne suché a horúce počasie) môžu prispieť k negatívnym vplyvom na populácie výberových druhov. Náhle výkyvy teplôt môžu prispieť k nižšej hniezdnej úspešnosti výberových druhov v území, alebo úmrtiu adultných jedincov. Týka sa to napr. haje tmavej, bociana čierneho aj bieleho, volavkovitých druhov. Tento faktor sa však opakuje len v odstupe niekoľkých rokov, preto dostatočne veľké populácie výberových druhov sa dokážu s týmito stratami vyrovnáť. V prípade ak by populácie oproti aktuálnemu stavu poklesli a v území prežival len posledný pár haje tmavej či bociana bieleho, alebo posledné jednotlivce, tak aj straty spôsobené prírodnými faktormi by mohli byť pre ich populácie fatálne.

Dlhé obdobia so zrážkami spojené s povodňami môžu prispieť k malej hniezdnej úspešnosti, zničeniu hniezd alebo úplne znemožniť hniezdenie druhom, ktoré sú viazané skôr na xerothermné biotopy ako napr. ľabtuška poľná, prepelica poľná, škovránik stromový a pipíška chochlatá, prípadne rybárikovi a brehuli hniezdiacim v zemných norách v kolmých brehoch Ondavy. Naopak extrémne suché a horúce počasie spôsobujúce vysychanie mokradí a vlhkých lúk spôsobuje negatívne zmeny týchto biotopov, ktoré sa môžu stať nevhodnými pre druhy kaňa močiarna, chochlačka bieloooká, kačica chrapačka, všetky volavkovité druhy, chriašť malý, chrapkáč poľný, bocian biely, bocian čierny a ďalšie.

Podobne ako extrémy počasia môžu k nižšej hniezdnej úspešnosti dravcov ale aj niektorých volaviek prispieť aj **prírodné cykly v abundancii drobných zemných cicavcov**. Tieto však značne vedú druhy kompenzovať preorientovaním na inú potravu a to napríklad na holuby, plazy, obojživelníky alebo hmyz. V súčasnosti sú oveľa väčším rizikom pre územie antropicky podmienené faktory, ktoré môžu limitovať a modifikovať splnenie dlhodobých cieľov a do veľkej miery môžu limitovať aj vplyv prírodných faktorov.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov 1–5 môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

Na populácie výberových druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ môže limitujúco vplývať **intenzívne poľnohospodárstvo**. V tomto ohľadne je dôležité predovšetkým **odvodňovanie, opúšťanie, rozorávanie TTP a používanie chemikálií**. Tento faktor limituje populáciu všetkých druhov poľnohospodárskej krajiny a loviace druhy (všetky výberové druhy okrem rybárika riečneho) v území aj dnes a to hlavne v dôsledku chemizácie, rozorávania okrajov ciest, medzí, okrajov vetrolamov a absencie TTP všeobecne, ktoré zapríčiňujú stratu hniezdných a potravných biotopov, nedostatok vhodnej potravy (hmyz, drobné zemné cicavce) v CHVÚ Medzibodrožie. Je otázne či bez zmeny dnešných praktík v poľnohospodárstve sú vôbec v CHVÚ udržateľné populácie druhov ako ľabtuška poľná, prhlaviar čiernohlavý, pipiška chochlatá, škovránik stromový, kalužiak červenonohý, chrapkáč poľný, prepelica poľná. Preto intenzívne poľnohospodárstvo môže značne limitovať aj splnenie dlhodobých cieľov č. 1–3. Pre eliminovanie tohto rizika je potrebné zmeniť praktiky hospodárenia a to vytvorením častí územia s menej intenzívnym hospodárením, t.j. so založením nových trávnych porastov, pasienkov (na nich sysľovísk). Tieto opatrenia by sa mali vykonať aspoň na pozemkoch, ktoré sú dnes vo vlastníctve štátu (SPF).

Naopak v niektorých poľnohospodársky menej zaujímavých územiach dochádza k opusteniu pôdy a jej postupnej sukcesie s rovnako negatívnymi následkami na kvalitu biotopov vyhovujúcich predmetom ochrane. Problematickým do budúcnosti môže byť aj výstavba

Limitujúcim faktorom, ktorý môže limitovať dosiahnutie dlhodobých cieľov č.2 a 3 je všeobecné prenasledovanie dravcov v území. Územie Medzibodrožia síce nepatrí medzi územia na Slovensku, kde je tento faktor bežným javom, ale je potrebné tento faktor brať na zreteľ. Pri celkovo malej početnosti najmä haja tmavej, orliaka morského, orla kráľovského je však takéto prenasledovanie kritickým rizikom pre ich dlhodobé prežítie. Preto je nevyhnutné aby štátne orgány systematicky a dlhodobo monitorovali a potierali túto nelegálnu činnosť a aby bol vypracovaný efektívny systém na odhaľovanie a potrestanie vinníkov. Zároveň je nutné posilniť spoluprácu s tými poľovníckymi združeniami, ktoré nie sú pasívne pri potieraní týchto praktík a vedia byť nápomocné v celkovom zlepšení stavu. V neposlednom rade je dôležité vhodne šíriť osvetu ohľadne významu týchto dravcov a potreby ich ochrany a potreby zmeny poľnohospodárstva v území, ktoré by vytvorilo aj prirodzenú potravnú ponuku a tak eliminovalo možné konflikty s chovateľmi holubov a poľovníkmi a teda nežiadúci vznik negatívneho vnímania ochrany týchto dravcov.

Pre realizáciu ochranárskych opatrení je dôležité zachovanie podpory verejnosti pre ochranu prírody ako takú. Podpora verejnosti môže značne variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície v celkovom vnímaní bežných ľudí dostanú iné aspekty života spoločnosti (sociálno-ekonomické) ako ochrana prírody. V takejto situácii by bolo ťažšie hľadať podporu verejnosti na presadzovanie efektívnejšej ochrany prírody a minimalizovať tak dopad slabšej podpory verejnosti pre ochranu prírody. Na druhej strane zvyšujúca sa životná úroveň a prísun investícií a iných ekonomických záujmov do územia spôsobuje silnejší tlak na využívanie územia a je veľmi často v protiklade so záujmami ochrany prírody. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (potreba zachovania mokradí, vodozádržných pásov alebo TTP celkovo na poľnohospodárskej pôde pre lepšiu ochranu pred bleskovými povodňami ako aj pre zlepšenie vhodných mikroklimatických podmienok ako ochrana pred klimatickými zmenami a pod.). V prípade Medzibodrožia je potrebné poukazovať na celkovú potrebu zachovať kultúrne a prírodné dedičstvo. Druhy haja tmavá, bocian čierny, orliak morský, orol kráľovský ale volavkovidé druhy, chochlačka bielooká je potrebné chrániť obzvlášť ako jedny z najvzácnejších vtákov na Slovensku a v rámci Európskej únie ale aj

Európy vôbec. Druhy napr. prepelica poľná alebo bocian biely je potrebné zachovať ako kultúrne a prírodné dedičstvo charakteristické pre nížinné poľnohospodárske oblasti Slovenska, ale aj celej Európy.

Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda sklbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov.

Vonkajšie prírodné faktory

Dlhodobé ciele 1–3 môže limitovať a modifikovať aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Jedná sa v prípade významnejšieho vplyvu o tie isté faktory (extrémy počasia a nedostatok potravy) ako v prípade vnútorných prírodných faktorov. V tomto prípade však treba zohľadniť aj možný vplyv na loviská druhov (haja tmavá, bociany, volavky, orol kráľovský) umiestnené mimo samotného CHVÚ. Na všetky druhy môžu vplývať faktory počas ich pobytu mimo územia CHVÚ v mimohniezdnom období. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Medzibodrožie pre prípad, ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

Medzi tieto faktory patria napr. extrémny počasia na migračných trasách a zimoviskách. V prípade druhov ako bocian biely, prepelica poľná, chrapkáč poľný, ľabtuška poľná, pŕhľaviar čiernohlavý, penica jarabá, strakoše, včelárik zlatý a ďalšie, nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu globálna zmena klímy. Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Medzibodrožia majú tieto zmeny veľmi významný dopad na charakter územia. Extrémne teplé a suché roky, najmä letá vedú k vysychaniu mokradí a vlhkých lúk. Mení sa druhová skladba lúk. Extrémne silné a dlhotrvajúce zrážky zase budú spôsobovať povodne. Napríklad v prípade chrapkáča poľného tak klimatický atlas hniezdného rozšírenia vtákov v Európe predpokladá, že v rokoch 2070-2099 sa Slovensko ocitne na južnej hranici rozšírenia tohto druhu v Európe (Huntley et al. 2007). Dopad globálnej zmeny klímy môžu čiastočne minimalizovať aj politické opatrenia prijaté na globálnej úrovni. Vzhľadom k prírodným hodnotám, ktoré môže Slovensko stratiť tak by súčasťou snahy o dodržanie vyššie uvedených dlhodobých cieľov (a to nielen v Medzibodroží ale aj v iných chránených územiach) mali slovenské inštitúcie žiadať efektívne opatrenia na zastavenie globálnych klimatických zmien. Keďže k nim však v súčasnosti nie je na globálnej politickej úrovni vôľa, je potrebné s pôsobením týchto faktorov u nás rátať a prispôbiť im aj navrhované opatrenia tak, aby viedli k udržaniu tých autochtónnych druhov, u ktorých to je možné a zároveň vytvorili vhodné podmienky pre celkové udržanie stability ekologických funkcií krajiny a jej autoregulačných mechanizmov.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viacere antropické faktory s pôvodom mimo územia CHVÚ Medzibodrožie môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov starostlivosti o CHVÚ.

Stavba nových investičných zámerov za hranicami CHVÚ predstavuje riziko pre dosiahnutie cieľov 1–3. Takýmto rizikom je napríklad zastavanie poľnohospodárskej pôdy,

ktorá slúži ako hniezdne a potravné biotopy. Rizikom je tak stavba veľkých, priemyselných areálov, solárnych alebo veterných elektrární. Na predchádzanie takýchto rizík je nutné využívať nástroje, ktoré poskytuje EIA a Smernica o biotopoch a Smernica o vtákoch, zámery riadne posúdiť a povoliť ich v prípade, že sa nepreukáže negatívny dopad na predmet ochrany. Takisto je potrebné už v územnoplánovacej dokumentácii nastaviť vhodné výber území, ktoré slúžia na rozvoj uvedených a podobných činností a to tak, aby nedochádzalo k zbytočnej fragmentácii poľnohospodárskej pôdy v okolí chránených území a aby sa takýto rozvoj sústreďoval do okolia oblastí, ktoré sú už dnes zastavané.

V prípade cieľov 1, 2 a 3 hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania.

Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom ku nestabilnej politickej situácii v týchto krajinách sa nedá očakávať zmena legislatívy na ochranu vtáctva v týchto štátoch ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Podobne ťažko ovplyviteľným procesom je aj proces odlesňovania v subsaharskej Afrike vplývajúci negatívne na dostupnosť zimovísk žltochvosta hôrneho ako aj intenzifikácia poľnohospodárstva v týchto krajinách. Preto jediným efektívnym opatrením je potreba zabezpečenia podmienok na hniezdenia a dožadovanie plnenia medzinárodných dohôd (RAMSAR, AEWA a iné).

Na naplnenie cieľov 1, 2, 3 a 4 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá ekonomická a sociálna situácia v Európe. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť mokradí, pričom mokrade sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov *Chlidonias niger*, *Chlidonias hybrida*, *Otus scops*, *Tringa totanus*.

- 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie čoríka čierneho (*Chlidonias niger*) na úrovni minimálne 10–30 hniezdných párov
- 1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie čoríka bahenného (*Chlidonias hybrida*) na úrovni minimálne 20–40 hniezdných párov
- 1.3. Zlepšiť stav biotopov a ponuku hniezdných príležitostí pre výrika lesného (*Otus scops*) ako predpoklad pre zahniezdenie druhu v počte minimálne 10 párov.
- 1.4. Zvýšiť a udržať úroveň populácie kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*) na úrovni minimálne 5–10 párov
- 1.5. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lúk a pasienkov.
- 1.6. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie

2. Zlepšiť súčasný priaznivý stav druhov vtákov *Milvus migrans*, *Egretta garzetta*, *Egretta alba*, *Ardea purpurea*, *Botaurus stellaris*, *Ciconia ciconia*, *Lanius minor*, *Anas querquedula*, *Merops apiaster*, *Pernis apivorus*, *Lullula arborea*, *Crex crex*, *Galerida cristata*, *Riparia riparia*.

- 2.1. Zvýšiť a udržať populáciu haje tmavej (*Milvus migrans*) na priemernej minimálnej úrovni 7 hniezdných párov
  - 2.2. Zvýšiť a udržať populáciu beluše malej (*Egretta garzetta*) na priemernej minimálnej úrovni 15 hniezdných párov
  - 2.3. Zvýšiť a udržať populáciu beluše veľkej (*Egretta alba*) na priemernej minimálnej úrovni 40 hniezdných párov
  - 2.4. Zvýšiť a udržať populáciu volavky purpurovej (*Ardea purpurea*) na priemernej minimálnej úrovni 20 hniezdných párov
  - 2.5. Zvýšiť a udržať populáciu bučiaka veľkého (*Botaurus stellaris*) na priemernej minimálnej úrovni 25 párov
  - 2.6. Zvýšiť a udržať populáciu bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) na priemernej minimálnej úrovni 70 hniezdiacich párov
  - 2.7. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša kolesára (*Lanius minor*) na priemernej minimálnej úrovni 40 hniezdných párov
  - 2.8. Zvýšiť a udržať populáciu kačice chrapačky (*Anas querquedula*) na priemernej minimálnej úrovni 30 hniezdných párov
  - 2.9. Zvýšiť a udržať populáciu včelárika zlatého (*Merops apiaster*) na priemernej minimálnej úrovni 400 hniezdných párov
  - 2.10. Zvýšiť a udržať populáciu včelára lesného (*Pernis apivorus*) na minimálnej úrovni 14–17 hniezdných párov
  - 2.11. Zvýšiť a udržať populáciu škovránika stromového (*Lullula arborea*) na minimálnej úrovni 30 hniezdných párov
  - 2.12. Zvýšiť a udržať populáciu chrapkáča poľného (*Crex crex*) na minimálnej úrovni 110 teritoriálne sa ozývajúcich samcov
  - 2.13. Zvýšiť a udržať populáciu pipiška chochlatá (*Galerida cristata*) na minimálnej úrovni 50–70 párov
  - 2.14. Zvýšiť a udržať populáciu brehule hnedej (*Riparia riparia*) na minimálnej úrovni 900 hniezdných párov.
  - 2.15. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií.
  - 2.16. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie
3. **Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Aythya nyroca*, *Porzana parva*, *Ixobrychus minutus*, *Nycticorax nycticorax*, *Circus aeruginosus*, *Dendrocopos syriacus*, *Dendrocopos medius*, *Alcedo atthis*, *Jynx torquilla*, *Ciconia nigra*, *Streptopelia turtur*, *Anthus campestris*, *Lanius collurio*, *Sylvia nissoria*, *Ficedula albicollis*, *Muscicapa striata*, *Saxicola rubicola* / *torquata*, *Coturnix coturnix*.**
- 3.1. Pre zachovanie celkového priemerného priaznivého stavu chochlačky bielookej (*Aythya nyroca*) je potrebné zlepšiť stav biotopov a zvýšiť stav populácie minimálne na úrovni 10 párov
  - 3.2. Udržať populáciu chriašťa malého (*Porzana parva*) na priemernej minimálnej úrovni 30 teritoriálne volajúcich samcov
  - 3.3. Udržať populáciu bučiačika močiarneho (*Ixobrychus minutus*) na priemernej minimálnej úrovni 50 párov.
  - 3.4. Udržať populáciu chavkoša nočného (*Nycticorax nycticorax*) na priemernej minimálnej úrovni 325 hniezdiacich párov
  - 3.5. Udržať populáciu kane močiarnej (*Circus aeruginosus*) na priemernej minimálnej úrovni 50 hniezdných párov
  - 3.6. Udržať populáciu d'atľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*) na priemernej minimálnej úrovni 40–50 hniezdných párov

- 3.7. Udržať populáciu d'atľa prostredného (*Dendrocopos medius*) na priemernej minimálnej úrovni 150–200 hniezdných párov
  - 3.8. Udržať populáciu rybárika riečneho (*Alcedo atthis*) na priemernej minimálnej úrovni 17–25 hniezdných párov
  - 3.9. Udržať populáciu krutohlava hnedého (*Jynx torquilla*) na priemernej minimálnej úrovni 200 hniezdných párov
  - 3.10. Udržať populáciu bociana čierneho (*Ciconia nigra*) na priemernej minimálnej úrovni 20 hniezdných párov
  - 3.11. Udržať populáciu hrdličky poľnej (*Streptopelia turtur*) na priemernej minimálnej úrovni 1000 hniezdných párov
  - 3.12. Udržať populáciu ľabtušky poľnej (*Anthus campestris*) na priemernej minimálnej úrovni 50 hniezdných párov
  - 3.13. Udržať populáciu strakoš obyčajný (*Lanius collurio*) na priemernej minimálnej úrovni 4000 hniezdných párov
  - 3.14. Udržať populáciu penice jarabej (*Sylvia nisoria*) na priemernej minimálnej úrovni 200–300 hniezdných párov
  - 3.15. Udržať populáciu muchárika bielokrkého (*Ficedula albicollis*) na priemernej minimálnej úrovni 1000–2000 hniezdných párov
  - 3.16. Udržať populáciu muchára sivého (*Muscicapa striata*) na priemernej minimálnej úrovni 500 hniezdných párov
  - 3.17. Udržať populáciu pŕhľaviara čiernohlavého (*Saxicola rubicola / torquata*) na priemernej minimálnej úrovni 2000–3000 hniezdných párov
  - 3.18. Udržať populáciu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) na priemernej minimálnej úrovni 300–400 hniezdných párov
  - 3.19. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií.
  - 3.20. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie
- 4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Medzibodrožie.**
- 4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 173/2005 Z. z. s cieľom zhodnotenia adresnosti obmedzení a predmetov ochrany a prípadného doplnenia druhov orliak morský, orol kráľovský, potápka červenokrká, strakoš sivý, lyžičiar biely do zoznamu predmetov ochrany.
  - 4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy
  - 4.3. Zmenou legislatívneho rámca vytvoriť podmienku pre nárast populácie ľabtušky poľnej, pipíšky chochlatej, bociana bieleho, d'atľa hnedkavého ktoré hniezdia v intravilánoch, v súčasnosti vyňatých z územia CHVÚ
- 5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva**
- 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a dobudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Medzibodrožie.
  - 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSL je súčasťou Všeobecnej časti PSL pre jednotlivé Lesné celky (LC). Kombináciou identifikátorov na území CHVÚ vzniká celkovo niekoľko sto modelov. V tabuľke na nasledujúcich stranách sú uvedené základné rámce vybrané z modelov s najväčším zastúpením v CHVÚ.

Rubné doby, obnovné doby a cieľové drevinové zastúpenie sú optimalizované najmä s ohľadom na kategóriu lesa, drevinovú skladbu a stanovištné podmienky danej lesnej oblasti. Konštrukcia modelov umožňuje reagovať aj na zhoršený zdravotný stav, keďže výrazne zvýšený stupeň ohrozenia porastu umožňuje znížiť rubnú dobu, prípadne upraviť obnovnú dobu. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára (OLH). Dominantný hospodársky spôsob je podrastový hlavne jeho maloplošná forma. V porastoch topoľov šľachtených modely hospodárenia umožňujú použitie holorubného hospodárskeho spôsobu.

Základné rámce z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie														
														DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	
04	A	H	V			113	28	1	110	30	HP	PH	DB	60-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20		00
04	A	H	V			113	31	2	130	30	MP		DB	60-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20		00
04	A	H	V			113	77	1	30	15	MH	PH	DB	60-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20		00
04	A	H	V			113	78	1	50	20	MH	PH	DB	50-80	lp	0-25	hb	0-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20	ag	0-20
04	A	H	V			113	78	2	50	20	MH	PH	DB	50-80	lp	0-25	hb	0-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20	ag	0-20
04	A	H	V			113	83	1	1	30	MP		DB	40-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20	js	1-30
04	A	H	V			113	83	2	1	30	MP		DB	40-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20	js	1-30
04	A	H	V			113	87	2	60	20	HP		DB	60-80	lp	5-25	hb	1-20	jm	0-20	jp	0-10	bo	0-20	ol	0-20		00
04	A	H	V			123	76	1	120	30	MP		DL	50-80	js	1-30	td	0-10	HB	1-30	jm	0-10	lp	0-10	jp	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			123	77	1	30	15	VH	MH	DL	50-80	js	1-30	td	0-10	HB	1-30	jm	0-10	lp	0-10	jp	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			123	78	1	50	20	MH	PH	DL	50-80	js	1-30	td	0-10	HB	1-30	jm	0-10	lp	0-10	ag	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			124	76	1	110	30	MP		DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	76	2	110	30	MP		DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	76	3	110	30	MP		DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	77	1	25	10	VH	MH	DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	77	2	25	10	VH	MH	DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	78	1	50	20	MH	PH	DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	ag	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			124	79	2	70	30	MP	HP	DL	50-80	JS	10-30	td	0-10	jm	0-20	lp	0-20	jp	0-10	hb	1-30	ol	0-20
04	A	H	V			125	76	1	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	76	1	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	76	2	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	76	2	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	76	3	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	76	3	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	77	1	30	20	MH	VH	DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	77	2	30	10	VH	MH	DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00
04	A	H	V			125	79	2	70	20	MP	HP	DL	20-50	JS	30-60	TD	1-30	jl	1-30	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00

Program starostlivosti CHVÚ Medzibodrožie

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategoría	Tvar	Spôsob ohosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie														
														DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR
04	A	H	V			126	75	1	40	20	MP		VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			126	76	1	110	30	MP		VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			126	76	2	110	30	MP	UV	VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			126	76	2	110	30	MP	UV	VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			126	77	1	35	20	HP	MH	VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			126	77	2	35	20	HP	MH	VR	40-80	JL	10-50	td	0-20	js	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	H	V			135	76	1	110	30	MP		DL	40-70	JS	20-50	td	0-20	hb	0-20	jm	0-10	lp	0-10	jp	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			135	76	2	110	30	MP		DL	40-70	JS	20-50	td	0-20	hb	0-20	jm	0-10	lp	0-10	jp	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			135	77	1	25	10	VH	MH	DL	40-70	JS	20-50	td	0-20	hb	0-20	jm	0-10	lp	0-10	jp	0-10	ol	0-20
04	A	H	V			323	79	3	60	30	MP		JL	50-80	JS	1-25	td	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		0-0		00
04	A	O	V		d	196	75	1	80	99	UV	MP	VR	40-80	JL	20-60	ol	0-10		0-0		00		0-0		0-0		00
04	A	O	V		d	196	75	2	80	99	UV	MP	VR	40-80	JL	20-60	ol	0-10		0-0		00		0-0		0-0		00
04	A	O	V		d	196	76	1	140	99	UV	MP	VR	35-75	JL	20-60	ol	1-25		0-0		00		0-0		0-0		00
04	A	O	V		d	196	76	2	140	99	UV	MP	VR	35-75	JL	20-60	ol	1-25		0-0		00		0-0		0-0		00
04	A	O	V		d	196	77	2	50	99	UV	MP	VR	40-80	JL	20-60	ol	0-10		0-0		00		0-0		0-0		00
04	A	U	V		e	125	76	4	110	30	MP		DL	30-55	JS	40-60	TD	1-30	jl	0-20	vr	0-20	ol	0-20		0-0		00

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie čoríka čierneho (<i>Chlidonias niger</i>) na úrovni minimálne 10–30 hniezdných párov.			
1.1.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
1.1.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	VP
1.1.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.) a natantnej vegetácie	EFP2, EFP3, EFP4	VP
1.1.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch čoríka čierneho s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	EFP3	VP
1.1.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP3, EFP4	VP
1.1.6.	Vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) na vhodných močiaroch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom	CHVÚ	VP
1.1.7.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov čoríka čierneho a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	EFP2, EFP3	VP
1.1.8.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP4	VP
1.1.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP4	VP
1.1.10.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	VP
1.1.11.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	EFP1, EFP4	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.1.12.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP2, EFP3	SP
1.1.13.	Zabezpečiť monitoring prítomnosti invázných šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí	CHVÚ	VP
1.1.14.	Zabezpečiť vhodné druhové zloženie rýb na hniezdiskách čoríka neohrozujúce vegetáciu dôležitú pre hniezdenie	EFP3,EFP4	VP
Operatívny cieľ č. 1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie čoríka bahenného (<i>Chlidonias hybrida</i>) na úrovni minimálne 20–40 hniezdných párov			
1.2.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP1	VP
1.2.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP1	VP
1.2.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.) a natantnej vegetácie	CHVÚ	VP
1.2.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch čoríka čierneho s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
1.2.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP1	VP
1.2.6.	Vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) na vhodných močiaroch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom	EFP1	SP
1.2.7.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov čoríka čierneho a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	EFP1	VP
1.2.8.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP1	VP
1.2.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP1	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.2.10.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	EFP1 a okolie	VP
1.2.11.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	EFP1 a okolie	VP
1.2.12.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP1	VP
1.2.13.	Zabezpečiť monitoring prítomnosti invázných šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí	CHVÚ	VP
1.2.14.	Zabezpečiť vhodné druhové zloženie rýb na hniezdiskách čoríka neohrožujúce vegetáciu dôležitú pre hniezdenie	EFP3,EFP4	VP
Operatívny cieľ č. 1.3. Zlepšiť stav biotopov a ponuku hniezdných príležitostí pre výrika lesného (<i>Otus scops</i>) ako predpoklad pre zahniezdenie druhu v počte minimálne 10 párov.			
1.3.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	EFP3	VP
1.3.2.	Zamedziť výrubom starých stromov v stromoradiach, vetrolamoch, poľných lesíkoch, parkoch, záhradách a solitérnych dutinových stromov v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov	EFP2, EFP3	VP
1.3.3.	Popri vodných tokoch zachovať súvislé pobrežné porasty, zachovať tu drevinu hrubšie ako 30 cm	EFP2, EFP3, EFP4	VP
1.3.4.	Realizovať výsadbu pre druh vhodnej nelesnej drevinovej vegetácie v krajine (stromoradia, vetrolamy, remízky, poľné lesíky ovocné sady s druhmi vyšších stromov atď.)	EFP2, EFP3	VP
1.3.5.	Zabezpečiť extenzívny spôsob obhospodarovanie lúk a pasienkov na potenciálnych hniezdných biotopoch	EFP2, EFP3	VP
1.3.6.	Zamedziť nadmernému zarastaniu lúk a xerothermných biotopov náletovými drevinami	EFP3, EFP4	SP
1.3.7.	Zachovať staré ovocné sady, záhrady a parky aj v intravilánoch sídel	EFP3	VP
1.3.8.	Na lokalitách vhodných ako hniezdny a potravný biotop, ale bez dostatku vhodných hniezdných dutín a tiež v blízkosti poľnohospodárskych dvorov s chovom zvierat a záhradkárskeho osád, viníc a parkov podporiť hniezdenie druhu vyvesením vhodného typu hniezdných búdok	EFP3	VP
1.3.9.	V maximálne možnej miere obmedziť používanie insekticídov v poľnohospodárstve v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov pre zachovanie dostatočnej potravných ponuky	EFP2, EFP3	VP
1.3.10.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.4. Zvýšiť a udržať úroveň populácie kalužiak červenonohý (<i>Tringa totanus</i>) na úrovni minimálne 5–10 párov.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.4.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
1.4.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	VP
1.4.3.	Zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov	EFP2, EFP3	VP
1.4.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch kalužiak červenonohého s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť dostatočnú vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
1.4.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, odstraňovanie kríkov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	CHVÚ	SP
1.4.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti hniezdísk kalužiaka červenonohého, komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk	EFP2, EFP3	SP
1.4.7.	Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	CHVÚ	VP
1.4.8.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení PRV na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	CHVÚ	VP
1.4.9.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP	CHVÚ	VP
1.4.10.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	VP
1.4.11.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.5. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lúk a pasienkov			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.5.1.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP2, EFP3	VP
1.5.2.	Využitím zákonných nástrojov ochrany prírody obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene v období od 1.3. do 15.7. a likvidáciu krovinatých okrajov lesov (okrajom lesa sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra porastu od okraja lesného porastu)	EFP2, EFP3	VP
1.5.3.	Zamedziť likvidácii mokradí (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	EFP3, EFP4	VP
1.5.4.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti mokradí a na lúkach, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov	EFP3, EFP4	SP
1.5.5.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí)	EFP2, EFP3, EFP4	NP
1.5.6.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	EFP3, EFP4	VP
1.5.7.	V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	EFP3, EFP4	NP
1.5.8.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP3, EFP4	VP
1.5.9.	Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	EFP2, EFP3, EFP4	VP
1.5.10.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradí, lúk a xerothermných biotopov.	EFP3, EFP4	VP
1.5.11.	Vylúčiť pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na TTP a mokradiach	CHVÚ	VP
1.5.12.	Vylúčiť stavbu solárnych parkov na TTP a mokradiach	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.6. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie.			
1.6.1.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.6.2.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP4	VP
Operatívny cieľ č. 2.1. Zvýšiť a udržať populáciu haje tmavej (<i>Milvus migrans</i>) na priemernej minimálnej úrovni 7 hniezdných párov.			
2.1.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	EFP1, EFP2 a okolie	VP
2.1.2.	Zabezpečiť maximálnu možnú zákonnú celoročnú ochranú hniezd a hniezdisk	EFP1, EFP2 a okolie	VP
2.1.3.	Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	EFP1, EFP2	SP
2.1.4.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	EFP1, EFP2	SP
2.1.5.	Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	CHVÚ	VP
2.1.6.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení	CHVÚ	VP
2.1.7.	Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potencionálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	EFP1, EFP2, EFP3	VP
2.1.8.	Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	EFP1, EFP2, EFP3	VP
2.1.9.	Zamedzovať používaniu rodenticídov v území, eliminovať resp. usmerniť chemizáciu v poľnohospodárstve	EFP1, EFP2, EFP3	VP
2.1.10.	Zabezpečiť v prípade potreby ochranu hniezdísk prostredníctvom ochrannej zóny rozhodnutím úradu	EFP1	VP
2.1.11.	Širokou a cielenou osvetou, eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva	CHVÚ	VP
2.1.12.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	CHVÚ a okolie	VP
Operatívny cieľ č. 2.2. Zvýšiť a udržať populáciu beluše malej (<i>Egretta garzetta</i>) na priemernej minimálnej úrovni 15 hniezdných párov.			
2.2.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP3, EFP4	VP
2.2.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP3, EFP4	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.2.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	EFP3,EFP4	VP
2.2.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch beluše malej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	EFP3,EFP4	VP
2.2.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP3,EFP4	VP
2.2.6.	Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov	EFP3,EFP4	VP
2.2.7.	Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	EFP3,EFP4	VP
2.2.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	EFP3,EFP4	SP
2.2.9.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP3,EFP4	VP
2.2.10.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	EFP3,EFP4	VP
2.2.11.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	EFP3,EFP4	VP
2.2.12.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	VP
2.2.13.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	EFP3,EFP4	VP
2.2.14.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	EFP3,EFP4	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.2.15.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP3,EFP4	VP
2.2.16.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	CHVÚ a okolie	VP
Operatívny cieľ č. 2.3. Zvýšiť a udržať populáciu beluše veľkej (<i>Egretta alba</i>) na priemernej minimálnej úrovni 40 hniezdných párov.			
2.3.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP4, EFP6	VP
2.3.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP4, EFP6	VP
2.3.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	EFP4, EFP6	VP
2.3.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch beluše veľkej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
2.3.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP2,EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.3.6.	Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov	EFP4, EFP6	VP
2.3.7.	Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	EFP4, EFP6	VP
2.3.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	EFP4, EFP6	VP
2.3.9.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP4, EFP6	VP
2.3.10.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	EFP4, EFP6	VP
2.3.11.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	EFP4, EFP6	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.3.12.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	VP
2.3.13.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	EFP4, EFP6	VP
2.3.14.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdnych kolónií od 1.4. –15.8.	EFP4, EFP6	VP
2.3.15.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP4, EFP6	VP
2.3.16.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	CHVÚ a okolie	VP
Operatívny cieľ č. 2.4. Zvýšiť a udržať populáciu volavky purpurovej (<i>Ardea purpurea</i>) na priemernej minimálnej úrovni 20 hniezdnych párov.			
2.4.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
2.4.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	VP
2.4.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	EFP2, EFP3, EFP4	VP
2.4.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych biotopoch volavky purpurovej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdnych lokalitách	CHVÚ	VP
2.4.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP3, EFP4	VP
2.4.6.	Zamedziť výrubom drevín v hniezdnych kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov	CHVÚ	VP
2.4.7.	Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	EFP2, EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.4.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.4.9.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP2, EFP3	SP
2.4.10.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	EFP2, EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.4.11.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	VP
2.4.12.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	VP
2.4.13.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	VP
2.4.14.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	CHVÚ	VP
2.4.15.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
2.4.16.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	CHVÚ a okolie	VP
Operatívny cieľ č. 2.5. Zvýšiť a udržať populáciu bučiaka veľkého (<i>Botaurus stellaris</i>) na priemernej minimálnej úrovni 25 párov.			
2.5.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
2.5.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	VP
2.5.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.5.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch bučiaka veľkého s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
2.5.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP3, EFP4, EFP6	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.5.6.	Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov	EFP2,EFP3	SP
2.5.7.	Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výruby najmä v zimnom období	EFP3	VP
2.5.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	SP
2.5.9.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP3, EFP4, EFP6	SP
2.5.10.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.5.11.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	EFP3, EFP4, EFP6	SP
2.5.12.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	VP
2.5.13.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	VP
2.5.14.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	CHVÚ	VP
2.5.15.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
2.5.16.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	CHVÚ a okolie	VP
Operatívny cieľ č. 2.6. Zvýšiť a udržať populáciu bociana bieleho (Ciconia ciconia) na priemernej minimálnej úrovni 70 hniezdiacich párov.			
2.6.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ a okolie	VP
2.6.2.	Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch	CHVÚ a okolie	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.6.3.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	VP
2.6.4.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	CHVÚ a okolie	VP
2.6.5.	Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	CHVÚ a okolie	SP
2.6.6.	V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov	EFP2, EFP3	VP
2.6.7.	Usmerňovať zásahy do mokradí a vlhkých luk ako potravných biotopov bociana bieleho, ktoré nesúvisia so zabezpečením starostlivosti o iné výberové druhy CHVÚ, s cieľom udržať tieto biotopy v dobrom stave	EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.6.8.	Zamedziť rozorávaniu TTP, ich premene na iný druh pozemku, zabrániť opusteniu pôdy	CHVÚ	VP
2.6.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	VP
2.6.10.	Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
2.6.11.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	CHVÚ a okolie	VP
Operatívny cieľ č. 2.7. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša kolesára (<i>Lanius minor</i>) na priemernej minimálnej úrovni 40 hniezdných párov.			
2.7.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP2, EFP3	VP
2.7.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	EFP2, EFP3	VP
2.7.3.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a soliternými stromami)	EFP2, EFP3	VP
2.7.4.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	EFP2, EFP3	SP
2.7.5.	Zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch	EFP2, EFP3	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.7.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	EFP2, EFP3	VP
2.7.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaníu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	EFP2, EFP3	VP
2.7.8.	Podporovať chov hospodárskych zvierat' a ich voľné pasenie v krajine	EFP2, EFP3	VP
2.7.9.	Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov o krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poľí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poľí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	EFP2, EFP3	VP
2.7.10.	Revitalizovať a zabezpečiť výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov	EFP2, EFP3	VP
2.7.11.	Odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (<i>Robinia pseudoacacia</i> , <i>Phalopia sp.</i> , <i>Ailanthus altissima</i>)	EFP2, EFP3	VP
2.7.12.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.8. Zvýšiť a udržať populáciu kačice chrapačky (<i>Anas querquedula</i>) na priemernej minimálnej úrovni 30 hniezdných párov.			
2.8.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.8.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.8.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.8.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch kačice chrapačky s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.8.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.8.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	SP
2.8.7.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávené pásy okolo mokradí)	EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.8.8.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	VP
2.8.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	SP
2.8.10.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	SP
2.8.11.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie od 1.4. –15.8.	EFP3, EFP4, EFP6	VP
2.8.12.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 2.9. Zvýšiť a udržať populáciu včelárika zlatého (<i>Merops apiaster</i>) na priemernej minimálnej úrovni 400 hniezdných párov.			
2.9.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	EFP2, EFP3, EFP5	VP
2.9.2.	Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	EFP2, EFP3, EFP5, EFP1, EFP4	VP
2.9.3.	Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred príchodom včelárikov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	EFP2, EFP3, EFP5	VP
2.9.4.	Vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny	EFP2, EFP3, EFP5	VP
2.9.5.	Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	EFP2, EFP3, EFP5	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.9.6.	Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach (aspoň priamo na a v okolí kolónií) po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniesdenie kolónií včelárikov zlatých	EFP2, EFP3, EFP5	VP
2.9.7.	Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
2.9.8.	Cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať riziko jeho prenasledovania	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.10. Zvýšiť a udržať populáciu včelára lesného (<i>Pernis apivorus</i>) na minimálnej úrovni 14–17 hniezdných párov.			
2.10.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	VP
2.10.2.	Zabezpečiť zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk jednaniami s vlastníkmi alebo užívateľmi lesa alebo rozhodnutiami úradov	EFP1	VP
2.10.3.	Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	EFP1	VP
2.10.4.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	EFP1	VP
2.10.5.	Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	EFP1	VP
2.10.6.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení	EFP1	SP
2.10.7.	Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potencionálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	EFP1, EFP2, EFP3	VP
2.10.8.	Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	EFP2, EFP3	VP
2.10.9.	Zamedzovať používaniu rodenticídov v území, eliminovať resp. usmerniť chemizáciu v poľnohospodárstve	EFP2, EFP3	VP
2.10.10.	Širokou a cielenou osvetou, eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva	CHVÚ	VP
2.10.11.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.11. Zvýšiť a udržať populáciu škovránika stromového (<i>Lullula arborea</i>) na minimálnej úrovni 30 hniezdných párov.			
2.11.1.	Pravidelným monitoringom zaznamenávať aktuálny stav populácie, zisťovať rozsah a formu (vhodnosť) obhospodarovania TTP a ich vplyv na veľkosť populácie	EFP2, EFP3	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.11.2.	Zachovávať rozlohu TTP, hlavne pasienkov a zabezpečiť ich vhodné obhospodarovanie	EFP2, EFP3	VP
2.11.3.	Na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat	EFP2, EFP3	VP
2.11.4.	V oblastiach sekundárnej sukcesie trávnych porastov krovínami a lesom vhodne manažovať celoplošne zarastajúce plochy min. v 5 ročných intervaloch výrubom, príp. doplniť pravidelným pasením hospodárskymi zvieratami (Tarbucka, Veľký vrch pri K. Chlmci a ich okolie, Moľva pri Beši a ďalšie)	EFP2, EFP3	VP
2.11.5.	Využitím zákonných nástrojov ochrany prírody obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene v období od 1.3. do 15.7. a likvidáciu krovinatých okrajov lesov (okrajom lesa sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra porastu od okraja lesného porastu)	EFP2, EFP3	SP
2.11.6.	Ak TTP nie sú vypásané, zabezpečiť aspoň v jeho častiach, mozaikovite (20 – 40% plochy) environmentálne vhodné náhradné kosenie, aby sa zachoval charakter nízkotrávinných biotopov	EFP2, EFP3	SP
2.11.7.	Na TTP (minimálne na pasienkoch) v hniezdnom období (od 1. 3. do 15. 7.) neaplikovať chemické látky	EFP2, EFP3	VP
2.11.8.	Obyvateľov miestnych obcí a majiteľov, obhospodarovateľov dotknutých TTP informovať osvetovou činnosťou o škodlivosti vypalovania trávy a o tom, že je táto činnosť zakázaná	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.12. Zvýšiť a udržať populáciu chrapkáča poľného (<i>Crex crex</i>) na minimálnej úrovni 110 teritoriálne sa ozývajúcich samcov.			
2.12.1.	Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	VP
2.12.2.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chrapkáča, napríklad odstránenie zárastu krovín)	EFP2, EFP3	VP
2.12.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	EFP2, EFP3	VP
2.12.4.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	EFP2, EFP3	VP
2.12.5.	Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity	EFP2, EFP3	VP
2.12.6.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	EFP2, EFP3	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.12.7.	V prípade poklesu populácií využiť cielenú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ	EFP2, EFP3	2
Operatívny cieľ č. 2.13. Zvýšiť a udržať populáciu pipiška chochlatá (<i>Galerida cristata</i>) na minimálnej úrovni 50–70 párov.			
2.13.1.	Zbezpečenie monitoringu hniezdnej populácie v CHVÚ	EFP3	VP
2.13.2.	Udržať súčasnú rozlohu TTP	EFP3	VP
2.13.3.	Usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	EFP2,EFP3	VP
2.13.4.	Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdneho obdobia	EFP2,EFP3	VP
2.13.5.	Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov)	EFP3	VP
Operatívny cieľ č. 2.14. Zvýšiť a udržať populáciu brehule hnedej (<i>Riparia riparia</i>) na minimálnej úrovni 900 hniezdných párov.			
2.14.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
2.14.2.	Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	EFP2,EFP3	VP
2.14.3.	Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred príchodom vtákov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdneho obdobia	EFP2,EFP3	VP
2.14.4.	Vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny	EFP2, EFP3	VP
2.14.5.	Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	EFP2	VP
2.14.6.	Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby priamo na miestach kolónií a v bezprostrednom okolí v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií brehulí hnedých	EFP2,EFP3	VP
2.14.7.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP2,EFP3	NP
Operatívny cieľ č. 2.15. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií			
2.15.1.	Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	EFP1	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.15.2.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít	EFP1	VP
2.15.3.	Na TTP hlavne na hniezdiskách strakošov, hrdličiek poľných na pasienkoch a lúkach zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP3	VP
2.15.4	Využitím zákonných nástrojov ochrany prírody obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene v období od 1.3. do 15.7. a likvidáciu krovinatých okrajov lesov (okrajom lesa sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra porastu od okraja lesného porastu)	EFP2, EFP3	VP
2.15.5.	Zamedziť likvidácii mokradí (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.)	EFP3, EFP4	VP
2.15.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti mokradí a na lúkach, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov	EFP3, EFP4	SP
2.15.7.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí)	EFP3, EFP4	NP
2.15.8.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	EFP3, EFP4	VP
2.15.9.	V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	EFP3, EFP4	NP
2.15.10.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP3, EFP4	VP
2.15.11.	Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	EFP3, EFP4	VP
2.15.12.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradí, lúk a xerothermných biotopov.	EFP3, EFP4	VP
Operatívny cieľ č. 2.16. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie.			
2.16.1.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach	EFP4, EFP5	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.16.2.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP4, EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 3.1. Pre zachovanie celkového priemerného priaznivého stavu chochlačky bielookej (<i>Aythya nyroca</i>) je potrebné zlepšiť stav biotopov a zvýšiť stav populácie minimálne na úrovni 10 párov.			
3.1.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.1.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	VP
3.1.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.) a natantnej vegetácie	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.1.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chochlačky bielookej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
3.1.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.1.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.1.7.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí)	EFP3, EFP4	VP
3.1.8.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	VP
3.1.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	CHVÚ	VP
3.1.10.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.1.11.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a akékoľvek vyrušovanie od 1.4. –15.8.	CHVÚ	VP
3.1.12.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
3.1.13.	Zabezpečiť vhodnú druhovú skladbu rýb na hniezdnych lokalitách chochlačky neohrozujúcu litorálnu a natantnú vegetáciu	CHVÚ	VP
3.1.14.	Zabezpečiť monitoring invázy druhov šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.2. Udržať populáciu chriašťa malého (<i>Porzana parva</i>) na priemernej minimálnej úrovni 30 teritoriálne volajúcich samcov			
3.2.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP4, EFP6	VP
3.2.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP4, EFP6	VP
3.2.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	EFP4, EFP6	VP
3.2.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych biotopoch chriašťa malého s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdnych lokalitách	CHVÚ	VP
3.2.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP4, EFP6	VP
3.2.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.2.7.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávnené pásy okolo mokradí)	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.2.8.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	VP
3.2.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.2.10.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a akékoľvek vyrušovanie od 1.4. –15.8.	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.2.11.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 3.3. Udržať populáciu bučičika močiarného (<i>Ixobrychus minutus</i>) na priemernej minimálnej úrovni 50 párov.			
3.3.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.3.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.3.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.3.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych biotopoch bučičika močiarného s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdnych lokalitách	CHVÚ	VP
3.3.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleňy manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.3.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	SP
3.3.7.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP3, EFP4, EFP6	SP
3.3.8.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	VP
3.3.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	SP
3.3.10.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.3.11.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	CHVÚ	VP
3.3.12.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.4. Udržať populáciu chavkoša nočného (<i>Nycticorax nycticorax</i>) na priemernej minimálnej úrovni 325 hniezdiacich párov.			
3.4.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.4.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.4.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.4.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chavkoša nočného s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.4.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.4.6.	Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.4.7.	Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výruby najmä v zimnom období	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.4.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.4.9.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.4.10.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	SP
3.4.11.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	NP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.4.12.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	VP
3.4.13.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	CHVÚ	VP
3.4.14.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdnych kolónií od 1.4. –15.8.	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.4.15.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
3.4.16.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	CHVÚ a okolie	VP
Operatívny cieľ č. 3.5. Udržať populáciu kane močiarnej (<i>Circus aeruginosus</i>) na priemernej minimálnej úrovni 50 hniezdnych párov.			
3.5.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.5.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.5.3.	Zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.5.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych biotopoch kane močiarnej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť dostatočnú vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdnych lokalitách	EFP3, EFP4, EFP6	SP
3.5.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, odstraňovanie kríkov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP3, EFP4, EFP6	SP
3.5.6.	V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.5.7.	Revitalizáciu alebo manažment biotopov kane močiarnej vykonávať len v mimohniezdnom období (od 16.8. do 31.3)	EFP3, EFP4, EFP6	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.5.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív rodenticídov a chemických látok v blízkosti biotopov kane močiarnej, komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk	EFP3, EFP4, EFP6	SP
3.5.9.	Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.5.10.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení PRV na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.5.11.	Nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucerkovísk, slúžiacich ako nocoviská kaní (od 1.5. do 30.10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich vtákov	EFP3, EFP4, EFP6	SP
3.5.12.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP, zabráňovať prevodu TTP na ornú pôdu, zachovať vhodnú štruktúru krajiny	EFP3, EFP4, EFP6	VP
3.5.13.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	VP
3.5.14.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	VP
3.5.15.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami druhu v čase od 1.8. do 30.10.	CHVÚ	VP
3.5.16.	Usmerniť výkon rybárskeho práva na hniezdiskách kane močiarnej v čase hniezdenia (od 1.4. do 31.7.)	CHVÚ	VP
3.5.17.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	VP
3.5.18.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.6. Udržať populáciu d'atľa hnedkavého (<i>Dendrocopos syriacus</i>) na priemernej minimálnej úrovni 40–50 hniezdných párov.			
3.6.1.	Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	VP
3.6.2.	Zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.6.3.	Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	EFP5	VP
3.6.4.	Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 3.7. Udržať populáciu d'atľa prostredného (<i>Dendrocopos medius</i>) na priemernej minimálnej úrovni 150–200 hniezdných párov			
3.7.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	VP
3.7.2.	Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	EFP1, EFP5	VP
3.7.3.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	EFP1, EFP5	VP
3.7.4.	Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	EFP1, EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 3.8. Udržať populáciu rybárika riečneho (<i>Alcedo atthis</i>) na priemernej minimálnej úrovni 17–25 hniezdných párov.			
3.8.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdných lokalít	CHVÚ	VP
3.8.2.	Monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie	CHVÚ	VP
3.8.3.	Monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ – Nižný Hrabovec, Strážske, Humenné), vypúšťaním močovky	CHVÚ	SP
3.8.4.	Monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít	EFP4, EFP6	VP
3.8.5.	V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezde možnosti rybárika riečneho	CHVÚ	VP
3.8.6.	Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdných stien lomovým kameňom alebo prehĺbovanie koryta)	CHVÚ	VP
3.8.7.	Organizovať výchovno vzdelávacie podujatia - prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika	CHVÚ a okolie	VP
Operatívny cieľ č. 3.9. Udržať populáciu krutohlava hnedého (<i>Jynx torquilla</i>) na priemernej minimálnej úrovni 200 hniezdných párov.			
3.9.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	EFP2, EFP3	VP
3.9.2.	Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	EFP2, EFP3	VP
3.9.3.	Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	EFP2, EFP3	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.9.4.	Zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	EFP2, EFP3	VP
3.9.5.	Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	EFP2, EFP3	VP
3.9.6.	Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	EFP2, EFP3	VP
Operatívny cieľ č. 3.10. Udržať populáciu bociana čierneho (<i>Ciconia nigra</i>) na priemernej minimálnej úrovni 20 hniezdných párov.			
3.10.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	VP
3.10.2.	Zabezpečiť ochranu hniezd a ich okolia prostredníctvom komunikácie s vlastníkmi alebo rozhodnutiami úradov o vyhlásení ochranných zón	EFP1	VP
3.10.3.	Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	EFP1	VP
3.10.4.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	EFP1	VP
3.10.5.	Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	EFP1	VP
3.10.6.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení	EFP1	VP
3.10.7.	Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	EFP1, EFP2, EFP3	VP
3.10.8.	Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	EFP1, EFP2, EFP3	VP
3.10.9.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	CHVÚ a okolie	VP
Operatívny cieľ č. 3.11. Udržať populáciu hrdličky poľnej (<i>Streptopelia turtur</i>) na priemernej minimálnej úrovni 1000 hniezdných párov.			
3.11.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	VP
3.11.2.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP2, EFP3	VP
3.11.3.	Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potencionalne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	EFP2, EFP3	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.11.4.	Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	EFP2, EFP3	VP
3.11.5.	Zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	EFP2, EFP3, EFP5	VP
3.11.6.	Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	EFP2, EFP3, EFP5	VP
3.11.7.	Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	EFP5	VP
3.11.8.	Zabezpečiť zákonnú ochranu, starostlivosť a obnovu nelesnej drevinovej vegetácie (vetrolamy, remízky, poľné lesíky)	EFP2, EFP3, EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 3.12. Udržať populáciu ľabtušky poľnej (<i>Anthus campestris</i>) na priemernej minimálnej úrovni 50 hniezdných párov.			
3.12.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.12.2.	Usmerňovať hospodársku činnosť a využívanie územia na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách s ohľadom na zabezpečenie ochrany druhu (poľnohospodárska činnosť, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivácie, ap.)	EFP2, EFP3	VP
3.12.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov ľabtušky poľnej, zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu	EFP2, EFP3	VP
3.12.4.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnovanie ornej pôdy)	EFP2, EFP3	VP
3.12.5.	Zachovať minimálne súčasnú rozlohu TTP v území	EFP2, EFP3	VP
3.12.6.	Ponechávanie medzí, okrajov poľných a štátnych ciest aj nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia (1.4.–15.8.)	EFP2, EFP3	VP
3.12.7.	Manažovať hniezdne lokality, a ťažobné priestory pieskovní (legálnych i nelegálnych) s cieľom zamedziť sukcesnému zarastaniu; vhodná je periodická kosba biotopov v mimohniezdnom období a extenzívna pastva	EFP2, EFP3	VP
3.12.8.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva poľnohospodárskej krajiny s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	EFP2, EFP3	SP
Operatívny cieľ č. 3.13. Udržať populáciu strakoš obyčajný (<i>Lanius collurio</i>) na priemernej minimálnej úrovni 4000 hniezdných párov.			
3.13.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.13.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami na hniezdných lokalitách	EFP2, EFP3	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.13.3.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP2, EFP3	VP
3.13.4.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	EFP2, EFP3	VP
3.13.4.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	EFP2, EFP3	VP
3.13.5.	Zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch	EFP2, EFP3	SP
3.13.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	EFP2, EFP3	VP
3.13.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	EFP2, EFP3	VP
3.13.8.	Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov o krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poľí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poľí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	EFP2, EFP3	VP
Operatívny cieľ č. 3.14. Udržať populáciu penice jarabej (<i>Sylvia nisoria</i>) na priemernej minimálnej úrovni 200–300 hniezdných párov.			
3.14.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.14.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	EFP2, EFP3	VP
3.14.3.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP2, EFP3	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.14.4.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	EFP2, EFP3	VP
3.14.5.	Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cieľový manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	EFP2, EFP3	VP
3.14.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	EFP2, EFP3	VP
3.14.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	EFP2, EFP3	VP
3.14.8.	Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov o krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poľí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poľí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	EFP2, EFP3	VP
3.14.9.	Odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (<i>Robinia pseudoacacia</i> , <i>Phalopia sp.</i> , <i>Ailanthus altissima</i>)	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.15. Udržať populáciu muchárika bielokrkeho (<i>Ficedula albicollis</i>) na priemernej minimálnej úrovni 1000–2000 hniezdných párov.			
3.15.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	VP
3.15.2.	Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	CHVÚ	VP
3.15.3.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	CHVÚ	VP
3.15.4.	Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.16. Udržať populáciu muchára sivého (<i>Muscicapa striata</i>) na priemernej minimálnej úrovni 500 hniezdných párov.			
3.16.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.16.3.	Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	CHVÚ	VP
3.16.4.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	CHVÚ	VP
3.16.6.	Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.17. Udržať populáciu príhľaviara čiernohlavého (<i>Saxicola rubicola / torquata</i>) na priemernej minimálnej úrovni 2000–3000 hniezdných párov.			
3.17.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP
3.17.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	EFP2, EFP3	VP
3.17.3.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP2, EFP3	VP
3.17.4.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	EFP2, EFP3	VP
3.17.5.	Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cieľový manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	EFP2, EFP3	VP
3.17.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	EFP2, EFP3	VP
3.17.7	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaníu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	EFP2, EFP3	VP
Operatívny cieľ č. 3.18. Udržať populáciu prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) na priemernej minimálnej úrovni 300–400 hniezdných párov.			
3.18.1.	Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.18.2.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad odstránenie zárastu krovín)	EFP2, EFP3	VP
3.18.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	EFP2, EFP3	SP
3.18.4.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	EFP2, EFP3	VP
3.18.6.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity	EFP2, EFP3	VP
3.18.7.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	EFP2, EFP3	SP
Operatívny cieľ č. 3.19. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií.			
3.19.1.	Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	EFP1	VP
3.19.2.	Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít	EFP1	VP
3.19.3.	Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	EFP3	VP
3.19.4.	Využitím zákonných nástrojov ochrany prírody obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene v období od 1.3. do 15.7. a likvidáciu krovinatých okrajov lesov (okrajom lesa sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra porastu od okraja lesného porastu)	EFP2, EFP3	VP
3.19.6.	Zamedziť likvidácii mokradí (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhňanie a pod.)	EFP3, EFP4	VP
3.19.7.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti mokradí a na lúkach, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov	EFP3, EFP4	SP
3.19.8.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnené pásy okolo mokradí)	EFP3, EFP4	NP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.19.9.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	EFP3, EFP4	VP
3.19.10.	V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	EFP3, EFP4	NP
3.19.11.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	EFP3, EFP4	VP
3.19.12.	Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	EFP3, EFP4	VP
3.19.13.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradí, lúk a xerothermných biotopov.	EFP3, EFP4	VP
3.19.4.	Vylúčiť pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na TTP a mokradiach	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.20. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie.			
3.20.1.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach	EFP4, EFP5	VP
3.20.2.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	EFP4, EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 173/2005 Z. z. s cieľom zhodnotenia adresnosti obmedzení a predmetov ochrany a prípadného doplnenia druhov orliak morský, orol kráľovský, potáпка červenokrká, strakoš sivý, lyžičiar biely do zoznamu predmetov ochrany.			
4.1.1.	Monitorovať celú populáciu orla kráľovského, potácky červenokrkej, strakoša sivého a lyžičiara bieleho v CHVÚ pravidelne	EFP5	VP
4.1.2.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 26/2008 Z.z. a platnou legislatívou	CHVÚ	VP
4.1.3.	Doplniť medzi predmety ochrany orla kráľovského, potácky červenokrkej, strakoša sivého a lyžičiara bieleho ak v rámci 5 ročného obdobia splnia kritériá pre zaradenie medzi predmety ochrany	CHVÚ	VP
4.1.4.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 26/2008 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Medzibodrožie	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
4.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	CHVÚ	VP
4.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Medzibodrožie naráža na legislatívne prekážky (napríklad zníženie zakmenenia)	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.3. Zmenou legislatívneho rámca vytvoriť podmienku pre nárast populácie ľabtušky poľnej, pipišky chochlatej, bociana bieleho, d'atľa hnedkavého ktoré hniezdia v intravilánoch, v súčasnosti vyňatých z územia CHVÚ.			
4.3.1.	Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany v intravilánoch nezačlenených do CHVÚ	CHVÚ	VP
4.3.2.	Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany vo vybraných územiach priľahlých k CHVÚ	CHVÚ	VP
4.3.3.	Začleniť do CHVÚ s potvrdeným výskytom predmetov ochrany a s predpokladom pre výskyt týchto druhov	CHVÚ	VP
4.3.4.	Pričleniť k CHVÚ územia hraničiace s ním a s významným výskytom predmetov ochrany	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 5.1. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkami a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.			
5.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	CHVÚ	VP
5.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	CHVÚ	VP
5.1.3.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	CHVÚ	VP
5.1.4.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	CHVÚ	VP
5.1.5.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	CHVÚ a okolie	VP
5.1.6.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	CHVÚ	VP
5.1.7.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Medzibodrožia v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	CHVÚ	SP
5.1.8.	Realizovať rôzne ekovýchové a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
5.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVU	CHVÚ	VP
5.2.2.	Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárstva a jeho hniezdnych lokalít	EFP4, EFP6	VP
5.2.3.	Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabraňujúcimi kolíziám vtáctva	CHVÚ	VP
5.2.4.	V spolupráci s miestnymi vlastníkami odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	CHVÚ	VP
5.2.5	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	CHVÚ	VP
5.2.6.	V prípade potreby zameniť pozemky súkromných vlastníkov umiestnených v územiach s vysokým obmedzením z titulu ochrany prírody za štátne pozemky na lokalitách s nižším stupňom obmedzenia alebo bez nich	CHVÚ	SP
5.2.7.	Na poľnohospodárskych pozemkoch vo vlastníctve štátu preferovať ich využívanie poľnohospodármi dodržiavajúcimi zásady ochrany prírody	CHVÚ	VP

Realizačné projekty navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-01 Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Medzibodrožie
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 3.10.
3. Opatrenia	2.1.1., 3.10.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP1
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál potrebný pre výrobu a opravu hniezdných podložík (dosky, pletivo, klince, šrúby, objímky a pod.), ďalekohľady, zariadenia na práce vo výške na stromoch (stupačky, laná, karabíny a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnjej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-02 Ochrana okolia hniezd dravcov a bociana čierneho
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 2.10., 3.10.
3. Opatrenia	2.1.1., 2.10.2., 3.10.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP1
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	45000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	GPS, ďalekohľady, zariadenia na práce vo výške na stromoch (stupačky, laná, karabíny a pod.), fotoaparát.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnjej sezóny.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-03 Ochrana vtáctva v lesoch Medzibodrožia v spolupráci s lesníckimi organizáciami v rámci PSL
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP1
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2015-2025 v čase obnovy PSoL
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu/projektov, t.j. organizácia s odbornosťou pre vyhotovenie PSL v spolupráci

	s organizáciou ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	78000 €, zvýšené finančné nároky pre prípravu PSL z dôvodu zapracovania požiadaviek OP
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC na prípravu PSL, podkladové údaje v GIS
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2026 po ukončení obnovy všetkých PSL
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a PSL so zapracovanými zásadami OP.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-04 Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. v energetickom sektore
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	100000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje technické zábrany ako na stĺpy elektrického vedenia, tak na samotné vedenia (v prípade potreby), vysokozdvožné plošiny, rebríky, techniku pre práce vo výškach a ostatné potrebné vybavenie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po skončení stavby nového vedenia, resp. po ošetrení existujúceho vedenia systémom zábran proti zosadaniu, resp. kolízii s vtáctvom.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-05 Revitalizácia mokradí v CHVÚ Medzibodrožie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP4, EFP6
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017 – 2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne, Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	3400000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje potrebné zariadenie na stavbu stavidiel, zemné práce, obnovu zdevastovaných mokradí za použitia techniky, organizácia ochrany prírody zabezpečuje potrebné vybavenie pre prípravu výkupu pozemkov na miestach revitalizovaných mokradí (PC, miestnosť v prípade potreby organizácie stretnutia). Náklady zahŕňajú predovšetkým dovedenie vody do ramennej sústavy Tíce a obnovenie menších mokradí.

12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po ukončení projektu.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-06 Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v Medzibodrožie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP1
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	60000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Ďalekohľad, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafón a zariadenie na prehrávanie vtáčích hlasov, GPS, materiál na označenie hniezdneho stromu a PC na písanie podnetov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po ukončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa sumarizujúca počty zistených stromov a počty stromov s dosiahnutou ochranou a súvisiacimi údajmi.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-07 Manažment biotopov pre hniezdenie vtáctva na xerothermných lokalitách
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP2, EFP3
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	360000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na výrobu a údržbu neobhospodarovaných plôch, na odstránenie vegetácie, na kosenie lúk.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každý rok po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-08 Zníženie stavu invázných nepôvodných šeliem
2. Príslušný operatívny cieľ	

3. Opatrenia	
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2016-2045, uskutoční sa podľa potreby
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo príslušné poľovné združenie
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR, MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Živoľovné pasce, fotopasce, návnady, zariadenia na humánne usmrtenia norka, poľovnícke alebo veterinárne potreby.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Vždy po ukončení roku v ktorom sa eradikácia uskutočnila.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z odchyty.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-09 Likvidácia čiernych skládok na lokalitách výskytu včelárika zlatého a v ich okolí
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP2,EFP3
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník či správca územia
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	10000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Terénne mechanizmy (bagre, buldozéry, nakladače a nákladné vozidlá).
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2021.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-10 Obnova hniezdnych stien včelárika zlatého, brehule hnedej a rybárika riečneho
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020, a priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník či správca územia či rybárske združenia
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	360000 € (60000 € na iniciálne zlepšenie stavu a následne 10000 € / rok na udržiavanie stavu)
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál dodávateľa (ručné náradie, lopaty, krompáče), v prípade väčších zásahov mechanizácia. Pre potreby organizácie ochrany prírody ďalekohľad, GPS, ručné náradie.

12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2021.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z projektu, neskôr záverečná správa z každoročného monitoringu hniezdísk a potrebných zásahov.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

Monitoring bioty územia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-011 Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Medzibodrožie a jeho hniezdnej úspešnosti
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ bezprostredné okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	600000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, GPS, diktafóny, pohonné hmoty, potreby na sčítanie vtákov v kolónii čajok, materiál na telemetrické sledovanie vybraných druhov vtáctva.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-012 Monitoring invázií šielim v CHVÚ Medzibodrožie a okolí
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a bezprostredné okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Binokulárne ďalekohľady, GPS, fotopasce, rafty na zachytenie stôp norkov, fotoaparáty, kľúče na určovanie stôp.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z monitoringu a vedecké publikácie popisujúce o rozšírení invázií šielim.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov

	Vyhláška č. 26/2008 Z.z.
--	--------------------------

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-013 Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v CHVÚ Medzibodrožie prostredníctvom stráže prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	249600 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, bločky, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-014 Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Medzibodrožie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník a správca pozemku
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	120000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dataprojektor a technika na tlač propagačných a vzdelávacích materiálov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 24/2006 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-015 Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách Medzibodrožia v zahraničí s cieľom prítiahnutia návštevníkov
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020

7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	90000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na prípravu filmu. Podklady na prípravu publikácie o lokalitách pre birdwatching na Medzibodroží a okolí v angličtine a podklady pre menšie články.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa, vydaný film a publikácie
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúldanie protichodných záujmov

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-016 Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, štúdií, posúdenia dopadu na CHVÚ, nákup potrebných údajov (napríklad GIS vrstiev a pod.), zahrnuté len zvýšené finančné nároky oproti súčasnosti
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po ukončení hodnotenia každého projektu samostatne.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z hodnotenia každého zámeru samostatne.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-017 Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Medzibodrožie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov pre rozhodnutia úradov, terénna obuv, oblečenie, pokutové bločky, zápisníky, fotoaparát, ďalekohľady. Zahrnuté len zvýšené finančné nároky oproti súčasnosti.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.

13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-018 Udržanie pestrej poľnohospodárskej krajiny v CHVÚ Medzibodrožie a organizovanie workshopov pre predstavenie možností platieb a príspevkov pre podporu vhodných foriem poľnohospodárstva
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	66000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, pozvánok, dataprojektor, plátno na prezentáciu a priestory na realizáciu workshopov a stretnutí.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-019 Prehodnotenie vymedzenia hraníc, predmetov ochrany a zákazov v rámci vyhlášky CHVÚ Medzibodrožie č. 26/2008 Z.z. a prijatie úprav vyhlášky
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie projektu ochrany, dataprojektor pre prerokovanie návrhu s dotknutými a GIS vrstvy potrebné pre daný projekt ochrany a ďalšie materiály a údaje potrebné pre vypracovanie podkladov pre projekt ochrany.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Nariadenie vlády.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-020 Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Medzibodrožie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU

6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR a MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	20000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie štúdií, podkladové dáta potrebné pre expertov podieľajúcich sa na štúdiách pre ŠOP SR.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečné správy, prípadne zmeny legislatívy.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-021 Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníckmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Medzibodrožie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, pozvánok, dataprojektor, plátno na prezentáciu a priestory na realizáciu workshopov a stretnutí.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU015-022 Zámery ¹ pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Medzibodrožie
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne

¹ V prípade potreby a záujmu je potrebné v dôsledku obmedzení vyplývajúcich z ochrany prírody rátať aj s inými formami náhrady podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov a to za nájom pozemku, výkup pozemkov, zmluvnú starostlivosť alebo finančnú náhradu. Tieto sú premietnutné do celkových nákladov programu starostlivosti v prípade, že ide o jednorazové zásahy (vyžadovaný manažment na zlepšenie stavu). V prípade ak ide o opakovanú potrebu finančných prostriedkov nie sú premietnutné do celkových nákladov návrhu programu starostlivosti nakoľko v rôznej miere s prostriedkami pre podporu vhodného hospodárenia pre vtáctvo rátajú rôzne finančné schémy. Tieto schémy sa pravidelne aktualizujú a ich finančné rámce do roku 2045 nie sú známe. Finančnú náročnosť týchto opatrení vo vzťahu k obmedzeniam tak bude potrebné pravidelne aktualizovať vo vzťahu k platným schémam podpory (napríklad PRV) a takisto vo vzťahu k výsledkom opatrení 4.2.1. a 4.2.2.

7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody a príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	85000 € Náklady na zamestnancov, externistov pripravujúcich zámenné zmluvy, na zameranie pozemkov a administratívne poplatky.
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov, pozvánok, dokumentácie k zámenným zmluvám a pozemkom a zariadenia pre geometrické vymeranie zamieňaných pozemkov a vypracovanie potrebnej dokumentácie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 26/2008 Z.z.

Program starostlivosti CHVÚ Medzibodrožie

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2016 – 2031)

Kód projektu	Názov projektu	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok
		(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU015-01	Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Medzibodrožie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU015-02	Ochrana okolia hniezd dravcov a bociana čierneho	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU015-03	Ochrana vtáctva v lesoch Medzibodrožia v spolupráci s lesníckimi organizáciami v rámci PSL	7800	7800	7800	7800	7800	7800	7800	7800	7800	7800	0	0	0	0	0	0
SKCHVU015-04	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333
SKCHVU015-05	Revitalizácia mokradí v CHVÚ Medzibodrožie	0	850000	850000	850000	850000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU015-06	Ochrana hniezdných stromov dutinových hniezdíčov v Medzibodrožie	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU015-07	Manažment biotopov pre hniezdenie vtáctva na xerothermých lokalitách	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000
SKCHVU015-08	Zníženie stavu invázných nepôvodných šeliem	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU015-09	Likvidácia čiernych skládok na lokalitách výskytu včelárika zlatého a v ich okolí	0	2500	2500	2500	2500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU015-10	Obnova hniezdných stien včelárika zlatého, brehule hnedej a rybárika riečného	10000	25000	25000	25000	25000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
SKCHVU015-11	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Medzibodrožie a jeho hniezdnej úspešnosti	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000
SKCHVU015-12	Monitoring invázných šeliem v CHVÚ Medzibodrožie a okolí	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU015-13	Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v CHVÚ Medzibodrožie prostredníctvom stráže prírody	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320
SKCHVU015-14	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Medzibodrožie	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000
SKCHVU015-15	Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách Medzibodrožia v zahraničí s cieľom pritiahnúť návštevníkov	0	22500	22500	22500	22500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU015-16	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHU015-17	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Medzibodrožie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU015-18	Udržanie pestrej poľnohospodárskej krajiny v CHVÚ Medzibodrožie a organizovanie workshopov pre predstavenie možností platieb a príspevkov pre podporu vhodných foriem poľnohospodárstva	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200
SKCHVU015	Prehodnotenie vymedzenia hraníc, predmetov ochrany a zákazov	0	3750	3750	3750	3750	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Program starostlivosti CHVÚ Medzibodrožie

-19	v rámci vyhlášky CHVÚ Medzibodrožie č. 26/2008 Z.z. a prijatie úprav vyhlášky																
SKCHVU015-20	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Medzibodrožie	0	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU015-21	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkami a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Medzibodrožie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU015-22	Zámeny ² pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Medzibodrožie	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
	Spolu (€)	78653	977403	977403	977403	977403	78653	78653	78653	78653	78653	70853	70853	70853	70853	70853	70853

² V prípade potreby a záujmu je potrebné v dôsledku obmedzení vyplývajúcich z ochrany prírody rátať aj s inými formami náhrady podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov a to za nájom pozemku, výkup pozemkov, zmluvnú starostlivosť alebo finančnú náhradu. Tieto sú premietnutné do celkových nákladov programu starostlivosti v prípade, že ide o jednorazové zásahy (vyžadovaný manažment na zlepšenie stavu). V prípade ak ide o opakovanú potrebu finančných prostriedkov nie sú premietnutné do celkových nákladov návrhu programu starostlivosti nakoľko v rôznej miere s prostriedkami pre podporu vhodného hospodárenia pre vtáctvo rátať rôzne finančné schémy. Tieto schémy sa pravidelne aktualizujú a ich finančné rámce do roku 2045 nie sú známe. Finančnú náročnosť týchto opatrení vo vzťahu k obmedzeniam tak bude potrebné pravidelne aktualizovať vo vzťahu k platným schémam podpory (napríklad PRV) a takisto vo vzťahu k výsledkom opatrení 4.2.1. a 4.2.2.

Program starostlivosti CHVÚ Medzibodrožie

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2032 – 2045)

Kód projektu	Názov projektu	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Spolu (€)
		(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2016-45
SKCHVU008-01	Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Medzibodrožie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
SKCHVU008-02	Ochrana okolia hniezd dravcov a bociana čierneho	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	45000
SKCHVU008-03	Ochrana vtáctva v lesoch Medzibodrožia v spolupráci s lesníckimi organizáciami v rámci PSL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	78000
SKCHVU008-04	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	3333	99990
SKCHVU008-05	Revitalizácia mokradí v CHVÚ Medzibodrožie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3400000
SKCHVU008-06	Ochrana hniezdných stromov dutinových hniezdičov v Medzibodrožie	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	60000
SKCHVU008-07	Manažment biotopov pre hniezdenie vtáctva na xerothermných lokalitách	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	360000
SKCHVU008-08	Zníženie stavu invázných nepôvodných šeliem	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	15000
SKCHVU008-09	Likvidácia čiernych skládok na lokalitách výskytu včelárika zlatého a v ich okolí	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10000
SKCHVU008-10	Obnova hniezdných stien včelárika zlatého, brehule hnedej a rybárika riečneho	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	360000
SKCHVU008-11	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Medzibodrožie a jeho hniezdnej úspešnosti	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000	600000
SKCHVU008-12	Monitoring invázných šeliem v CHVÚ Medzibodrožie a okolí	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	15000
SKCHVU008-13	Usmernenie návštevnosti v chránených územiach v CHVÚ Medzibodrožie prostredníctvom stráže prírody	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	8320	249600
SKCHVU008-14	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Medzibodrožie	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	120000
SKCHVU008-16	Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách Medzibodrožia v zahraničí s cieľom priťahovania návštevníkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	90000
SKCHVU008-17	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	15000
SKCHVU008-18	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Medzibodrožie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
SKCHVU008-19	Udržanie pestrej poľnohospodárskej krajiny v CHVÚ Medzibodrožie a organizovanie workshopov pre predstavenie možností platieb a príspevkov pre podporu vhodných foriem poľnohospodárstva	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	2200	66000
SKCHVU008-19	Prehodnotenie vymedzenia hraníc, predmetov ochrany a zákazov v rámci vyhlášky CHVÚ Medzibodrožie č. 26/2008 Z.z. a prijatie úprav vyhlášky	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15000

Program starostlivosti CHVÚ Medzibodrožie

SKCHVU008-20	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Medzibodrožie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20000
SKCHVU008-21	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Medzibodrožie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
SKCHVU008-22	Zámery ³ pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Medzibodrožie	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	90000
	Spolu (€)	70853	70853	70853	70853	70853	70853	70853	70853	70853	70853	70853	70853	70853	70853	5798590

³ V prípade potreby a záujmu je potrebné v dôsledku obmedzení vyplývajúcich z ochrany prírody rátať aj s inými formami náhrady podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov a to za nájom pozemku, výkup pozemkov, zmluvnú starostlivosť alebo finančnú náhradu. Tieto sú premietnuté do celkových nákladov programu starostlivosti v prípade, že ide o jednorazové zásahy (vyžadovaný manažment na zlepšenie stavu). V prípade ak ide o opakovanú potrebu finančných prostriedkov nie sú premietnuté do celkových nákladov návrhu programu starostlivosti nakoľko v rôznej miere s prostriedkami pre podporu vhodného hospodárenia pre vtáctvo rátajú rôzne finančné schémy. Tieto schémy sa pravidelne aktualizujú a ich finančné rámce do roku 2045 nie sú známe. Finančnú náročnosť týchto opatrení vo vzťahu k obmedzeniam tak bude potrebné pravidelne aktualizovať vo vzťahu k platným schémam podpory (napríklad PRV) a takisto vo vzťahu k výsledkom opatrení 4.2.1. a 4.2.2.

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

. Logická matica vyhodnocovania programu starostlivosti

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Dlhodobé ciele			
1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov <i>Chlidonias niger</i> , <i>Chlidonias hybrida</i> , <i>Otus scops</i> , <i>Tringa totanus</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Zlepšiť súčasný priaznivý stav druhov vtákov <i>Milvus migrans</i> , <i>Egretta garzetta</i> , <i>Egretta alba</i> , <i>Ardea purpurea</i> , <i>Botaurus stellaris</i> , <i>Ciconia ciconia</i> , <i>Lanius minor</i> , <i>Anas querquedula</i> , <i>Merops apiaster</i> , <i>Pernis apivorus</i> , <i>Lullula arborea</i> , <i>Crex crex</i> , <i>Galerida cristata</i> , <i>Riparia riparia</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov <i>Aythya nyroca</i> , <i>Porzana parva</i> , <i>Ixobrychus minutus</i> , <i>Nycticorax nycticorax</i> , <i>Circus aeruginosus</i> , <i>Dendrocopos syriacus</i> , <i>Dendrocopos medius</i> , <i>Alcedo atthis</i> , <i>Jynx torquilla</i> , <i>Ciconia nigra</i> , <i>Streptopelia turtur</i> , <i>Anthus campestris</i> , <i>Lanius collurio</i> , <i>Sylvia nissoria</i> , <i>Ficedula albicollis</i> , <i>Muscicapa striata</i> , <i>Saxicola rubicola / torquata</i> , <i>Coturnix coturnix</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Medzibodrožie.	Schválená úprava vyhlášky v prípade potreby	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa (ak sú zákazy adresné, ak sú upravené predmety ochrany, ak sú adekvátne upravené hranice) / Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany, ak nie sú adekvátne upravené hranice)
5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
Operatívne ciele			
1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie čoríka čierneho (<i>Chlidonias niger</i>) na úrovni minimálne 10–30 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie čoríka bahenného (<i>Chlidonias hybrida</i>) na úrovni minimálne 20–40 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.3. Zlepšiť stav biotopov a ponuku hniezdných príležitostí pre výrika lesného (<i>Otus scops</i>) ako predpoklad pre zahniezdenie druhu v počte minimálne 10 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.4. Zvýšiť a udržať úroveň populácie kalužiak červenonohý (<i>Tringa totanus</i>) na úrovni minimálne 5–10 párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.5. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lúk a pasienkov.	Rozloha vhodných a nevhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.6. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie	Rozloha zrevitalizovaných	Každoročné zhodnotenie po	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	biotopov	hniezdnej sezóny	
2.1. Zvýšiť a udržať populáciu haje tmavej (<i>Milvus migrans</i>) na priemernej minimálnej úrovni 7 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.2. Zvýšiť a udržať populáciu beluše malej (<i>Egretta garzetta</i>) na priemernej minimálnej úrovni 15 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.3. Zvýšiť a udržať populáciu beluše veľkej (<i>Egretta alba</i>) na priemernej minimálnej úrovni 40 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.4. Zvýšiť a udržať populáciu volavky purpurovej (<i>Ardea purpurea</i>) na priemernej minimálnej úrovni 20 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.5. Zvýšiť a udržať populáciu bučiaka veľkého (<i>Botaurus stellaris</i>) na priemernej minimálnej úrovni 25 párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.6. Zvýšiť a udržať populáciu bociana bieleho (<i>Ciconia ciconia</i>) na priemernej minimálnej úrovni 70 hniezdiacich párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.7. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša kolesára (<i>Lanius minor</i>) na priemernej minimálnej úrovni 40 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.8. Zvýšiť a udržať populáciu kačice chrapáčky (<i>Anas querquedula</i>) na priemernej minimálnej úrovni 30 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.9. Zvýšiť a udržať populáciu včelárika zlatého (<i>Merops apiaster</i>) na priemernej minimálnej úrovni 400 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.10. Zvýšiť a udržať populáciu včelára lesného (<i>Pernis apivorus</i>) na minimálnej úrovni 14–17 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.11. Zvýšiť a udržať populáciu škovránika stromového (<i>Lullula arborea</i>) na minimálnej úrovni 30 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.12. Zvýšiť a udržať populáciu chrapkáča poľného (<i>Crex crex</i>) na minimálnej úrovni 110 teritoriálne sa ozývajúcich samcov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.13. Zvýšiť a udržať populáciu pipíška chochlatá (<i>Galerida cristata</i>) na minimálnej úrovni 50–70 párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.14. Zvýšiť a udržať populáciu brehule hnedej (<i>Riparia riparia</i>) na minimálnej úrovni 900 hniezdných párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.15. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií.	Rozloha vhodných a nevhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.16. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie	Rozloha zrevitalizovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.1. Pre zachovanie celkového priemerného priaznivého stavu chochlačky bielookej (<i>Aythya nyroca</i>) je potrebné zlepšiť stav biotopov a zvýšiť stav populácie minimálne na úrovni 10 párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.2. Udržať populáciu chriašťa malého (<i>Porzana parva</i>) na priemernej minimálnej úrovni 30 teritoriálne volajúcich samcov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.3. Udržať populáciu bučiacka močiarného (<i>Ixobrychus minutus</i>) na priemernej minimálnej úrovni 50 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.4. Udržať populáciu chavkoša nočného (<i>Nycticorax nycticorax</i>) na priemernej	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
minimálnej úrovni 325 hniezdiacich párov		hniezdnej sezóny	
3.5. Udržať populáciu kane močiarnej (<i>Circus aeruginosus</i>) na priemernej minimálnej úrovni 50 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.6. Udržať populáciu d'atľa hnedkavého (<i>Dendrocopos syriacus</i>) na priemernej minimálnej úrovni 40–50 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.7. Udržať populáciu d'atľa prostredného (<i>Dendrocopos medius</i>) na priemernej minimálnej úrovni 150–200 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.8. Udržať populáciu rybárika riečného (<i>Alcedo atthis</i>) na priemernej minimálnej úrovni 17–25 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.9. Udržať populáciu krutohlava hnedého (<i>Jynx torquilla</i>) na priemernej minimálnej úrovni 200 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.10. Udržať populáciu bociana čierneho (<i>Ciconia nigra</i>) na priemernej minimálnej úrovni 20 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.11. Udržať populáciu hrdličky poľnej (<i>Streptopelia turtur</i>) na priemernej minimálnej úrovni 1000 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.12. Udržať populáciu ľabtušky poľnej (<i>Anthus campestris</i>) na priemernej minimálnej úrovni 50 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.13. Udržať populáciu strakoš obyčajný (<i>Lanius collurio</i>) na priemernej minimálnej úrovni 4000 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.14. Udržať populáciu penice jarabej (<i>Sylvia nisoria</i>) na priemernej minimálnej úrovni 200–300 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.15. Udržať populáciu muchárika bielokrkeho (<i>Ficedula albicollis</i>) na priemernej minimálnej úrovni 1000–2000 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.16. Udržať populáciu muchára sivého (<i>Muscicapa striata</i>) na priemernej minimálnej úrovni 500 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.17. Udržať populáciu pŕhľaviara čiernohlavého (<i>Saxicola rubicola / torquata</i>) na priemernej minimálnej úrovni 2000–3000 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.18. Udržať populáciu prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) na priemernej minimálnej úrovni 300–400 hniezdných párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.19. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, lesov, lúk, pasienkov, remízok a stromoradií.	Rozloha vhodných a nevhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.20. Obnovovať vodný režim a revitalizovať mokrade v CHVÚ Medzibodrožie	Rozloha zrevitalizovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 173/2005 Z. z. s cieľom zhodnotenia adresnosti obmedzení a predmetov ochrany a prípadného doplnenia druhov orliak morský, orol kráľovský, potápka červenokrká, strakoš sivý, lyžičiar biely do zoznamu predmetov ochrany.	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa (ak sú zákazy v zmene pre predmety ochrany adresné, ak sú upravené predmety ochrany)/ Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy	Vyhotovená štúdia, prípadne úpravy legislatívy	Dodaná štúdia analyzujúca legislatívne limity ochrany predmetov ochrany. Legislatívne úpravy v prospech predmetov ochrany	Plní sa (ak je vypracovaná štúdia a ak sú potrebné úpravy legislatívy, ak sú prijaté) / Neplní sa (ak nie je vypracovaná štúdia alebo ak nie sú prijaté potrebné úpravy legislatívy)
4.3. Zmenou legislatívneho rámca vytvoriť podmienku pre nárast populácie ľabušky poľnej, pipíšky chochlatej, bociana bieleho, ďatľa hnedkavého ktoré hniezdia v intravilánoch, v súčasnosti vyňatých z územia CHVÚ	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa (ak sú zákazy v zmene pre predmety ochrany adresné, ak sú upravené predmety ochrany) / Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany)
5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a dobudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Medzibodrožie.	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
Opatrenia			
1.1.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.) a natantnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch čoríka čierneho s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.1.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.1.6. Vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) na vhodných močiaroch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom	Počet pripravených hniezdných podložiek	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.1.7. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov čoríka čierneho a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.8. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
1.1.9. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.10. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.11. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.12. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.1.13. Zabezpečiť monitoring prítomnosti invázných šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí	Počet záznamov v databáze	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.14. Zabezpečiť vhodné druhové zloženie rýb na hniezdiskách čoríka neohrožujúce vegetáciu dôležitú pre hniezdenie	Dominancia jednotlivých druhov rýb	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.2.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhŕňanie a pod.) a natantnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch čoríka čierneho s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.2.6. Vytvárať umelé hniezdne príležitosti (hniezdne podložky) na vhodných močiaroch s plávajúcou vegetáciou a zabezpečeným vodným režimom	Počet pripravených hniezdných podložiek	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.2.7. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov čoríka čierneho a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.8. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
1.2.9. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.10. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.11. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.12. Realizovať ekovýchovné aktivity	Počet návštevníkov	Monitoring	Plní sa (ak rastie) /

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	návštevníkov raz ročne	Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.2.13. Zabezpečiť monitoring prítomnosti invázných šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí	Počet záznamov v databáze	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2.14. Zabezpečiť vhodné druhové zloženie rýb na hniezdiskách čoríka neohrožujúce vegetáciu dôležitú pre hniezdenie	Dominancia jednotlivých druhov rýb	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3.2. Zamedziť výrubom starých stromov v stromoradiach, vetrolamoch, poľných lesíkoch, parkoch, záhradách a solitérnych dutinových stromov v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.3. Popri vodných tokoch zachovať súvislé pobrežné porasty, zachovať tu dreviny hrubšie ako 30 cm	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.4. Realizovať výsadbu pre druh vhodnej nelesnej drevinovej vegetácie v krajine (stromoradia, vetrolamy, remízky, poľné lesíky ovocné sady s druhmi vyšších stromov atď.)	Počet vysadených sadenic	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.3.5. Zabezpečiť extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov na potenciálnych hniezdných biotopoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.6. Zamedziť nadmernému zarastaniu lúk a xerothermných biotopov náletovými drevinami	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.7. Zachovať staré ovocné sady, záhrady a parky aj v intravilánoch sídel	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.8. Na lokalitách vhodných ako hniezdny a potravný biotop, ale bez dostatku vhodných hniezdných dutín a tiež v blízkosti poľnohospodárskych dvorov s chovom zvierat a záhradkárskych osád, viníc a parkov podporiť hniezdenie druhu vyvesením vhodného typu hniezdných búdok	Počet vyvesených búdok	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.3.9. V maximálne možnej miere obmedziť používanie insekticídov v poľnohospodárstve v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov pre zachovanie dostatočnej potravnej ponuky	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.3.10. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.4.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.4.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.4.3. Zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch kalužiaka červenonohého s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť dostatočnú vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, odstraňovanie kríkov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.4.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti hniezdisk kalužiaka červenonohého, komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.7. Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.8. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení PRV na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
1.4.9. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.4.10. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.11. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.5.1. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.2. Využitím zákonných nástrojov ochrany prírody obmedziť výrubu stromov a krovín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene v období od 1.3. do 15.7. a likvidáciu krovinatých okrajov lesov (okrajom lesa sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra porastu od okraja lesného porastu)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.3. Zamedziť likvidácii mokradí (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhárňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.4. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti mokradí a na lúkach, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.5. Komunikáciu s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávnené pásy okolo mokradí)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
1.5.6. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.7. V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.8. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.5.9. Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.5.10. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradí, lúk a xerotermných biotopov.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.11. Vylúčiť pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na TTP a mokradiach	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.12. Vylúčiť stavbu solárnych parkov na TTP a mokradiach	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.6.1. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.6.2. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.1.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.1.2. Zabezpečiť maximálnu možnú zákonnú celoročnú ochranu hniezd a hniezdisk	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.3. Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.4. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.5. Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.1.6. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)
2.1.7. Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potencionálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.1.8. Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.9. Zamedzovať používaniu rodenticídov v území, eliminovať resp. usmerniť chemizáciu v poľnohospodárstve	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.10. Zabezpečiť v prípade potreby ochranu hniezdísk prostredníctvom ochrannej zóny rozhodnutím úradu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.11. Širokou a cieľenou osvetou, eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.12. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.2.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.2.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch beluše malej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieľový manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.2.6. Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cieľených manažmentových zásahov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.7. Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.8. V rámci usmerňovania	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
2.2.9. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.2.10. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.11. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.12. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)
2.2.13. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.14. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdnych kolónií od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.15. Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.2.16. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.3.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.3.3. Zabezpečiť ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
biotopov nevhodným úpravám litorálnej vegetácie		organizácie OP	
2.3.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch beluše veľkej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.3.6. Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.7. Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.9. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.3.10. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.11. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.12. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.3.13. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.14. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.			
2.3.15. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.3.16. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.4.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.4.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch volavky purpurovej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleňy manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.4.6. Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cieleňych manažmentových zásahov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.7. Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.9. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory	Prezenčné listiny, počty distribuovaných	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	publikácií	
2.4.10. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.11. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.12. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdížka stagnuje alebo rastie)
2.4.13. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.14. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.15. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.4.16. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.5.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.5.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch bučiaka veľkého s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlým výrazným výkyvom	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
vodnej hladiny na hniezdných lokalitách			
2.5.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.5.6. Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cielených manažmentových zásahov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.7. Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.9. Komunikáciu s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.5.10. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.11. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.12. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.5.13. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.14. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.15. Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.5.16. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.6.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.2. Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch	Počet upravených a preložených hniezd	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.6.3. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.6.4. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.5. Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	Počet poskytnutých podložiek	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.6.6. V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.7. Usmerňovať zásahy do mokradí a vlhkých luk ako potravných biotopov bociana bieleho, ktoré nesúvisia so zabezpečením starostlivosti o iné výberové druhy CHVÚ, s cieľom udržať tieto biotopy v dobrom stave	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.8. Zamedziť rozorávaniu TTP, ich premene na iný druh pozemku, zabrániť opusteniu pôdy	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.9. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.10. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.6.11. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.7.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.7.3. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.7.4. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdnych alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.5. Zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.8. Podporovať chov hospodárskych zvierat a ich voľné pasenie v krajine	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.9. Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov o krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poľí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojivá, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poľí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.10. Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérných stromov, stromoradií a vetrolamov	Počet vysadených sadeníc	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.7.11. Odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (<i>Robinia pseudoacacia</i> , <i>Phalopia sp.</i> , <i>Ailanthus altissima</i>)	Rozloha odstránených porastov	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.7.12. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.8.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.8.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.8.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokrad'ových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch kačice chrapačky s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleňy manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.8.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.7. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávnené pásy okolo mokradí)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.8.8. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.9. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.10. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.11. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.12. Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na	Počet návštevníkov vybraných lokalít	Monitoring návštevníkov raz	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	(prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	ročne	či klesá)
2.9.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.9.2. Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.9.3. Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred priletom včelárikov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	Dĺžka zrevitalizovaných stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.9.4. Vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny	Dĺžka novovytvorených stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.9.5. Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.9.6. Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach (aspoň priamo na a v okolí kolónií) po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií včelárikov zlatých	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.9.7. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.9.8. Cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať riziko jeho prenasledovania	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny, fotografie s jednaní	Plní sa / neplní sa
2.10.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.10.2. Zabezpečiť zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk jednaniami s vlastníckmi alebo užívateľmi lesa alebo rozhodnutiami úradov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.3. Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.4. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSoL	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov		organizácie OP	
2.10.5. Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.10.6. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.10.7. Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potencionálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.8. Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.9. Zamedzovať používaniu rodenticidov v území, eliminovať resp. usmerniť chemizáciu v poľnohospodárstve	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.10. Širokou a cieleňou osvetou, eliminovať riziko vykladania otrávených návnad a nevhodného spôsobu výkonu poľovníckeho a rybárskeho práva	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.10.11. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.1. Pravidelným monitoringom zaznamenávať aktuálny stav populácie, zisťovať rozsah a formu (vhodnosť) obhospodarovania TTP a ich vplyv na veľkosť populácie	Rozloha TTP	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.11.2. Zachovávať rozlohu TTP, hlavne pasienkov a zabezpečiť ich vhodné obhospodarovanie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.3. Na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.4. V oblastiach sekundárnej sukcesie trávnych porastov krovinami a lesom vhodne manažovať celoplošne zarastajúce plochy min. v 5 ročných intervaloch výrubom, príp. doplniť pravidelným pasením hospodárskymi zvieratami (Tarbucka, Veľký vrch pri K. Chlmci a ich okolie, Moľva pri Beši a ďalšie)	Rozloha zmanažovaných biotopov	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.11.5. Využitím zákonných nástrojov ochrany prírody obmedziť výrubu stromov a krovin a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
zelene v období od 1.3. do 15.7. a likvidáciu krovinatých okrajov lesov (okrajom lesa sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra porastu od okraja lesného porastu)			
2.11.6. Ak TTP nie sú vypásané, zabezpečiť aspoň v jeho častiach, mozaikovite (20 – 40% plochy) environmentálne vhodné náhradné kosenie, aby sa zachoval charakter nízkotravinných biotopov	Rozloha zmanažovaných biotopov	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.11.7. Na TTP (minimálne na pasienkoch) v hniezdom období (od 1. 3. do 15. 7.) neaplikovať chemické látky	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.8. Obyvateľov miestnych obcí a majiteľov, obhospodarovateľov dotknutých TTP informovať osvetovou činnosťou o škodlivosti vypaľovania trávy a o tom, že je táto činnosť zakázaná	Počet oslovených osôb	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.12.1. Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.12.2. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chrapkáča, napríklad odstránenie zárastu krovín)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.12.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.12.4. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.12.5. Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.12.6. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.12.7. V prípade poklesu populácií využiť cieľnú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.13.1. Zabezpečenie monitoringu hniezdnej populácie v CHVÚ	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			dostupné údaje)
2.13.2. Udržať súčasnú rozlohu TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.13.3. Usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.13.4. Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdneho obdobia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.13.5. Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov)	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny, fotografie zo stretnutí	Plní sa / neplní sa
2.14.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.14.2. Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.14.3. Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred priletom vtákov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdneho obdobia	Dĺžka obnovených stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.14.4. Vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny	Dĺžka nových stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.14.5. Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.14.6. Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby priamo na miestach kolónií a v bezprostrednom okolí v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií brehuľí hnedých	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.14.7. Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.15.1. Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.15.2. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.3. Na TTP hlavne na hniezdiskách strakošov, hrdličiek poľných na pasienkoch a lúkach zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.4. Využitím zákonných nástrojov ochrany prírody obmedziť výrubu stromov a krovin a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene v období od 1.3. do 15.7. a likvidáciu krovinatých okrajov lesov (okrajom lesa sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra porastu od okraja lesného porastu)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.5. Zamedziť likvidácii mokradí (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti mokradí a na lúkach, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.7. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávené pásy okolo mokradí)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.15.8. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.9. V prípade zimnej ťažby tŕstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.10. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.15.11. Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.12. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradí, lúk a xerotermných	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
biotopov.		úradov, organizácie OP	
2.16.1. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.16.2. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha revitalizovaných mokradí	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.1.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.1.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.1.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.) a natantnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chochlačky bieloovej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha revitalizovaných mokradí	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.1.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.7. Komunikáciou s užívateľmi	Počet farmárov	Prezenčné listiny,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávené pásy okolo mokradí)	informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	počty distribuovaných publikácií	
3.1.8. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.9. Zvýšiť kontrolu a dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.1.10. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.1.11. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdnych lokalitách a akékoľvek vyrušovanie od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.1.12. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.1.13. Zabezpečiť vhodnú druhovú skladbu rýb na hniezdnych lokalitách chochlačky neohrozujúcu litorálnu a natantnú vegetáciu	Dominancia jednotlivých druhov rýb	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
3.1.14. Zabezpečiť monitoring invázných druhov šeliem v CHVÚ a bezprostrednom okolí	Počet záznamov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2.3. Zabezpečiť ochranu hniezdnych biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdnych biotopoch chriašťa malého s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
vodnej hladiny na hniezdných lokalitách			
3.2.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha revitalizovaných mokradí	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.2.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.7. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávnené pásy okolo mokradí)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.2.8. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.9. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.10. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.11. Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.3.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.3.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.3.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradňových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch bučiacika	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
močiarneho s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabraňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách			
3.3.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.3.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatravnených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.7. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.3.8. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.9. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.10. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
3.3.11. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.12. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.4.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.4.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.4.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chavkoša nočného s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť stálu vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleňy manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.4.6. Zamedziť výrubom drevín v hniezdných kolóniách volavkovitých druhov s výnimkou cieleňych manažmentových zásahov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.7. Zabezpečiť kontrolu lokalít a monitorovať nelegálne výrubu najmä v zimnom období	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov volavkovitých vtákov a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.9. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.4.10. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.11. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.12. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
3.4.13. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu osvetou v poľovníckych združeniach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.14. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.15. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.4.16. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.5.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.5.3. Zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch kane močiarenej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť dostatočnú vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, odstraňovanie kríkov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.5.6. V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.7. Revitalizáciu alebo manažment biotopov kane močiarenej vykonávať len v mimohniezdnom období (od 16.8. do 31.3)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív rodenticídov a chemických látok v blízkosti biotopov kane močiarnej, komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk		úradov, organizácie OP	
3.5.9. Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.10. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení PRV na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.5.11. Nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucerkovísk, slúžiacich ako nocoviská kaní (od 1.5. do 30.10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich vtákov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.12. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu TTP, zabraňovať prevodu TTP na ornú pôdu, zachovať vhodnú štruktúru krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.13. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.5.14. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
3.5.15. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami druhu v čase od 1.8. do 30.10.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.5.16. Usmerniť výkon rybárskeho práva na hniezdiskách kane močiarnej v čase hniezdenia (od 1.4. do 31.7.)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.5.17. Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.5.18. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.1. Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.6.2. Zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.3. Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.4. Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.7.2. Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.3. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.4. Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.8.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdných lokalít	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.8.2. Monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.8.3. Monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ – Nižný Hrabovec, Strážske, Humenné), vypúšťaním močovky	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.8.4. Monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.8.5. V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezde	Počet upravených stien	Správa z realizačného	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
možnosti rybárika riečneho		projektu	
3.8.6. Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdných stien lomovým kameňom alebo prehľbovanie koryta)	Počet upravených stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.8.7. Organizovať výchovno vzdelávacie podujatia - prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.9.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.9.2. Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.9.3. Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.9.4. Zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.9.5. Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.9.6. Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.10.2. Zabezpečiť ochranu hniezd a ich okolia prostredníctvom komunikácie s vlastníkmi alebo rozhodnutiami úradov o vyhlásení ochranných zón	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.3. Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.4. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.5. Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.10.6. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdížka stagnuje alebo rastie)
3.10.7. Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potenciálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.8. Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.10.9. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.11.2. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaneého TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaneého TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.3. Zachovať trvalé trávne porasty, lúky, pasienky a mokradné biotopy v širšom okolí hniezdisk ako potencionálne potravné biotopy a zabezpečiť ich využívanie v súlade s požiadavkami druhu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.4. Zamedzovať rozorávaniu a premene trvalých trávnych porastov na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.5. Zamedzenie výrubom soliterných stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.6. Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.7. Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.11.8. Zabezpečiť zákonnú ochranu, starostlivosť a obnovu nelesnej drevinovej vegetácie (vetrolamy, remízky, poľné	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
lesíky)		organizácie OP	
3.12.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.12.2. Usmerňovať hospodársku činnosť a využívanie územia na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách s ohľadom na zabezpečenie ochrany druhu (poľnohospodárska činnosť, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivácie, ap.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.12.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov ľabušky poľnej, zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.12.4. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatravnovanie ornej pôdy)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.12.5. Zachovať minimálne súčasnú rozlohu TTP v území	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.12.6. Ponechávanie medzí, okrajov poľných a štátnych ciest aj nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia (1.4.–15.8.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.12.7. Manažovať hniezdne lokality, a ťažobné priestory pieskovní (legálnych i nelegálnych) s cieľom zamedziť sukcesnému zarastaniu; vhodná je periodická kosba biotopov v mimohniezdnom období a extenzívna pastva	Rozloha zmanažovaných biotopov	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.12.8. Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva poľnohospodárskej krajiny s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.13.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.13.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
3.13.3. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.4. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitárnymi stromami)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.4. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xertermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.5. Zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaníu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.13.8. Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov o krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poľí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poľí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodntotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.14.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.3. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho TTP)		organizácie OP	
3.14.4. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.5. Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cielený manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaníu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.8. Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov o krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poľí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojivá, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poľí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.14.9. Odstraňovať invázne druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (<i>Robinia pseudoacacia</i> , <i>Phalopia sp.</i> , <i>Ailanthus altissima</i>)	Rozloha odstránených porastov	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.15.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.15.2. Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.15.3. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
3.15.4. Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.16.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring stavu a vývoja hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.16.2. Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov prostredníctvom Programov starostlivosti o les (PSL) s užívateľmi/nájomcami alebo správcami lesných pozemkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.16.3. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít, do PSL presadiť podmienky ochrany hniezdných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.16.4. Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.17.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.17.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.17.3. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach, ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.17.4. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.17.5. Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cieľový manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
pre hniezdenie penice jarabej			
3.17.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.17.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy TTP v CHVÚ, premene pozemkov TTP na ornú pôdu, rozorávaní lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.18.1. Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.18.2. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad odstránenie zárastu krovín)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.18.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.18.4. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.18.6. Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny, fotografie zo stretnutí	Plní sa / neplní sa
3.18.7. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.19.1. Na území CHVÚ nesmie klesnúť celková výmera lesov s priemerným vekom nad 100 rokov pod 20 %	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.19.2. Využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.3. Na TTP hlavne na pasienkoch a lúkach zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie /ndv/ z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho TTP, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho TTP)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.4. Využitím zákonných nástrojov	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
ochrany prírody obmedziť výrubu stromov a krovin a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene v období od 1.3. do 15.7. a likvidáciu krovinatých okrajov lesov (okrajom lesa sa rozumie minimálne 10 m pás smerom dovnútra porastu od okraja lesného porastu)	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
3.19.5. Zamedziť likvidácii mokradí (odvodňovanie, zasypávanie, rozorávanie okrajov mokradí) a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie (kosenie, presekávanie a spásanie v hniezdnej dobe, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie a pod.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti mokradí a na lúkach, ktoré sú hniezdiskom výberových druhov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.7. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity (napr. zatrávené pásy okolo mokradí)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.8. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí lúk, pasienkov a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.9. V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.10. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.19.11. Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z TTP na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.12. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu mokradí, lúk a xerotermných biotopov.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.19.13. Vylúčiť pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na TTP a mokradiach	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.20.1. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Medzibodrožie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v mokradiach	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.20.2. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleňy manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
mokradí, úpravy brehov)			
4.1.1. Monitorovať celú populáciu orla kráľovského, potápky červenokrkej, strakoša sivého a lyžičiara bieleho v CHVÚ pravidelne	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
4.1.2. Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 26/2008 Z.z. a platnou legislatívou	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.1.3. Doplniť medzi predmety ochrany orla kráľovského, potápky červenokrkej, strakoša sivého a lyžičiara bieleho ak v rámci 5 ročného obdobia spĺnia kritériá pre zaradenie medzi predmety ochrany	Schválená úprava vyhlášky v prípade potreby, inak štúdia	Predmety ochrany novej právnej úpravy alebo zhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
4.1.4. Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 26/2008 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Medzibodrožie	Schválená úprava vyhlášky v prípade potreby, inak štúdia	Zakázané činnosti novej právnej úpravy alebo zhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
4.2.1. Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.2.2. Zasadit' sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Medzibodrožie naráža na legislatívne prekážky (napríklad zníženie zakmenenia)	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.3.1. Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany v intravilánoch nezačlenených do CHVÚ	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
4.3.2. Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany vo vybraných územiach priľahlých k CHVÚ	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
4.3.3. Začleniť do CHVÚ s potvrdeným výskytom predmetov ochrany a s predpokladom pre výskyt týchto druhov	Schválená úprava vyhlášky v prípade potreby, inak štúdia	Vymedzenie územia právnej úpravy alebo zhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
4.3.4. Pričleniť k CHVÚ územia hraničiace s ním a s významným výskytom predmetov ochrany	Schválená úprava vyhlášky v prípade potreby, inak štúdia	Vymedzenie územia právnej úpravy alebo zhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
5.1.1. Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
5.1.2. Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov,	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
rozhľadní) zväžiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany		organizácie OP	
5.1.3. Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	Počet vybudovaných prvkov infraštruktúry pre pozorovanie vtáctva	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.1.4. Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.1.5. Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchovné aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.1.6. Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	Počet vydaných titulov publikácií	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.1.7. Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Medzibodrožia v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	Počet vydaných titulov publikácií	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.1.8. Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.1. Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.2. Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárstva a jeho hniezdných lokalít	Počet dobrovoľníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.3. Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabraňujúcimi kolíziám vtáctva	Počet preložených hniezd	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.2.4. V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	Počet odstránených stavieb	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.2.5. Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	Počet farmárov a vlastníkov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
5.2.6. V prípade potreby zameniť pozemky súkromných vlastníkov umiestnených v územiach s vysokým obmedzením z titulu ochrany prírody za štátne pozemky na lokalitách s nižším stupňom obmedzení alebo bez nich	Počet zámenných zmluv	Zámenné zmluvy	Plní sa / neplní sa
5.2.7. Na poľnohospodárskych pozemkoch vo vlastníctve štátu preferovať ich využívanie poľnohospodármi dodržiavajúcimi zásady ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

5. Použité podklady a zdroje informácií

- Cichá, M., 2015: Rapid decline of an isolated population of the black grouse *Tetrao tetrix*: the crisis at the southern limit of the range. *European Journal of Wildlife Research*, 61: 623-627
- Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- Vass, D., 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy
- Huntley B., Green R.E., Collingham Y.C., Willis S.G. 2007: A Climatic Atlas of European Breeding Birds. – Durham University/RSPB/Lynx, UK.
- Maderič B., Karaska D. 2014: Definovanie priaznivého stavu orla krikľavého (*Aquila pomarina*) v chránenom vtáčom území Horná Orava. – RPS, Bratislava.
- Pivarči, M., Kropitz, P., 1998. Územný plán veľkého územného celku Žilinského kraja, Banská Bystrica: Urkea s.r.o. v znení zmien a doplnkov č. 1 až 4
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokovaných a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrty/>
- Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu
- Vyhláška MŽP SR č. 27/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Dolné Pohronie
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>
- Kvitkovič J. & Tarábek, K (1986) Prírodné krajinné jednotky Východoslovenskej nížiny a ich predpoklady pre hospodárske využitie. In Ružicka M. & Kozová M. eds.: Ekologická optimalizácia využívania VSN. Bratislava.
- Benetin, J., Dvorák, J., Fídl, J., Kabina, P., 1987: Odvodňovanie, Vydavateľstvo Príroda, Bratislava
- Líška, K., 1978: Hladinový režim na tokoch a kanáloch VSN, práce a štúdie, o vplyve hydromelioračných úprav na zúrodnenie pôd VSN, SHMÚ Bratislava, pobočka Košice
- SOS/BirdLife Slovensko, 2013

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

6.2 Mapa vlastnícko – užívateľských vzťahov

6.3. Mapy využitia územia

6.3. Mapa ekologicko funkčných priestorov.

6.4. Porastová mapa